

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย

กัลยดา กฤษณจินดา เคหะนาค

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2549

ISBN 974-9554-81-7

Legal Measures on Payment Systems Control in Thailand

KALYADA KRISHNACHINTA KHEHANAK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2006

ISBN 974-9554-81-7

เลขทะเบียน.....	0192763.....
วันลงทะเบียน.....	2.1.0.พ. 2553.....
เลขเรียกหนังสือ.....	วท.....
	346.0821
	ก3972
	[2549]

25

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย

เสนอโดย นางกัลยดา กฤษณจินดา เลหะนาค

สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมาะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม นายวุฒิพงษ์ เวชยานนท์

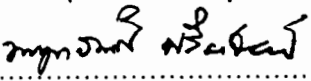
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ศ.ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์)

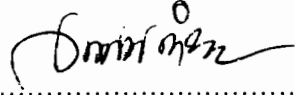

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมาะ)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(นายวุฒิพงษ์ เวชยานนท์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สุธาบดี สัตตบุศย์)

..... กรรมการ
(นายพฤทธิพงษ์ ศรีมาจันทร์)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ดำริชอบ)

วันที่ 9 เดือน กันยายน พ.ศ. 2549

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์จากบุคคลมากมายที่ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์พฤทธิพงษ์ ศรีมาจันทร์ หัวหน้านิติกรพิเศษ ฝ่ายกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้ความช่วยเหลือในการค้นหาบทความ หนังสือ ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆตลอดจนได้ทำการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนอย่างคิมาโดยตลอด จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร. ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สุธาบดี สัตตบุษย์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์ ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาตั้งแต่แรก จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์วุฒิพงษ์ เวชยานนท์ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้ความรู้ คำแนะนำปรึกษาและข้อคิดเห็นต่างๆตลอดจนได้ทำการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนอย่างคิมาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณวรยุทธ กฤษณจินดา คุณวารุณี กฤษณจินดา บิดาและมารดาของผู้เขียน คุณสุนทร เคหะนาค น้องอดีวิษุทธิ์ เคหะนาค สามีและบุตรของผู้เขียน นางกฤตินี แสงเหมือนเพชร และนางกิริติยา นนตะบุตร พี่สาวและน้องสาวของผู้เขียน ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณนันทวัน จิรณะ นางสาวชลาลัย พงษ์ศิริ นางสาววิภา สงวนทรัพย์ ตลอดจนถึง พี่ น้อง ๆ และเพื่อนๆ อีกทั้งทุกท่านที่ผู้เขียนมิได้กล่าวนามในที่นี้ ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาแล้ว ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้กับ บิดา มารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทำให้ ส่วนที่มีความผิดพลาดและข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

กัลยดา กฤษณจินดา เคหะนาค

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	6
2 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงินและรูปแบบของระบบการชำระเงิน.....	7
2.1 ระบบการชำระเงิน.....	7
2.1.1 บททั่วไปเกี่ยวกับระบบการชำระเงิน.....	8
2.1.2 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงิน.....	9
2.2 รูปแบบของระบบการชำระเงิน.....	10
2.2.1 ระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ.....	10
2.2.1.1 การชำระเงินด้วยเงินสดหรือชำระเงินล่วงหน้า (cash or or advance payment).....	11
2.2.1.2 การชำระเงิน โดยวิธีการเปิดบัญชีขายเชื่อ (open account).....	11
2.2.1.3 การชำระเงิน โดยการเรียกเก็บผ่านธนาคาร (bill for collection).....	12
2.2.1.4 การชำระเงิน โดยวิธีเลตเตอร์ออฟเครดิต (documentary letter of credit).....	13

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2.1.5 การชำระเงินโดยผ่านระบบ SWIFT.....	20
2.2.2 ระบบการชำระเงินภายในประเทศ.....	21
2.2.2.1 ระบบการชำระเงินภายในประเทศไทย.....	21
(1) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยธนาคารกลาง..	21
ก.การชำระเงินระบบบาทเน็ต (bahtnet).....	22
ข.การชำระเงินระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็ค ภายในเขตสำนักหักบัญชี.....	23
ค.การชำระเงินระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็ค ข้ามเขตสำนักหักบัญชี (bill for collection).	24
ง.การชำระเงินระบบการ โอนเงินรายย่อย (smart).....	25
จ.การชำระเงินระบบการหักบัญชีเช็คด้วยวิธี อิเล็กทรอนิกส์ (ECS).....	26
(2) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยธนาคาร พาณิชย์.....	28
(3) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยเอกชนมิใช่ ธนาคารพาณิชย์.....	28
2.2.2.2 ระบบการชำระเงินภายในประเทศของต่างประเทศ...	30
(1) ระบบการชำระเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา..	39
ก.การชำระเงินระบบ Fedwire.....	39
ข.การชำระเงินระบบ CHIPS.....	41
ค.การชำระเงินระบบ ACH.....	42
(2) ระบบการชำระเงินของประเทศอังกฤษ.....	43
ก.การชำระเงินระบบ BACS.....	44
ข.การชำระเงินระบบ CHAPS.....	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
3	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงิน.....	45
3.1	ความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุมการให้บริการระบบการชำระเงิน.....	45
3.2	วิธีการควบคุม.....	47
3.2.1	การควบคุมการชำระเงินตามมาตรฐานการควบคุมของธนาคาร เพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlement หรือ BIS).....	49
3.2.2	กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทาง กฎหมาย.....	51
3.2.2.1	การกำหนดคสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในนิติกรรม การชำระเงิน.....	52
3.2.2.2	การใช้อำนาจรัฐควบคุมธุรกิจบริการชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์.....	52
3.3	กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมายของ สหรัฐอเมริกา.....	52
3.3.1	กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา (Electronic Fund Transfer Act).....	53
3.3.2	กฎหมายที่กำหนดคสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการชำระเงิน (Uniform Commercial Code : Article 4A).....	64
3.4	กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมายของ ประเทศอื่นๆ.....	67
3.4.1	ประเทศแคนาดา.....	68
3.4.2	ประเทศออสเตรเลีย.....	68
3.4.3	ประเทศนอร์เวย์.....	69
3.5	กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมายของ ไทย.....	69

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4	วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย.....	74
4.1	กฎหมายควบคุมระบบการชำระเงินในปัจจุบัน.....	74
4.2	การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 กับการทำนิติกรรม.....	76
4.2.1	การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 กับระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	79
4.2.2	การออกกฎหมายเพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์.....	81
4.3	การควบคุมผ่านกลไกการออกกฎหมายกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความ รับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงิน.....	84
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	86
5.1	บทสรุป.....	86
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	86
	บรรณานุกรม.....	91
	ภาคผนวก.....	98
	- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544.....	99
	-บทความงานประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ.2548.....	114
	-Uniform Commercial Code : Article 4 A ของประเทศสหรัฐอเมริกา....	126
	-UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers.....	154
	ประวัติผู้เขียน.....	180

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	กัลยดา กฤษณจินดา เกษะนาค
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	นายวุฒิพงษ์ เวชยานนท์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ (กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ)
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลระบบการชำระเงินเพื่อควบคุมความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการชำระเงินหรือการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

จากการที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การค้า การบริการ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกรรมการชำระเงินเพื่อการค้าและบริการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัวไปด้วย ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาการก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำธุรกรรมซื้อขายสินค้า ธุรกรรมการให้บริการที่ได้นำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มากขึ้น และในที่สุดย่อมส่งผลต่อวิธีการชำระหนี้ที่นำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเป็นสื่อในการชำระเงิน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อาจกล่าวได้ว่าเกือบร้อยละ 100 หากไม่ทั้งหมดก็ต้องเป็นบางส่วนของ การชำระเงินที่ได้มีการกระทำผ่านกลไกทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผ่านมามีทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการชำระเงิน การมีระบบการชำระเงินที่ดี มีประสิทธิภาพและความปลอดภัยสูง ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบการชำระเงินของประเทศ ระบบการชำระเงินมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ หากระบบการชำระเงินของประเทศขาดประสิทธิภาพและความปลอดภัยแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินการดำเนินงานนโยบายการเงินของประเทศ และอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้

ในอดีตเมื่อ 10 – 20 ปีที่แล้ว ต้นทุนในด้านเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มีราคาสูง นักลงทุนยังไม่สนใจประกอบธุรกิจการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพราะเป็นเรื่องใหม่และมีความเสี่ยงมาก ประกอบกับในขณะนั้น ยังไม่มีกฎหมายรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเป็นผู้ริเริ่มพัฒนาระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ ในขณะเดียวกัน

ธนาคารพาณิชย์ได้พัฒนาระบบการชำระเงินขึ้นเพื่อให้ลูกค้าเกิดความสะดวกสบาย คือการเบิกเงิน การถอนเงิน การฝากเงินด้วยบัตรเอทีเอ็มผ่านเครื่องเอทีเอ็ม (Automatic Teller Machine) จนเป็นที่แพร่หลาย

ต่อมา ก็ได้มีการพัฒนารูปแบบการบริการชำระเงินเป็นการใช้บัตรพลาสติกเป็นสื่อในการชำระเงิน เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ เริ่มมีเอกชนที่มีไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non Bank) เข้ามาให้บริการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากต้นทุนทางอิเล็กทรอนิกส์มีราคาถูกลง เป็นการง่ายขึ้นสำหรับบริษัทต่างๆ ที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจให้บริการระบบการชำระเงินได้ ดังจะเห็นได้จากการใช้ช่องทางทำให้บริการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านร้านสะดวกซื้อ

ผู้เขียนได้ทำการศึกษามาตรการต่างๆ ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินของประเทศไทย พบว่าในปัจจุบันยังมีแต่ประกาศกระทรวงการคลัง 2 ฉบับ ออกตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับแรก ออกมาจำกัดผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และฉบับที่สองออกมากำกับผู้ประกอบการบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Prepaid Card) เท่านั้น

ผู้เขียนจึงได้ศึกษาแนวทางของต่างประเทศในการควบคุมความเสี่ยงการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านกลไกการออกกฎหมาย ซึ่งพบว่าแนวทางการกำกับดูแลของต่างประเทศนั้น จะดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ

1. การมีกฎหมายให้อำนาจรัฐเข้ามาควบคุมผู้ให้บริการชำระเงิน ในทำนองการออกกฎหมายกำกับดูแลสถาบันการเงิน บริษัทประกันภัย บริษัทหลักทรัพย์
2. การมีกฎหมายรองรับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน ในทำนองบทบัญญัติบรรพ 3 ลักษณะ 21 ในเรื่องตัวเงิน

ผู้เขียนได้ทำการสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

- ในระยะสั้น ทางภาครัฐจะได้รับออกกฎหมายกำกับดูแลการบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเร็ว ซึ่งวิธีที่เร็วที่สุดคือการออกพระราชกฤษฎีกาตามความใน มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งได้เปิดช่องทางให้ทางการสามารถออกกฎหมายลำดับรองในรูปพระราชกฤษฎีกา กล่าวคือกำหนดให้การประกอบธุรกิจการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลได้

- ในระยะยาว ควรจะได้มีการศึกษาและพิจารณาให้มีการจัดทำกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องในการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

- การมีกลไกทางกฎหมายทั้งสองแนวทาง จะทำให้ระบบการชำระเงินของไทยมีกรอบกฎหมายรองรับอย่างสมบูรณ์ ทั้งในมุมมองการมีกฎหมายกำกับดูแลผู้ให้บริการ และมุมมองของการมีกฎหมายสารบัญญัติรองรับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของกลุ่มสัญญา

DPU

Thesis Title	Legal Measures on Payment Systems Control in Thailand
Author	Kalyada Krishnachinta Khehanak
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr.Poom Chokmoh
Co-Thesis Advisor	Wutipong Vechayanon
Department	Law
Academic Year	2006

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and analyze legal concepts of the payment system and find out appropriate legal approaches to control over risks arising from entering into payment transaction as well as undertaking payment services.

Owing to the great expansion of the trades and services, domestically or internationally, over the past decades, the volume of payment transaction derived from such trade and services has been increased inevitably. At present, information technology has been developed rapidly. Therefore, it plays a very important role as it becomes the media, from the debtor to the creditor, to make a payment transaction.

It may be said that almost 100% of payment transactions have been made through electronic mechanism. In the past, both the state and private sectors have parts in the payment service provisions. A payment system with high efficiency and safety will make the people have confidence in the payment system of the country as a whole. Moreover, payment system is extremely important to the economic growth of the country. If the payment system of the country lacks efficiency and safety, it will result in a serious impact upon the financial institutions, monetary policy implementation, and ultimately the economics of the country.

Over the past 10-20 years, investment in electronic technology was quite disinterested by business people since the operating cost for providing services using such an electronic technology was quite high. Besides, they believed that it's was too risky because there was no

legal framework supporting if any disputes occur. Hence it was only the Bank of Thailand whose function is to facilitate the smooth inter-bank payment that provides the systemically important payment systems. On the other hand, commercial banks have developed their own payment systems for their customer's convenience by providing services of money withdrawal or deposit through the Automatic Teller Machine.

Later, electronic media in the form of plastic card has been rapidly developed such as Credit Card, Debit Card and Prepaid Card. Due to lower and lower cost of electronic system, companies so called non-banks (i.e. they are not financial institutions under supervision of the supervisory authority) began to undertake business of payment service providers. It is evidently shown that payment service has been provided through their outlets such as convenient stores.

Author has made a study on the different legal aspects concerning the payment system of Thailand and it was found that at present there are only 2 Ministerial Regulations of the Ministry of Finance which that have been issued under the Proclamation of the Revolutionary Party. No 58. The first one was issued to control the entrepreneurs of the Credit Card Business and the second one was announced to control the entrepreneurs of the Prepaid Card.

Author therefore has made a study of the means to control the risks in providing payment services of some foreign countries. It was found that it can be operated in 2 forms as follows:

1. Enacting a law empowering a government agency to supervise payment services provider, similar to the supervisory power of Ministry of Finance over a commercial bank or a finance company.
2. Enacting a substantive law stipulating right, duties and responsibility of any party involved in the electronic fund transfer chain, similar to the provisions under Title 21: Bills, Book III of Civil and Commercial Code.

Author has made a summary and suggestion as follows :

- For a short term, the government should enact a law empowering an government agency to regulate the electronic payment service providers. The quickest method is to issue a Royal Decree under the provision in Section 32 of the Act on Electronics Transaction B.E. 2544 (2001). This law allows the government to issue a subordinate law in form Royal Decree and empower a government agency to regulate the electronic payment service providers.
- For a long term, a study, consideration as well as preparation for enacting a substantive law stipulating right, duties and responsibility of any party involved in the electronic fund transfer chain should be made.
- Having these two mechanism would enhance Thai payment system be equipped with efficient legal framework in both regulatory aspect and adequate substantive law aspect.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในแต่ละประเทศมีวิวัฒนาการของเงินในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในสมัยโบราณ การค้าขายจะใช้วิธีการนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน เมื่อการค้าขายและอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้ง จนกระทั่งมนุษย์ได้มีความคิดที่จะประดิษฐ์โดยการทำให้กระดาษหรือพลาสติกกลายเป็นตราสาร หรือเป็นเครื่องมือที่ใช้แทนเงินเพิ่มมากขึ้นหลายชนิด เพื่อใช้เป็นส่วนกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า การค้าขาย และการใช้บริการ เช่น ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน เล็ตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) เป็นต้น ซึ่งทำให้การค้าขายสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า “เงิน” เป็นเครื่องวัดมูลค่า “เงิน” ยังคงมีความหมายและหน้าที่อื่นๆในระบบเศรษฐกิจอีก เช่น ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย และใช้เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ในอนาคตด้วย

ปัจจุบัน โลกได้มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่มีผลทำให้เกิดคำว่ายุคแห่งกระแสโลกาภิวัตน์¹ (globalization) หรือที่เรียกว่า “โลกไร้พรมแดน” ซึ่งเมื่อเหตุเกิดจากประเทศหนึ่งทำให้ทั่วโลกสามารถรู้เห็นเหตุการณ์ในชั่วพริบตา ย่อมจะทำให้เกิดผลกระทบต่ออีกหลายประเทศ ดังนั้น ในแต่ละประเทศมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยี ที่มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ฉับไวรวดเร็วนั้น ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจการค้าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ได้มีการใช้เทคโนโลยีอุปกรณ์สื่อสารต่างๆเช่น เครื่องส่งโทรสาร และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย ก็ย่อมจะเกิดวิธีการชำระเงินแบบใหม่ๆขึ้นด้วย เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต เป็นต้น ในต่างประเทศได้มีการ

¹กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองในส่วนต่างๆของโลก มีความเหมือนและสัมพันธ์ใกล้ชิดเปรียบเสมือนประเทศเดียวกัน เช่น การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic - Commerce) สาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้เกิดกระบวนการโลกาภิวัตน์ เนื่องจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสารรวมทั้งการลดระเบียบข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ (deregulation) ในด้านต่างๆของแต่ละประเทศลง

พัฒนารูปแบบไปอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้วิธีการซื้อขายและวิธีการชำระเงิน อันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือมีการใช้เทคโนโลยีต่างๆมาช่วยเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา และช่วยทำให้เกิดความคล่องตัวในทางการค้าอย่างเป็นระบบมากขึ้น จึงก่อให้เกิดมีธุรกิจใหม่ๆ มีกฎระเบียบ และกฎหมายใหม่ๆเกิดขึ้นตามมาด้วย

ธนาคารพาณิชย์นับได้ว่าเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางในระบบการซื้อขาย การโอนเงินชำระราคาสินค้ามาเป็นเวลาช้านาน จึงต้องมีวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมและรัดกุมมากยิ่งขึ้นตามความเจริญของโลก เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจทางการค้า ซึ่งสถาบันการเงินได้นำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการบริการ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การโอนเงินภายในประเทศ และการโอนเงินด้านต่างประเทศ จึงมีการพัฒนาวิธีการชำระเงินในรูปแบบใหม่ๆเกิดขึ้น โดยธนาคารกลางพัฒนาระบบการชำระเงินขึ้นเอง เช่น ในประเทศไทย ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้พัฒนาระบบการชำระเงินกรณีการโอนเงินภายในประเทศ โดยให้บริการในระบบบาทเน็ต Bahtnet ใช้สำหรับการโอนเงินรายใหญ่ เป็นต้น หรือโดยธนาคารพาณิชย์พัฒนาระบบการชำระเงินขึ้นมาใช้เอง เช่น ระบบ ATM เป็นต้น ซึ่งสามารถใช้ได้กับธนาคารพาณิชย์ได้เกือบทุกธนาคารแล้ว (ATM Pool) ทั้งนี้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็ว และมีความปลอดภัยในการโอนเงินของธนาคาร สถาบันการเงิน ส่วนราชการ และประชาชนผู้ใช้บริการ หรือแม้แต่สถาบันที่รับชำระเงิน แต่ไม่ถือว่าเป็นสถาบันการเงินก็ตาม ก็ย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมโดยธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนการโอนเงินข้ามประเทศระหว่างธนาคาร ในปัจจุบัน สถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ จะให้บริการของสมาคมเพื่อการสื่อสารสากลระหว่างธนาคาร (แห่งประเทศไทย) หรือที่เรียกว่า Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication, Limited Liability Co-operative Society (S.W.I.F.T.s.c.)² ซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสารทางการเงินระหว่างสมาชิกของสมาคมระหว่างประเทศ ที่สามารถโอนเงินได้จำนวนมหาศาลในเวลาเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้น

² ระบบ SWIFT เป็นระบบการโอนเงินข้ามประเทศระหว่างธนาคารโดยให้บริการของสมาคมเพื่อการสื่อสารสากลระหว่างธนาคาร (แห่งประเทศไทย) หรือที่เรียกว่า Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication, Limited Liability Co-operative Society (S.W.I.F.T.s.c.) ซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสารทางการเงินระหว่างสมาชิกของสมาคมระหว่างประเทศ อันเกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร จึงทำให้ระบบการชำระเงินเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดย จากเดิมชำระเงินด้วยเงินสด หรือตราสารทางการเงินต่างๆ เช่น เช็ค ดราฟท์ ตั๋วแลกเงิน เป็นต้น เป็นสื่อกลางในการชำระเงิน แต่ปัจจุบันอยู่ในรูปของสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อปัจจุบันเป็นโลกไร้พรมแดน มีการประกอบการทางเศรษฐกิจ หรือการดำเนินการทางธุรกิจการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก มีระบบการเงินหมุนเวียนสะพัด และสามารถใช้ตราสารทางการเงินได้โดยทั่วโลก ซึ่งเทคโนโลยีสามารถพัฒนาที่จะใช้ร่วมกันได้ ในด้านการรับรู้ข่าวสาร การสื่อสาร โทรคมนาคม การขนส่งสะดวกรวดเร็ว สำหรับการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ย่อมจะมีการปฏิบัติของผู้ประกอบการที่ไม่สุจริตรวมอยู่ด้วย จึงอาจเกิดความเสี่ยงขึ้นได้ เช่น ในการโอนเงินรายใหญ่ จำนวนเงินที่โอนมีมูลค่าสูง แต่มีจำนวนรายการน้อย หากเกิดการทุจริตหรือเกิดข้อผิดพลาดขึ้น จำนวนเงินที่สูญหายเป็นจำนวนมากมาฆมหาศาล จึงมีความเสี่ยงสูง ส่วนการโอนเงินรายย่อย จำนวนเงินที่โอนแต่ละรายมีจำนวนไม่มาก แต่มีจำนวนรายการมาก หากเกิดการทุจริตหรือเกิดข้อผิดพลาดขึ้น จะเกิดความเสียหายแก่บุคคลจำนวนมาก เป็นต้น ดังนั้น ในแต่ละประเทศ จึงต้องมีกฎหมายควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศของตนเอง อันเป็นการเสริมหลักประกันความมั่นคง ความสะดวก ก่อให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินที่เป็นระบบในด้านการชำระเงิน และไม่ว่าจะเป็นระบบการหักบัญชี การสั่งโอนเงินเข้าบัญชีตามวิธีการต่างๆ ที่สถาบันการเงินนิยมใช้ร่วมกันระหว่างประเทศ เพื่อมิให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญาที่ผู้กระทำความผิดอาจใช้วิวัฒนาการ และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างเช่น การปลอมแปลงเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) การปลอมคำสั่งโอนเงินข้ามประเทศ การปลอมแปลงบัตรเครดิต การปลอมลายเซ็นในเช็คอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และยังมีการกระทำความผิดปรากฏอยู่อีกมากมายที่ทางรัฐไม่สามารถทราบได้ อย่างเช่น กรณีการโอนเงินด้วยวิธีที่เรียกว่า "กิจการธนาคารใต้ดิน" หรือ "โพยก๊วน" ซึ่งการกระทำความผิดทั้งหลายเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

สภาพปัญหาของระบบการชำระเงิน

สำหรับระบบการชำระเงินมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือรูปแบบที่ธนาคารพาณิชย์พัฒนาขึ้นมาใช้เอง ซึ่งมีทั้งสถาบันการเงิน และที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) ทำหน้าที่ในการให้บริการด้านการชำระเงินค่าสินค้า และบริการต่างๆ รวมทั้งการโอนเงิน จึงอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในการทำธุรกรรมหรือการโอนเงินได้ ดังนั้น ในระบบการชำระเงินนั้นย่อมจะมีความเสี่ยงเกิดขึ้น หากมีระบบการชำระเงินที่ดีก็จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว และมีความปลอดภัย รวมทั้งแต่ละสถาบันการเงินก็จะมีระบบการชำระเงินที่มีมาตรฐานเดียวกัน แต่เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายสำหรับควบคุมระบบการชำระเงินเพื่อให้มีการปฏิบัติเป็นแบบมาตรฐานสากล ย่อมจะทำให้เกิดความเสี่ยงในระบบการ

ชำระหนี้ได้ โดยอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติอีกด้วย

ในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้มีการพัฒนาไปในลักษณะยุ่งยาก และซับซ้อนมากขึ้น การเกิดปัญหาต่างๆดังกล่าวนี้ ย่อมจะสะท้อนให้เห็นถึงมาตรการและกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันว่า ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และจะต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิ่มเติม มาตรการให้ทันกับสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถ้าหากยังใช้บังคับได้อยู่หรือครอบคลุมถึงปัญหาเหล่านั้นก็ไม่น่าจะมีปัญหาดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประสิทธิภาพของกฎหมาย และมาตรการต่างๆทางกฎหมายที่ใช้สำหรับควบคุมระบบการชำระหนี้ในประเทศไทยว่า กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติเหล่านั้นยังมีประสิทธิภาพหรือเหมาะสมต่อสภาพการณ์ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด ซึ่งประเทศชาติย่อมได้รับประโยชน์อย่างสูง กล่าวคือ ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในระบบการชำระหนี้ว่าเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้มีการส่งสินค้าออกไปต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้เงินตราจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ย่อมส่งผลถึงประชาชนในประเทศเกิดความเดือดร้อนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถทำให้การคำนวณครุฑหนี้ค่าเงินบาทถูกต้องก็จะส่งผลให้ค่าเงินบาทแข็งขึ้น อันก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเงิน ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติและประชาชนเกิดความมั่นคงยิ่งขึ้น และยังสามารถลดการเกิดการกระทำผิดทางอาญา อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพปัญหาของระบบการชำระหนี้ในประเทศไทย
- 1.2.2 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของระบบการชำระหนี้และรูปแบบของระบบการชำระหนี้
- 1.2.3 เพื่อศึกษาแนวความคิด และกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมระบบการชำระหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบกับประเทศไทย
- 1.2.4 เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมระบบการชำระหนี้
- 1.2.5 เพื่อศึกษาค้นหาแนวทาง รวมทั้งแนวคิดทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมระบบการชำระหนี้ในประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ในเรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทยนั้น การควบคุมกำกับดูแลระบบการชำระเงินยังไม่มีกฎหมาย ระเบียบและกฎเกณฑ์ในการกำหนดรูปแบบของการควบคุมระบบการชำระเงินมาใช้บังคับ อันเป็นเหตุให้เกิดมีผู้กระทำความผิดได้ ปัจจุบัน ในระบบการชำระเงินได้นำเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการชำระเงิน ซึ่งมีผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายมารองรับในเรื่องเกี่ยวกับการการควบคุมกำกับดูแลในเรื่องการชำระเงิน ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นในระบบการชำระเงิน ซึ่งจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรกลาง โดยให้มีการกำหนดบทบาท และหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรกลางนั้นในการทำหน้าทีเป็นผู้ออกระเบียบ และวิธีปฏิบัติในเรื่องการชำระเงิน ทั้งนี้ เพื่อควบคุม ดูแล และตรวจสอบผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน และที่มิใช่สถาบันการเงิน ให้มีวิธีปฏิบัติอันเป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระบบการชำระเงินในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะทำการศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมระบบการชำระเงิน โดยจะศึกษาจากกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงิน ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ตลอดจนศึกษากฎหมาย ประกาศกระทรวง และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย อีกทั้งแนวคิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินของต่างประเทศมาศึกษา เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดมีมาตรการในการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย ซึ่งผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงินและที่มิใช่สถาบันการเงิน จะได้มีวิธีปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยอยู่ในการควบคุมกำกับดูแลจากหน่วยงานหรือองค์กรกลาง อันเป็นผลทำให้ลดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่อระบบการชำระเงินของประเทศลงได้

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กล่าวคือ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการควบคุมระบบการชำระเงิน รวมทั้งตำรา หนังสือ บทความ วารสาร ข้อเขียนต่างๆ เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานราชการ ข่าวจากหนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ ข้อเขียนต่างๆ กฎหมาย

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศ และจากอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารต่างๆ แล้วจึงเรียบเรียงและอ้างอิงประกอบเนื้อหาในแต่ละบท

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1.6.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะของปัญหาในระบบการชำระเงินในประเทศไทย
- 1.6.2 ทำให้ทราบถึงแนวคิดและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมระบบการชำระเงิน
- 1.6.3 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และระเบียบข้อปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมระบบการชำระเงิน
- 1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดวิธีการที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เกี่ยวกับการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย
- 1.6.5 เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติและการให้เกิดมีกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายต่อไป เพื่อที่จะได้มีการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายสำหรับใช้ควบคุมในเรื่องระบบการชำระเงินของประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 2

วิวัฒนาการของระบบการชำระเงินและรูปแบบของระบบการชำระเงิน

ในการดำเนินธุรกิจทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นการค้าภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม หากเป็นการค้าขายภายในประเทศเดียวกันก็ไม่น่าจะยุ่งยากมากนัก เมื่อผู้ซื้อส่งสินค้าจากผู้ขาย ผู้ซื้อก็มีหน้าที่ในการชำระราคาค่าสินค้าให้แก่ผู้ขาย ไม่ว่าจะใช้รูปแบบการชำระเงินโดยวิธีใดก็ตาม ส่วนผู้ขายก็จะมีหน้าที่ส่งสินค้าและได้รับเงินชำระค่าสินค้า เดิมการชำระเงินจะใช้เงินสด หรือใช้เช็คในการชำระราคา หรือใช้การโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ เมื่อมีการค้าขายมากขึ้น และมีการค้าระหว่างประเทศ¹ หากเป็นเงินจำนวนมากก็จะเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายในการส่งมอบหรือโอนเงินก็จะมีมากยิ่งขึ้น ผู้ซื้อและผู้ขายจึงมักนิยมใช้บริการการโอนเงินผ่านสื่อกลางในการชำระเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ถือได้ว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสื่อกลางในการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจทางการค้ามาช้านานแล้ว เช่น การใช้เช็ค เป็นต้น ปัจจุบัน ในระบบชำระเงิน ได้มีการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ทำให้เกิดระบบการชำระเงินในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการโอนเงินมากยิ่งขึ้น

2.1 ระบบการชำระเงิน

ระบบการชำระเงิน² หมายถึง กระบวนการส่งมอบหรือโอนสื่อการชำระเงินเพื่อชำระราคา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ (1) องค์กรและบุคคล หมายถึง ผู้จ่ายเงิน ผู้รับเงิน และองค์กรที่เป็นตัวกลางในการชำระเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน เป็นต้น (2) กระบวนการดำเนินการภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ ที่กำหนดบทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและบุคคลต่างๆ รวมถึงกลไกการชำระเงินที่เกี่ยวข้อง (3) สื่อการชำระเงินประเภทต่างๆ เช่น เงินสด ตราสารการเงิน บัตรพลาสติก การโอนเงินทางบัญชี ตลอดจนถึงการชำระเงินด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

¹การค้าระหว่างประเทศ (international trade) หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการระหว่างประเทศ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนและวิทยาการต่างๆระหว่างประเทศ โดยใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือไม่ก็ได้

²ข้อมูลจากฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ระบบการชำระเงินจึงนับว่ามีความสำคัญมาก กล่าวคือ เป็นเครื่องมือที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตและเกิดความมั่นคง เมื่อมีการนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการโอนเงิน เพื่อให้ระบบการชำระเงินเกิดความสะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าประเทศใดมีระบบเศรษฐกิจที่ดี ก็ต้องมีระบบการชำระเงินที่ดีด้วย หากประเทศใดไม่มีการควบคุมระบบการชำระเงิน อาจทำให้ระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้นล้มเหลว อันอาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้

2.1.1 บททั่วไปเกี่ยวกับระบบการชำระเงิน

ในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ ได้พัฒนาระบบการชำระเงินโดยได้นำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสร้างพื้นฐานทางการเงิน เช่น ระบบ Bahtnet ใช้สำหรับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน ในการโอนเงินจำนวนมากราย หรือการ โอนเงินในแต่ละครั้งเป็นจำนวนเงินมากมายนับหลายหมื่นบาท เพื่อให้ประเทศไทยมีระบบการชำระเงินที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บุคคลทั่วไปมักนิยมใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์จึงพัฒนาระบบ ATM ขึ้นมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นการโอนเงินที่ได้รับความนิยมหรือเกิดความเสียหายน้อยมาก ปัจจุบัน ได้มีบริษัทเอกชนที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) เข้ามาทำธุรกิจทางการเงินมากขึ้น เนื่องจากต้นทุนทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ต่ำลง อย่างเช่น บัตรเครดิต บัตรชำระเงินล่วงหน้า เป็นต้น

ระบบการชำระเงิน นอกจากจะมีความหมายเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจทางการค้าระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการชำระราคาสินค้าเท่านั้น แต่การที่บุคคลหนึ่งโอนเงินจากบัญชีของตนเองบัญชีหนึ่งไปสู่บัญชีของตนเองอีกบัญชีหนึ่ง ก็ถือว่าเป็นการชำระเงินเช่นกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายภายในประเทศออกมารับรองการทำธุรกรรมทางการเงิน และเพื่อใช้ในการควบคุมปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตัวอย่างเช่น การซื้อขาย การชำระหนี้ ตามสัญญาซื้อขาย การขนส่ง การประกันภัย เป็นต้น หรือ กฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น การเขียน E-mail ตอบตกลงแทนการเขียนจดหมาย เป็นต้น ดังนั้น ในการทำธุรกรรมทางการเงิน ก็ย่อมจะต้องมีกฎหมายควบคุมในเรื่องของระบบการชำระเงิน ออกมาบังคับใช้ภายในประเทศ ซึ่งสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเอกชนที่มีใช้สถาบันการเงิน (non-bank) ย่อมจะต้องมีมาตรฐานเดียวกัน ใช้เป็นแบบสากล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย

2.1.2 วิวัฒนาการของระบบการชำระเงิน³

เนื่องจากรูปแบบการชำระเงินมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ในการชำระเงินจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงสื่อกลางในการชำระเงิน จึงเกิดวิวัฒนาการในสื่อชำระเงิน เพื่อสร้างความมั่นคงให้ทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแบ่งเป็นยุคต่างๆ ดังต่อไปนี้

ยุคแรก: ระบบการแลกเปลี่ยนด้วยสินค้ากับสินค้า (trade by barter) เป็นวิธีการชำระเงินแบบดั้งเดิม โดยการนำสินค้าที่มีมูลค่าใกล้เคียงกันมาแลกเปลี่ยนกัน โดยตรงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เช่น นำหมูมาแลกกับไก่ หรือข้าวแลกน้ำตาล เป็นต้น การชำระเงินด้วยวิธีนี้จะไม่มีมาตรฐานเทียบค่าอย่างยุติธรรมเพื่อแลกเปลี่ยน อีกทั้งมีความยุ่งยากลำบากในการเก็บรักษา และไม่สะดวกในการขนย้าย ในที่สุดการแลกเปลี่ยนด้วยวิธีนี้จึงหมดไปและได้มีการพัฒนาวิธีการอื่นขึ้นมาใช้แทน

ยุคที่สอง: ระบบการตัวเงินตราเป็นสื่อในการชำระเงิน (Physical money) เป็นการสมมติเอาวัตถุที่หายากให้มีมูลค่าตามที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ เท่าที่เคยพบในประวัติศาสตร์ เช่น เปลือกหอย ลูกปัด กำไลหิน ขวานหิน และเงินเบี้ยที่ทำจากกระเบื้อง เป็นต้น ถัดมาก็เป็นการนำโลหะทั้งที่มีค่าและไม่มีค่ามาใช้ เช่น การใช้เงินพดด้วง การใช้ทองคำ อย่างไรก็ตามในยุคที่มีการนำโลหะมีค่าเข้ามาใช้ ภายหลังเกิดปัญหาขึ้นมาหลายประการ เช่น ต้นทุนการผลิตสูง โลหะ การขาดแคลนโลหะมีค่าเพราะถูกนำไปหลอมเนื่องจากมูลค่าตัวโลหะสูงกว่ามูลค่าที่ตราไว้ นอกจากนี้ ยังไม่สะดวกต่อการขนย้าย ในเวลาต่อมาจึงได้มีการนำสื่อประเภทอื่นเข้ามาใช้แทน เช่น เงินกระดาษและเหรียญโลหะไม่มีค่า และได้มีการปรับปรุงคุณภาพการผลิตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ยุคที่สาม: การชำระเงินด้วยการโอนบัญชีเงินฝาก (Deposit Money) สื่อการชำระเงินที่ดี นอกจากจะต้องมีความคงทน ปลอดภัย มีต้นทุนการผลิตต่ำแล้ว จะต้องมีความสะดวกต่อการพกพาด้วย ปัญหาของการใช้เงินกระดาษคือการขนย้ายในปริมาณมาก ๆ นอกจากนี้ เงินกระดาษผู้ถือเงินคือผู้ทรงสิทธิเมื่อสูญหายหรือถูกลักขโมยก็ไม่สามารถจะพิสูจน์สิทธิได้ ด้วยความไม่สะดวกของเงินกระดาษ จึงทำให้มีการนำตราสารทางการเงินและการโอนบัญชีเงินฝากมาใช้เป็นสื่อการชำระเงิน ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ยุคที่สี่: การใช้เงินเครดิต (Deposit money combined with credit) จากพื้นฐานการใช้บัญชีเงินฝากเป็นสื่อการชำระเงิน และบางครั้งมูลค่าทางธุรกิจสูงกว่าปริมาณเงินที่มีอยู่ เพื่อให้ธุรกรรมทางเศรษฐกิจสามารถดำเนินไปได้ จึงได้พัฒนาขึ้นเป็นการให้เครดิตหรือสินเชื่อแก่ธุรกิจ โดยยังคงใช้สื่อเดิมคือการโอนบัญชีเงินฝากนั่นเอง แต่สามารถชำระเงินได้ในมูลค่าสูงกว่าเงินคงเหลือในบัญชี

³ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. วิวัฒนาการระบบการชำระเงินของไทย.

ยุคที่ห้า: การใช้เงินพลาสติกและวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (plastic money and electronic funds transfer) เป็นรูปแบบของสื่อการชำระเงินล่าสุดในขณะนี้ มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดในการใช้บัญชีเงินฝากเพื่อการชำระเงิน เงินพลาสติกถูกพัฒนาขึ้นมาตามเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนเพื่อให้ทดแทนสื่อการชำระเงินด้วยตราสาร เนื่องจากเงินพลาสติกมีความสะดวกในการพกพา มีความปลอดภัยสูง และให้ผลในการชำระเงินทันที เงินพลาสติกที่มีใช้ในขณะนี้ ได้แก่ บัตรเดบิต บัตรเครดิต และกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สำหรับการชำระเงินมูลค่าสูง หรือต้องการความรวดเร็วในการเรียกเก็บก็จะใช้วิธีชำระมูลค่าด้วยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการผสมผสานทั้งสื่อการชำระเงิน และวิธีการส่งมอบด้วยการใช้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์

2.2 รูปแบบของระบบการชำระเงิน

ในการดำเนินธุรกิจในการชำระเงินหรือทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นการการชำระเงินค่าสินค้าหรือบริการหรือในการโอนเงินทั้งภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม เมื่อบุคคลหนึ่งดำเนินการโอนเงินไปให้แก่อีกบุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน หรืออยู่ในประเทศเดียวกัน หรือในต่างประเทศ โดยทั่วไปแล้ว การชำระเงินจะใช้วิธีการชำระผ่านสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น สถาบันการเงินหรือ ธนาคารพาณิชย์ ย่อมจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการชำระเงินทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศทั้งสิ้น โดยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการชำระเงินมากมายหลายรูปแบบ โดยมีผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินเข้ามาให้บริการด้วย สำหรับรูปแบบของระบบการชำระเงินอาจแบ่งแยกประเภทได้ดังนี้

2.2.1 ระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ

วิธีการชำระเงินในการค้าระหว่างประเทศนั้น มีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกับการค้าภายในประเทศหลายประการ เช่น ผู้ซื้อและผู้ขายอยู่ห่างไกลกันคนละประเทศ ทำให้การติดต่อกันไม่สะดวกเหมือนกับการค้าภายในประเทศเดียวกัน ในด้านการใช้ภาษา เงินสกุล และประเพณีปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกัน ส่วนในการค้าขายระหว่างประเทศ จะมีความแตกต่างในทางปฏิบัติทางการค้าที่เกิดความไม่เข้าใจกัน นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคอื่นๆ เช่น การส่งสินค้าจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง การบรรจุสินค้า และการจัดหาพาหนะที่บรรทุกสินค้า ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบังคับต่างๆเกี่ยวกับการโอนเงินข้ามประเทศ (exchange control regulations) เป็นต้น ซึ่ง

อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศคือ วิธีการชำระเงิน ดังนั้น ในการค้าระหว่างประเทศ จึงมีรูปแบบการชำระเงินที่สำคัญ⁴ ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 การชำระเงินด้วยเงินสด หรือชำระเงินล่วงหน้า (cash or advance payment)

การชำระเงินด้วยเงินสด หรือชำระเงินล่วงหน้า คือ การซื้อขายสินค้า ซึ่งผู้ซื้อต้องชำระเงินสดหรือชำระเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้ขายก่อนที่จะได้เห็นสินค้า วิธีนี้ผู้ซื้อเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะต้องเสี่ยงต่อการที่ผู้ขายอาจไม่ส่งสินค้าให้หรืออาจจะส่งสินค้าไม่เป็นไปตามจำนวน คุณภาพ และระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ การซื้อขายวิธีนี้มักจะกระทำกันในกรณีที่ผู้ขายเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นที่เชื่อถือได้ ตลาดเป็นของผู้ขาย ผู้ซื้อจะใช้วิธีนี้สำหรับสินค้าที่หายากและเป็นที่ต้องการของคนทั่วไป หรือสินค้าที่ต้องผลิตเป็นพิเศษ หรือสินค้าที่ราคาไม่มากนัก เช่น ตำราจากต่างประเทศ เป็นต้น ผู้ขายจำเป็นต้องขอให้ผู้ซื้อติดธนาคารจัดส่งเงินมัดจำหรือเงินทั้งหมดให้ก่อนล่วงหน้า จึงจะยอมวางใจผลิตและส่งสินค้าตามที่ผู้ซื้อสั่งไว้

2.2.1.2 การชำระเงินโดยวิธีการเปิดบัญชีขายเชื่อ (open account)

การชำระเงินโดยวิธีการเปิดบัญชีขายเชื่อ เป็นกรณีที่ผู้ขายจะส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อก่อน และลงบัญชีค่าสินค้าในบัญชีเงินเชื่อ (Open Account) ผู้ซื้อจะชำระเงินให้ผู้ขายตามเวลาที่ตกลงกันในภายหลัง เช่น หนึ่งเดือนหลังจากรับสินค้า เป็นต้น วิธีนี้ผู้ซื้อได้เปรียบ เพราะได้สินค้ามาขายก่อนแล้วจึงชำระเงินทีหลัง ส่วนผู้ขายเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ เพราะต้องส่งสินค้าก่อน และไม่มีหลักประกันการชำระเงินจากผู้ซื้อ การซื้อขายกันในลักษณะนี้ คือ ผู้ขายให้เครดิตทางการค้าแก่ผู้ซื้อที่ผู้ขายไว้ใจ หรือเมื่อไม่สามารถขายสินค้าให้แก่ผู้อื่นได้ หรือใช้สำหรับการขายสินค้าโดยวิธีฝากขาย โดยทั่วไปแล้วผู้ขายจะต้องตั้งวงเงินไว้สำหรับผู้ซื้อแต่ละราย เพื่อเป็นการกำจัดความเสี่ยงของผู้ขายไม่ให้สูงจนเกินไป

เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน ผู้ซื้ออาจชำระเงินโดยส่งเช็ค ดราฟท์ โดยตรง หรือออกคำสั่ง โอนเงิน ไปให้แก่ผู้ขาย โดยโอนเข้าบัญชีธนาคารของผู้ขาย ซึ่งแล้วแต่ข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

⁴ ข้อมูลจากส่วนบริการข้อมูล ศูนย์สารสนเทศการค้าระหว่างประเทศ. มีนาคม 2545.

2.2.1.3 การชำระเงินโดยการเรียกเก็บผ่านธนาคาร (bill for collection)

สำหรับการชำระเงินโดยการเรียกเก็บผ่านธนาคาร คือ การซื้อขายสินค้า ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันว่า เมื่อผู้ขายส่งสินค้าแล้ว ผู้ขายจะส่งเอกสารเรียกเก็บเงินผ่านธนาคารของผู้ขายไปยังธนาคารผู้ซื้อ หรือธนาคารที่ธนาคารของผู้ขายเป็นผู้เลือกให้ ทำหน้าที่ส่งมอบเอกสารและเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อ

การซื้อขายสินค้าในลักษณะนี้ ผู้ขายจะได้รับความคุ้มครองพอสมควร เนื่องจากมีธนาคารเข้าไปดูแลการส่งมอบเอกสารกรรมสิทธิ์ของสินค้า และดูแลการเรียกเก็บเงิน นอกจากนี้ ผู้ขายยังมีบุริมสิทธิเหนือสินค้าของตน ตราบใดที่ผู้ซื้อยังไม่รับรองตัวหรือยังไม่ชำระเงินค่าสินค้า

ธนาคารที่ทำหน้าที่เรียกเก็บเงินจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ขายอย่างเคร่งครัด และยึดถือระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับตัวเรียกเก็บฉบับแก้ไข ค.ศ.1995 ฉบับที่ 522⁵ ของสภาหอการค้านานาชาติ คำสั่งในการเรียกเก็บและส่งมอบเอกสาร แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- การส่งมอบเอกสารแลกเปลี่ยนกับการชำระเงิน (documents against payment or D/P)
- การส่งมอบเอกสารแลกเปลี่ยนกับการรับรองตัว (documents against acceptance or D/A)

(1) เงื่อนไขการเรียกเก็บแบบ D/P (documents against payment) หมายความว่า ผู้ซื้อจะรับเอกสารเพื่อไปแลกสินค้าได้ ก็ต่อเมื่อมีการชำระเงินค่าสินค้านั้นแล้ว ในทางการค้าระหว่างประเทศ เมื่อผู้ขายส่งสินค้าไปให้ผู้ซื้อแล้ว ผู้ซื้อยังไม่สามารถรับสินค้าได้ทันที ผู้ซื้อจะต้องรอเอกสารจากผู้ขาย เพื่อนำไปแลกสินค้าจากบริษัทเรือหรือบริษัทขนส่ง เอกสารที่สำคัญคือ “ใบตราส่ง” ที่ออกโดยบริษัทเรือ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ตัวเรือ” ผู้ซื้อจะได้เอกสารนี้จากธนาคารที่ทำหน้าที่เรียกเก็บเงิน ต่อเมื่อผู้ซื้อชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ธนาคารดังกล่าว การตั้งเงื่อนไขแบบ D/P นี้ทำให้ผู้ขายไม่ต้องเสี่ยงต่อการที่มอบสินค้าให้ผู้ซื้อแล้วผู้ซื้อไม่ยอมชำระเงิน เงื่อนไข D/P นี้ใช้ได้กับตัวที่เป็น sight bill และ time bill

(2) เงื่อนไขการเรียกเก็บแบบ D/A (documents against acceptance) หมายความว่า ผู้ซื้อสามารถรับเอกสารเพื่อนำไปแลกสินค้าก็ต่อเมื่อ ผู้ซื้อได้รับรองตัวแลกเงินจากผู้ขายแล้ว ตามเงื่อนไข D/A นี้ ผู้ซื้อยังไม่ต้องชำระเงินเพียงแต่เซ็นชื่อรับรองว่า จะจ่ายเงินจำนวนที่ระบุไว้

⁵ Uniform Rules for Collections, 1995 revision, Ioc Publication No.522.

เมื่อครบกำหนด การที่ผู้ขายจะกำหนดเงื่อนไขการชำระเงินแบบ D/A นี้ ผู้ขายต้องมีความเชื่อถือในสถานะและความซื่อสัตย์ของผู้ซื้อ เพราะเท่ากับเป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ซื้อ สำหรับกำหนดระยะเวลาของการชำระเงินนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ตัวแลกเงินที่กำหนดเงื่อนไขแบบ D/A นี้ จะต้องเป็นตั๋วที่มีกำหนดระยะเวลาการชำระเงิน (time bill) เท่านั้น

2.2.1.4 การชำระเงินโดยวิธีเลตเตอร์ออฟเครดิต⁶ (documentary letter of credit)

การชำระเงินโดยวิธีเลตเตอร์ออฟเครดิต คือ การตกลงซื้อขายสินค้าโดยใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเครื่องมือการชำระเงิน เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นตราสาร หรือหนังสือรับรองการชำระเงินที่ออกโดยธนาคารของผู้ซื้อออกให้แก่ผู้รับประโยชน์ (ผู้ขาย) เพื่อรับรองว่า เมื่อผู้รับประโยชน์ปฏิบัติตามเงื่อนไขของเครดิตทุกประการแล้ว ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์โดยไม่มีข้อบิดพลิ้ว

การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตตาม UCP 500⁷ ข้อ 2 ให้จำกัดความของเลตเตอร์ออฟเครดิต ดังนี้ เครดิตที่มีเอกสารประกอบ (documentary credit) และสแตนด์บาย เลตเตอร์ออฟเครดิต (standby letter of credit) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า เครดิต หมายถึง ข้อตกลงใดๆ ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร ซึ่งธนาคารผู้เปิดเครดิต (The Issuing Bank) ดำเนินการตามคำขอหรือคำสั่งของลูกค้า (The Applicant) หรือในนามของธนาคารเอง ที่จะ

(1) ชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์ (beneficiary) หรือตามคำสั่งของผู้รับประโยชน์ หรือรับรองและชำระเงินตามตัวแลกเงินที่ออกโดยผู้รับประโยชน์ หรือ

(2) มอบหมายให้ธนาคารอื่นชำระเงินหรือรับรอง และชำระเงินตามตัวแลกเงินนั้น หรือ

(3) มอบหมายให้ธนาคารอื่นรับซื้อ (negotiate)

เมื่อยื่นมีเอกสารที่กำหนด หากเอกสารเหล่านั้นถูกต้องตรงตามข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ ในเครดิต

ดังนั้น ในการสั่งสินค้าเข้า (L/C : letter of credit) ทางด้านการธนาคารต่างประเทศเกี่ยวกับการสั่งสินค้าเข้า นั้น ความหมายของเลตเตอร์ออฟเครดิต คือตราสารหรือหนังสือรับรองการชำระเงินที่ออกโดยธนาคารของผู้สั่งซื้อสินค้าเข้า (ตามคำขอของผู้ซื้อ) ซึ่งธนาคารผู้ซื้อสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ (beneficiary) เมื่อได้ปฏิบัติตาม

⁶ ชวลิต อรรถศาสตร์. (2548). กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ เล่มที่ 10. หน้า 34-37.

⁷ UNIFORM CUSTOMS & PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS NO.500

เงื่อนไขต่างๆที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว โดยให้อำนาจในการจ่ายเงิน ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้แก่
อีกธนาคารหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศของผู้ขายสินค้า ซึ่ง UCP ให้คำนิยามของ “documentary
credit(s)” และ standby letter(s) หรือเรียกรวมกันว่า “credit(s)” ซึ่งเครดิต หมายถึง การจัดการ
(arrangement) ใดๆ ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม โดยที่ธนาคารหนึ่ง (ธนาคารผู้เปิดเครดิต-issuing
bank) กระบวนการตามที่ถูกค้า (ผู้ขอเปิดเครดิต-applicant) ร้องขอและตามคำสั่งของลูกค้าหรือใน
นามของตนเอง กล่าวคือ

1. ทำการชำระให้แก่หรือตามคำสั่งของบุคคลที่สาม (ผู้รับประโยชน์ –
beneficiary) หรือรับรองหรือชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน (bill of exchange-draft) ที่ผู้รับประโยชน์เป็น
ผู้สั่งจ่าย

2. มอบอำนาจให้ธนาคารอื่นชำระเงินหรือทำการรับรองและชำระเงินตามตั๋ว
แลกเงิน

3. มอบอำนาจให้ธนาคารอื่นทำการเจรจาซื้อ (negotiate)
เป็นการแลกเปลี่ยนกับเอกสารที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ โดยมีข้อแม้ว่า ได้มีการปฏิบัติ
ตามข้อตกลงและเงื่อนไขในเครดิตแล้ว

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติในข้อต่างๆ ใน UCP นี้ สาขาอื่นของธนาคารใน
ประเทศต่างๆ ถือเป็นธนาคารอื่น (another bank)⁸

เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ L/C เป็นตราสารอย่างหนึ่งที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์
ตามคำขอของผู้ซื้อ ไปให้ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เพื่อเป็นคำรับรองหรือคำสั่งสัญญาของธนาคาร
ที่ออกกว่า จะจ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอนให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้ขายหรือผู้รับ
ประโยชน์ แสดงเอกสารได้ถูกต้องครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ใน เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ L/C นั้น
ซึ่งเลตเตอร์ออฟเครดิต ไม่ว่าจะออกโดยธนาคารพาณิชย์ใดๆก็ตาม จะมีแนวทางปฏิบัติที่เหมือนกัน
หมด เพราะทุกธนาคารต่างก็ต้องถือปฏิบัติตามระเบียบของสภาหอการค้าระหว่างประเทศ หรือที่
เรียกว่า (international chamber of commerce หรือเรียกย่อว่า ICC) ที่บัญญัติไว้ในสิ่งพิมพ์ชื่อ
“ประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตชนิดที่มีเอกสารประกอบ” (uniform customs & practice for
documentary credits หรือเรียกย่อว่า UCP) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาที่จะต้องปฏิบัติตาม และ
ผูกมัดกับผู้ซื้อหรือผู้ขอเปิด L/C (applicant) ธนาคารที่เปิดหรือออก L/C (opening หรือ issuing

⁸ Article 2 of UCP (UNIFORM CUSTOMS & PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS
NO.500).

bank) ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ (beneficiary) ธนาคารที่รับซื้อเอกสาร (negotiating bank) และธนาคารทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

เลตเตอร์ออฟเครดิต จึงเป็นเครื่องมือการชำระเงินที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดในการชำระเงินสำหรับการค้าระหว่างประเทศ เพราะนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายแล้วยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อด้วย ในกรณีที่ผู้ซื้อต้องการให้ผู้ขายปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็สามารถระบุลงไปเป็นเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยมีธนาคาร (negotiation bank) ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและเงื่อนไขต่างๆตามเลตเตอร์ออฟเครดิต เมื่อผู้รับประโยชน์นำตัวมายื่นต่อธนาคาร สิ่งที่จะต้องพึงระลึกไว้อย่างหนึ่งก็คือ แม้ว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตจะช่วยให้เกิดความมั่นใจกันทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งอำนวยความสะดวกในทางการค้าระหว่างประเทศ แต่เลตเตอร์ออฟเครดิตก็ไม่ใช่สัญญาซื้อขาย และไม่สามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ซื่อสัตย์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้น การตกลงซื้อขายใดๆก็ยังคงต้องอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของกลุ่มสัญญาเป็นสำคัญ

ขั้นตอนในการชำระเงิน โดยเลตเตอร์ออฟเครดิต มีดังนี้

1. ผู้ซื้อและผู้ขายทำสัญญาซื้อขาย โดยกำหนดวิธีการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต
2. ผู้ซื้อยื่นคำขอให้ธนาคารในประเทศของตนเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต
3. ธนาคารผู้เปิดเครดิตขอให้ธนาคารอีกธนาคารหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศของผู้ขายแจ้ง (advise) ให้ผู้ขายทราบว่าได้มีการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว และธนาคารผู้เปิดเครดิตอาจขอให้ธนาคารผู้แจ้งหรือธนาคารอื่นทำการยืนยัน (confirm) เลตเตอร์ออฟเครดิตด้วย
4. ธนาคารผู้แจ้งเครดิตแจ้งให้ผู้ขายทราบว่าได้มีการเปิดเครดิต
5. เมื่อผู้ขายได้รับแจ้งการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และตรวจสอบแล้วเห็นว่าเงื่อนไขถูกต้องตรงตามที่ตกลงกับผู้ซื้อก็จะส่งสินค้าไปให้ผู้ซื้อ
6. ผู้ขายเสนอเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า (shipping documents) ให้แก่ธนาคารผู้แจ้งเครดิตเพื่อตรวจสอบ
7. ให้ธนาคารผู้แจ้งเครดิตทำการตรวจสอบเอกสารในการส่งสินค้าว่าตรงตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือไม่ หากเห็นว่าถูกต้อง ก็จะทำการชำระหนี้ตามเงื่อนไข

⁹ ฐนัย มโนมัยอุคม. (2545). กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ.

ของเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ขาย (ทั้งนี้ การชำระหนี้จะกระทำหลังจากขั้นตอนตามข้อ 9. แล้ว เช่น ชำระเงินให้ผู้ขายหลังจากได้รับเงินเข้าบัญชีของธนาคารผู้แจ้งเครดิตแล้ว เป็นต้น)

8. ธนาคารผู้แจ้งเครดิตส่งเอกสารในการส่งสินค้าให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิต

9. ธนาคารผู้แจ้งเครดิตจะตรวจสอบเอกสารในการส่งสินค้า และหากเห็นว่าตรงตามเงื่อนไขก็จะชำระเงินตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น นำเงินเข้าบัญชีของธนาคารผู้แจ้งเครดิตเพื่อให้ธนาคารผู้แจ้งชำระเงินให้ผู้ขาย

10. ธนาคารผู้เปิดเครดิตแจ้งให้ผู้ขอเปิดเครดิตทราบเพื่อให้มาตรวจเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้าและชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิต

11. ผู้ขอเปิดเครดิตตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า และชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิตก่อนที่จะรับเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า เพื่อนำไปรับสินค้าจากผู้ขนส่งและผ่านพิธีการศุลกากร หากผู้ขอเปิดเครดิตไม่สามารถชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารผู้ขอเปิดได้ ก็อาจขอทำทรัสต์รีซีพ (trust receipt) ให้ไว้กับธนาคารผู้เปิดเครดิต เพื่อแสดงว่า ผู้ขอเปิดเครดิตจะรับสินค้าแทนธนาคารผู้เปิดเครดิตและถือว่าสินค้านั้นเป็นของธนาคารผู้เปิดเครดิต

หลักสำคัญของสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตตาม UCP 500 สรุปได้ดังนี้

1. สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นสัญญาแยกต่างหากจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นที่เป็นต้นเหตุให้มีการทำสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต ธนาคารผู้เปิดสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตจะไม่เกี่ยวข้องหรือผูกพันกับสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นดังกล่าว แม้จะมีการอ้างถึงสัญญานั้นในเครดิตก็ตาม ดังนั้น สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงมีความเป็นอิสระจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นตามหลักทฤษฎีความเป็นอิสระ (doctrine of independence) ดังนั้น การเข้ารับภาระของธนาคารผู้เปิดเครดิตในอันที่จะชำระเงินรับรองและชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน หรือเจรจาซื้อตั๋วแลกเงินหรือปฏิบัติการชำระหนี้อื่นใดตามเลตเตอร์ออฟเครดิต จะไม่ขึ้นอยู่กับสิทธิเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ของผู้ขอเปิดเครดิต อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของผู้ขอเปิดเครดิตหรือผู้รับประโยชน์¹⁰ ถึงแม้ว่าผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ขอเปิดเครดิตจะปฏิเสธไม่ยอมชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต

¹⁰ Article 3 of UCP

“Credits v. Contracts

a. Credits by their nature, are separate transactions from the sales or other contract (s) on which they may be based and banks are in no way concerned with or bound by such contract (s), even if any reference whatsoever to such contract (s) it included in the Credit.

โดยอ้างเหตุว่าสินค้าเสียหายหรือไม่ตรงตามที่ตกลงในสัญญาซื้อขายก็ตาม ธนาคารผู้เปิดเครดิตก็ยังมีหน้าที่ชำระเงินรับรองและชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน หรือเจรจาซื้อตั๋วแลกเงินหรือปฏิบัติการชำระหนี้อื่นใดตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ควบคู่กันหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตปฏิบัติครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุในเลตเตอร์ออฟเครดิต กล่าวคือหรือผู้รับประโยชน์ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ได้เสนอเอกสารที่ครบถ้วนถูกต้องตามที่ระบุไว้ในตามเลตเตอร์ออฟเครดิต ทั้งนี้ เนื่องจากในสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น คู่กรณีจะเกี่ยวข้องกับเอกสารเท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาถึงสินค้า บริการ และ/หรือการปฏิบัติการอื่นใดที่อาจเกี่ยวข้องกับเอกสารนั้น¹¹

ดังนั้น เมื่อเอกสารต่างๆที่ส่งมา คือ รายการสินค้าที่ระบุไว้ในใบตราส่ง และใบกำกับสินค้าทุกรายการถูกต้องตรงกับรายการสินค้าในใบเสนอซึ่งแนบท้ายเลตเตอร์ออฟเครดิต และบริษัทผู้ขายสินค้าได้เสนอเอกสารต่างๆถูกต้องตรงตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในตามเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว แม้สินค้านั้นไม่ตรงตามรายการที่ระบุไว้ในใบตราส่ง ใบกำกับสินค้า และใบเสนอก็ตาม จำเลย(ผู้ขอเปิดเครดิต) ก็ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเครดิตให้กับธนาคารโจทก์ ธนาคารผู้เปิดเครดิต¹²

2. ในคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ตัวเลตเตอร์ออฟเครดิตเอง และคำสั่งให้แก้ไขเลตเตอร์ออฟเครดิต จะต้องระบุโดยชัดแจ้งถึงเอกสารที่จะต้องเสนอ เพื่อให้มีการชำระเงินรับรอง หรือเจรจาซื้อตั๋วแลกเงิน¹³ ธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารที่ระบุไว้ในเครดิต โดยใช้ความระมัดระวังตามสมควร เพื่อให้แน่ใจว่า ข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้นถูกต้องตรงตาม

Consequently, the undertaking of the bank to pay, accept and pay Draft (s) or negotiate and/or to fulfil any other obligation under the Credit, is not subject to claims or defences by the Applicant resulting from his relationships with the Issuing Bank or the beneficiary.

b. A Beneficiary can in no case avail himself of the contractual relationships existing between the banks or between the Applicant and the Issuing Bank.”

¹¹ Article 4 of UCP

“Documents v. Goods/Services/Performances

In Credit operations all parties concerned deal with documents, and not with goods, services and/or other performances to which the documents may relate.”

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 775/2525 (ประชุมใหญ่)

¹³ Article 5 (b) of UCP

All instructions for the issuance of a Credit and the Credit itself and where applicable, and instructions for an amendment thereto and the amendment itself, must state precisely the document (s) against which payment acceptance or negotiation is to be made.”

ข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิต การพิจารณาว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้นมีความถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิตหรือไม่นั้น ให้ถือมาตรฐานในการปฏิบัติของธนาคารระหว่างประเทศตามที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งมาตราต่างๆใน UCP เอกสารซึ่งมีข้อความที่ปรากฏไม่สอดคล้องกัน จะถือว่าข้อความที่ปรากฏไม่ตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิต

ธนาคารจะไม่ทำการตรวจสอบเอกสารที่ไม่มีระบุไว้ในเครดิต และหากธนาคารได้รับเอกสารดังกล่าว ธนาคารจะคืนเอกสารนั้นให้แก่ผู้ที่เสนอเอกสารหรือส่งเอกสารนั้นต่อไปโดยไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้¹⁴ หลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ ถือเป็นหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด (doctrine of strict compliance) ของธนาคาร โดยธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเพื่อให้แน่ใจว่าข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้น ถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต

3. ข้อยกเว้นของหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด (doctrine of strict compliance) มีอยู่ประการเดียว คือ กรณีกลฉ้อฉล (fraud) ซึ่งหากเกิดกรณีกลฉ้อฉล ธนาคารผู้เปิดเครดิตและธนาคารผู้ยืนยันเครดิตจะต้องปฏิเสธไม่ชำระหนี้ตามเครดิต กลฉ้อฉลนี้จะเกี่ยวข้องกับเอกสารซึ่งปรากฏข้อความ (on their face) ถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขของเครดิต แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ข้อความนั้นไม่ตรงกับความจริงหรือเป็นเท็จ ปกติผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ซื้อ) จะเป็นผู้กล่าวอ้างกรณีกลฉ้อฉลขึ้นเพื่อให้ธนาคารผู้เปิดเครดิตชำระเงินตามเครดิต

หน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารของธนาคาร ตาม UCP 500 กำหนดหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบของธนาคารได้ ดังนี้

ข้อ 13 (a) ธนาคารต้องตรวจเอกสารทั้งหมด ที่กำหนดไว้ในเครดิตด้วยความระมัดระวังพอสมควร (reasonable care) เพื่อให้มั่นใจว่าเอกสารเท่าที่เห็น (appear on their face) ถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเครดิต... โดยยึดหลักปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของธนาคาร

¹⁴ Article 13 of UCP

“Standard for Examination of Documents

a. Banks must examine all documents stipulated in the Credit with reasonable care , to ascertain whether or not they appear, on their face, to be in compliance with the terms and conditions of the Credit compliance of the stipulated documents on their face with the terms and conditions of the Credit, shall be determined by international standard banking practice as reflected in these in Articles.

Documents which appear on their face to be inconsistent with one another will be considered as not appearing on their face to be in compliance the terms and conditions of the Credit.

ตามที่กล่าวไว้ในข้อต่างๆ หากเอกสารเท่าที่เห็นได้มีความขัดแย้งกันเอง (inconsistent) จะถือว่าไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขดังกล่าวธนาคารจะไม่ตรวจเอกสารที่ไม่ได้ระบุไว้ในเครดิต

(b) ธนาคารผู้เปิดเครดิตหรือธนาคารตัวแทนแต่ละธนาคารมีเวลาที่จะตรวจเอกสารและตัดสินใจว่าจะรับไว้หรือไม่ภายใน 7 วันทำการนับตั้งแต่วันรับเอกสาร

กรณีที่ธนาคารเห็นว่า ผู้ขายเสนอเอกสารไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิต ธนาคารมีทางเลือกปฏิบัติดังนี้ คือ ปฏิเสธไม่รับเอกสาร หรืออาจใช้ดุลพินิจติดต่อกับลูกค้าเพื่อขอให้ลูกค้าและสละข้อขัดแย้ง (discrepancy) นั้น หรืออาจเลือกที่จะรับเอกสารนั้นไว้และชำระเงินโดยขอให้ผู้ขายค้ำประกันการชำระเงินหรือรับรองการชดเชยค่าเสียหาย (indemnity) ดังกล่าว หรือขอสงวนสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ขาย (payment under reserve) การปฏิบัติดังกล่าวผูกพันเฉพาะธนาคารนั้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

กรณีที่ธนาคารตัดสินใจปฏิเสธเอกสาร ธนาคารนั้นจะต้องแจ้งธนาคารผู้ยื่นเอกสารหรือผู้รับประโยชน์ หากได้รับเอกสารจากผู้รับประโยชน์โดยไม่ชักช้า โดยระบุถึงความขัดแย้งทั้งหมดอันเป็นสาเหตุให้ธนาคารปฏิเสธเอกสารนั้น และต้องส่งคืนเอกสารแก่ผู้ยื่นหากไม่ปฏิบัติตามดังกล่าว ก็จะหมดโอกาสที่จะโต้แย้งว่าเอกสารไม่ถูกต้อง (ตาม UCP 500 ข้อ 14)

ในด้านความรับผิดชอบของธนาคารเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ธนาคารทำหน้าที่เกี่ยวกับเอกสารเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับตัวสินค้า หากเอกสารนั้นตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเครดิต Issuing or confirming bank มีภาระผูกพันที่จะต้องชำระเงินตามสัญญา ถ้าเอกสารนั้นทำขึ้นโดยทุจริตและไม่ตรงกับสินค้าที่ส่งมา เป็นเรื่องของผู้ซื้อ ผู้ขายที่จะดำเนินคดีกันเอง ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อแบบฟอร์ม (form) ความแท้จริง (genuineness) ความครบถ้วน (sufficiency) หรือปัญหากฎหมาย (legal effect) ของเอกสาร หรือลักษณะ (description) ปริมาณ (quantity) น้ำหนัก (weight) คุณภาพ (quality) การส่งมอบ (delivery) หรือมูลค่า (value) ของสินค้า ที่ส่งมอบนั้น ทั้งนี้เพราะโดยสภาพเลตเตอร์ออฟเครดิตไม่สามารถจะรับประกันผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายไม่สุจริตได้ เพื่อป้องกันผลเสียหายผู้ซื้ออาจขอให้มีการตรวจสอบรับรองเอกสารโดยองค์การอิสระได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเลตเตอร์ออฟเครดิต ได้แก่ ตัวแลกเงิน ใบตราส่งกรรมกรรมประกันภัย ใบกำกับสินค้า ใบแสดงรายการน้ำหนักสินค้า ใบรับรองน้ำหนักสินค้านรวม ใบกำกับหีบห่อ ใบรับรองคุณภาพของสินค้า ใบรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้า ใบรับรองของกงสุล custom invoice และ sanitary or health certificate

ดังนั้น เลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเป็นหนังสือค้ำประกันการชำระเงิน หรือราคาสินค้าที่ผู้ซื้อจะต้องชำระหรือจ่ายให้แก่ผู้ขายซึ่งอยู่ในต่างแดน ซึ่งมีธนาคารเป็นตัวกลาง ซึ่งมีทั้งธนาคารฝ่ายผู้ซื้อและธนาคารฝ่ายผู้ขายสินค้า ธนาคารฝ่ายผู้ซื้อสินค้าจะเป็นผู้ออกเลตเตอร์ออฟ

เครดิต หรือ L/C ส่งไปให้ธนาคารซึ่งเป็นฝ่ายผู้ขายสินค้า โดยทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนของผู้ซื้อสินค้าแจ้งแก่ผู้ขายสินค้า โดยให้คำรับรองเป็นหนังสือประกันว่า ผู้ขายสินค้าจะได้รับชำระหนี้หรือราคาสินค้าอย่างถูกต้องแน่นอนจากธนาคาร ซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้อสินค้าโดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อผู้ขายได้ส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ก็ให้นำเอกสารสินค้าพร้อมกับตัวแลกเงินไปยื่นต่อธนาคาร จึงเป็นฝ่ายผู้ขายสินค้าได้ชำระเงินให้แก่ผู้ขายสินค้าไปแล้วก็จะไล่เบียดเอาจากธนาคารซึ่งเป็นฝ่ายผู้ซื้อสินค้า และเป็นผู้ออก L/C ซึ่งปกติฝ่ายผู้ซื้อสินค้า และเป็นผู้ออก L/C ซึ่งปกติจะมีเงินฝากกันไว้ หรือมีข้อตกลงโดยวิธีบัญชีเดินสะพัดหักหนี้กันระหว่างธนาคารทั้งสองฝ่าย ในขณะเดียวกันผู้ซื้อก็สามารถได้รับเอกสารส่งสินค้า (shipping documents) จากธนาคารของผู้ซื้อสินค้าเพื่อนำไปรับสินค้าที่ส่งมาถึงท่าเรือแล้วนำไปขาย วิธีการซื้อขายสินค้าโดยมีธนาคารและการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นประโยชน์ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสินค้า สามารถควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายพยายามปฏิบัติให้ถูกต้องตามข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆที่ระบุไว้ในเครดิต

เลตเตอร์ออฟเครดิต จึงเป็นเครื่องมือการชำระเงินที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดในการชำระเงินสำหรับการค้าระหว่างประเทศ เพราะนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายแล้วยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อด้วย ในกรณีที่ผู้ซื้อต้องการให้ผู้ขายปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็สามารถระบุลงไปเป็นเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยมีธนาคาร (negotiation bank) ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและเงื่อนไขต่างๆตามเลตเตอร์ออฟเครดิต เมื่อผู้รับประโยชน์นำตัวมาขึ้นต่อธนาคาร สิ่งที่จะต้องพึงระลึกไว้อย่างหนึ่งก็คือ แม้ว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตจะช่วยให้เกิดความมั่นใจกันทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งอำนวยความสะดวกในทางการค้าระหว่างประเทศ แต่เลตเตอร์ออฟเครดิตก็ไม่ใช่สัญญาซื้อขาย และไม่สามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่ซื่อสัตย์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้น การตกลงซื้อขายใดๆก็ยังคงต้องอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของคู่สัญญาเป็นสำคัญ

2.2.1.5 การชำระเงินโดยผ่านระบบ SWIFT¹⁵

การชำระเงินโดยผ่านระบบ SWIFT เป็นคำสั่งในการโอนเงินระหว่างประเทศ นิยมทำผ่านเครือข่ายสากล คือ ระบบ SWIFT (the Society for Worldwide International Financial Telecommunication) เป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 ภายใต้กฎหมายของประเทศเบลเยียม สำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศเบลเยียม ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของสถาบันการเงินเพื่อสร้างเครือข่ายในการรับส่งข้อมูลทางการเงินระหว่างประเทศ เป็นความร่วมมือกันโดยไม่หวังผล

¹⁵ ข้อมูลจากฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

กำไร โดย SWIFT เป็นศูนย์กลางโทรคมนาคมสื่อสาร ที่ธนาคารใช้ในการส่งคำสั่งการโอนเงินจากธนาคารหนึ่งไปยังอีกธนาคารหนึ่งซึ่งอยู่คนละประเทศ หรือจากสาขาของธนาคารหนึ่งไปยังสาขาของธนาคารซึ่งตั้งอยู่คนละประเทศกัน ซึ่งการโอนเงินผ่าน SWIFT นี้มีความรวดเร็วมาก เกิดผลเกือบจะทันที (Almost Instantaneously)

2.2.2 ระบบการชำระเงินภายในประเทศ

ระบบการชำระเงินภายในประเทศ ได้มีการพัฒนาโดยธนาคารกลางของแต่ละประเทศ เพื่อให้การชำระเงินมีความถูกต้องสมบูรณ์ และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งต่อมาอาจมีการพัฒนาระบบภายในประเทศมาใช้ในการโอนเงินระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.2.1 ระบบการชำระเงินภายในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย มีธนาคารแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นธนาคารกลางของประเทศ มีบทบาทและหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล สถาบันการเงิน และธนาคารพาณิชย์ภายในประเทศ ในช่วง 10 - 20 ปีที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายด้านอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าสูง ภาคธุรกิจเอกชนจึงไม่กล้าเข้ามาลงทุน เพราะต้นทุนสูง และมีความเสี่ยง อีกทั้งยังเป็นเรื่องใหม่ ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ จึงมีความคิดที่จะพัฒนาระบบการชำระเงิน เพื่อให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นผู้ลงทุนนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน และลดบทบาทของสื่อที่เป็นตราสารและเงินสดลง ทั้งนี้ เพื่อลดต้นทุนของการจัดการเกี่ยวกับเงินสดและเช็ค และทำให้การหมุนเวียนของเงินในระบบเป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น และลดความเสี่ยงจากการส่งมอบและชำระราคา รวมทั้งไม่ต้องจ้างบุคคลเข้ามาให้บริการอีกด้วย

(1) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยธนาคารกลาง

ในส่วนของการพัฒนาระบบการชำระเงิน โดยทางธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการพัฒนาระบบการชำระเงินในรูปแบบต่างๆ มีดังต่อไปนี้

ก. การชำระเงินระบบบาทเน็ต (bahtnet)¹⁶

ระบบบาทเน็ต¹⁷ เป็นระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่งที่ได้พัฒนาขึ้นมาใช้ในประเทศไทย เป็นเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้ในการรับส่งข้อความระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับสถาบันการเงินและองค์กรต่างๆ ซึ่งมีบัญชีเงินฝากกับระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อประโยชน์สำหรับการโอนเงินรายใหญ่ ซึ่งมีผลการชำระบัญชีสมบูรณ์ทันทีที่ที่ลระรายการ On-Line Real Time Gross Settlement (On-Line RTGS) และการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นนายทะเบียนในลักษณะที่การส่งมอบตราสารหนี้และการชำระราคาเกิดขึ้นพร้อมกันและมีผลสมบูรณ์โดยทันทีที่ลระรายการ (RTGS-delivery versus payment: DVP) ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน และเพื่อให้การ โอนเงิน การโอนตราสารหนี้ และการติดต่อธุรกิจทางการเงินเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

ในด้านของผู้ใช้บริการในระบบบาทเน็ต ปัจจุบันผู้ให้บริการมี 2 ประเภท ประเภทแรกคือ เป็นผู้ให้บริการที่เป็นสมาชิก S.W.I.F.T และผู้ให้บริการที่ไม่เป็นสมาชิก S.W.I.F.T และประเภทที่สองคือ ผู้ให้บริการที่ใช้บริการโดยผ่านคอมพิวเตอร์ลูกข่ายของผู้ให้บริการรายอื่น ผู้ใช้บริการมีสถานะเป็น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทเงินทุนบริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ส่วนราชการ บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย และส่วนงานภายในธนาคารแห่งประเทศไทย

การให้บริการในระบบบาทเน็ต ระบบบาทเน็ตมีบริการหลัก ดังนี้ บริการโอนเงินระหว่างสถาบัน บริการการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม บริการโอน/รับโอนตราสารหนี้โดยไม่มีการชำระราคา (deliver free : DF/Receive Free :RF) บริการ โอน/รับโอนตราสารหนี้พร้อมการชำระราคา (deliver against payment-DVP/ Receive Against Payment-RVP) การ

¹⁶ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ธันวาคม). ระบบการชำระเงินในประเทศไทย. หน้า 53.

¹⁷ ระบบบาทเน็ต คือ สาธารณูปโภคทางการเงินของประเทศ ซึ่งให้ประโยชน์ทั้งแก่ระบบสถาบันการเงิน ภาคธุรกิจ ส่วนราชการและประชาชนทั่วไป โดยระบบสถาบันการเงินจะสามารถโอนเงินระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและปลอดภัย ส่วนราชการก็สามารถรับและจ่ายเงินให้ภาคธุรกิจ และประชาชนทั่วไปก็สามารถโอนเงินระหว่างกันได้โดยสะดวกรวดเร็วขึ้นด้วย นอกจากนี้ด้วยบริการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ที่ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นนายทะเบียนในลักษณะที่การส่งมอบตราสารหนี้ และการชำระราคาเกิดขึ้นพร้อมกัน และมีผลสมบูรณ์โดยทันทีของบาทเน็ต จะส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายทางการในการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ในประเทศ รวมทั้งช่วยลดความเสี่ยงทางการเงินได้

สอบถามข้อมูลในบัญชีเงินฝาก หรือบัญชีตราสารหนี้ของผู้ใช้บริการที่ ธนาคารแห่งประเทศไทย ส่งข้อความสื่อสารระหว่างกัน และการประกาศข้อความไปยังสมาชิกอื่น

เนื่องจากระบบบาทเนตเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินมูลค่าสูง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม โดยผู้ให้บริการที่ส่งข้อความมายังระบบบาทเนตโดยผ่านช่องทาง S.W.I.F.T นั้นจะต้องมีกระบวนการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานของ S.W.I.F.T ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ยอมรับกันทั่วโลก สำหรับผู้ให้บริการซึ่งส่งข้อความมายังระบบบาทเนตโดยผ่านช่องทาง EFS จะมีระบบการรักษาความปลอดภัยโดยใช้เทคโนโลยี Digital Signature โดยผู้ส่งข้อความจะต้องมี Private Key ใน Smart Card ประจำตัวในการสร้าง Digital Signature กำกับในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งมายังระบบบาทเนต ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ระบบบาทเนตสามารถรักษาความปลอดภัยรวมทั้งป้องกันมิให้ผู้อื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องล่วงรู้ข้อมูลได้ สามารถยืนยันและพิสูจน์ตัวตนของผู้ส่งและผู้รับรายการ ผู้ส่งและผู้รับไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้ และสามารถรับรองความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ส่งผ่านระบบรวมทั้งระบบบาทเนตยังมีการบันทึกข้อมูลที่รับ-ส่งในระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานด้วย

ข. การชำระเงินระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชี¹⁸

การชำระเงินระบบเรียกเก็บเงินตามเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชีเดียวกัน เพื่อให้การเรียกเก็บเงินตามเช็คที่ส่งเรียกเก็บ หรือสั่งจ่ายโดยสาขาธนาคารที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพของระบบการหักบัญชีเช็คภายในแต่ละจังหวัดรวมทั้งลดต้นทุนและความเสี่ยงในการชำระเงินด้วยเช็ค และอำนวยความสะดวกในการบริหารเงินของธนาคารสมาชิกอันเกิดจากการได้หรือเสียดุลหักบัญชีสุทธิ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คภายในเขตสำนักหักบัญชีเดียวกัน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ทำการยกระดับสำนักหักบัญชีจังหวัด เพื่อลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินของเช็คในจังหวัดจาก 3-7 วันให้เหลือเป็นภายในวันเดียว (one-day clearing) โดยการขยายเขตการหักบัญชีให้ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงจากเดิมที่มีการหักบัญชีเฉพาะเช็คภายในอำเภอเมือง นอกจากนี้ได้เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยการนำระบบงานคอมพิวเตอร์มาใช้ และปรับปรุงวิธีการชำระดุลหักบัญชีระหว่างธนาคารจากเดิมชำระผ่านผู้แทน

¹⁸ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ธันวาคม). ระบบการชำระเงินในประเทศไทย. หน้า 37.

ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่คลังจังหวัดเป็นการชำระดุลแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลางผ่านระบบบาทเน็ต

ในการชำระเงินระบบนี้ จะมีวิธีการชำระดุลการหักบัญชี โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจัดระบบการชำระดุลหักบัญชีเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด ที่ยกระดับเป็นสำนักหักบัญชีจังหวัด และสำนักหักบัญชีอำเภอรอบนอกต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วทั่วประเทศให้เป็นมาตรฐานแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเงินของธนาคารสมาชิก โดยให้สำนักหักบัญชีทั่วประเทศส่งบพิสูจน์การหักบัญชีที่เข้ารหัส (encrypt) เพื่อความปลอดภัยของข้อมูลทางสายสื่อสาร (file transfer) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเมื่อทยได้รับข้อมูลงบพิสูจน์ ๆ ระบบจะถอดรหัส (decrypt) และตรวจสอบความถูกต้อง แต่ละสำนักงานภาคของธนาคารแห่งประเทศไทยจะยืนยันฐานะดุลการหักบัญชีสุทธิตกับสาขาธนาคารสมาชิกประจำภาค ทั้งนี้ธนาคารสมาชิกที่ได้ดุลสามารถใช้เงินได้ทันที

ค. การชำระเงินระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี B/C (bill for collection)¹⁹

สำหรับระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ในปัจจุบัน ธนาคารผู้เรียกเก็บสามารถดำเนินการได้ 2 วิธี ดังนี้

วิธีแรก คือ ธนาคารผู้รับฝากเช็คจะส่งเช็คให้สาขาธนาคารตนที่อยู่ในเขตสำนักหักบัญชีเดียวกับที่สาขาธนาคารผู้จ่ายตั้งอยู่เป็นผู้เรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีจังหวัด เมื่อทราบผลการเรียกเก็บ สาขาธนาคารผู้เรียกเก็บจะแจ้งผลให้สาขาธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บทราบ ซึ่งวิธีการที่กล่าวเป็นวิธีการเรียกเก็บปลายทาง

วิธีที่สอง กรณีที่ธนาคารผู้รับฝากเช็คไม่มีสาขาในท้องถิ่นเดียวกับสาขาธนาคารผู้จ่าย ธนาคารผู้เรียกเก็บจะส่งเช็คเรียกเก็บผ่านสำนักงานใหญ่ของธนาคารผู้จ่าย ณ ศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์

แนวทางปฏิบัติในการเรียกเก็บเช็ค B/C 3 วันทำการ

(1) หลักการ ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี (B/C 3 วันทำการ) จะทำการแลกเปลี่ยนเช็คคืนทาง

(2) การเรียกเก็บ ให้ธนาคารนำเช็คที่รับฝากไว้ในวันก่อนหน้าหรือในวันนั้นหากทันเวลา มาแลกเปลี่ยนกันในรอบการหักบัญชีในวันนั้น

¹⁹ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. แหล่งเดิม. หน้า 43.

(3) การคืนเช็ค เมื่อธนาคารสมาชิกนำเช็คมาแลกเปลี่ยนกันในวันที่ 1 แล้ว ธนาคารผู้จ่ายจะนำเช็คไปดำเนินการภายในเกี่ยวกับตัวเช็ค คือ การตรวจสอบลายมือชื่อ หากมีเช็คคืนธนาคารผู้จ่ายจะต้องแจ้งผลเช็คคืน และส่งตัวเช็คคืนในวันที่ 3

(4) การชำระดุล การชำระดุลระหว่างธนาคารจะดำเนินการในวันที่ 3 ผ่านระบบ bahtnet โดยดุลการหักบัญชีเป็นดุลการหักบัญชีรอบเช็คเรียกเก็บในวันที่ 1 หักกลับด้วยดุลการหักบัญชีรอบเช็คคืนในวันที่ 3 และจะแยกการชำระดุลรอบการเรียกเก็บเช็ค B/C 3 วันทำการ ออกจากการชำระดุลรอบอื่นๆ

ง. การชำระเงินระบบการโอนเงินรายย่อย (smart)²⁰ การให้บริการชำระเงิน/โอนเงินของธนาคารพาณิชย์ แต่เดิมนั้นผู้โอนและผู้รับโอนจะต้องมีบัญชีเงินฝากอยู่ในธนาคารเดียวกัน ไม่สามารถโอนเงินข้ามธนาคารได้ เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้พัฒนาระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารขึ้น โดยใช้ชื่อ media clearing เป็นระบบที่รับส่งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (offline) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น smart : system for managing automated retail funds transfer เนื่องจากได้มีการพัฒนาการรับส่งข้อมูลให้สามารถดำเนินการผ่านระบบ online file transfer ได้อีกทางหนึ่ง ระบบ smart เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในการโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้า มีวงกการชำระเงินที่แน่นอน และมีปริมาณรายการมาก

ในการให้บริการของระบบ smart เป็นระบบที่รองรับรายการชำระเงิน/โอนเงินที่มีจำนวนเงินไม่สูง แต่มีปริมาณรายการมาก และมีรอบการชำระเงินที่แน่นอน โดยบริการผ่านระบบ smart ประกอบด้วย

1. บริการด้าน credit transfer เป็นการโอนเงินจากลูกค้าของธนาคารหนึ่งไปเข้าบัญชีของลูกค้าอีกธนาคารหนึ่ง เช่น จ่ายเงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ เข้าบัญชีพนักงานหรือลูกจ้าง จ่ายเงินปันผลของบริษัทเข้าบัญชีผู้ถือหุ้น จ่ายคืนภาษีของกรมสรรพากร

2. บริการด้าน debit transfer เป็นการโอนเงินที่ลูกค้าจัดทำข้อตกลงล่วงหน้า (pre-authorized) ให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีของตนเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้รับชำระเงิน เป็นการเรียกเก็บเงินจากผู้จ่ายเงินที่ธนาคารอื่นเพื่อนำมาเข้าบัญชีของผู้เรียกเก็บ เช่น ชำระค่างวดตามสัญญาซื้อขายหรือเช่าซื้อ ชำระค่าเบี้ยประกันชีวิตและประกันภัย ชำระค่าใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ฯลฯ ชำระค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า และโทรศัพท์

²⁰ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. แหล่งเดิม. หน้า 49.

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ระบบ smart มีดังนี้

1. ธุรกิจที่มีการรับหรือการจ่ายเงินรายย่อย สามารถเรียกเก็บและจ่ายชำระเงินข้ามธนาคารได้สะดวกกว่าเดิม เพราะผู้รับและผู้จ่ายเงินไม่จำเป็นต้องมีบัญชีอยู่ที่ธนาคารเดียวกัน
2. ลดงานเอกสาร เช่น การเตรียมงานเอกสาร การเขียนเช็ค การตรวจนับเงินสด
3. ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและแรงงาน
4. ง่ายต่อการตรวจสอบเพราะระบบจัดทำรายละเอียดทั้งด้านผู้รับเงินและผู้จ่ายเงิน
5. การโอนชำระเงินมีผลถูกต้องแน่นอน ได้รับเงินทันทีเมื่อมีการหักบัญชี
6. ความปลอดภัยสูง เพราะใช้วิธีการควบคุมความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล

ในด้านความปลอดภัยของระบบ smart ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม โดยคำสั่งโอนเงินที่ส่งจากธนาคารสมาชิกมายังศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านช่องทาง ERS (electronic report submission) ซึ่งมีระบบรักษาความปลอดภัยโดยใช้เทคโนโลยี Digital Signature ผู้ส่งข้อมูลจะมี private key ประจำตัวในการสร้าง Digital Signature กำกับในข้อมูลที่ส่ง ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ระบบ smart สามารถป้องกันมิให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล และสามารถรับรองความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ส่งผ่านระบบได้เป็นอย่างดี

จ. การชำระเงินระบบการหักบัญชีเช็คด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (ECS)²¹

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ปรับเปลี่ยนระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารจากระบบเดิม (manual) มาสู่ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ และจัดตั้งศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดำเนินการและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเช็คระหว่างธนาคาร

ในการดำเนินงานและโครงสร้างของระบบ ECS ธนาคารสมาชิกศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ โดยศูนย์คอมพิวเตอร์หรือศูนย์หักบัญชีของแต่ละธนาคาร จะมีอุปกรณ์

²¹ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548,23 ธันวาคม). ระบบการหักบัญชีเช็คทางอิเล็กทรอนิกส์.

อิเล็กทรอนิกส์เชื่อมต่อออนไลน์กับสำนักงานสาขาของตน ในขณะเดียวกัน สำนักงานใหญ่ของธนาคารสมาชิกก็จะมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เชื่อมต่อออนไลน์กับระบบ ECS ที่ศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีรอบการปฏิบัติงานของระบบ ดังนี้

1. รอบการหักบัญชีเช็คปกติ เมื่อสำนักงานสาขาของธนาคารสมาชิกรับฝากเช็คจากลูกค้าก็จะบันทึกข้อมูลด้วยหมึกแม่เหล็ก(encode) อุปกรณ์นี้จะอ่านข้อมูลในเช็คซึ่งมีแถบว่าง (Code Line) เป็นรหัสมาตรฐานตามที่ศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์กำหนดข้อมูลที่บรรจุในแถบว่าง ได้แก่ เลขที่เช็ค รหัสธนาคารและรหัสสาขาธนาคารผู้จ่าย เลขที่บัญชีของผู้จ่ายเงิน และจำนวนเงินซึ่งธนาคารผู้รับฝากได้บันทึกข้อมูลด้วยหมึกแม่เหล็กเข้าไปบนตัวเช็ค ข้อมูลจะถูกส่งไปยังสำนักงานใหญ่ ของธนาคารผู้เรียกเก็บ หลังจากนั้นสำนักงานใหญ่ก็จะส่งต่อไปยังระบบ ECS ที่ศูนย์หักบัญชี ฯ ธนาคารผู้เรียกเก็บสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาทำการของธนาคาร เพราะสามารถส่งข้อมูลเช็คได้ทันทีในลักษณะออนไลน์ หลังจากนั้นก็จะจัดทำคุดสุทธิเบื้องต้นให้ธนาคารสมาชิกทุกธนาคาร คุดสุทธิเบื้องต้นพร้อมรายละเอียดเช็คมูลค่าสูงจะถูกส่งกลับไปยังธนาคารสมาชิกด้วยวิธีการออนไลน์เพื่อให้ธนาคารที่อยู่ในฐานะผู้จ่ายเงินตามเช็ค ได้ตรวจสอบเช็คมูลค่าสูงในเวลาต่อมา เพื่อให้สามารถตอบยืนยันกลับมา ซึ่งหากมีการแก้ไขปรับปรุง ศูนย์หักบัญชีจะปรับปรุงยอดคุดสุทธิขั้นสุดท้าย แล้วแจ้งให้ธนาคารสมาชิกทราบด้วยวิธีการเดิม หลังจากนั้นศูนย์หักบัญชีฯ ก็จะชำระคุดสุทธิของธนาคารสมาชิกทุกธนาคาร โดยการตัดบัญชีธนาคารที่เสียคุดหรือธนาคารที่มีฐานะเป็นลูกหนี้ และนำเงินเข้าบัญชีให้ธนาคารที่ได้คุด หรือธนาคารที่มีคุดสุทธิเป็นเจ้าหนี้โดยใช้ระบบบาทเน็ต ทุกธนาคารจะได้รับการยืนยันการตัดบัญชีและนำเงินเข้าบัญชีด้วย debit advice และ credit advice จากระบบบาทเน็ต

2. รอบการหักบัญชีเช็คคืน หากธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คไม่สามารถตัดบัญชีลูกค้ำหรือตรวจสอบเช็คแล้วไม่ถูกต้อง ธนาคารจะคืนเช็คคืน โดยส่งเป็นข้อมูลเช็คคืนกลับไปยังศูนย์หักบัญชีฯ ในวันทำการรุ่งขึ้น เพื่อคำนวณและชำระคุดการหักบัญชีระหว่างธนาคารรอบเช็คคืน และศูนย์หักบัญชีฯ จะส่งข้อมูลเช็คคืนผ่านสายสื่อสารไปยังธนาคารผู้เรียกเก็บเช็ค เพื่อนำไปบันทึกยกเลิกรายการนำฝากของลูกค้า ส่วนตัวเช็คคืนแต่ละธนาคารจะนำมาแลกเปลี่ยนกันที่ศูนย์หักบัญชีฯ

ระบบ ECS มีการควบคุมรักษาความปลอดภัยหลายระดับ ตั้งแต่ระดับการ Connect เข้าระบบซึ่งจะมีการตรวจสอบ Session Key เพื่อยืนยันความถูกต้อง (authentication) ระหว่างธนาคารสมาชิกกับ ธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าเป็นสมาชิกในระบบ ECS จริง สำหรับระดับเพิ่มข้อมูลนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการใช้ File Authentication Code เพื่อป้องกันการแก้ไขข้อมูลก่อนส่งมาถึง ธนาคารแห่งประเทศไทย และในกรณีที่เพิ่มข้อมูลถูกส่งผ่าน

ทาง Online ข้อมูลดังกล่าวจะต้องผ่านการ Encryption อีกระดับหนึ่งด้วย Online Session Key เพื่อป้องกัน Hacker ขโมยข้อมูลระหว่างการรับ/ส่ง ข้อมูลทาง Online ทั้งนี้ ค่า Key ต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณ Authentication Code และการ Encryption/Decryption ในระบบ ECS จะมีลักษณะเป็น Symmetric Key

(2) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยธนาคารพาณิชย์²²

ในประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ได้พัฒนาระบบการชำระเงินภายในประเทศขึ้น โดยได้นำเทคโนโลยีทางการสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการพัฒนาการชำระเงิน โดยการใช้บัตรเอทีเอ็ม ซึ่งเป็นคำย่อของอักษรภาษาอังกฤษ A.T.M. มาจากคำว่า Automatic Teller Machine ในภาษาไทยเรียกว่า บัตรเอทีเอ็ม หรือ บัตรเงินด่วน ปัจจุบันเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน และลดบทบาทของเงินสดลง และเป็นความสะดวกในการให้บริการ อีกทั้งไม่ต้องจ้างบุคคลมาให้บริการด้วย

(3) ระบบการชำระเงินที่พัฒนาโดยเอกชนมิใช่ธนาคารพาณิชย์

จากการที่ระบบเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มีต้นทุนลดต่ำลง นักธุรกิจเอกชนหันมาให้ความสนใจลงทุนในด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น จึงทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยการเจาะกลุ่มลูกค้าของตนเอง ซึ่งเป็นฐานลูกค้าคนละกลุ่มกับธนาคารพาณิชย์ และสามารถเข้าถึงการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของลูกค้าได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถมีฐานลูกค้าของตนเองได้อย่างรวดเร็ว ปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสื่อชำระเงินที่ธนาคารเป็นผู้ให้บริการมานานอาจเสียส่วนแบ่งทางธุรกิจให้กับพวก Non -bank ถ้าหากกลุ่มลูกค้าธนาคารพาณิชย์และNon-bank ได้รวมลูกค้าเป็นกลุ่มเดียวกันแล้ว อาจทำให้การแข่งขันลดน้อยลง²³ สำหรับรูปแบบการชำระเงินสมัยใหม่โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสะดวกรวดเร็ว มีดังนี้

-บัตรชำระเงินล่วงหน้า (Prepaid card) บัตรประเภทนี้ ผู้ที่จะมีบัตรต้องนำเงินสดไปชำระให้กับผู้ออกบัตร จึงจะสามารถนำบัตรมาใช้ในการชำระค่าสินค้าและบริการได้ปกติแล้ว บัตรนี้จะใช้กับสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าไม่สูงมาก เช่น บัตรชำระค่าโดยสารรถประจำ

²² ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ธันวาคม). ระบบการชำระเงินในประเทศไทย. หน้า 37.

²³ วิษณุ เน้นสื่อ-กิจกรรม สร้าง Loyalty คราสินค้า. บิสิเนสไทย. วันที่ 15 มกราคม 2546.

ทาง บัตรชำระค่าโดยสารรถไฟฟ้า บัตรโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งเรียกบัตรประเภทนี้ว่า บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์

-Counter Service สำหรับธุรกิจของเคาน์เตอร์เซอร์วิส²⁴ ซึ่งเดิมถือว่าเป็นธุรกิจใหม่สำหรับคนไทย เป็นธุรกิจการให้บริการรับชำระค่าสินค้าและบริการ รวมทั้งในด้านธุรกิจบันเทิง โดยให้บริการจำหน่ายบัตรเข้าชมคอนเสิร์ต และการแสดงต่างๆ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และเป็นจุดให้บริการที่ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการอีกด้วย เคาน์เตอร์เซอร์วิสเป็นตัวแทนที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยกรมสรรพากรออกกฎกระทรวงการคลังและประกาศอธิบดีกรมสรรพากร จึงมีสิทธิในการออกใบเสร็จรับเงิน หรือใบกำกับภาษีอย่างย่อ และใบกำกับภาษีเต็มรูป เพื่อใช้สำหรับการขอคืนหรือเครดิตภาษีของผู้ใช้บริการ แทนหน่วยงาน หรือองค์กรที่มอบหมายให้เคาน์เตอร์เซอร์วิสรับชำระแทน ซึ่งมีผลให้ผู้ใช้บริการผ่านจุดให้บริการเคาน์เตอร์เซอร์วิสที่ถือใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐานการรับเงินอย่างใด ๆ ที่เคาน์เตอร์เซอร์วิสออกให้ ย่อมได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงาน หรือองค์กรนั้น เสมือนว่าผู้ใช้บริการได้รับใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐานดังกล่าว จากหน่วยงานหรือองค์กรนั่นเอง

-ระบบโอนเงินผ่านไปรษณีย์ และจุดรับชำระเงินหรือ Pay at Post²⁵ ระบบชำระเงินภายในประเทศ สามารถโอนผ่านที่ทำการไปรษณีย์ได้ โดยมีที่ทำการไปรษณีย์กว่า 1,000 แห่งทั่วประเทศ สามารถให้บริการโอนเงินโดยวิธีธนาคาร ซึ่งเป็นที่นิยมที่สุด ผู้รับสามารถนำมาเบิกเงินสดได้จากที่ทำการไปรษณีย์ทุกแห่ง โดยมีทางเลือกให้แก่ผู้ใช้บริการ 3 ทาง ในด้านความเร็วในการส่ง โดยเรียงลำดับจากเร็วที่สุดไปถึงช้าที่สุดดังนี้ การส่งทางโทรเลข การส่งไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) และการส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน นอกจากนี้จะมีบริการโอนเงินโดยธนาคารแล้ว ที่ทำการไปรษณีย์ยังให้บริการเป็นจุดรับชำระเงินค่าสาธารณูปโภคอีกด้วย โดยใช้ชื่อบริการ Pay at Post เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ โดยเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมแก่ที่ทำการไปรษณีย์ มีกระบวนการคล้ายกับวิธีธนาคาร แตกต่างกันตรงที่วิธี Pay at Post นี้ เป็นการชำระเงินจากผู้ให้บริการหลายแห่งไปส่งมอบแก่ผู้ให้บริการเพียงบริษัทเดียว ซึ่งที่ทำการไปรษณีย์จะเก็บรวบรวมเงินจากผู้ให้บริการและออกใบรับโอนเงินเช่นเดียวกับธนาคารไว้เป็นหลักฐาน

²⁴ ข้อมูลจาก <http://www.counterservice.co.th>

²⁵ ข้อมูลจาก <http://www.payatpost.com>

-สมาร์ทการ์ด²⁶ หรือบัตรอัจฉริยะ หรือ Smart Card เป็นบัตรพลาสติกที่มีช่องขนาดเล็ก (Microchip) สามารถเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งแตกต่างจากบัตรแถบแม่เหล็กธรรมดา ข้อมูลบนบัตรสมาร์ทการ์ดสามารถมีได้มากกว่าบนบัตรแถบแม่เหล็กธรรมดาถึง 100 เท่า ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลส่วนตัวของเจ้าของบัตร เช่น เงินสดในบัญชีธนาคาร เบอร์บัญชีเงินฝาก หมายเลขบัตรเครดิต หรือรายละเอียดเกี่ยวกับการเงินต่าง ๆ เป็นต้น บางครั้งถูกเรียกว่า บัตรสะสมมูลค่า (Store - Valued Card) สมาร์ทการ์ดบางประเภทสามารถประมวลผลข้อมูลได้ด้วย ซึ่งจะใช้ในการเข้ารหัสและถอดรหัสของเจ้าของบริการ ซึ่งทำให้สมาร์ทการ์ดมีความเป็นส่วนตัว และปลอดภัยมากเป็นพิเศษ และยังสามารถใช้จ่ายเงินผ่านทาง อินเทอร์เน็ตได้อีกด้วย

2.2.2.2 ระบบการชำระเงินภายในประเทศของต่างประเทศ

ในต่างประเทศ ได้มีการพัฒนาระบบการชำระเงินขึ้นมาใช้ภายในประเทศ ซึ่งต่อมา ระบบที่ใช้ภายในประเทศเกิดมีประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน จนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกัน โดยได้พัฒนามาใช้สำหรับโอนเงินระหว่างประเทศอีกด้วย สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ระบบการชำระเงิน เป็นระบบและเทคโนโลยีที่ฝ่ายหนึ่งใช้ในการโอนมูลค่าให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ในเศรษฐกิจสมัยใหม่จะมีการโอนค่าเป็นเงินสด หรือตามสิทธิเรียกร้องทางธนาคาร สามารถโอนสิทธิเรียกร้องทางธนาคารได้ด้วยเครื่องมือต่างๆ รวมทั้งเช็ค บัตรเครดิต และการโอนทางโทรเลข โดยทั่วไปกฎหมายมีสองประเด็นที่ เกี่ยวกับระบบการชำระเงิน ประการแรกต้องสร้างระบบกฎระเบียบที่ครอบคลุมสิทธิ และความรับผิดชอบของคู่สัญญาต่อระบบการชำระเงิน ทั้งนี้เป็นบทบาทของกฎหมายพาณิชย์ และในสหรัฐอเมริกาจะมีการดำเนินการตาม Article 3, 4 และ 4 A แห่ง the Uniform Commercial Code กฎระเบียบและระเบียบข้อบังคับแห่งสหพันธรัฐ ตลอดจนสัญญาต้องถูกนำมาพิจารณา ประการที่สองการโอนมูลค่าจำนวนมากผ่านการโอนทางโทรเลข ก่อให้เกิดความเป็นไปได้ของความเสี่ยงสำหรับธนาคารกลาง ระบบสำรองของสหพันธรัฐและระบบธนาคาร และเศรษฐกิจทั้งหมด ปัญหานี้ถูกระบุตามระเบียบข้อบังคับแห่งสหพันธรัฐของผู้เข้าร่วมระบบการชำระเงิน ส่วนใหญ่ก็คือธนาคาร

สื่อกลางด้านการเงินที่ให้บริการชำระเงินในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสถาบันเงินฝากที่สามารถถูกจัดประเภทเป็นธนาคารพาณิชย์ สถาบันเพื่อการออมทรัพย์ เช่น สมาคมออมทรัพย์ และเงินกู้ หรือสหภาพสินเชื่อ

²⁶ข้อมูลจาก http://www.ca.tot.co.th/knowledge_smartcard.html

- ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ยอมรับเงินฝากที่มีระยะเวลา ทำการกู้เงิน ด้านการพาณิชย์ และให้บริการธนาคารอื่นๆ รวมทั้งบริการชำระเงินต่อประชาชน

- สถาบันเพื่อการออมทรัพย์และสหภาพสินเชื่อ (*Thrift Institutions and credit unions*) สถาบันเพื่อการออมทรัพย์ จะรวมทั้งสมาคมเงินออมและเงินกู้ และสถาบันออมทรัพย์อื่นๆ เช่น ธนาคารออมทรัพย์รวมแห่งสหพันธรัฐ เป็นต้น สินทรัพย์ของสถาบันเพื่อการออมทรัพย์ที่มีการเอาประกัน และตรวจสอบโดยรัฐบาลสหรัฐสมาคมเงินออมและเงินกู้ได้ยอมรับเงินออม และเงินฝากมีระยะเวลา และทำการกู้เงิน สมาคมเงินออมและเงินกู้ได้รับอนุญาตจากสหพันธรัฐ หรือรัฐ และตามข้อกำหนดทางกฎหมาย ต้องมีส่วนแบ่งในเงินกู้ (ประมาณ 70%) ที่เป็นการจำนองบ้าน อาจมีการจัดตั้ง และถือกรรมสิทธิ์โดยผู้ฝากเงิน ซึ่งในกรณีดังกล่าวจะเรียกว่าสมาคมร่วม หรืออาจจัดตั้งเป็นบริษัทที่ออกหุ้น ซึ่งถือกรรมสิทธิ์โดยผู้ถือหุ้นกฎหมาย ต่อมา มีการขยายอำนาจของสมาคมเงินออมและเงินกู้ ในการกู้เงินของลูกค้า ที่ยื่นคำส่งถอนเงินจากบัญชีที่เปลี่ยนมือได้ ออกบัตรเครดิต และเสนอเงินกู้ด้านการพาณิชย์บางประเภท สมาคมเงินออมและเงินกู้ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐและสหพันธรัฐ ได้รับการประกันตามกองทุนประกันของสมาคมเงินออมทรัพย์ที่บริหารโดย FDIC สมาคมเงินออมและเงินกู้ถูกควบคุมดูแล และตรวจสอบโดยสำนักงานควบคุมดูแลการออมทรัพย์ ภายในกระทรวงการคลังสหรัฐ

- สถาบันอื่นๆ ที่ให้บริการชำระเงิน องค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้บริการชำระเงินแก่ประชาชน รวมทั้งองค์กรที่เรียกว่า “ธนาคารที่มีไชธนาคาร” และบริษัทผู้ถือบัตรธนาคาร นอกจากนี้หน่วยงานไปรษณีย์สหรัฐยังให้บริการชำระเงินโดยขายตั๋วเงินทางไปรษณีย์ ซึ่งสามารถถูกใช้ในการชำระเงิน ธนาคารที่มีไชธนาคาร (หรือธนาคารที่ให้บริการจำกัด) สามารถกู้เงินหรือรับเงินฝาก แต่ไม่สามารถทำได้ทั้งสองอย่าง

บริษัทผู้ถือบัตรธนาคาร ได้มอบเครื่องหมายการค้าให้แก่สถาบันการเงิน โดยอนุญาตให้ทำธุรกรรม และให้บริการชำระบัญชี และชำระเงินสำหรับการทำธุรกรรมระหว่างธนาคาร บัตรวีซ่าและมาสเตอร์การ์ด เป็นเครือข่ายบัตรธนาคารที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดในสหรัฐอเมริกา แต่ในเครือข่ายบัตรธนาคารอื่นๆ เช่น ATM และ POS ก็เป็นที่รู้จักทั่วประเทศ สหรัฐอเมริกาดูแลเช่นกัน ตลอดจน บริษัทผู้ออกบัตรเกี่ยวกับการเดินทางและความบันเทิง และผู้ค้าปลีกรายใหญ่ที่ออกบัตรให้แก่ลูกค้าด้วย

สำหรับบทบาทธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา ตามพระราชบัญญัติเงินทุนสำรอง แห่งสหพันธรัฐ ปี พ.ศ. 2456 ได้กำหนดกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ในฐานะธนาคารกลางแห่งสหรัฐอเมริกา และกำหนดอำนาจธนาคารในกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐมีความรับผิดชอบ ตลอดจนการออกตราสาร บริการชำระเงิน การควบคุมดูแลการ

ธนาคาร และนโยบายด้านการเงิน ระบบกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะรวมทั้งธนาคารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ 12 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และคณะกรรมการดูแลที่ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี คณะกรรมการดูแลรับผิดชอบในการควบคุมดูแล และตรวจตราธนาคารแห่งกองทุนสำรองสหพันธรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นต่างหาก ธนาคารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ 12 แห่ง ได้รับมอบอำนาจตามพระราชบัญญัติเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐให้ออกตราสารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐแก่ประชาชน ตราสารเงินทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ได้รับการค้าประกันตามสินทรัพย์ค่าประกัน ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายส่วนใหญ่คือ หลักทรัพย์ของรัฐบาลสหรัฐที่ถือครองโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ก่อนที่จะออกให้โดยธนาคารกองทุนสำรองสหรัฐ

ธนาคารกองทุนสำรองสหพันธรัฐทั้ง 25 สาขา และสถานที่ประมวลผล 11 แห่ง (เช็ค) เป็นสถานที่ประกอบการของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งให้บริการชำระเงินและบริการอื่นๆ แก่สถาบันรับเงินฝาก บริการชำระเงินของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ รวมทั้งการจำหน่ายสกุลเงินและเหรียญกษาปณ์ การเรียกเก็บและคืนเช็ค การ โอนเงินและหลักทรัพย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการประมวลผลการชำระเงินระบบ ACH และการให้บริการชำระเงินโดยสุทธิ ซึ่งบุคคลและสถาบันที่ไม่รับเงินฝาก จะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้บริการชำระเงินของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ถึงแม้ว่าหน่วยงานเหล่านี้จะใช้บริการดังกล่าวนี้โดยอ้อม ในฐานะลูกค้าของสถาบันที่รับเงินฝาก สำหรับกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางการเงินของรัฐบาลสหรัฐ โดยจะถือครองเงินฝากของกระทรวงการคลังสหรัฐ ดำเนินการจ่ายเช็คของรัฐบาลประมวลผลการชำระเงินระบบ ACH ของรัฐบาลและการ โอนเงินออก และได้ถอนหลักทรัพย์ของกระทรวงการคลังสหรัฐ และปฏิบัติงานด้านการเงินอื่นๆ ของรัฐบาล ตามที่ได้รับคำสั่งจากกระทรวงการคลัง

สิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน ในสหรัฐอเมริกา มี 2 ประเภท คือ

1. เงินสด

เงินสด (สกุลเงินและเหรียญกษาปณ์) เป็นสิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน เงินที่มีการใช้อย่างกว้างขวางสำหรับการทำธุรกรรมประเภทต่างๆ โดยเฉพาะในการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าเพียงเล็กน้อย รูปแบบที่ใช้บ่อยที่สุดก็จะมีเหรียญกษาปณ์ที่ออกให้โดยกระทรวงการคลังสหรัฐ และตราสารของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐที่ออกให้โดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เหรียญกษาปณ์ถูกผลิตในมูลค่า 1, 5, 10, 25 และ 50 เซนต์ ตราสารของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ออกให้ในมูลค่า 1, 5, 10, 20, 50 และ 100 ดอลลาร์สหรัฐ

2. สิ่งที่ใช้ในการชำระเงินที่มีใช้เงินสด

(1) สิ่งที่ใช้ในการชำระเงิน ในสหรัฐอเมริกาจำนวนเงินคงเหลือที่ใช้โดยลูกค้า และหน่วยงานธุรกิจที่มีใช้ด้านการเงินในการทำธุรกรรม ถือว่าเป็นเงินมัดจำการทำธุรกรรม ณ สถาบันรับเงินฝาก โดยใช้รูปแบบของเงินฝาก ทั้งนี้ใช้รูปแบบของเงินฝากตามคำร้อง เช่น บัญชีเช็ค คำสั่งถอนเงินจากบัญชี (NOW) ที่เปลี่ยนมือได้ และบัญชี ดราฟท์ จำนวนเงินคงเหลืออื่นๆ ถูกใช้ในการชำระเงินสำหรับธุรกรรมการชำระเงินจะรวมทั้งบัญชีออมทรัพย์บัญชีเงินฝากตลาดเงินตรา เงินฝากที่มีระยะเวลาจำนวนน้อย และจำนวนมาก เงินทุนร่วมของตลาดเงินตรา และสินทรัพย์การลงทุน เช่น ข้อตกลงจัดซื้อคืน และเงินฝากเป็นยูโร – ดอลลาร์ บัญชีเหล่านี้เช่น บัญชีเงินฝากตลาดเงินตรา และเงินทุนร่วมจะอนุญาตให้มีการถอนเงินเป็นเช็ค ซึ่งมักจะเป็นจำนวนเงินขั้นต่ำในสกุลเงินดอลลาร์ และเป็นจำนวนที่จำกัด บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ และบัญชีเงินฝากตลาดเงินตรา ณ ธนาคารพาณิชย์ และหน่วยงานออมทรัพย์เป็นจำนวนเงินสูงกว่าเงินฝากมีระยะเวลา

(2) คำสั่งชำระเงิน

ก. เอกสารเช็ค

ในสหรัฐอเมริกา เอกสารเช็คเป็นคำสั่งชำระเงินที่มีใช้เงินสด ที่มีการใช้บ่อยที่สุด เช็คส่วนใหญ่เขียนขึ้นโดยบุคคล ซึ่งในธุรกิจการค้ามักจะใช้เช็คด้วยเช่นกัน เช็คส่วนใหญ่จะถูกใช้ในการชำระเงินค่าซื้อสินค้าและบริการของลูกค้าจากหน่วยงานธุรกิจ

การดำเนินการของภาคเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงจากการชำระเงินด้วยเช็คเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ ACH ประสบความสำเร็จพอสมควร โดยทำให้อัตราการใช้เช็คมีจำนวนลดลง การถอนเงินสดจากตู้ ATM การตัดบัญชีโดยตรง (บัตรเดบิต) ที่ร้านค้าปลีก และการใช้บัตรเครดิตอย่างแพร่หลายมากขึ้น ได้แสดงถึงการเติบโตของเช็ค แต่กลไกดังกล่าวถูกใช้แทนเงินสดมากกว่าแทนเช็ค สำหรับการตัดยอดของเช็ค ซึ่งเป็นการลดการจัดการเรื่องเช็คได้รับการยอมรับเฉพาะในสหรัฐอเมริกา

ข. การตัดบัญชี ACH

การทำธุรกรรม ACH เป็นรูปแบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่พบได้บ่อย โดยใช้เป็นเครื่องมือชำระเงินสำหรับการชำระเงินแบบซ้ำๆ โดยหน่วยงานธุรกิจและรัฐบาล การชำระเงิน ACH จะเป็นที่แน่นอนในเรื่องกำหนดเวลาชำระเงิน และเพิ่มความสะดวกให้แก่ลูกค้า และมีความปลอดภัยมากกว่าการชำระเงินด้วยเช็ค ธุรกิจ ACH ได้มีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การชำระเงิน ACH อาจเป็นการทำธุรกรรมสินเชื่อ หรือตัดบัญชี ในการทำธุรกรรมสินเชื่อ ACH จะมีเงินทุนไหลเวียนจากต้นทางไปยังผู้รับ และในการทำธุรกรรม

ตัดบัญชีจะมีเงินทุนไหลเวียนจากผู้รับไปยังต้นทาง การชำระเงินสินเชื่อ ACH จะรวมถึงการฝากเงินเดือนโดยตรง การชำระด้านสวัสดิการของรัฐ และการชำระเงินของบริษัทให้แก่ผู้รับเหมาและผู้ขาย การชำระเงินตัดบัญชี รวมทั้งการชำระเงินจ้างและเงินกู้ เบี้ยประกัน การชำระบิลลูกค้า และการทำธุรกรรมเงินสดของบริษัท

ก. การโอนเงินผ่าน Fedwire และ CHIPS

ระบบการโอนเงินของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ (Fedwire) และ CHIPS เป็นระบบการโอนเงินเชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือว่าเป็นระบบการชำระเงินมูลค่าสูงที่ใช้โดยสถาบันการเงิน ส่วนบุคคลและหน่วยงานธุรกิจที่มีไซส์ด้านการเงิน สามารถเข้าไปในระบบดังกล่าวนี้ได้ทางอ้อม โดยการผ่านสถาบันรับเงินฝาก การโอนเงินของบุคคลที่สามได้รับอนุญาตผ่านระบบ Fedwire และระบบ CHIPS ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีขนาดการโอนเงินดอลลาร์ขั้นต่ำ

ง. บัตรธนาคาร

บัตรธนาคาร เป็นวิธีการที่สะดวกสำหรับการซื้อสินค้าปลีกและบริการสำหรับการรับเงินสดผ่านเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติ บัตรธนาคารอาจเป็นบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือเป็นทั้งสองประเภท บัตรเครดิตธนาคารสามารถออกให้โดยธนาคาร ตามใบอนุญาตจากองค์กรระดับประเทศ เช่น บัตรวีซ่า หรือบัตรมาสเตอร์การ์ด บัตร ATM หรือ POS เป็นบัตรที่ออกให้โดยธนาคารผู้ถือกรรมสิทธิ์ บัตรประจำประเทศถูกกำหนดเฉพาะสำหรับการทำธุรกรรมค้าปลีก ในขณะที่บัตรที่ออกให้โดยธนาคารต่างๆ ถูกออกแบบเป็นบัตรที่ใช้ ATM ซึ่งบัตรเหล่านี้ได้ถูกประยุกต์ใช้ในการธุรกรรมค้าปลีกตามวัตถุประสงค์ทั่วไป ณ จุดขาย

นอกจากบัตรที่ธนาคารออกให้แล้ว บริษัทอื่นๆ ได้เสนอบัตรเครดิต รวมทั้งบัตรการเดินทางและความบันเทิง เช่น บัตรอเมริกัน เอ็กซ์เพรส หรือโคเนอร์ คลับ ตลอดจนบัตรเรียกเก็บเงินที่ออกให้โดยผู้ค้าปลีกรายใหญ่ของสหรัฐ เช่น Sears แก่ลูกค้าซึ่งส่วนใหญ่สำหรับการใช้สำรอง สำหรับบัตรเครดิต สามารถเบิกเงินจากบัญชีที่ทำธุรกรรมของผู้ถือบัตร (ยกตัวอย่างเช่น บัญชีเช็ค) ณ ธนาคารที่ออกให้ บางกรณีบัตรเครดิต จะสามารถใช้บริการด้านการธนาคารจากบ้าน และบริการชำระเงินบิล ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา

การพัฒนาทางด้านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันมีการพัฒนาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (EDI)

ในสหรัฐอเมริกา การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ถูกใช้โดยหน่วยงานธุรกิจและรัฐบาล เพื่อการแลกเปลี่ยนเอกสารข้อมูลในด้านการค้า เช่น ใบสั่งซื้อ และใบอินวอยซ์ ในรูปแบบมาตรฐานสากล ในเครือข่ายการส่งข้อมูลรวม บริษัทส่วนใหญ่จึงใช้เครือข่ายมูลค่าเพิ่ม เพื่อ

ส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงิน ให้แก่ผู้เข้าร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์รายอื่นๆ นอกจากนี้หลายบริษัทที่ใช้การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ยังมีคำสั่งชำระเงินที่มีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงิน ซึ่งสถาบันที่รับเงินฝากจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางและใช้ระบบ ACH หรือ Fedwire ในการโอนเงิน

2. การโอนผลประโยชน์ทางอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานตัวแทนของรัฐบาลสหรัฐ ได้มีความเชื่อถือในการนำส่งการจ่ายเงินผลประโยชน์ทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในการจ่ายเงิน และปรับปรุงการให้บริการแก่ผู้รับ จากเดิมที่เคยให้ความสำคัญกับการฝากเงินผลประโยชน์โดยตรงเข้าบัญชีผู้รับ ณ สถาบันที่รับฝากผ่านกลไก ACH ในกรณีที่ผู้รับบางรายไม่มีบัญชี ณ สถาบันที่รับฝาก หน่วยงานตัวแทนของรัฐบาลแห่งรัฐและสหพันธรัฐได้หาโปรแกรมการชำระเงิน โดยเลือกผ่าน EBT ระบบ EBT จะใช้เครือข่าย ATM ในการให้ผู้รับได้รับผลประโยชน์เงินสดจากบัญชีที่สร้างขึ้น โดยรัฐบาล ณ สถาบันรับเงินฝากที่กำหนด ระบบ EBT ใช้เครือข่าย POS ในการให้ผู้รับได้รับผลประโยชน์ที่มีเงินสด ณ ร้านค้าปลีก เช่น ร้านของชำ ผู้รับจะได้รับผลประโยชน์โดยการใช้อัตราที่เป็นแถบแม่เหล็ก ในการทำธุรกรรม EBT แต่ละวันระหว่างผู้รับและผู้ให้ผลประโยชน์ถูกชำระผ่านเครือข่าย ATM หรือ POS สถาบันรับฝากจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนด้านการเงินของผู้ให้ผลประโยชน์ของรัฐที่ได้เปิดบัญชีสำหรับการจ่ายเงิน โดยผู้ให้ผลประโยชน์ที่มีการจ่ายเงินรายเดือนตามมูลค่าที่มีการวางแผนของข้อผูกพันผลประโยชน์ หรือรายวัน ตามมูลค่าที่แท้จริงของผลประโยชน์ที่จ่าย

3. บัตรชำระเงินล่วงหน้า

ในสหรัฐอเมริกา บัตรชำระเงินล่วงหน้าเป็นการเพิ่มรายการคำสั่งชำระเงิน ซึ่งในปัจจุบันเป็นเพียงส่วนเล็กๆ ของจำนวนเงินที่จ่ายทั้งหมด โดยมีบัตรชำระล่วงหน้าหลายประเภทที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา สำหรับกลไกบัตรชำระเงินล่วงหน้าส่วนใหญ่จะนิยมใช้ในระบบขนส่งมวลชน บริการโทรศัพท์ หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เชื่อถือการซื้อบริการที่เป็นมาตรฐานที่มีมูลค่าเล็กน้อยแบบซ้ำเดิม

4. ธุรกรรมธนาคารที่บ้าน

ธุรกรรมธนาคารที่บ้านในสหรัฐอเมริกา โดยการใช้โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์สื่อสารอื่นๆ ไม่เป็นที่นิยมใช้ในการชำระเงิน แต่บริษัทโทรศัพท์ในภูมิภาคหลายบริษัทได้วางชุมชนสายให้แก่ลูกค้าผู้พำนักอาศัยเพื่อใช้บริการ เช่น การชื้อปั้งทางโทรศัพท์ การชำระบิล การสอบถามยอดคงเหลือ หรือการโอนเงิน นอกจากนี้บริษัทเอกชนได้ใช้เทคโนโลยีใหม่ เช่น เครือข่าย

เคเบิลโทรทศน์ ซึ่งเป็นวิธีการที่คุ้มค่าใช้จ่ายมากกว่าสำหรับลูกค้าในการใช้บริการธุรกรรมธนาคารที่บ้าน

ในส่วนของการชำระเงินระหว่างธนาคารในสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปเงินที่ชำระระหว่างธนาคารส่วนใหญ่จะถูกประมวลผล และชำระเงินผ่านกลไกดังต่อไปนี้ (1) การเคลียร์ริงเช็ค (2) ระบบ ACH (3) เครือข่ายบัตรธนาคาร และ (4) ระบบการโอนเงินทางธุรกิจในวันเดียวกัน (Fedwire และ CHIPS) ในการใช้กลไกเหล่านี้ ธนาคารจะทำการแลกเปลี่ยนการชำระเงินซึ่งกันและกัน โดยตรงผ่านหน่วยงานเคลียร์ริงของภาคเอกชน โดยการผ่านเจ้าหน้าที่ติดต่อ หรือผ่านกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

1. เครือข่ายเคลียร์ริงเช็ค เช็คที่ถูกใช้ในสหรัฐอเมริกา เช็บบางส่วนถูกฝากในสถาบันเดียวกันกับที่ออกเช็ค (“เช็ค ON-US”) แล้วจึงถูกชำระผ่านรายการบัญชีในบันทึกของสถาบันชำระเงิน เช็คส่วนที่เหลือถูกเคลียร์ริงผ่านกลไกระหว่างธนาคาร ประมาณครึ่งหนึ่งของเช็คเหล่านี้ถูกเคลียร์ริงผ่านหน่วยงานเคลียร์ริงเช็คในท้องถิ่น และภายในประเทศ และเครือข่ายธนาคารที่ติดต่อ อีกครึ่งหนึ่งถูกเคลียร์ริงผ่านธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

สำหรับกลไกในการเรียกเก็บเช็ค สถาบันที่รับฝากที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกันทางภูมิศาสตร์จะแลกเปลี่ยนเช็คกันโดยตรง หรือเข้าร่วมการดำเนินการเคลียร์ริงเช็ค โดยสถาบันที่รับฝากได้แลกเปลี่ยนเช็ค และใช้บริการชำระเงินสุทธิของธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เพื่อชำระรายการสุทธิของผู้เข้าร่วม

ภาคเอกชนที่ประกอบการเคลียร์ริงได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2535 โดยตัวแทนของสมาชิกของการดำเนินการเคลียร์ริงนี้ จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าของเช็คที่แลกเปลี่ยนในแต่ละวัน และคำนวณรายการสุทธิของสมาชิกแต่ละราย ข้อมูลการชำระเงินจะถูกส่งให้แก่ผู้เข้าร่วมที่ใช้การโอนเงิน Fedwire ในการชำระรายการสุทธิผ่านบัญชีชำระเงินพิเศษ ณ ธนาคารกองทุนสำรองสหพันธรัฐแห่งคลีฟแลนด์

ในกรณีที่เช็คได้ทำขึ้น ณ สถาบันรับฝากนอกเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ที่สถาบันรับฝากตั้งอยู่ อาจถูกนำฝากโดยสถาบันเรียกเก็บกับธนาคารที่ติดต่อ หรือธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ธนาคารที่ติดต่อที่มีความสัมพันธ์กับธนาคารที่ติดต่ออื่นๆ ที่ได้นำเสนอเช็คที่ทำขึ้นโดยตรง สถาบันขนาดเล็กมักจะใช้บริการเรียกเก็บเช็คของธนาคารที่ติดต่อ หรือที่มีการเสนอโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ มีการประมาณการว่า ประมาณ 85% ของเช็คที่ถูกนำฝากเพื่อเรียกเก็บกับสถาบันรับฝากถูกเคลียร์ริงข้ามคืน เช็คที่เคลียร์ริงจากกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐและธนาคารที่ติดต่อ ถูกประมวลผลด้วยเครื่องมือที่มีความเร็วสูง ซึ่งจัดรายการบันทึก และคัดลอกเช็คตามข้อมูลที่มีอยู่ในการรับรองตัวอักษรหมึกแม่เหล็กที่ตีพิมพ์ด้านล่างของเช็ค

การส่งเช็คระหว่างสถาบันที่เรียกเก็บด้วยวิธีต่างๆ เช็คที่เคลียร์ริงในพื้นที่มักจะถูกส่งผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเอกสาร ในขณะที่เช็คที่สร้างขึ้นในภูมิภาคที่ห่างไกลจากสถาบันที่รับฝากจะถูกนำส่งผ่านการขนส่งทางอากาศ กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะดำเนินการจัดการเครือข่ายในการขนส่งทางอากาศเพื่อแลกเปลี่ยนเช็คระหว่างหน่วยงานประมวลผลเช็คทั้ง 47 แห่ง และใช้เครือข่ายเจ้าหน้าที่ในการส่งเอกสารในเขตพื้นที่ เพื่อจัดการนำส่งเช็คไปยังสถาบันชำระเงิน

ธนาคารที่ติดต่อยังชำระเงินสำหรับเช็คที่ตนเรียกเก็บสำหรับสถาบันอื่นผ่านบัญชีในสมุดบัญชี กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะชำระเงินสำหรับเช็คที่ตนเรียกเก็บผ่านบัญชีเงินทุนสำรอง หรือบัญชีเคลียร์ริงที่ตนเปิดไว้สำหรับสถาบันที่รับฝาก

2. หน่วยงานเคลียร์ริงอัตโนมัติ หรือ ACH เป็นระบบประมวลผลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยสมบูรณ์แบบที่มีการประมวลผลการชำระเงินที่มีมูลค่า ในการทำธุรกรรม ACH จะถูกนำฝากกับเครื่องประมวลผล ACH เป็นเวลา 1 - 2 วัน ก่อนวันที่ชำระเงินกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ และวีซ่าสหรัฐอเมริกา จะให้บริการประมวลผล ACH นอกจากนี้ หน่วยงานเคลียร์ริงแห่งนิวยอร์ก (NYACH) และระบบข้อมูลเดอลุกซ์จะให้บริการประมวลผล ACH แก่สถาบันรับฝากในรัฐนิวยอร์กและอริโซนาตามลำดับ สำหรับการทำธุรกรรม ACH ในสหรัฐอเมริกา มีบางส่วนของกระบวนการชำระเงินดังกล่าวนี้ได้ดำเนินการโดยรัฐบาลแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงระบบการชำระเงินเป็นรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์

ในเรื่องการทำงานของระบบ ACH ในการให้บริการของระบบ ACH ของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เป็นการทำงานตลอดเวลา 24 ชั่วโมง โดยแบ่งการประมวลผลออกเป็นสี่รอบ สถาบันรับฝากจะนำฝากระยะเวลาของการทำธุรกรรม ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในแต่ละรอบตามตารางนำฝากที่ได้มีการตีพิมพ์ การทำธุรกรรม ACH ได้รับการชำระผ่านบัญชีของสถาบัน ณ ธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในวันที่ชำระเงินที่ระบุในการทำธุรกรรม และจะมีการจัดหาเงินทุนให้แก่สถาบันเพื่อใช้ในวันที่ชำระเงิน ซึ่งทางกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐผูกขาดสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงสินเชื่อให้แก่ผู้รับการทำธุรกรรมสินเชื่อ ACH จนกว่าบัญชีธนาคารทุนสำรองจะปิดทำการ ซึ่งจะเกิดขึ้นในระหว่างคืนที่มีการชำระเงิน ในกรณีที่มีการมอบสินเชื่อให้แก่ต้นทางของการทำธุรกรรมตัดบัญชี ACH ธนาคารทุนสำรองอาจเปลี่ยนแปลงสินเชื่อ จนกว่าธนาคารจะเปิดทำการในวันทำการถัดไปหลังจากวันที่ชำระเงิน

สถาบันที่รับฝากจะนำฝากการทำธุรกรรม ACH กับธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีการกำหนดการทำธุรกรรมสำหรับสถาบันที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐเดียวกัน หรือเขตพื้นที่อื่นๆ เมื่อมีการประมวลผลการทำธุรกรรม ธนาคารทุนสำรองจะนำส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่สถาบันในพื้นที่ หรือส่งผ่านเครือข่ายติดต่อสื่อสารของ

กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ กับธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐที่ให้บริการแก่สถาบันที่รับฝาก ธนาคารทุนสำรองที่ได้รับจะส่งการทำธุรกรรมให้แก่สถาบันภายในเขตของตน สถาบันที่รับฝาก และหน่วยงานบริการทั้งหมดที่มีต้นกำเนิดโดยตรง และได้รับการทำธุรกรรม ACH เชิงพาณิชย์ผ่านกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ได้เชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์กับธนาคารทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ในสถาบันบางแห่งที่เป็นจุดรับ โดยได้รับเฉพาะการทำธุรกรรม ACH ของรัฐที่ต้องเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์กับธนาคารกองทุนสำรอง สถาบันบางแห่งได้รับการทำธุรกรรม ACH ซึ่งต้องเชื่อมต่อกับกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ โดยผ่านสายเช่า สถาบันบางแห่งใช้สายเช่าร่วมหรือสายโทรออก เพื่อเชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์กับกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

หน่วยงานประมวลผลภาคเอกชน จะทำการแลกเปลี่ยนการทำธุรกรรมระหว่างสมาชิกด้วยกัน และให้บริการ ACH ของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในการนำส่งการทำธุรกรรมให้แก่ผู้ที่มีใช้สมาชิก การทำธุรกรรม ACH มีการประมวลผลโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ได้รับการชำระเงินผ่านบัญชีของสถาบันรับฝาก ณ กองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ การทำธุรกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกของหน่วยงานเคลียร์ที่ดำเนินงานโดยเอกชน ได้รับการชำระเงินผ่านบริการชำระเงินโดยสุทธิที่ผ่านกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ

3. เครื่องข่ายบัตรเครดิต ATM และ POS

เครื่องข่ายบัตรเครดิต ATM และ POS จะเป็นการติดต่อสื่อสารโดยการมอบอำนาจในการทำธุรกรรม และการชำระเงินระหว่างธนาคารสำหรับสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิก เครื่องข่ายที่ได้รับการถือกรรมสิทธิ์โดยกลุ่มของสถาบันการเงินที่มีการจัดหาเงินทุนเริ่มต้น และได้กำหนดนโยบายดำเนินงานแบบสากล ขั้นตอน และการควบคุมดูแลค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจะถูกเรียกคืนผ่านค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรม เครื่องข่ายส่วนใหญ่มีความเชื่อถือในสินเชื่อบริหารระหว่างธนาคาร สัญญาเงินกู้และเงื่อนไขในการประเมินผลเป็นพิเศษของสมาชิกที่ให้มีการชำระเงิน

เครื่องข่ายบัตรเครดิตส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกา คือวีซ่า (VISA) และมาสเตอร์การ์ด (Mastercard) การชำระเงินระหว่างธนาคารในการทำธุรกรรมบัตรเครดิต ATM หรือ POS ระหว่างธนาคารที่ออกบัตรและธนาคารของผู้ค้าปลีกเกิดขึ้นเป็นรายวันตามจำนวนสุทธิ เมื่อสิ้นสุดวันทำการของเครื่องข่าย ผู้ประกอบการเครื่องข่ายจะคำนวณรายการชำระเงินโดยสุทธิของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งการชำระเงินรายการสุทธิต่อมาอาจเกิดขึ้น โดยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ACH หรือผ่านทางยอดคงเหลือ ณ ธนาคารที่ชำระเงิน บางกรณีกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐจะทำหน้าที่เป็นธนาคารที่ชำระเงินด้วย สำหรับบริษัทบัตรเครดิต และเครื่องข่าย ATM ร่วม ได้พยายามสร้างระบบ POS ทั่วประเทศ อย่างเช่น วีซ่า และมาสเตอร์การ์ด ได้ทำการขยายงานโดยสร้างระบบ POS ทั่วประเทศ

สหรัฐอเมริกา และเครือข่าย ATM ในเขตภูมิภาคได้มีการเสนอบริการ ATM และ POS ในเขตพื้นที่ให้กว้างขวางมากขึ้น

(1) ระบบการชำระเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา

ระบบการโอนเงินในสหรัฐอเมริกา มีระบบการโอนเงิน 3 ระบบ กล่าวคือ (1) ระบบการโอนเงิน Fedwire ที่ดำเนินงานโดยระบบทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ เป็นการโอนเงินที่มีมูลค่าสูง (2) ระบบชำระเงินระหว่างธนาคารของหน่วยงานเคลียร์ริง (CHIPS) ที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานเคลียร์ริงของนิวยอร์ก (NYCHA) เป็นการโอนเงินที่มีมูลค่าสูงเช่นเดียวกัน ซึ่งสถาบันการเงิน และลูกค้าจะใช้ระบบการชำระเงินเหล่านี้ในการโอนเงินดอลลาร์เป็นจำนวนมาก การโอนในช่วงเวลาเร่งด่วน นอกจากนี้ สถาบันการเงินได้ใช้เทคโนโลยี สวิตช์ และระบบการส่งข้อความอื่นๆ เพื่อส่งคำสั่งชำระเงินไปยังผู้ที่ตนเองติดต่อด้วย เพื่อโอนยอดเงินคงเหลือ หรือเพื่อทำการชำระเงิน และ (3) ระบบ ACH เป็นระบบการโอนเงินรายย่อย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ก. การชำระเงินระบบ Fedwire²⁷

ระบบการโอนเงิน Fedwire ของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐเป็นระบบชำระเงินโดยรวม โดยผู้ส่งเงินจะทำการ โอน และยังมีบริการ โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ บริการบันทึก บริการ โอนหลักทรัพย์ค้ำประกันของรัฐ ระบบ Fedwire จะเชื่อมโยงธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐทั้ง 12 แห่ง และร่วมกับสถาบัน และหน่วยงานตัวแทนรัฐบาลแห่งสหพันธรัฐต่างๆ

โดยทั่วไป สถาบันที่รับฝาก (รวมทั้งสาขาในสหรัฐอเมริกา และหน่วยงานตัวแทนธนาคารต่างประเทศ) ที่เปิดบัญชีทุนสำรอง หรือบัญชีเคลียร์ริงในสมุดบัญชีของธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ จะใช้ Fedwire โดยตรงในการส่งหรือรับเงินชำระจากสถาบันที่เปิดบัญชีที่เป็นผู้ใช้บริการโอนเงิน Fedwire ผู้เข้าร่วม Fedwire จะโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐของสถาบันอื่น เพื่อผลประโยชน์ของสถาบันที่ได้รับ หรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลที่สาม เช่น สถาบันที่รับ ลูกค้าของบริษัท หรือลูกค้ารายบุคคล

การโอนเงินระบบ Fedwire ใช้ในการชำระเงินระหว่างธนาคาร การทำธุรกรรมชำระเงินระหว่างบริษัท และการชำระเงินสำหรับธุรกรรมหลักทรัพย์ ระบบการโอนเงิน

²⁷ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

Fedwire ทำงานตั้งแต่เวลา 08.30–18.30 น. ตามเวลาตะวันออก โดยเป็นระบบการชำระเงินโดยรวม ระบบ Fedwire จะมีการประมวลผลทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดำเนินการ โอนเงินส่วนบุคคล เมื่อมีการดำเนินการโดยสถาบันที่ส่งที่ได้เปิดบัญชี ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ การโอนเงิน Fedwire จะได้รับการประมวลผลโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ที่มีการตัดยอดบัญชีเงินในบัญชีทุนสำรองของสถาบันผู้ส่ง และฝากเข้าบัญชีของสถาบันผู้รับ ตามปกติภายในเวลาโอนระบบการบัญชีรายวันของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ กล่าวคือ ระบบตรวจสอบยอดคงเหลือในบัญชี (ABS) จะติดตามความเปลี่ยนแปลงของยอดคงเหลือในบัญชีของสถาบันที่มีผลมาจากการโอนเงิน และหลักทรัพย์ตามความเป็นจริง บัญชี ABMS สำหรับธุรกรรมอื่นๆ ที่ประมวลผลโดยกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ อย่างเช่น การชำระเงินด้วยเช็คตามตารางที่ประกาศไว้

ข้อความการชำระเงินระบบ Fedwire ถูกส่งผ่านเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างเขตที่เชื่อมโยงธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐทั้ง 12 แห่ง และเครือข่ายการติดต่อสื่อสารในเขตพื้นที่ ซึ่งเชื่อมโยงสถาบันการเงินกับธนาคารกองทุนสำรอง ข้อความการชำระเงินจากสถาบันการเงินจะถูกส่งไปยังระบบคอมพิวเตอร์ของธนาคารกองทุนสำรองเพื่อทำการประมวลผล หากข้อความการชำระเงินถูกกำหนด เป็นของสถาบันที่อยู่ในเขตกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐอื่นๆ ข้อความนั้นก็จะถูกส่งผ่านจุดติดต่อสื่อสารไปยังธนาคารกองทุนสำรองอื่นๆ เพื่อทำการประมวลผลต่อไปในคอมพิวเตอร์ และจะถูกสื่อสารต่อไปยังสถาบันที่รับ โดยผ่านการแจ้งแบบออนไลน์ หรือออฟไลน์ ตามโครงการควบคุมอัตโนมัติของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ ซึ่งมีการวางแผนว่า ระบบการชำระเงินที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งระบบการโอนเงิน Fedwire จะปฏิบัติการในอาคารคอมพิวเตอร์ที่ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในนิวยอร์ก ที่มีเครื่องมือสนับสนุน ณ ธนาคารกองทุนสำรองอื่นๆ

นโยบายการกำหนดราคาในการโอนเงินระบบ Fedwire ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นจำนวน 1.06 ดอลลาร์สหรัฐ โดยมีการจ่ายเงิน 0.53 ดอลลาร์สหรัฐจากต้นทาง และจ่ายเงิน 0.53 ดอลลาร์สหรัฐจากผู้รับ ราคาในการโอนเงินออฟไลน์ทางโทรศัพท์เป็นจำนวน 10 ดอลลาร์สหรัฐ สถาบันที่ได้รับแจ้งการโอนเงินทางโทรศัพท์จะถูกเรียกเก็บเงิน 10 ดอลลาร์สหรัฐต่อการโทรหนึ่งครั้ง สถาบันจะจ่ายค่าธรรมเนียมการเชื่อมต่อในการครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการกำหนด และรักษาการเชื่อมโยงการส่งข้อมูล การเชื่อมโยงดังกล่าวนี้จะใช้สำหรับงานของกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ นอกเหนือจากระบบ Fedwire โดยค่าธรรมเนียมรายเดือนสำหรับการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เป็นจำนวน 700 ดอลลาร์สหรัฐ การเชื่อมต่อสายเช่าร่วมเป็นจำนวนเงิน 300 ดอลลาร์สหรัฐ และการเชื่อมต่อการโทรเป็นจำนวนเงิน 65 ดอลลาร์สหรัฐ

ข. การชำระเงินระบบ CHIPS²⁸

สำหรับการชำระเงินในระบบ CHIPS เป็นการชำระเงินระหว่างธนาคารของหน่วยงานเคลียร์ริง ซึ่ง CHIPS เป็นระบบการชำระเงินที่ภาคเอกชนเป็นเจ้าของ ดำเนินการโดยสมาคมเคลียร์ริง ได้เริ่มมีการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2514 โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงทดแทนรายการเคลียร์ริงชำระเงินตามเอกสารเช่นเดียวกันกับระบบ Fedwire ระบบ CHIPS เป็นระบบการโอนสินเชื่อ ไม่เหมือนกับระบบ Fedwire อย่างไรก็ตาม ระบบ CHIPS จะดำเนินการชำระธุรกรรมการชำระเงิน และชำระพันธะหนี้สินสุทธิเมื่อสิ้นสุดวัน

ผู้เข้าร่วมในระบบ CHIPS นั้น อาจเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทตามพระราชบัญญัติบริษัทเงินลงทุนที่ได้รับการจำกัดความตามกฎหมายการธนาคารแห่งรัฐนิวยอร์ก หรือสาขาธนาคารของสถาบันการธนาคารพาณิชย์ที่มีสำนักงานอยู่ในนครนิวยอร์ก ผู้ไม่เข้าร่วมระบบแต่มีความประสงค์จะส่งเงินผ่านทางระบบ CHIPS ต้องว่าจ้างผู้เข้าร่วมระบบ CHIPS ให้ทำหน้าที่เป็นบุคคลติดต่อหรือตัวแทนในการชำระเงิน

เงินชำระที่โอนผ่านระบบ CHIPS จะเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมระหว่างธนาคารในลักษณะเป็นสากล รวมทั้งการจ่ายเงินเป็นเงินดอลลาร์ที่เป็นผลมาจากการทำธุรกรรมสกุลเงินตราต่างประเทศ (รวมทั้งสัญญาแลกเปลี่ยนสกุลเงิน) และรายการเงินยูโรดอลลาร์ และรายรับคำสั่งชำระเงินที่ส่งผ่านระบบ CHIPS ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ พันธะหน้าที่ในการชำระเงินอื่นหรือระบบเคลียร์ริง การปรับยอดคงเหลือ และการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมเชิงพาณิชย์ การกู้เงินธนาคารและธุรกรรมหลักทรัพย์

ผู้เข้าร่วมในระบบ CHIPS จะได้รับการควบคุมดูแลโดยผู้ควบคุมดูแลธุรกรรมการธนาคารแห่งรัฐ หรือสหพันธรัฐ และ CHIPS ได้รับการตรวจสอบประจำปีจากหน่วยงานการธนาคารแห่งรัฐ และสหพันธรัฐ ธนาคารศูนย์เงินตราในนิวยอร์ก 11 แห่ง เป็นสมาชิกของสมาคมเคลียร์ริงแห่งนิวยอร์ก ซึ่งมีตัวแทนอยู่ในคณะกรรมการเคลียร์ริง ซึ่งกำหนดกฎระเบียบสำหรับการดำเนินงานของ CHIPS สำหรับผู้ที่มีใช้สมาชิกจะต้องตกลงที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของ CHIPS

การดำเนินงานของระบบ CHIPS ตามปกติระบบ CHIPS จะเปิดทำการตั้งแต่เวลา 07.00 – 16.30 น. ตามเวลาตะวันออก ซึ่งมักจะเสร็จสิ้นการชำระเงินก่อนเวลา 18.00 น. เครือข่ายการติดต่อสื่อสารของ CHIPS เป็นเครือข่ายเดี่ยว โดยผู้เข้าร่วมทั้งหมดจะเชื่อมต่อโดยตรง

²⁸ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

กับศูนย์ประมวลผล CHIPS และกับหน่วยงานสนับสนุน CHIPS การเชื่อมต่อทั้งหมดมีสายโทรเพิ่มเติมตามวัตถุประสงค์ฉุกเฉิน

ในระหว่างเวลาทำการ CHIPS ทำหน้าที่เป็นศูนย์บัญชี และแลกเปลี่ยนข้อความชำระเงินระหว่างผู้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมแต่ละรายเริ่มต้นวันทำการ โดยมียอดคงเหลือเริ่มต้นเป็นศูนย์ CHIPS จะคำนวณรายการสุทธิของผู้เข้าร่วมแต่ละรายที่เกี่ยวข้องกันในวันตามที่มีการส่ง และรับข้อความเกี่ยวกับการชำระเงิน ข้อความเกี่ยวกับการชำระเงินนั้นอาจถูกบันทึกเป็นมูลค่าในวันเดียวกัน หรือในอนาคต ข้อความอันเดียวกันจะถูกประมวลผลในทันทีเมื่อมีการส่งข้อความโดยผู้ส่ง ซึ่งเมื่อมีการส่งข้อความการชำระเงินให้แก่ผู้รับแล้ว จะไม่สามารถเพิกถอนโดยสถาบันที่ส่งได้

ผู้เข้าร่วมระบบ CHIPS ต้องมีข้อมูลการสื่อสารและเครื่องมือสำหรับประมวลผลคอมพิวเตอร์ในพื้นที่นครนิวยอร์ก (อุปกรณ์ประมวลผลส่วนกลาง และศูนย์ประมวลผลฉุกเฉิน) นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมต้องมีบัญชีหลักทรัพย์สินและบัญชีเคลียร์ ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐในนครนิวยอร์กด้วย

การชำระเงินจะต้องผ่านผู้เข้าร่วมชำระเงินที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้เข้าร่วมที่ไม่ชำระเงินต้องเชื่อถือผู้เข้าร่วมชำระเงินในฐานะผู้ติดต่อเพื่อชำระเงินให้พวกเขา หลังจากเวลา 16.30 น. ในแต่ละวันหน่วยงานเคลียร์จะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมทราบถึงรายการสุทธิของตน และผู้เข้าร่วมชำระเงินตามรายการสุทธิของผู้เข้าร่วมที่มีการชำระเงิน (รายการชำระเงินสุทธิ) หากรายการชำระเงินสุทธิของผู้เข้าร่วมการชำระเงินเป็นการตัดบัญชีสุทธิ ผู้เข้าร่วมจะต้องโอนเงินเข้าบัญชีชำระเงินสุทธิของ CHIPS ณ ธนาคารกองทุนสำรองแห่งสหพันธรัฐ โดยโอนเงินทางระบบ Fedwire ภายในเวลา 17.45 น. เมื่อมีการชำระพันธะตัดบัญชีสุทธิทั้งหมด หน่วยงานเคลียร์จะโอนเงินผ่านระบบ Fedwire ให้แก่ผู้เข้าร่วมทั้งหมดในรายการสินเชื่อการชำระเงินสุทธิ และแจ้งให้ผู้เข้าร่วมทั้งหมดทราบก่อนเวลา 18.00 น. ที่การชำระเงินจะเสร็จสิ้น

ค. การชำระเงินระบบ ACH²⁹

การชำระเงินในระบบ ACH (Automated Clearing Houses) หรือศูนย์ชำระบัญชีอัตโนมัติ เป็นระบบการโอนเงินที่มีจำนวนรายการมาก แต่มูลค่าไม่สูง (high-volume, low-value) เทียบได้กับระบบ Media Clearing ของประเทศไทย ใช้สำหรับการโอนเงินเดือน เงินปัน

²⁹ ฝ่ายระบบการชำระเงินธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542, ตุลาคม). “รอบรู้เรื่องการชำระเงิน.” จุลสารระบบการชำระเงิน.

ผล เงินบำนาญ ค่าสาธารณูปโภค และค่าประกันภัย ซึ่งสามารถโอนเงินต่างสกุลได้ด้วยการใช้บริการธนาคารในระบบชำระบัญชีอัตโนมัติ ระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ACH) เพื่อรับและจ่ายรายการทางการเงินกับคิลเลอร์ทุกแห่ง ในการทำงานของศูนย์ ACH จะถูกกำกับโดย The National Automated Clearing Houses Association (NACHA) หรือสมาคมผู้ให้บริการชำระเงินอัตโนมัติแห่งชาติ หน้าที่ของศูนย์ ACH คือกำหนดเวลาในการทำรายการชำระบัญชีต่างจำนวนมากจากบริษัทหนึ่ง ไปยังบัญชีของผู้รับในธนาคารต่างๆ เช่น ระบบเงินเดือนผ่านบัญชีอัตโนมัติ

สำหรับรายการข้อมูลของระบบ ACH จะมีรายละเอียดของรายการและประเภทของข้อมูล ดังต่อไปนี้

-Prearranged Payments and Deposits (PPD) หรือข้อมูลการจัดการรายการถอน-ฝากล่วงหน้า เป็นการฝากเงินตรง เช่น ระบบบัญชีเงินเดือนอัตโนมัติ การโอนเงินรายเดือนของภาครัฐ ฯลฯ

-Cash Connection and Disbursement (CCD) หรือข้อมูลการทำรายการด้วยเงินสด ให้รายละเอียดถึงปลายทางที่เงินสดจะถูกโอนไปถึง

-Corporate Trade Payment (CTP) หรือข้อมูลการทำรายการพาณิชย์ขององค์กร ข้อมูลด้านการชำระเงินและรายละเอียด

-Corporate Trade Exchange (CTX) หรือข้อมูลการทำรายการพาณิชย์ด้วยเงินตราต่างประเทศ เป็นข้อมูลในแบบ ACH แบบเดียวที่มีทั้งข้อมูลด้านการชำระเงินและคำแนะนำในรายละเอียดการชำระเงินต่างๆ

-Electronic Funds Transfer (EFT) หรือการโอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

(2) ระบบการชำระเงินของประเทศอังกฤษ

สำหรับในประเทศอังกฤษ มีระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ 2 ระบบ ดังนี้

ก. การชำระเงินระบบ BACS³⁰

การชำระเงินระบบ BACS (Bankers' Automated Clearing Service) ระบบ BACS เป็นหน่วยงานในประเทศอังกฤษที่ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการหลักด้านการหักบัญชีระหว่างธนาคาร สำหรับคำสั่งการโอนเงิน หรือการหักบัญชีโดยตรง (Direct Debit)

ข. การชำระเงินระบบ CHAPS³¹

การชำระเงินระบบ CHAPS (Clearing House Automated Payments System) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งข้อมูลคำสั่งการโอนเงินผ่านระบบโทรคมนาคมสื่อสารซึ่งใช้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่เชื่อมโยงกับชุดมาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร (protocol) กับเครือข่าย (gateway) ของ CHAPS ได้ รวมทั้งดำเนินการหักบัญชีอัตโนมัติตามคำสั่งการโอนเงินด้วย ผู้ที่จะใช้บริการของ CHAPS ได้นั้นจะต้องเป็นสมาชิกของ CHAPS ซึ่งโดยส่วนใหญ่ได้แก่ ธนาคารสำนักหักบัญชีในประเทศอังกฤษ (UK clearing banks) หรือผู้ใช้บริการ CHAPS โดยการผ่านทางธนาคารสำนักหักบัญชีซึ่งเป็นสมาชิกของ CHAPS

³⁰ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542,ตุลาคม). “รอบรู้เรื่องการชำระเงิน.” จุลสารระบบการชำระเงิน.

³¹ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2542,มิถุนายน). “รอบรู้เรื่องการชำระเงิน.” จุลสารระบบการชำระเงิน.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงิน

การประกอบธุรกิจการค้า ผู้ซื้อและผู้ขายมักจะอาศัยธนาคารพาณิชย์เป็นสื่อกลางในการชำระเงิน หากเป็นการโอนเงินที่มีมูลค่ามากนั้น อาจเกิดความเสี่ยงขึ้นได้ เช่น อาจเป็นช่องทางสำหรับผู้กระทำการทุจริตได้เป็นอย่างดี ในด้านการเบิกเงิน การฝากเงิน การโอนเงิน ของธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปนั้น เป็นความสะดวกและการเกิดสภาพคล่องทางการเงินที่เป็นระบบทั้งภายในและระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการต่างๆที่สถาบันการเงินนิยมใช้ร่วมกันระหว่างประเทศ จนเรียกว่าเป็นแบบสากล ซึ่งปัจจุบันนี้ ได้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระบบการชำระเงิน การให้บริการของสถาบันการเงินเหล่านี้ จึงเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันก็อาจเกิดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน และเป็นการบริการผู้ประกอบการอาชีพในทางทุจริต หรือกระทำการทุจริตระหว่างประเทศใช้ร่วมกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่นนี้ จึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ โดยมีหน่วยงานหรือองค์กรดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันมิให้ความผิดพลาดในระบบการชำระเงินเกิดขึ้น

3.1 ความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุมการให้บริการระบบการชำระเงิน

ด้วยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านคอมพิวเตอร์ และสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ในการประกอบธุรกิจและในการทำธุรกรรมต่างๆ ส่งผลให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก จึงทำให้เกิดการชำระเงินภายในประเทศและระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น หากประเทศใดมีระบบการชำระเงินที่ดี ประเทศนั้นก็จะมีเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย แต่ถ้าหากระบบการชำระเงินของประเทศขาดความปลอดภัยและขาดประสิทธิภาพ ก็ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจจนอาจพังลงได้ ระบบการชำระเงินจึงมีความสำคัญอย่างมาก จะเห็นได้ว่า เดิมมีเพียงสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับระบบชำระเงิน แต่เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินธุรกิจ และในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น ปัจจุบัน มีผู้ให้บริการด้านการชำระเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น เช่น บริษัทที่ออกบัตรเครดิตประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น บัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรชำระเงินล่วงหน้า ธนาคารกลางในแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแล และ

ติดตามพฤติกรรมการณ์โอนเงินและการชำระเงินอย่างใกล้ชิด ตลอดจนความเสี่ยงที่อาจมีผลต่อระบบการชำระเงินและระบบเศรษฐกิจของประเทศ หากธนาคารกลางมีระบบการควบคุมดูแลและการติดตามพฤติกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ระบบการชำระเงินและระบบเศรษฐกิจของประเทศก็อาจจะล่มสลายหรือพังลงได้ ในการนี้ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements หรือ BIS) จึงได้พัฒนาและจัดทำกรอบมาตรฐานที่ใช้ปฏิบัติในการชำระเงินที่มีความสำคัญอย่างยิ่งวด โดยครอบคลุมในเรื่องของระบบการชำระเงินและการโอนเงินที่มีมูลค่าสูงด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ระบบการชำระเงินของประเทศมีความมั่นคงปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับระบบการชำระเงิน โดยมีการพัฒนาระบบการชำระเงินรูปแบบใหม่ๆเพื่อใช้ร่วมกัน เช่น ระบบบาทเน็ต เป็นต้น เนื่องจากที่ผ่านมา ด้านทุนด้านเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มีราคาสูง ภาคเอกชนยังไม่มีความพร้อมที่จะลงทุนสร้างระบบการชำระเงิน ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์กันอย่างแพร่หลาย จึงทำให้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มีราคาต่ำลง ภาคเอกชนจึงมีการพัฒนาระบบการชำระเงินรูปแบบใหม่ และสื่อกลางในการชำระเงินใหม่ขึ้น ดังนั้นจึงมีผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทเพื่อให้สอดคล้องกับสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจุบัน การชำระเงินมีมากมายหลายรูปแบบ ซึ่งมีจำนวนรายการและมีมูลค่าสูงมาก และมีการบริการที่สะดวกรวดเร็ว แต่ยังคงมีความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน¹ ซึ่งเป็นความเสี่ยง

¹ ความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน หมายถึง โอกาสที่การชำระเงินไม่สำเร็จเสร็จสิ้น ผลกระทบอาจวัดมูลค่าเป็นความเสียหายของคู่กรณีหรือกระทบความเชื่อมั่นต่อระบบการชำระเงิน เช่น กรณีชำระผิดพลาดหรือล่าช้า จะมีค่าใช้จ่ายในการโอนเงินกลับหรือเรียกเงินคืน เกิดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย และอื่น ๆ (Replacement cost) กรณีไม่ได้รับชำระหรือได้รับชำระไม่ครบก็เกิดส่วนที่ขาด (Principal loss) และในบางกรณีที่มีมูลค่าสูงหรือเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ก็อาจกระทบถึงความมั่นคงของสถาบันการเงินหนึ่ง ต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ถึงรายอื่น ๆ และเสถียรภาพของระบบการเงิน (Systemic risk) ในที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. Operational risk เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดในการดำเนินการ 2. Settlement risk คือความเสี่ยงในช่วงเวลาระหว่างที่รอผลการชำระเงินให้เสร็จสิ้น หลังจากธนาคารผู้จ่ายได้ส่งคำสั่งโอนเงินไปแล้ว ซึ่งมีมากในระบบชำระดุลสุทธิสิ้นวัน ความเสียหายจะเกิดเมื่อธนาคารไม่สามารถชำระหนี้ตามภาระผูกพันได้ ซึ่งสาเหตุอาจเพราะฐานะการเงินขัดข้องชั่วคราว (Liquidity Risk) หรือฐานะการเงินมีปัญหา(Credit Risk) 3. Systemic risk คือความเสี่ยงในลักษณะลูกโซ่ อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน และระบบเศรษฐกิจ

ประเภท Systemic Risk² เป็นกรณีที่หากผู้ชำระเงินรายหนึ่งรายใดไม่สามารถชำระเงินได้แล้ว จะส่งผลกระทบต่อลักษณะที่เป็นลูกโซ่ไปยังสถาบันการเงินอื่นๆ หรืออาจส่งผลกระทบต่อระบบชำระเงินทั้งระบบได้ จึงเป็นเหตุให้ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements หรือ BIS) ได้วางหลักการของระบบการชำระเงินที่ดีเพื่อใช้กับระบบการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานจำนวนมาก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและเป็นมาตรฐานสากลให้แต่ละประเทศนำไปปฏิบัติ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่จะต้องสร้างความมั่นใจว่าประเทศไทยจะต้องมีระบบการชำระเงินที่ดี ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากลอีกด้วย

3.2 วิธีการควบคุม

เนื่องจากความเสี่ยงในการชำระเงินในลักษณะของ Systemic Risk ที่เป็นความเสี่ยงในลักษณะลูกโซ่อาจเกิดขึ้นได้³ นั้น ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements หรือ BIS) จึงได้วางหลักการของระบบการชำระเงินที่ดีเพื่อใช้กับระบบการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานจำนวนมาก และมีการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

² Systemic Risk เป็นความเสี่ยงที่ธนาคารกลาง และองค์กรผู้ดูแลระบบการชำระเงิน ให้ความสนใจมากที่สุด คือ เป็นความเสี่ยงในลักษณะลูกโซ่ เมื่อสถาบันหนึ่งในระบบไม่สามารถชำระภาระผูกพันเมื่อถึงกำหนดเวลาต้องชำระ แล้วส่งผลให้สถาบันอื่นๆ ไม่สามารถชำระภาระผูกพันตามไปด้วย มีผลกระทบต่อระบบการชำระเงินในวงกว้าง ในกรณีที่เลวร้าย อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน และระบบเศรษฐกิจ

³ Systemic Risk อาจเกิดขึ้นจากสาเหตุดังนี้ 1. ปัญหาสภาพคล่อง ลักษณะการแผ่ขยายปัญหาการขาดสภาพคล่องจากธนาคารหนึ่งไปยังธนาคารอื่น ๆ 2. ความล้มเหลวของระบบทำให้ไม่สามารถกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินอาจเกิดจากระบบขัดข้องหรือขาดความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงิน 3. ความเสี่ยงระดับมหภาคที่ส่งผลกระทบต่อตลาดหลักทรัพย์และตลาดเงินตราต่างประเทศ เช่น ราคาหลักทรัพย์ตกต่ำ ราคาอสังหาริมทรัพย์ตกต่ำ กระทบต่อสภาพคล่องในระบบและต่อสถาบันการเงินหลายแห่ง 4. ความตื่นตระหนกต่อข้อมูลข่าวสาร ข่าวสารที่ชี้ถึงความล้มเหลวของธนาคารหนึ่ง ทำให้ผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ไม่แน่ใจในฐานะการดำเนินงานในธนาคารอื่น ๆ 5. ความผันผวนในตลาดเงิน สถาบันการเงินที่ร่วมในตลาดที่มีความผันผวนสูง มีโอกาสเกิดปัญหาด้านเครดิตและสภาพคล่องเพิ่มสูง ถ้ามิได้วางแผนจัดการอย่างรอบคอบ หรือมีระบบควบคุมที่รัดกุมพอ 6. การแข่งขันที่สูงในธุรกิจการเงิน และการใช้เทคนิคบริหารเงินที่มีความเสี่ยงสูง นำไปสู่ความเสี่ยงระหว่างผู้ให้บริการชำระเงินกับลูกค้า เช่น ลูกค้าได้รับวงเงินสินเชื่อสูงสามารถใช้จ่ายเงินทันทีภายในวันนั้น ก่อนการชำระดุลระหว่างธนาคารจะแล้วเสร็จ 7. การขยายตัวของธุรกรรมระหว่างประเทศ โอกาสเสี่ยงในลักษณะข้ามประเทศ อาจเกิดจากความแตกต่างของเวลา ความสอดคล้องของระบบการชำระเงินในแต่ละประเทศ กรอบกฎหมายและระบบธนาคารตัวแทน (Correspondent Bank)

ไทยได้เห็นถึงความสำคัญของคุณภาพของความปลอดภัย ความมั่นคงและความมีประสิทธิภาพของระบบการชำระเงิน

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การพัฒนาเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การสื่อสารต่างๆ จนแพร่หลายไปทั่วโลก การมีบทบาทสำคัญทางกฎหมายย่อมจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมต่างๆทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยในแต่ละประเทศก็ต้องพัฒนากฎหมายของประเทศตนเองให้มีความทันสมัยทันต่อสถานการณ์ โดยเป็นแบบสากลที่จะดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างกัน ไม่ว่าจะภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม อย่างเช่น ความพยายามที่จะลดการใช้กระดาษ โดยมาใช้ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แทน และมีการนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกัน (EDI) หรือในการดำเนินธุรกิจมักนิยมทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การใช้เครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) การโอนเงิน และการติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดน เช่น การใช้โทรศัพท์ เป็นต้น เมื่อมีการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ประเทศไทยก็มีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมาย เพื่อให้ครอบคลุมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยเช่นกัน

สำหรับประเทศไทย มีธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน แต่เนื่องจากในปัจจุบัน ภาคธุรกิจเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกิจเช่นเดียวกับสถาบันการเงิน เช่น การออกบัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินของประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินต่างๆ ที่มีผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินด้วย เช่น ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน มาตรา 5⁴ หรือร่างพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย มาตรา 66⁵

⁴ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน มาตรา 5 ความว่า “การประกอบกิจการใดที่มีลักษณะเป็นการรับฝากเงิน รับเงินจากประชาชน หรือธุรกิจทางการเงิน หากกิจการนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และมีได้มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าวเป็นการเฉพาะแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การประกอบกิจการนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำกับดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยก็ได้”

⁵ ร่างพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย มาตรา 66 ความว่า “ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับดูแลและให้การสนับสนุนในการจัดตั้งระบบหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงินและหรือระบบการชำระเงิน และการบริหารจัดการระบบดังกล่าว และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงินมีอำนาจออกระเบียบและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อให้ระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงินและหรือระบบการชำระเงินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อป้องกันมิให้การดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการเงินเป็นส่วนรวม...”

ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และการชำระเงินในรูปแบบต่างๆ ย่อมเกิดปัญหาข้อยุ่งยากในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ว่า จะมีผลผูกพันทางกฎหมายหรือไม่ ซึ่งทางสถาบันการเงินย่อมต้องสร้างความเชื่อมั่นในระบบในด้านความปลอดภัย และความมั่นคงของระบบต่อผู้ใช้บริการด้วย จึงมีการออกกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2545 โดยเป็นการรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการทำธุรกรรมหรือสัญญา ให้มีผลเทียบเท่ากับข้อมูลบนกระดาษ ตามหลักเกณฑ์การทำสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน เช่น การทำเป็นหนังสือ การมีหลักฐานเป็นหนังสือ และการลงลายมือชื่อ เป็นต้น เพื่อควบคุมดูแลในด้านความเสี่ยง และประสิทธิภาพของระบบการชำระเงินของประเทศ

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหลายฉบับ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีแบบใหม่ๆ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการใช้อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะในการดำเนินธุรกิจการค้าหรือในการติดต่อสื่อสารต่างๆ แต่เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้และความเข้าใจในระบบการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายที่สนับสนุนการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ กฎหมายลำดับรองภายใต้กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาเพิ่มเติมเฉพาะเรื่องต่อไปด้วย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความสมบูรณ์ ที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงิน หรือการชำระเงินให้มากขึ้น มีความปลอดภัย และมีกฎหมายคุ้มครอง จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับผู้ให้บริการภายในประเทศและระหว่างประเทศ

3.2.1 การควบคุมการชำระเงิน ตามมาตรฐานการควบคุมของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements หรือ BIS)

ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements หรือ BIS) มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เป็นสถาบันช่วยพัฒนาและกำกับธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินกิจการในตลาดต่างประเทศ ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น และอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งมาตรฐานแนวทางในการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของธนาคารในกลุ่มประเทศสมาชิก รวมถึงกลุ่มประเทศ EU โดยมีหลักการที่เรียกว่า BIS Core Principle ซึ่งเป็นระบบการชำระเงินที่เป็นมาตรฐานสากล เพื่อใช้ประเมินกับระบบชำระเงินที่เกี่ยวกับผู้ใช้จำนวนมาก และมีการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายในลักษณะที่เป็น Systemic Risk ที่สามารถส่งผลกระทบต่อระบบชำระเงินทั้ง

ระบบได้ ดังนั้น หลักของ Core Principles และหน้าที่ของธนาคารกลาง⁶ ที่มีวัตถุประสงค์เชิงนโยบายสาธารณะ: ด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพในระบบการชำระเงินที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

Core Principles สำหรับระบบการชำระเงินที่สำคัญ

1. ระบบการชำระเงินควรมีกรอบโครงสร้างกฎหมายที่รองรับปัญหาที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
2. ระบบการชำระเงินควรมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติที่ให้ผู้มีส่วนร่วมทราบอย่างชัดเจนถึงผลกระทบและความเสียหายจากความเสียหายทางการเงินแต่ละชนิดที่อาจได้รับการเข้าร่วมระบบดังกล่าว
3. ระบบการชำระเงินควรมีวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระเงิน (credit risk) และความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง (liquidity risk) ในการระดมความรับผิดชอบของผู้ดำเนินระบบ (system operator) และผู้ร่วมระบบอย่างชัดเจน รวมทั้งเสนอแรงจูงใจที่จะบริหารและควบคุมความเสี่ยงเหล่านั้น
- 4.* ระบบการชำระเงินควรจัดให้มีการชำระดุลขั้นสุดท้าย (prompt final settlement) ในระหว่างวันหรืออย่างน้อย ณ สิ้นวันทำการนั้น (the day of value)
- 5.* ระบบการชำระเงินที่มีการชำระดุลแบบหักบัญชีกันหลายฝ่าย (multilateral netting) อย่างน้อยที่สุดต้องสามารถทำให้มั่นใจได้ว่าการชำระดุลจะเสร็จสมบูรณ์ได้ทันภายในวันนั้น หากสมาชิกที่มียอดขาดดุลสุทธิสูงสุดไม่สามารถชำระดุลได้
6. สิทธิทรัพย์ที่ใช้สำหรับชำระดุลควรเป็นสิทธิทรัพย์ที่ธนาคารกลาง (claim on the central bank) หากเป็นสิทธิทรัพย์อื่นควรมีความเสี่ยงประเภท credit risk และ liquidity risk น้อยหรือไม่มีเลย
7. ระบบการชำระเงินควรมีความปลอดภัยและมีการปฏิบัติงานที่เชื่อถือได้ในระดับสูงและควรมีแผนฉุกเฉิน เพื่อให้การดำเนินงานประจำวันเสร็จสมบูรณ์ตามเวลา
8. ระบบการชำระเงินควรมีสื่อการชำระเงิน (a means of making payments) ที่เหมาะสมในทางปฏิบัติสำหรับผู้ใช้ และมีประสิทธิภาพสำหรับเศรษฐกิจโดยรวม
9. ระบบการชำระเงินควรมีวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในระบบที่เป็นธรรมและเปิดกว้าง รวมทั้งต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ
10. ระบบการชำระเงินควรมีการบริหารจัดการ (governance arrangement) ที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่เชื่อถือได้ และ โปร่งใส

⁶ ข้อมูลจากฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

* ระบบการชำระเงินควรดำเนินการได้สูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่ระบุไว้ใน Core Principles 2 ข้อนี้

หน้าที่ของธนาคารกลางในการใช้ Core Principles สำหรับระบบการชำระเงิน

ก. ธนาคารกลางควรให้คำจำกัดความในวัตถุประสงค์ของระบบการชำระเงินที่ชัดเจน และควรเปิดเผยต่อสาธารณชนถึงบทบาทและนโยบายหลักที่มีต่อระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญยิ่งยวด

ข. ธนาคารกลางควรดูแลให้ระบบการชำระเงินที่ตนดำเนินการนั้นเป็นไปตาม Core Principles

ค. ธนาคารกลางควรกำกับดูแล (oversee) ให้มีการนำ Core Principles ไปใช้กับระบบการชำระเงินที่ตนไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการ และมีความสามารถที่จะดำเนินการกำกับได้

ง. ธนาคารกลางควรร่วมมือกับธนาคารกลางอื่นๆ และหน่วยงานทางการอื่นที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ สนับสนุนให้ระบบการชำระเงินมีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพตาม Core Principles

3.2.2 กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมาย

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ เป็นต้น เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในระดับระหว่างประเทศได้มีการพัฒนากฎหมาย โดยคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ได้ให้ความเห็นชอบต่อ Model Law on Electronic Commerce มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางกฎหมายที่ยอมรับผลทางกฎหมายของการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำไปปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ของตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์อีกด้วย ประเทศไทยได้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศจึงได้มีการดำเนินการพัฒนากฎหมายทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและกฎหมายอื่นเกี่ยวข้อง จำนวน 6 ฉบับ ได้แก่

1. กฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
2. กฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
4. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
5. กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
6. กฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ธุรกิจและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งต่อมามีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 โดยรวมกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และกฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าไว้ด้วยกัน

3.2.2.1 การกำหนดสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในนิติกรรมการชำระเงิน

สำหรับการทำนิติกรรมในทางแพ่งจะมีผลผูกพันและอยู่ภายใต้บังคับตามมาตรา 149⁷ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ เริ่มจากการที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายสมัครใจที่จะตกลงกันเพื่อเข้าทำสัญญาต่อกันและให้มีผลผูกพันกันตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาในระหว่างคู่สัญญาที่เป็นการเฉพาะหน้าหรือที่อยู่ห่างกันโดยระยะทาง ซึ่งผลจากการเจรจาหรือการแสดงเจตนาจะเกิดขึ้นเป็นสัญญา โดยจะมีผลผูกพันกับคู่สัญญาตามกฎหมายหรือไม่นั้น คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องมีคำเสนอสนองถูกต้องตรงกันหากในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้สัญญาต้องทำเป็นหนังสือ คู่สัญญาที่จะต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อฝ่ายของคู่สัญญาจึงจะถือว่าสัญญามีผลสมบูรณ์สามารถใช้บังคับได้ตามกฎหมายหรือในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ คู่สัญญาที่จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาเป็นสำคัญ จึงจะสามารถใช้ฟ้องร้องบังคับได้ตามกฎหมาย⁸

3.2.2.2 การใช้อำนาจรัฐควบคุมธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากการดำเนินธุรกิจบริการด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ อาจเกิดความเสียหายในลักษณะที่เป็น Systemic Risk ได้ รัฐจึงได้ใช้อำนาจในการออกกฎหมาย เพื่อควบคุมธุรกิจบริการในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงิน เช่น ในเรื่องการประกันภัย รัฐได้ออกพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 ในเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ รัฐได้มีการออกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 และในเรื่องตลาดหลักทรัพย์ รัฐก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 เป็นต้น

3.3 กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจให้บริการการชำระเงิน โดยธนาคารกลางมีหน้าที่ในการกำกับดูแล ได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อมาบังคับใช้ในการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

⁷ มาตรา 149 นิติกรรม หมายความว่า การใดๆอันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ

⁸ ปิยะวัฒน์ สุรติเจริญสุข. (2545, กรกฎาคม - กันยายน). “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับการรับรองสถานะภายใต้กฎหมายไทย.” นกบริหาร (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ), ปีที่ 22, ฉบับที่ 3, หน้า 79.

3.3.1 กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา (Electronic Fund Transfer Act)

การคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการออกพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Fund Transfer Act) เพื่อใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.3.1 บททั่วไป

พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Fund Transfer Act หรือ EFT) มีวัตถุประสงค์คือ ต้องการกำหนดกรอบพื้นฐานในเรื่องสิทธิ ความผูกพันทางกฎหมาย และหนี้ของผู้มีส่วนร่วมในระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป้าหมายของการกำหนดข้อบังคับไม่ได้มุ่งเพียงเพื่อสร้างความแน่นอนมาสู่ภาวะความไม่โปร่งใสจากการใช้ระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พระราชบัญญัติฉบับนี้ระบุไว้ว่า วัตถุประสงค์เบื้องต้นมุ่งหวังเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และให้ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) จึงอยู่ในหลักการที่ว่า การเปิดเผย (ของเงื่อนไขต่างๆ ที่สำคัญ ของความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ ของข้อมูลพื้นฐาน และของสิทธิลูกค้า ตามข้อกำหนดของกฎหมาย) เป็นสิ่งสำคัญต่อการปกป้องลูกค้า และการทำงานที่มีความเหมาะสมของตลาดที่มีการแข่งขันสูง

พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดความเสี่ยงและหนี้ ระหว่างลูกค้ากับผู้ให้บริการทางการเงินสำหรับกรณีต่างๆ เช่น ความล้มเหลวของสถาบันในการตอบสนองต่อคำสั่งของลูกค้า การสูญเสียจากการเข้าบัญชีของลูกค้า โดยไม่ได้รับผิดชอบ และกรณีพิพาทต่างๆ เกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดกระบวนการสำหรับการแก้ไขปัญหากฎหมายในเรื่องข้อผิดพลาด และยังตัดเรื่องการจัดส่งบัตรโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ไม่ได้ร้องขอ และยังกำหนดการป้องกันการข่มขู่ลูกค้าจากการใช้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัตินี้ไม่มีการพิจารณากระบวนการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) ใหม่ ในเรื่องระเบียบข้อแตกต่าง และความต่อเนื่องที่มีผลสมบูรณ์ของการชำระเงิน และระบบเครดิต เพราะไม่มีความสอดคล้องกับกฎหมาย ผู้ใช้บริการอาจใช้วิธีการชำระเงินที่มีรูปแบบหลากหลาย ซึ่งแต่ละวิธีต่างก็มีระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ความหลากหลายของข้อบังคับตามกฎหมาย ก็ไม่จำเป็นต้องเห็นถึงความแตกต่างอันแท้จริงในด้านบทบาท และความต้องการ ซึ่งกลไกการชำระเงินต่างๆ ต้องเป็นผลสำเร็จ ความหลากหลายทางกฎหมายอาจจะมีมากกว่าความหลากหลายในทางปฏิบัติ ซึ่งลูกค้าผู้ให้บริการทราบดี ลูกค้าคนหนึ่ง

อาจใช้บัตรพลาสติกสองใบ (ใบแรกเป็นบัตรเครดิต และอีกใบเป็นบัตรเดบิต หรือการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) และอาจสงสัยว่า การใช้บัตรต่างๆ นั้น ได้ถูกควบคุมโดยข้อบังคับทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ทั้งที่มีความแตกต่างทางกฎหมายและในทางเทคนิคมากมายระหว่างระเบียบควบคุมบัตรแต่ละประเภท แต่ในทั้งสองกรณี กฎหมายของรัฐได้ปรับเปลี่ยนความเสี่ยงจำนวนของการใช้บัตรจากผู้ถือบัตรไปยังผู้ให้บริการ ในทางกลับกัน ลูกค้ายาจใช้เช็คส่วนบุคคล และอาจทราบว่าเขาต้องรับผิดชอบในความสูญเสียที่เกิดขึ้น หากเขาละเลยทำให้เกิดการขโมยเงินจากบัญชีของเขา ด้วยวิธีการปลอมแปลงและกระบวนการในการแก้ไข คือ หน้าที่อันหนึ่งของนโยบายส่วนบุคคลของธนาคารที่เขาทำธุรกรรมด้วย หรือลูกค้ายาจใช้เงินสด (วิธีการชำระเงินของรัฐ) และพบว่า แม้จะไม่มี的开เผของลูกค้ำ เขา (และไม่ใช้ผู้ให้บริการ) ต้องรับความเสี่ยงจากการใช้งานและการสูญเสียเอง

ดังนั้น ทางเลือกของวิธีการชำระเงินของลูกค้ำ และความสำเร็จของระบบการชำระเงินแต่ละวิธีอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่ความสะดวกสบาย ราคาถูก ความปลอดภัย ความแน่นอน หรือการดำเนินการอื่นๆ ซึ่งสัมพันธ์กับระบบอื่นๆ แต่อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกิดจากเหตุการณ์ในอดีต หรือบรรยากาศทางการเมืองในเวลาทีระบบการชำระเงินนั้นได้รับการพัฒนา อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญ คือ มีความพยายามที่จะประสานกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินต่างๆ คณะกรรมการเฟดเชอร์วรีเซฟบอร์ด (Federal Reserve Board) ยังได้เสนอการดำเนินการทางกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิตและบัตรเดบิต (EFT) ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสมดุล และเป็นข้อสำคัญข้อหนึ่งในการปฏิบัติระเบียบเกี่ยวกับบริการทางการเงินแก่ลูกค้ำ ดังนั้น ขณะที่มีการทบทวนข้อกฎหมายและหนี้ต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยพระราชบัญญัติ EFT จะมีความสำคัญในตัวเองแล้ว จะเห็นได้ว่า การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบการชำระเงินโดยรวม และกรอบทางกฎหมายยังเป็นปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้

3.3.1.2 ขอบเขตของพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Fund Transfer Act)

สำหรับขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้ สภาคองเกรสประสบปัญหาการกำหนดข้อกฎหมายในการควบคุมความเกี่ยวข้องระหว่างสถาบันการเงินกับลูกค้ำที่ทำธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) จึงให้ความสำคัญกับการดำเนินการของ EFT ในการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งในมาตรา 903(6) ของพระราชบัญญัตินี้ มีคำนิยามของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีคำจำกัดความอย่างกว้าง คือ เป็นการโอนเงินในรูปแบบใดๆ ที่ไม่ใช่เช็ค ครงาฟท์ หรือรูปแบบเอกสารที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งดำเนินการ โดยอิเล็กทรอนิกส์ และอนุมัติให้สถาบันทางการเงินเรียกเก็บ

หรือเครดิตเงินเข้าในบัญชีของลูกค้า เพื่อเป็นการป้องกันความสับสน สภาคองเกรสได้กำหนดรูปแบบและคำจำกัดความแบบกว้างที่หลากหลายให้กับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดขาย ธุรกิจผ่านเครื่องกดเงินอัตโนมัติ การฝากเงินหรือการถอนเงินผ่านเครื่องระบบเอชไอเอช (ACH) และการโอนเงินผ่านทางโทรศัพท์ คำนิยามทางกฎหมายแบบกว้างนี้มีไว้สำหรับกรณีที่มีการทำธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) รูปแบบใหม่ๆ ในอนาคต

ในขณะเดียวกันสภาคองเกรสยังมีความระมัดระวังในการจำกัดขอบเขต การใช้พระราชบัญญัตินี้ โดยเห็นว่า ข้อกำหนดทางกฎหมายยังไม่มีความจำเป็นหรือยังไม่มีความเหมาะสม และยังมีข้อกำหนดบริการ 5 ประเภท ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ครอบคลุมไว้ ถึงแม้ว่าจะเป็น การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกัน การที่ไม่รวมบริการเหล่านี้ไว้ ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการ delineate ขอบเขตของความสนใจของสภาคองเกรส และความเป็นห่วงซึ่งผลักดันการออกระเบียบข้อบังคับของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) นี้

บริการข้อที่ 1 ที่ไม่รวมอยู่ในพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ การค้าประกันเช็ค ซึ่งไม่มีผลโดยตรงในการเรียกเก็บหรือการเครดิต ไปยังบัญชีของลูกค้า ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เห็นว่าไม่มีความจำเป็น เพราะหน้าที่ของอิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงการอำนวยความสะดวกต่อการใช้เช็คของลูกค้า และรับรองว่า สามารถใช้ได้กว้างขวาง สื่อสำคัญยังคงเป็นเอกสารกระดาษ

บริการข้อที่ 2 คือ การใช้ Fedwire และธุรกรรมการโอนเงินในลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งให้บริการต่อสถาบันการเงินและลูกค้าบริษัทรายใหญ่เท่านั้น

บริการข้อที่ 3 เป็นการ โอนเงินเพื่อการจัดซื้อ หรือการจำหน่ายหลักทรัพย์ผ่านตัวแทนค้าหลักทรัพย์ ที่จดทะเบียนหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์

บริการข้อที่ 4 คำจำกัดความของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ข้อกำหนดในส่วนนี้ ได้รับการยกเว้นการโอนเงินอัตโนมัติจากบัญชีออมทรัพย์หนึ่ง ไปยังบัญชีเงินฝากประเภทเพื่อเรียกตามข้อตกลง เพื่อครอบคลุมถึงการเบิกเงินเกินบัญชี หรือรักษาระดับเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝากของลูกค้า ข้อยกเว้นนี้เป็นไปเพื่อรักษาความสามารถในการเจริญเติบโตของบริการทางการเงินอัตโนมัติ หรือ ATS (Automatic transfer services) ซึ่งได้รับการอนุมัติจากสำนักงานดูแลข้อบังคับทางการเงินของรัฐ สิ่งสำคัญที่น่าสังเกตคือ ในการดำเนินการตามข้อยกเว้นนี้ คณะกรรมการ The Federal Reserve ได้ขยายความให้กว้างยิ่งขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมการโอนเงินอัตโนมัติทุกอย่างระหว่างบัญชีของลูกค้า ไปยังบัญชีซึ่งสถาบันการเงินรักษาอยู่ หรือจากบัญชีหนึ่ง ไปยังสถาบันการเงิน

บริการข้อที่ 5 คือ การโอนเงินแบบ non-recurring ซึ่งดำเนินการผ่านการสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างลูกค้ากับเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน เพื่อเป็นการขยายการครอบคลุมของระบบคอมพิวเตอร์ในการชำระเงินทางโทรศัพท์ คำจำกัดความอย่างกว้างของคำว่า การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงต้องกว้างพอที่จะครอบคลุมธุรกรรมทางโทรศัพท์ เช่นเดียวกับการเรียกเก็บค่าบริการ และการเครดิตดอกเบี้ยอัตโนมัติ การโอนเงินแบบ non-recurring ตามปกติที่กระทำผ่านทางโทรศัพท์ของลูกค้าถึงเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของธนาคารข้างเคียง หรือสมาคมเงินกู้หรือเงินฝาก ไม่ถือว่า มีผลต่อการรับประกันในการครอบคลุมและค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมของพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ คำร้องขอดังกล่าวเป็นการกระทำส่วนบุคคล ดังนั้น โอกาสในการเกิดข้อผิดพลาดของคอมพิวเตอร์ หรือการกระทำผิดของสถาบันการเงิน ย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้กับระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์บางระบบ และถือว่าไม่ได้เกิดขึ้น

ตามพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และสภาองเกรส รวมทั้งคณะกรรมการ The Federal Reserve Board ในข้อบังคับ Regulation E ที่ให้ความสำคัญกับขอบเขตที่แคบลงของบริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีมาตั้งแต่ปี 2513 ความพยายามที่จะกำหนดขอบเขตของสมาพันธ์ให้แคบลง หมายถึงทิศทางที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการทางกฎหมายไม่เป็นที่ยอมรับ เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ The Federal Reserve ได้ร้องขอให้คณะกรรมการอนุมัติและสนับสนุนการแก้ไขข้อบังคับของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาที่เกิดจากคำจำกัดความของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในพระราชบัญญัติ เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการยังสังเกตด้วยว่า การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนดให้รวมเฉพาะการโอนเงินซึ่งดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ในการโอนเงินโดยใช้เช็ค ดราฟท์ หรือเครื่องมือเอกสารอื่นๆ ไม่ได้รวมอยู่ด้วย ดังนั้นธุรกรรมที่เป็นเอกสารกระดาษจึงไม่ได้รวมอยู่ในพระราชบัญญัติหรือข้อบังคับ Regulation E อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์และกระดาษไม่ได้ถูกแยกออกไปเป็นบริการแยกส่วน การชำระเงินโดยเช็คยังคงได้รับการควบคุมจากกฎหมายพาณิชย์ ตาม Article 3 และ 4 และการผสมผสานของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และกระดาษ ยังทำให้ความพยายามในการกำหนดเงื่อนไขของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ยังแปลงไปอีก ดังนั้นพนักงานของคณะกรรมการจึงถือว่า การแบ่งแยกเชิงบังคับในลักษณะนั้นในระหว่างวิธีการชำระเงินทั้งสองไม่สามารถจะมีได้

การสับเปลี่ยนกัน ในระหว่างเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์กับกระดาษ ได้ดำเนินการร่วมกันในการตัดยอดเช็คในระบบการตัดยอดเช็ค การโอนเงินโดยใช้เช็คหรือดราฟท์ เมื่อมีการนำเงินมาฝากธนาคารต้องได้รับข้อมูลจากเช็ค และส่งต่อไปยังธนาคารทาง

อิเล็กทรอนิกส์ เชื่อกันว่าจะถูกจัดเก็บไว้ชั่วคราวสำหรับการอ้างอิง กรณีที่เกิดข้อผิดพลาด แต่จะไม่ถูกส่งคืนไปยังผู้จ่าย หรือธนาคารของผู้จ่าย

การตัดยอดเช็คเป็นขั้นตอนการทำธุรกรรมจากกระดาษ มาเป็นระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพราะการโอนเงินไม่ได้เป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ไม่ได้นำมาใช้ด้วย พนักงานของคณะกรรมการเชื่อว่า ผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองจากข้อบังคับอื่นๆ อย่างเพียงพอ เช่น มีการโต้แย้งว่า สำเนาของเช็คมีเก็บไว้ชั่วคราวเท่านั้น ลูกค้ายจะได้รับเอกสารแจ้งยอดเงิน หากขาดการคุ้มครองจากพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ อาจเกิดปัญหาขึ้นคือ เอกสารแจ้งยอดเงินถือเป็นหลักฐานการชำระเงินหรือไม่ นอกจากนี้ข้อมูลสรุปในเอกสารแจ้งยอดเงินยังรวมองค์ประกอบสำคัญ ตามที่พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (EFT) สำหรับใช้ในการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สุดท้ายเจ้าหน้าที่ยังกังวลเรื่องบัญชีที่สามารถเข้าถึงได้ทั้งเอกสารที่เป็นกระดาษ และการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น จะได้รับการเปิดเผยแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น ดังนั้นจึงแนะนำให้ลูกค้าควรได้รับข้อมูลเปิดเผยเรื่องธุรกรรมทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็กระดาษอิเล็กทรอนิกส์ หรือแบบผสมผสานกัน

สำหรับผลกระทบของข้อเสนอนี้จะมีผลต่อความไว้วางใจต่อกฎหมายของรัฐ ซึ่งใช้ควบคุมความเกี่ยวข้องกันระหว่างสถาบันการเงิน และลูกค้าด้วยกฎหมายของรัฐฉบับใหม่ นี้จึงเป็นการปรับเปลี่ยนกฎหมายที่เน้นทางการพาณิชย์ กับหลักการที่เป็นสัญญาธรรมดา มาสู่กฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคที่มีในพระราชบัญญัติการกู้ยืม และข้อกฎหมายอื่นๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความสัมพันธ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์และกระดาษของธนาคาร ที่เป็นมากกว่ากลไกการชำระเงินแบบดั้งเดิม และยังมีหลักฐานเพียงเล็กน้อยของความไม่พอเพียงของกฎหมายรัฐปัจจุบัน ในการดำเนินการกับระบบการชำระเงินที่อาศัยกระดาษ ดังนั้น การทำให้สภาพการณ์ของธนาคารที่ลูกค้าผูกพันด้วยนั้นเร็วเกินไปก็ตาม และไม่ได้ให้การสนับสนุนในส่วนอื่นๆ ด้วย โดยที่ผู้สนับสนุนพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แย้งการนำกฎหมายนี้มาใช้ เพราะมีความเป็นห่วงว่า ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ จะไม่ได้คุ้มครองอย่างเพียงพอตาม Article 3 และ 4 แต่ในการพัฒนาระบบการชำระเงินทั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์และกระดาษย่อมจะเกิดขึ้นด้วยความยากลำบาก

3.3.1.3 การเปิดเผยและการจัดทำเอกสาร

ก. การเปิดเผย

หนึ่งในวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการกำหนดระเบียบของรัฐคือ การเปิดเผยสิทธิ และความรับผิดชอบแก่ลูกค้า โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริการการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จากรูปแบบของข้อเท็จจริงในส่วนพระราชบัญญัติการกู้ยืม พระราชบัญญัติ

การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 905 กำหนดให้มีการเปิดเผยของสิทธิของลูกค้าในส่วนของ การแก้ไขข้อผิดพลาด

ข. การจัดทำเอกสาร

ข้อกำหนดในเรื่องเอกสารของพระราชบัญญัตินี้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ยกเว้นในกรณีที่มีการจำกัดทางด้านเทคโนโลยีที่ยับยั้งการทำเอกสารที่เกิดขึ้นพร้อมกัน เช่น ระบบ การชำระเงินทางโทรศัพท์ โดยพระราชบัญญัติกำหนดว่า ในการทำเอกสารที่เป็นกระดาษที่สมบูรณ์ ของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกธุรกรรมต้องจัดให้แก่ลูกค้าในเวลาที่ทำธุรกรรม ใบเสร็จต้อง ออกให้สำหรับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งลูกค้าดำเนินการ ณ จุดที่ชำระเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์ จุด POS ตู้เอทีเอ็ม และเครื่องกดเงินสด แต่ไม่ใช่การดำเนินการผ่านทางโทรศัพท์ ทั่วไป พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดว่า ใบเสร็จรับเงินต้องเป็นการกำหนดประเภทของการโอนเงิน จำนวนเงิน วันที่ และประเภทของบัญชี ซึ่งเป็นหลักฐานของบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้อง และสถานที่ ของจุดที่ทำธุรกรรม

เนื่องจากการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ยังไม่ได้รับอนุมัตินั้น ไม่ได้ เกิดขึ้น ณ จุดชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินจึงขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของเอกสารที่มี แตกต่างกันไป หากบัญชีหนึ่งนั้น ได้กำหนดให้ต้องมีเงินโอนที่ไม่ได้รับการอนุมัติส่งเข้ามาจาก ผู้จ่ายรายเดียวกัน อย่างน้อยทุกๆ 60 วัน สถาบันการเงินต้องจัดหาวิธีการบางอย่างเพื่อพิจารณาว่า การโอนเงินนั้นเกิดขึ้นตามกำหนดหรือไม่ ทางเลือกหลากหลายที่มีให้ไว้ ผู้จ่ายอาจทำหนังสือการ โอนให้แก่ลูกค้า หรือให้สถาบันการเงินเลือกทำหนังสือแจ้งให้แก่ลูกค้า เมื่อเครดิตมีกำหนดเข้า บัญชี หรือหนังสือแจ้งหนี้ เมื่อเครดิตนั้นไม่ได้มีให้ตามกำหนด

ข้อกำหนดสุดท้ายในเรื่องเอกสารได้กำหนดไว้ใน มาตรา 906 (C) มาตรานี้สั่งให้จัดทำบัญชีของลูกค้าที่มีการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ บัญชีแบบ periodic statement นี้ต้องทำเป็นรายเดือน ซึ่งการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อบัญชี และไม่ว่าในกรณี ใดๆ อย่างน้อยทุกๆ 3 เดือน บัญชีแสดงต้องมีส่วนประกอบสำคัญ 4 อย่าง ได้แก่ ต้องมีข้อมูลที่มีใน ใบเสร็จการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อสอง งบดุลต้องแสดงค่าบริการใดๆ สำหรับการโอนเงิน หรือค่าธรรมเนียมบัญชีระหว่างรอบปีบัญชี ข้อสาม งบดุลต้องมิงบเปิดและงบปิดของบัญชี ข้อสี่ ต้องมีที่ อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของลูกค้าที่ใช้ติดต่อ หรือแจ้งกรณีเกิดข้อผิดพลาดในบัญชีงบดุล

เอกสารตามที่พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ประสงค์ให้ ถือเป็นเอกสารใช้ในการฟ้องร้องทางศาลได้ว่า มีการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ถือได้ว่ามี ความสำคัญ ถ้าลูกค้าต้องได้รับการคุ้มครองด้านการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้บริโภค

สามารถนำบันทึกและเอกสารที่ได้จากระบบ มาเป็นพยานหลักฐาน โดยมีข้อยกเว้นในเรื่อง โบนัสรับเงินผ่านATM

ตามปกติ การฝากเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มมักเป็นเช็คหรือเงินสดบรรจุในซอง และสอดเข้าไปในเครื่องโดยตัวลูกค้าเอง ลูกค้าจะได้รับใบตอบรับแสดงจำนวนเงินที่ฝาก ตามตัวเลขที่ลูกค้าป้อนเข้าไปในเครื่อง เนื่องจากสถาบันการเงินไม่สามารถตรวจสอบจำนวนเงินสดที่ฝากหรือมูลค่าของเช็คนั้นได้ในทันที จนกว่าจะได้เปิดเครื่องตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม เครื่องฝากเงินนี้เป็นการฝากเงินระยะสั้นๆ ถ้าข้อมูลในใบรับเงินฝากไม่ได้รับการพิจารณาจากศาลหรือคณะลูกขุน โอกาสถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดมีสูงมาก ด้วยเหตุนี้ หลายคนรู้สึกว่าการรับเงินฝากไม่เหมาะสมเป็นหลักฐานสำคัญใดๆ ได้ ในทางตรงกันข้าม พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กำหนดให้ใบรับดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นทางศาลได้ แม้จำนวนเงินจะไม่ใช่อะไรที่สำคัญ หลักฐานนี้อาจถือว่าไม่สมบูรณ์ และอาจขัดแย้งกับหลักฐานอื่นๆ และธนาคารอาจโต้แย้งได้

3.3.1.4 ขั้นตอนการแก้ปัญหาข้อผิดพลาด

การบริการด้านการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ย่อมเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ข้อผิดพลาดต่างๆ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลไม่ถูกต้อง การเข้าโปรแกรมไม่เหมาะสม หรือแม้แต่เครื่องเสีย อาจทำให้ธุรกรรมนั้นผิดพลาด ดังนั้นพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงได้จัดทำขั้นตอนการดำเนินการในการจัดการกับการแก้ไขคำร้องเรียน และคำถามต่างๆ เกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่เป็นไปได้

ในเรื่องความผิดพลาดได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ได้แก่ ความผิดพลาดข้อบกพร่อง หรือการโอนเงินโดยไม่ได้รับอนุญาต การละเลยด้านเอกสาร และคำร้องใดๆ ของลูกค้าเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม ความชัดเจน หรือการทำเอกสาร ซึ่งหากมีความจำเป็น คณะกรรมการมีอำนาจในการกำหนดการดำเนินการใดๆ ที่เป็นข้อบกพร่อง

หากสถาบันการเงินได้รับรายงานความผิดพลาดใน 60 วัน นับจากที่ได้ส่งข้อมูลแสดงข้อผิดพลาด ระบุว่าข้อบกพร่องนั้นได้เกิดขึ้นจริง และรายงานหรืออีเมลแจ้งผลของการสอบสวน และการพิจารณาแก่ลูกค้าภายใน 10 วันทำการ ลูกค้าอาจแจ้งรายงานข้อผิดพลาดด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อเป็นการติดตามหน้าที่ของสถาบันการเงิน ลูกค้าต้องจัดหาข้อมูลให้เพียงพอ เพื่อให้สถาบันดำเนินการสอบสวน รายงานข้อผิดพลาดนั้นต้องมีข้อมูลเพียงพอให้สถาบันสามารถระบุชื่อของลูกค้าและหมายเลขบัญชี ที่ลูกค้าเชื่อว่าเอกสารหรือบัญชีนั้นมีข้อผิดพลาด และถ้าเป็นไปได้ จำนวนเงินที่เกิดข้อผิดพลาด และเหตุผลที่ลูกค้าเชื่อว่า เกิดข้อผิดพลาดขึ้นแล้ว นอกจากนี้สถาบันการเงินอาจขอให้ลูกค้าส่งใบยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร ภายใน 10 วันทำการ ถ้าลูกค้าได้รับคำแนะนำถึงข้อกำหนดนี้อย่างเหมาะสม พร้อมกับส่งคำยืนยัน

ไปยังที่อยู่นั้น สถาบันการเงินอาจผ่อนผันเวลาเพื่อการสอบสวน จาก 10 วันทำการเป็น 45 วันทำการ โดยเครดิตเงินที่ผิดพลาดเข้าบัญชีของลูกค้า และในช่วงเวลานี้ลูกค้าจะมีสิทธิใช้เงินนั้นได้ แต่ถ้าสถาบันการเงินได้ร้องขอคำยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร โดยเครดิตเงินที่ผิดพลาดเข้าบัญชีลูกค้าก่อน และรอข้อสรุปของการสอบสวนและการพิจารณาว่าเกิดข้อผิดพลาดขึ้นจริงหรือไม่ ในระหว่างนี้ลูกค้าจะสามารถใช้เงินในบัญชีที่เครดิตเข้าไปใหม่ได้ หากสถาบันการเงินต้องการคำยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร กรณีข้อผิดพลาดที่แจ้งด้วยวาจา และยังไม่ได้รับคำยืนยันดังกล่าวนั้น การสืบสวนอาจยืดเยื้อนานถึง 45 วัน และจะไม่เครดิตเงินจำนวนใดๆ เข้าบัญชีลูกค้า

ดังนั้น สถาบันการเงินจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายใดๆ ถ้าสรุปได้ว่าบัญชีนั้นไม่มีข้อผิดพลาดใดๆ หากการสอบสวนไม่สามารถสรุปได้จากหลักฐานที่มีอยู่ นอกจากนี้หากไม่มีคำยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรส่งถึง สถาบันการเงินจะต้องรับผิดชอบ หากไม่เครดิตเงินเข้าบัญชีของลูกค้าภายใน 10 วันทำการ และไม่ทำการสอบสวน หรือไม่มีหลักฐานทำให้เชื่อว่าบัญชีของลูกค้า นั้นถูกต้องแล้ว

3.3.1.4 ความรับผิดชอบการโอนเงินที่ไม่ได้รับอนุญาต

ด้านความรับผิดชอบการโอนเงินที่ไม่ได้รับอนุญาต ในการพิจารณากฎหมายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ การกำหนดความรับผิดชอบในการ โอนเงินที่ไม่ได้รับอนุญาตกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งถือว่าการ โอนเงินที่ผิดกฎหมายเกิดขึ้นเพราะลูกค้าเขียนหมายเลขรหัสไว้ที่บัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่มีข้อโต้แย้งว่า ควรกำหนดมาตรฐานการทะเลาะ ภายได้มาตรฐานนั้นลูกค้าไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ยกเว้นความบกพร่องของลูกค้าเป็นเหตุให้เกิดความสูญเสียทั้งหมด ในขณะที่การจัดการนี้จะช่วยส่งเสริมให้มีการดูแลเรื่องการเก็บบัตรการ โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และรหัสบัตร กลุ่มลูกค้าได้โต้แย้งว่า เป็นการผลักภาระให้ลูกค้า และจะทำให้สถาบันการเงินมีสิทธิผลักความรับผิดชอบให้กับลูกค้าส่วนหนึ่ง ในการกำหนดหน้าที่นำมาใช้จะจำกัดหนี้ของลูกค้า โดยไม่คำนึงถึงความละเอียดของลูกค้านในการรักษาบัตร

ภายใต้พระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นการ โอนเงินของบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่เจ้าของ หรือ ไม่ใช่ลูกค้าเองที่มีสิทธิ หรือจากบุคคลที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ การ โอนเงินใดๆ ที่เกิดจากบุคคลอื่นๆ ที่ลูกค้ามอบบัตรการ โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และรหัสให้ แต่ไม่ถือว่าเป็นการ โอนโดยปราศจากการอนุญาต หากลูกค้าไม่ได้แจ้งให้สถาบันการเงินทราบว่า การ โอนเงินดังกล่าวไม่ได้รับอนุญาตอีกต่อไป

สำหรับหนี้ของลูกค้าในกรณีการโอนเงินโดยไม่ได้รับอนุญาตจะไม่เกิน 50 ดอลลาร์ หรือจำนวนของการ โอนเงินที่ไม่ได้รับอนุญาต ที่เกิดขึ้นก่อนการแจ้งให้สถาบันการเงินทราบ แล้วแต่จำนวนใดน้อยกว่า ซึ่งข้อจำกัดความรับผิดชอบของลูกค้า มีลักษณะคล้ายคลึงกับการ

จำกัดเงินดอลลาร์ของพระราชบัญญัติการกู้ยืม มีข้อยกเว้นสำคัญ 2 ข้อซึ่งอาจเพิ่มการจำกัดหนึ่งของลูกค้า

ข้อแรก หากลูกค้าไม่แจ้งให้สถาบันการเงินทราบใน 2 วันทำการ หลังทราบว่า บัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์สูญหาย หรือรหัสสูญหาย ลูกค้าอาจต้องรับผิดชอบในวงเงินสูงสุด 500 ดอลลาร์ ต่อการโอนเงินที่ไม่ได้รับอนุญาต สิ่งนี้กระทำเพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าแจ้งให้สถาบันการเงินทราบ กรณีบัตรสูญหายทันทีที่ทราบ ในการนี้ต้องการจำกัดความสูญเสียในจำนวนเงินที่น้อยที่สุด ขณะเดียวกันยังสามารถปกป้องลูกค้าจากความรับผิดชอบไม่จำกัดต่อความปลอดภัยของบัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และรหัสพิน หรือต่อความล่าช้าในการรายงานการสูญหาย

ข้อสอง ไม่มีเพดานหนี้ของลูกค้า สำหรับกรณีการโอนเงินโดยไม่ได้รับอนุญาตที่เกิดขึ้น เพราะลูกค้าไม่ได้แจ้งให้ทราบภายใน 60 วัน และบัญชีได้แสดงการโอนเงินดังกล่าวไว้แล้ว สิ่งนี้มีไว้เพื่อให้รางวัลแก่ลูกค้าที่อ่านและพิสูจน์บัญชี และแจ้งเหตุกรณีการโอนเงินผิด นอกจากนี้บัญชีนี้ยังช่วยรายงานการโอนเงินที่มีเหตุอันควรสงสัย ซึ่งอาจไม่ได้เกิดขึ้นจากการถูกขโมยแต่เพียงอย่างเดียว

ในพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มีคุณสมบัติสำคัญต่อโครงสร้างความปลอดภัยแบบไม่จำกัด ข้อแรก คือ ระยะเวลาแจ้งบัตรหายกับสถาบันฯ หรือธุรกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาตที่แสดงบนบัญชี อาจได้รับการผ่อนผันมากขึ้น เช่น ระยะเวลาเดินทาง อีกทั้งกฎหมายของรัฐหรือข้อตกลงระหว่างลูกค้ากับสถาบันฯ ต่อความรับผิดชอบต่อการโอนเงินดังกล่าว อาจลดลง และที่สำคัญที่สุด การผลักภาระการพิสูจน์ให้สถาบันการเงิน เพื่อแสดงว่า การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการอนุมัติ หรือไม่ได้รับการอนุมัติ ในเงื่อนไขความรับผิดชอบของลูกค้าที่ได้รับการปฏิบัติ เมื่อสถาบันการเงินยากที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่า บัตรของลูกค้าได้สูญหายหรือถูกขโมยไป หลายแห่งอาจเลือกที่จะไม่ผลักภาระความผิดรับผิดชอบต่อปัญหาธุรกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาต เว้นแต่เชื่อว่า ลูกค้าไม่ได้เอาประโยชน์จากสถานการณ์เช่นนั้น

3.3.1.6 การออกบัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับการออกบัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อมีปัญหาการห้ามออกบัตรเครดิต เนื่องจากการแจกบัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก สภาคองเกรสได้มีข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ คือกำหนดให้ออกบัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีที่มียื่นใบสมัครเท่านั้น หรือเป็นการต่ออายุบัตรเดิม หรือออกบัตรทดแทน แต่สถาบันการเงินหรือบุคคลอื่นๆ อาจแจกจ่ายบัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ หรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ได้ ถ้าสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ 4 ข้อ ข้อแรก บัตรต้องมีวันหมดอายุ บัตรจะใช้ไม่ได้ภายใต้เงื่อนไขบางอย่าง ข้อสอง บัตรที่ไม่ได้ขอให้ออกต้องแจ้งสิทธิของ

ลูกค้า และความรับผิดชอบของลูกค้าไว้อย่างชัดเจน ข้อสาม บัตรต้องมีเอกสารอธิบายอย่างชัดเจนว่าบัตรจะใช้ไม่ได้ และคำแนะนำในการกำจัดบัตร เมื่อลูกค้าไม่ต้องการใช้ ข้อสี่ บัตรอาจใช้ได้ ตามคำร้องขอหรือตามใบสมัครของลูกค้า หลังจากที่ได้พิสูจน์ตัวลูกค้าเจ้าของบัตรเองแล้ว

(1) ความรับผิดชอบแพ่ง

ข้อกำหนดพื้นฐานเกี่ยวกับหนี้ตามพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มี 2 ข้อ ข้อแรกควบคุมความรับผิดชอบของสถาบันการเงินในกรณีที่ไม่สามารถกระทำหรือยับยั้งการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามคำแนะนำอันสมควร ข้อที่สอง คือ ความรับผิดชอบโดยทั่วไปของสถาบันการเงิน ซึ่งไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

1) ความรับผิดชอบในกรณีไม่สามารถกระทำหรือยับยั้งการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันการเงินจะต้องรับผิดชอบต่อลูกค้า หากเกิดความเสียหายขึ้นจากการไม่สามารถทำการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามเงื่อนไขของบัญชีในจำนวนที่เหมาะสม หรือในลักษณะที่เหมาะสม เมื่อได้รับคำสั่งจากลูกค้าให้ดำเนินการเช่นนั้น สำหรับข้อยกเว้นความรับผิดชอบของสถาบันการเงิน ข้อแรก สถาบันฯ ไม่ต้องรับผิดชอบกรณีไม่สามารถทำการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเงินในบัญชีของลูกค้ามีไม่พอ หากสถาบันฯ ไม่ได้เครดิตเงินฝากเข้าบัญชีของลูกค้า ซึ่งจะทำให้มีเงินเพียงพอในการโอนเงิน และไม่ต้องรับผิดชอบต่อกรณีที่เงินนั้นต้องขึ้นอยู่กับกำหนัดการทางกฎหมายที่ควบคุมการโอน นอกจากนี้การโอนเงินอาจไม่สมบูรณ์ หากจำนวนเงินนั้นสูงเกินกว่าจำนวนที่ถูกกำหนดในการถอนเงินเกินบัญชี หรือถ้าลูกค้าพยายามใช้เครื่องซึ่งมีเงินอยู่ไม่เพียงพอให้ธุรกรรมนั้นสำเร็จได้ หรือเงื่อนไขอื่นๆ ที่อาจมีระบุไว้ในข้อบังคับ

สถาบันการเงินยังต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากการไม่สามารถยับยั้งการชำระเงินของการโอนเงินที่ไม่ได้รับอนุญาตจากบัญชีของลูกค้า เมื่อมีคำสั่งชัดเจนจากลูกค้า อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นความรับผิดชอบของสถาบันการเงิน ในกรณีไม่สามารถดำเนินการ โอน หรือยับยั้งการ โอน ได้ หากมีหลักฐานว่าสาเหตุเกิดจากปัจจัยภายนอกที่อยู่ นอกเหนือการควบคุมของตน แม้ตนจะใช้ความระมัดระวังอย่างดีเพื่อป้องกันเหตุนั้นแล้วก็ตาม และสถาบันฯ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ หากการละเมิดดังกล่าวเกิดจากการที่เครื่องเสีย หรือใช้งานไม่ได้ แต่ลูกค้าพยายามทำการ โอนเงินในเวลาดังกล่าว สุดท้ายหากความล้มเหลวนั้นไม่ได้เกิดจากเจตนา และเป็นผลมาจากข้อบกพร่อง โดยไม่เจตนา ทั้งนี้ไม่ได้คำนึงถึงกระบวนการในการทำเพื่อหลีกเลี่ยงข้อบกพร่องนั้น สถาบันการเงินต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น

2) ความรับผิดชอบทั่วไปที่เกิดจากการละเมิดอื่นๆ ในพระราชบัญญัติได้บัญญัติว่า ผู้ใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดใดๆ ตามพระราชบัญญัติ ยกเว้นในกรณีข้อผิดพลาดจะ

ได้รับการแก้ไขตามกระบวนการ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ ในกรณีลูกค้าได้รับความเสียหายที่เกิดจากการละเมิด นอกจากนี้ หากลูกค้ากระทำการส่วนตัว เขามีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ไม่น้อยกว่า 100 ดอลลาร์ แต่ไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ ในกรณีได้กระทำการเป็นกลุ่ม ไม่มีบทลงโทษขั้นต่ำ และจำนวนเงินลงโทษในแต่ละรายจะไม่สูงเกินกว่า 500,000 ดอลลาร์ หรือเท่ากับ 1% ของมูลค่าสุทธิบวกค่าเสียหายของสมาชิก สุดท้ายในการดำเนินการใดๆ เพื่อบังคับใช้ความรับผิดชอบสำหรับการละเมิดพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โจทก์จะได้รับการชดเชยค่าใช้จ่ายและค่าทนายความอันเหมาะสม ตามดุลพินิจของศาล ข้อกำหนดเหล่านี้เทียบได้กับข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการกู้ยืม ในเรื่องข้อกำหนดบทลงโทษ ซึ่งอาจได้รับการชดเชยต่อการกระทำใดๆ ภายใต้ข้อกำหนดเรื่องความรับผิดชอบโดยทั่วไป ศาลต้องพิจารณาความถี่และเจตนาของการละเมิดลักษณะของการละเมิด นอกจากนี้ ศาลจะต้องพิจารณาแหล่งข้อมูลของจำเลยและจำนวนบุคคลที่ได้รับผลกระทบด้วย

เช่นเดียวกับการกำหนดความรับผิด ในกรณีที่ผู้ไม่สามารถกระทำหรือยับยั้งการโอนเงิน เมื่อได้รับคำสั่งนั้น ข้อกำหนดความรับผิดระบุถึงลักษณะสภาพของการลบล้างความผิด ภายใต้มาตรา 915 (C) หากจำเลยสามารถพิสูจน์หลักฐานให้เห็นว่า การละเมิดนั้นไม่ได้กระทำโดยเจตนา และเป็นผลมาจากความผิดพลาดโดยไม่เจตนา ทั้งนี้โดยไม่ได้คำนึงถึงกระบวนการต่างๆ ที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาด ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดนั้นๆ ในขณะเดียวกัน หากมาตรา 915 (C) ได้มีการตีความโดยศาลในลักษณะเดียวกันกับที่หุ้นส่วนของตนในพระราชบัญญัติกู้ยืมเคยมี ข้อยกเว้นในข้อผิดพลาดจากความไม่มีเจตนาจะไม่ขยายขอบเขตไปถึงการตีความข้อผิดพลาดในข้อกำหนดทางกฎหมาย ในพระราชบัญญัติ ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ พระราชบัญญัติต้องกำหนดว่า สถาบันการเงินจะไม่รับผิดชอบต่อการดำเนินการใดๆ หรือข้อบกพร่องใดๆ ที่สอดคล้องกับระเบียบหรือมาตราใดๆ ที่ออกโดยคณะกรรมการ Federal Reserve หรือเจ้าหน้าที่ แม้ว่าระเบียบเหล่านั้นจะได้รับการแก้ไขหรือประกาศเป็นโมฆะด้วยเหตุผลใดๆก็ตาม นอกจากนี้สถาบันการเงินที่พบว่า คนได้ละเมิดระเบียบโดยไม่ตั้งใจ อาจแจ้งใช้ข้อกฎหมายบังคับให้ลูกค้า โดยแจ้งถึงข้อบกพร่อง และการปฏิบัติตามระเบียบเป็นปกติ มีการปรับบัญชีของลูกค้าอย่างเหมาะสม และจ่ายค่าเสียหาย ในที่สุด การฟ้องร้องดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ อาจนำเข้าสู่ศาลท้องถิ่นหรือศาลประจำรัฐ โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินที่เกิดข้อโต้แย้ง การดำเนินการต้องนำเข้าสู่การพิจารณาภายในเวลา 1 ปีนับแต่การละเมิดได้เกิดขึ้น

(2) ความรับผิดทางอาญา

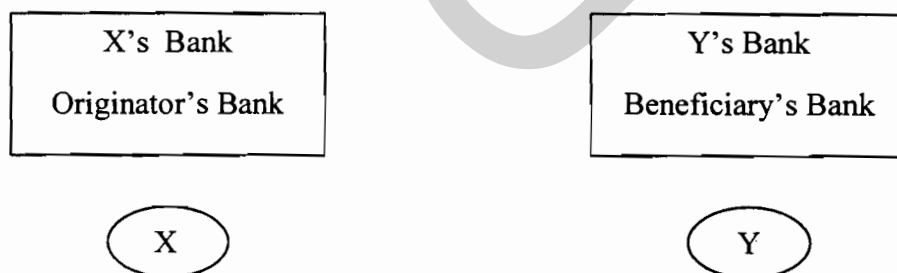
ความรับผิดทางอาญากำหนดว่า ผู้ใดเจตนาละเมิดข้อกำหนดของพระราชบัญญัตินี้ จะต้องถูกปรับ 5,000 ดอลลาร์ และจำคุก 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ใครที่เจตนาขาย ขนส่ง หรือใช้บัตรการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ปลอม หรือขโมยมาใช้ในมูลค่าสูงกว่า 1,000 ดอลลาร์ จะถูกปรับสูงถึง 10,000 ดอลลาร์ และจำคุก 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.3.2 กฎหมายที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในการชำระเงิน (Uniform Commercial Code : Article 4A)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย The National Conference of Commissioners on Uniform State Law และ The American Law Institute ได้ให้ความเห็นชอบกฎหมาย Article 4A⁹ แห่ง Uniform Commercial Code (UCC) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.3.2.1 บททั่วไป

สำหรับบทบัญญัติของกฎหมาย Article 4A เป็นเรื่องของ การโอนเงิน (Fund Transfer) ในลักษณะของ “credit transfer” ซึ่งเป็นกรณีที่คำสั่งโอนเงินถูกส่งออกไปจากบุคคลที่ชำระเงิน (มิใช่กรณีที่คำสั่งชำระเงินออกโดยบุคคลผู้รับการชำระเงิน ที่เรียกว่า “debit transfer”) โดยมีกระบวนการส่งคำสั่งโอนเงินผ่านบุคคลต่างๆ ไปจนกระทั่งถึงมือผู้รับเงินนั้น สามารถกระทำโดยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร หรือด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ Wire Transfer ตัวอย่าง ปรากฏตามแผนภาพดังต่อไปนี้

3.3.2.2 ความจำเป็นที่ต้องมี Article 4A

เนื่องจากความไม่แน่นอนของข้อกำหนด ตลอดจนการปรับใช้ข้อกำหนดที่มีอยู่กับการโอนเงินแบบ credit transfer ซึ่งหมายถึง ไม่มีข้อยุติที่ชัดเจนถึงสถานะทางกฎหมายของการโอนเงินแบบ credit transfer ส่งผลถึงความไม่แน่นอนในสิทธิและหน้าที่ที่เกิด

⁹พฤทธิพงษ์ ศรีมาจันทร์. (2548). กฎหมายว่าด้วยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกา. การประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 5.

ขึ้นมาจากการสั่งโอนเงิน ดังนั้น กฎหมาย Article 4A จึงเข้ามาเป็นกฎหมายที่ทำหน้าที่ดูแลในเรื่องดังกล่าว

3.3.2.3 ลักษณะพิเศษของการโอนเงินที่มีผลต่อการยกเว้น Article 4A มีดังนี้

(1) การโอนเงินภายใต้ Article 4A มักจะเป็นการโอนเงินมูลค่าสูง
 (2) Originator กับ Beneficiary จะเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่
 (3) ความรวดเร็วของการโอนเงินเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการให้ถึงมือผู้รับภายในวันเดียวกับวันที่สั่งโอนเงิน แม้ว่าจะต้องโอนเงินผ่าน intermediary หลายทอดก็ตาม

(4) การโอนเงินเข้ามาทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสูงแทนการชำระเงินโดยวิธีการส่งเช็คที่เป็นกระดาษ

(5) ค่าธรรมเนียมการโอนเงินต่ำ การโอนเงินหลายล้านเหรียญ เสียค่าธรรมเนียมเพียง 2-3 เหรียญ

(6) ระบบการตั้งราคาอาจถือว่าราคาเป็นต้นทุนการปฏิบัติการของธนาคาร แต่ในความจริง ธนาคารจะมีโอกาสรับผิดมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินโอน

(7) ความเสี่ยงเรื่องการสูญเสียของธนาคารที่ปฏิบัติการโอนเงินจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ

3.3.2.4 ความเสี่ยงเรื่องการสูญเสียของธนาคารที่ปฏิบัติการโอนเงิน อาจเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการมีดังนี้

(1) การโอนเงินบางครั้ง อาจจะเป็นการให้กู้เงินออกไปจำนวนมาก โดยกำหนดใช้คืนในช่วงเวลาสั้นๆ หากคำสั่งการชำระเงินที่ออกไปยัง Beneficiary 's Bank เป็นธรรมดาที่ Beneficiary 's Bank จะส่งมอบเงินให้ Beneficiary ในทันที หากการชำระเงินให้แก่ Beneficiary 's Bank ล่าช้าออกไปจนสิ้นวันทำการ หรือหาก Beneficiary 's Bank ไม่ได้รับชำระเงิน เพราะ Originator's Bank ล้มละลายไป Beneficiary 's Bank ก็จะประสบปัญหาการสูญเสียเงินที่จ่ายให้ Beneficiary ไปแล้ว

(2) ความเสี่ยงเนื่องจาก Originator's Bank มิได้ execute คำสั่งชำระเงินของลูกค้า หรือ execute แล้ว แต่ช้ากว่าที่ควรจะเป็น

(3) อาจจะมีการผิดพลาดในตัวคำสั่งชำระเงิน เช่น การผิดในเรื่องจำนวนที่จะถูกจ่ายหรือบุคคลที่จะรับเงิน ด้วยเหตุที่จำนวนเงินที่โอนนั้นมีมูลค่าสูงมาก ความเสี่ยงในเรื่องความเสียหายหากบางสิ่งเกิดการผิดพลาดย่อมมีมูลค่าสูงเช่นเดียวกัน

3.3.2.5 หลักสำคัญของ Article 4A โดยการกำหนดว่าความเสียหายจะเกิดขึ้น ณ จุดใดของกระบวนการโอนเงิน โดยคำนึงถึงโครงสร้างค่าธรรมเนียมการโอนเงินที่เป็นอยู่

3.3.2.6 ข้อความคิดเรื่องการรับรองและผลของการรับรองโดย Beneficiary's Bank

(1) สิทธิและหน้าที่ภายใต้ Article 4A เป็นผลมาจากข้อความคิดเกี่ยวกับการรับรอง

(2) สิทธิและหน้าที่ที่เกิดขึ้นเนื่องจากผลของการที่ธนาคารผู้ได้รับคำสั่ง (Section 4A-209) ผลของการรับรองจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่าคำสั่งชำระเงินที่ถูกส่งออกไป รับรองโดย Beneficiary's Bank หรือธนาคารที่มีใช้ Beneficiary's Bank

3.3.2.7 การรับรองโดยธนาคารที่มีใช้ Beneficiary's Bank

ตามกฎหมาย Article 4A ระบุให้คำสั่งชำระเงินของ X นั้น มีฐานะเป็นคำร้องขอที่ X ขอให้ X's Bank กระทำการในลักษณะคำสั่งชำระเงินของ X ได้มีการดำเนินการต่อไป โดยคำร้องขอนั้น X's Bank อาจรับรองโดยการ execute คำสั่งชำระเงินของ X ซึ่งการ execute จะเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ X's Bank เจตนาส่งคำสั่งชำระเงินไปยัง Y'sBank เพื่อให้เกิดการ execute ต่อไปยัง Y'sBank

เมื่อ X's Bank ได้ execute คำสั่งชำระเงินของ X แล้ว X's Bank จะมีสิทธิที่จะได้รับการชำระเงินจาก X และอาจสามารถหักเงินจากบัญชีของ X แต่ถ้า X's Bank ไม่ execute คำสั่งของ X และจำนวนเงินในบัญชีมีมากกว่าจำนวนเงินตามคำสั่ง ซึ่ง X's Bank ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ X จากยอดเงินตามคำสั่งชำระเงิน เว้นแต่ X จะได้รับแจ้งการปฏิเสธคำสั่งชำระเงินในทันทีทันใด

3.3.2.8 การรับรองโดย Beneficiary's Bank

(1) การรับรองโดย Beneficiary's Bank มีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะการรับรองเป็นตัวกำหนดว่า ณ จุดใด Beneficiary's Bank จะมีภาระหนี้ต่อ Beneficiary ที่จะต้องชำระเงินตามคำสั่งชำระเงิน กล่าวคือ X ชำระเงินให้ Y โดย

- ก่อให้ Y'sBank กลายเป็นหนี้ต่อ Y ในจำนวนที่จะต้องชำระ
- หนี้นี้ได้เกิดขึ้นเมื่อ Y'sBank รับรองคำสั่งชำระเงินซึ่ง X's Bank ได้ออกไปยัง Y'sBank เพื่อให้ execute คำสั่งของ X

(2) การรับรอง (ซึ่งเป็นจุดที่ว่าเมื่อใด Y'sBank มีหนี้หรือความผูกพันต่อ Y) จะเกิดขึ้นเมื่อ

- ก. เมื่อ Y'sBank ชำระเงินให้ Y หรือแจ้งให้ Y ทราบว่าตนได้รับคำสั่งชำระเงิน
 - ข. เมื่อ Y'sBank ได้รับชำระเงินจากธนาคารที่ออกคำสั่งชำระเงินมายัง Y'sBank
- (3) วัตถุประสงค์ของคำสั่งชำระเงินของผู้ส่งก็คือให้มีผลเป็นการชำระจาก Originator ไปยัง Beneficiary และวัตถุประสงค์ดังกล่าวก็จะสำเร็จเมื่อ Beneficiary'sBank ได้รับรองคำสั่งชำระเงิน

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านกฎหมายเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงมีแนวคิดในการพัฒนากฎหมายระเบียบปฏิบัติในเรื่องการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้บังคับใช้ภายในประเทศ โดยมีการบัญญัติเรื่องการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ใน Article 4A แห่ง Uniform Commercial Code เป็นการเพิ่มเติมบทบัญญัติในกฎหมายแพ่งเรื่องตัวเงิน โดยเป็นการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีที่ผู้ส่งได้ส่งคำสั่งไปให้ธนาคารของผู้ส่งทำการโอนเงินไปให้ธนาคารของผู้รับและธนาคารของผู้รับก็จะโอนเงินไปให้แก่ผู้รับโดยทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นเรื่องความสัมพันธ์ในการทำนิติกรรมระหว่างผู้ให้บริการกับประชาชนโดยใช้สื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ต่อมา ทางสหประชาชาติได้เห็นว่า กฎหมาย Article 4A ของสหรัฐอเมริกามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการชำระเงินของแต่ละประเทศและของโลก จึงได้นำกฎหมาย Article 4A มาใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของ Uncitral Model Law¹⁰ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการให้ประเทศที่เป็นสมาชิกสามารถนำไปเป็นแนวทางในการออกกฎหมายในประเทศของตนเองเพื่อใช้ให้เป็นแบบมาตรฐานสากล

3.4 กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมายของประเทศอื่นๆ

สำหรับแนวทางในการออกกฎหมายมาบังคับใช้ในต่างประเทศ โดยเฉพาะสำหรับการกำกับดูแลในเรื่องการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีเหตุผลและความจำเป็นในการลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในระบบการชำระเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะที่เป็น Systemic Risk โดยแต่ละประเทศก็มีเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องออกกฎหมายระบบการชำระเงินเป็นการเฉพาะ และกรอบการบังคับใช้กฎหมายระบบการชำระเงิน รวมทั้งการให้อำนาจแก่องค์กรหรือหน่วยงานที่เข้า

¹⁰ ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก

มาทำหน้าที่กำกับดูแลการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยศึกษาจากประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนอร์เวย์ โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังต่อไปนี้¹¹

3.4.1 ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดา มีการกำหนดให้ Bank of Canada มีอำนาจตามที่จำเป็นในการกำกับดูแลระบบในเรื่องเกี่ยวกับ Clearing and Settlement System มีดังนี้

3.4.1.1 ในการดำเนินการตามกฎหมายระบบการชำระเงิน Bank of Canada ต้องพิจารณาว่าระบบการชำระเงินใดที่อาจเกิด Systemic Risk ได้ โดยจะเป็นระบบการชำระเงินในกรณีที่มีสมาชิก 3 รายขึ้นไป มีหน้าที่ในการ Clearing and Settlement หนี้เงินสกุลดอลลาร์แคนาดา และหนี้เงินนั้น จะต้องมีการ Settlement ผ่านบัญชีที่ Bank of Canada

3.4.1.2 เมื่อ Bank of Canada พิจารณาแล้วเห็นว่าอาจเกิด Systemic Risk จึงสามารถเข้าไป review และกำหนดให้ระบบการชำระเงินนั้นอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายระบบการชำระเงิน

3.4.1.3 เมื่อระบบการชำระเงินถูก designate ระบบการชำระเงินนั้นต้องพิสูจน์ต่อ Bank of Canada ว่าระบบของตนมีกลไกการควบคุมความเสี่ยงในการนี้

3.4.1.4 Bank of Canada สามารถเข้าทำความตกลงกับระบบชำระเงินนั้น เพื่อกำหนดให้มีกลไกในการควบคุมความเสี่ยงอย่างเพียงพอ

3.4.1.5 ปัจจุบัน ระบบการชำระเงินที่ Bank of Canada ได้ designate แล้ว มีระบบ Large Value Fund Transfer เป็นระบบการโอนเงินรายใหญ่ ดำเนินการโดย Canadian Payments Association ระบบ Debt Clearing Service ดำเนินการโดย Canadian Depository for Securities Limited และระบบ Multimet System

3.4.2 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย ได้เห็นถึงความสำคัญต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในระบบการชำระเงิน จึงได้ดำเนินการแก้ไข Reserve Bank Act 1959 โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (Payments System Board) ขึ้นมาเพิ่ม นอกเหนือไปจาก Reserve Bank Board โดยให้มีความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายระบบการชำระเงิน (โดยมุ่งเน้นถึงการควบคุมความเสี่ยงในระบบการเงิน) ดูแลและส่งเสริมความมั่นคงและประสิทธิภาพของระบบการชำระเงินในประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับเสถียรภาพโดยทั่วไปของระบบการชำระเงิน

¹¹ ฝ่ายกฎหมายและฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. 30 กรกฎาคม 2545.

3.4.3 ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์ ได้เห็นถึงความสำคัญต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในระบบการชำระเงิน เช่นเดียวกัน จึงได้ดำเนินการให้อำนาจแก่ Norges Bank ในการออกใบอนุญาตให้ทำธุรกิจ Interbank System (Interbank System means a system based on common rules for clearing, settlement or transfer of funds between credit institutions) โดยมีเป้าหมายให้ Interbank System มีลักษณะที่สามารถรักษาเสถียรภาพทางการเงินได้ โดยมุ่งเน้นที่จะลดความเสี่ยงในด้าน Liquidity และ Insolvency ของสมาชิกในระบบการชำระเงินนั้นๆ

จากการศึกษาพบว่า ในเรื่องกฎหมายสำหรับควบคุมกำกับดูแลระบบการชำระเงินของประเทศทั้งสามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น (ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนอร์เวย์) นั้น ในแต่ละประเทศเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน จึงได้มีการออกกฎหมายโดยการกำหนดให้ต้องมีหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐเข้ามาทำหน้าที่กำกับดูแลระบบการชำระเงิน กล่าวคือ เป็นการใช้อำนาจรัฐในการกำกับดูแล ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการออกกฎหมายโดยการเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายสาระบัญญัติ กล่าวคือกฎหมายแพ่งในเรื่องตัวเงินบัญญัติอยู่ใน Article 4 แห่ง Uniform Commercial Code เมื่อมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงให้บัญญัติเป็น Article 4A หากผู้ใดจะทำนิติกรรมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ก็ไปอยู่ภายใต้บังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายแพ่ง

3.5 กลไกการควบคุมการชำระเงินผ่านโครงสร้างกลไกทางกฎหมายของไทย

เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เป็นผลให้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์มีราคาถูกลง และในกฎหมายฉบับปัจจุบัน ได้เปิดโอกาสให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 29 บัญญัติว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา 50 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การ คู้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคู้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษา ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัด ความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

ในธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้มีการนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์¹² มาใช้ อย่างแพร่หลาย โดยในกฎหมายได้มีการบัญญัติความหมายเกี่ยวกับคำว่า อิเล็กทรอนิกส์ ไว้ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติคำนิยามของคำว่า “อิเล็กทรอนิกส์” และ “ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” ไว้

“อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์¹² มาใช้ แม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการ ทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่างๆ เช่นว่านั้น

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือ ประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรมพิวเตอร์ หรือโทรสาร

นอกจากความหมายของอิเล็กทรอนิกส์ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 4 แล้ว ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่บัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ไว้เพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยใน ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2547 บัญญัติ ความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตหรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติมไว้ในมาตรา 269/1 – 269/7 ของประมวล

¹² ข้อสังเกตพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2547. สำนักประธาน ศาลฎีกา สำนักวิชาการ สำนักงานศาลยุติธรรม. จาก <http://www.library.judiciary.go.th/Article/data/no.2.pdf>

กฎหมายอาญา โดยได้กำหนดความหมายของคำว่า “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” เพิ่มเติมเป็นมาตรา 1(14) “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

(ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้าคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแม่เหล็กให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

(ข) ข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือทางตัวเลขใด ๆ ที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ โดยมีได้มีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให้ แต่มีวิธีการใช้ในทำนองเดียวกับ (ก) หรือ

(ค) สิ่งอื่นใดที่ใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ

ดังนั้น ความหมายของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามความหมายแรกนี้จึงมักจะใช้เทคโนโลยีในรูปแบบแถบแม่เหล็ก (Magnetic Card) หรือสมาร์ทการ์ด (Smart Card) ซึ่งมีการใช้แถบแม่เหล็กที่ฝังชิป (chip) หรือมีหน่วยบันทึกความจำเกี่ยวกับผู้ใช้บัตรรหัสผ่าน และวันหมดอายุ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเอทีเอ็ม บัตรเติมเงิน หรือบัตรรถไฟฟ้ามหานคร เป็นต้น ในส่วนกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันในเรื่องบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นกิจการที่อยู่ภายใต้กฎหมายข้อ 14 ของประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตร Prepaid Card ซึ่งเป็นบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่ง เป็นการจ่ายเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้ให้บริการ โดยผู้ให้บริการลงข้อมูลจำนวนเงินลงในบัตร เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถนำไปซื้อสินค้าและบริการได้ อย่างเช่นที่ร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น

ปัจจุบัน ประชาชนนิยมใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างแพร่หลาย และมีผู้ให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การซื้อขายสินค้าบนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนลงอย่างมากเนื่องจากไม่จำเป็นต้องใช้มนุษย์เข้ามาควบคุมดำเนินการในกระบวนการต่างๆ ซึ่งข้อมูลต่างๆ ได้ถูกจัดเก็บไว้ในรูปแบบของดิจิทัล ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้มากกว่ากระดาษหลายเท่า เมื่อรูปแบบในการทำธุรกรรมได้เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการทำนิติกรรมสัญญาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และการลงลายมือชื่อก็เป็นลายมือชื่อทาง

อิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นได้ว่ากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่อาจรองรับการเปลี่ยนแปลงในกรณีเช่นนี้ได้ จึงมีการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต่อมามีการประกาศเป็นกฎหมายชื่อว่า พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 เพื่อเป็นการยอมรับสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่นเดียวกับเอกสาร หนังสือ หรือการลงลายมือชื่อที่ทำบนกระดาษ อันเป็นหลักสำคัญในการทำนิติกรรมสัญญาตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติไว้ เช่น การทำเป็นหนังสือ การมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือการลงลายมือชื่อ จึงจะฟ้องร้องบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้น ย่อมเป็นผลให้การทำนิติกรรมสัญญานั้นมีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้ตามกฎหมาย¹³ โดยมีหลักการสำคัญตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัตินี้ที่บัญญัติว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

โดยทั่วไป พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 สามารถใช้บังคับกับธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ได้ทุกประเภทที่ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือกฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถประกอบธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เว้นแต่ในธุรกรรมบางประเภท ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ตามมาตรา 50 วรรคสอง¹⁴ โดยจะต้องมีการออกกฎหมายมาบังคับใช้โดยเฉพาะ เนื่องจากพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ได้กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้พิจารณาแล้วเห็นควรให้มีร่างพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ..... ภายใต้เจตนารมณ์ของมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ที่ได้เปิดช่องให้สามารถออกพระราชกฤษฎีกาได้ในกรณีที่ธุรกิจบริการนั้นอาจมีผลกระทบในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน โดยจะเป็นธุรกิจประเภทใดบ้างที่เป็นกิจการที่ต้องแจ้งให้

¹³ ปิยวัฒน์ สุจริตเจริญสุข. เล่มเดิม. หน้า 79.

¹⁴ มาตรา 50 วรรคสอง “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขัน”

ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับอนุญาตก่อน ดังนั้น สำหรับธุรกิจบริการที่อาจเกิดความเสียดังกล่าวมาข้างต้นนั้น จึงจำเป็นต้องออกพระราชกฤษฎีกามาใช้บังคับกับธุรกิจบริการประเภทนั้นๆ ต่อไป

สำหรับประเทศไทย มีการดำเนินธุรกิจการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นหลายรูปแบบ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต Pay @ Post Counter Service และ E-money เป็นต้น นับว่าเป็นธุรกิจบริการที่จำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแล โดยมีมูลค่ารวมทางเศรษฐกิจในการทำธุรกรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และผู้ให้บริการมิใช่มีเพียงสถาบันการเงินเท่านั้น แต่รวมถึงผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) ที่ไม่มีกฎหมายฉบับใดกำกับดูแลอีกด้วย ประกอบกับกฎหมายในปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับดูแลธุรกิจการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เฉพาะที่เป็นสถาบันการเงินเท่านั้น ซึ่งกฎหมายไม่ได้รองรับในการกำกับดูแลบริการชำระเงินที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) ดังนั้น จะเห็นว่า การให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินจึงมีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับเงินของประชาชน ซึ่งหากขาดการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดแล้ว อาจเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่อระบบการชำระเงินโดยรวม ย่อมกระทบต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติอีกด้วย

ดังนั้น การออกพระราชกฤษฎีกามาใช้บังคับในธุรกิจบริการบางประเภท จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสามารถออกกฎหมายมาควบคุมได้ โดยจะต้องเป็นกรณีเพื่อเป็นการควบคุมความเสี่ยงต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่สาธารณชน และเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากธุรกิจการชำระเงินนั้นเกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงินของประเทศทั้งระบบ ซึ่งอาจเกิดความเสี่ยงดังที่ได้กล่าวมาแล้วได้ ทั้งนี้ จึงควรให้มีการกำกับดูแลอย่างทั่วถึงและเป็นมาตรฐานเดียวกันไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินหรือธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของธุรกรรมอันจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นในการใช้สื่อ และบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมระบบการชำระเงิน ในประเทศไทย

ด้วยเหตุที่ต้นทุนด้านเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มีราคาต่ำลง ผู้ประกอบการจึงหันมาให้ความสนใจธุรกิจบริการด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเสรี ประชาชนจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการชำระเงิน ทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความเจริญเติบโตของระบบ เศรษฐกิจของประเทศการเข้ามากำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จึง เป็นการใช้อำนาจรัฐ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับดูแลเฉพาะสถาบันการเงินเท่านั้น ซึ่ง เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 และ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 ในส่วนของผู้ให้บริการที่เป็นเอกชน (Non-Bank) นั้นไม่อยู่ในกรอบอำนาจของกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงอาศัยอำนาจจากประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้อง ขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจระบบการชำระเงินเพียง 2 เรื่อง คือ บัตรเครดิต และบัตรเงิน อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ยังได้มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 อีกด้วย

4.1 กฎหมายควบคุมระบบการชำระเงินในปัจจุบัน

ระบบการชำระเงิน โดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การชำระด้วยเงินสด กับการ ชำระด้วยสื่อการชำระเงินประเภทอื่นที่ไม่ใช่เงินสด ซึ่งแบ่งได้เป็นสื่อการชำระเงินที่เป็นตราสาร กับที่ไม่เป็นตราสาร กรณีที่เป็นตราสาร ตัวอย่างเช่น เช็ค ดราฟท์ หรือตั๋วแลกเงิน ในการใช้เช็คมี ความยุ่งยากของกระบวนการเรียกเก็บที่ต้องใช้เวลา ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้ส่งจ่าย ผู้ทรง ธนาคาร และวิธีการแลกเปลี่ยนเช็คระหว่างธนาคาร โดยขั้นตอนสุดท้ายธนาคารจะทำการโอนเงินไปชำระ ให้แก่ผู้ทรง จึงใช้เฉพาะในทางการค้ามิได้ไปถึงการจับจ่ายใช้สอยระดับบุคคลทั่วไป หรือการชำระ เงินระหว่างประเทศ มักนิยมใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ในการชำระเงิน โดยที่ธนาคารพาณิชย์

ออกตราสารตามคำขอของผู้ซื้อ ไปให้ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ที่อยู่อีกประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามระเบียบขั้นตอนที่ปฏิบัติกัน ซึ่งขั้นตอนสุดท้ายธนาคารจะทำการโอนเงินไปชำระให้แก่ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์เช่นเดียวกัน ส่วนกรณีสื่อการชำระเงินที่ไม่เป็นตราสาร เช่น ระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับระหว่งบุคคลกับสถาบันการเงิน ในการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารพาณิชย์ ในฐานะผู้ให้บริการทางการเงิน จึงได้นำวิธีการอื่นที่สะดวกกว่าเก่ามาใช้เป็นสื่อการชำระเงินโดยในรูปของบัตรเครดิต เช่น บัตรเครดิต บัตรเครดิต และการใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ในการชำระเงินโดยใช้สื่อที่ไม่เป็นตราสาร ได้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใหม่ๆ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ให้บริการมีทั้งที่เป็นสถาบันการเงินกับที่ไม่ใช่เป็นสถาบันการเงิน สำหรับผู้ให้บริการการชำระเงินมีหลายรูปแบบ อย่างเช่น เคาท์เตอร์เซอร์วิส (counter service) เป็นของภาคเอกชน pay at post ของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ซึ่งรับชำระค่าสาธารณูปโภค รับชำระค่าบัตรเครดิตต่างๆ เป็นต้น โดยที่ประชาชนนิยมการใช้บัตรเครดิตอย่างแพร่หลาย เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรเอทีเอ็ม บัตรชำระเงินล่วงหน้า (Prepaid Card) บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Money) เป็นต้น ซึ่งผู้ให้บริการก็มีทั้งที่เป็นสถาบันการเงินกับที่ไม่ใช่เป็นสถาบันการเงิน ในปัจจุบันมีการพัฒนาสื่อการชำระเงินแบบใหม่ คือบัตรอัจฉริยะ หรือสมาร์ทการ์ด (Smart Card) ซึ่งใช้เทคโนโลยีการใช้ชิป (CHIP) ที่มีหน่วยความจำเป็นไมโครโปรเซสเซอร์ สำหรับใช้ในการอ่าน คำนวณผลและบันทึกข้อมูลลงในบัตร ปัจจุบันนี้มีผู้ประกอบการบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์อยู่ 7 แห่ง ได้แก่ บริษัท ไทยสมาร์ทการ์ด จำกัด บริษัท เพย์แมนท์ โซลูชัน จำกัด บริษัท ทรู มั่นใจ จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเปย์ จำกัด บริษัท เพย์สบาย จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เมจิกการ์ด จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) โดยบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นกรณีที่ผู้บริโภคจะต้องชำระเงินล่วงหน้าแก่ผู้ให้บริการ เพื่อผู้ให้บริการทำการบันทึกมูลค่าเงินลงบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่างๆ เช่น บัตรพลาสติก บัญชีอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น เพื่อให้ผู้บริโภคนำไปชำระเงินค่าสินค้าและบริการได้

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้บริการบัตรอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นและมีการชำระเงินในรูปแบบต่างๆ หากไม่มีระบบการตรวจสอบที่ดี ในการตรวจสอบธุรกรรมต่างๆที่เกิดจากการใช้บัตรเหล่านี้ก็อาจเป็นช่องทางให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายได้ โดยที่อำนาจในการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยมีเฉพาะกับสถาบันการเงินเท่านั้น แต่สื่อการชำระเงินสมัยใหม่อาจให้บริการโดยบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งไม่มีกฎหมายฉบับใดควบคุมดูแล ด้วยเหตุที่บริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้น เป็นผู้ประกอบการด้านชำระเงิน เกี่ยวข้องกับเงินของประชาชนโดยตรง

และเป็นเงินจำนวนมหาศาล จึงมีความสำคัญกับระบบการชำระเงิน ถ้าหากขาดการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ก็อาจเกิดปัญหาต่างๆ ได้เช่น การคิดดอกเบี้ยสูงเกินจริง หรือการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับบัตรเครดิต อันเป็นผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมได้

การกำกับดูแลสื่อกลางการชำระเงินในรูปแบบสมัยใหม่นี้ ด้วยเหตุที่ธุรกิจบริการประเภทนี้ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดกำกับดูแลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงอาศัยอำนาจจากประกาศกระทรวงการคลังเรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ สำหรับผู้ให้บริการบัตรเครดิตและบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money) ซึ่งในกรณีของบัตรเครดิต กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตจะต้องมีหลักเกณฑ์ในเรื่องคุณสมบัติของผู้ถือบัตรว่า ต้องมีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อเดือน หรือมากกว่าหรือเท่ากับ 180,000 บาทต่อปี ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนเป็นหนี้กันมาก และกฎหมายยังกำหนดในเรื่องการคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน หรือผู้ให้บริการที่มีใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) อีกด้วย ซึ่งเป็นเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค ส่วนกรณีบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตามที่กฎหมายกำหนดก็เป็นเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายฉบับปัจจุบันที่ใช้กำกับดูแลผู้ให้บริการบัตรเครดิตและบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 2 ฉบับ จึงเป็นกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น มิได้มุ่งเน้นเรื่องการควบคุมความเสี่ยงที่อาจเกิดความเสียหายจากการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แต่ประการใด

4.2 การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 กับการทำนิติกรรม

เดิมธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ให้บริการทางการเงิน มีการใช้บัญชีเงินฝากของธนาคารเพื่อเป็นสื่อกลางการชำระเงิน โดยเป็นตัวกลางในการบริการ โอนเงินจากบัญชีของบุคคลหนึ่งไปยังบัญชีของอีกบุคคลหนึ่งไม่ว่าจะอยู่ภายในประเทศหรือในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการชำระเงินโดยไม่ใช้เอกสาร (Paperless payment) ไม่มีความเสี่ยง และยังมีความสะดวกรวดเร็วอีกด้วย เมื่อเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสารมีความก้าวหน้ามากขึ้น จึงถูกพัฒนาขึ้น โดยนำมาใช้ในระบบการชำระเงินทั้งในรูปแบบของการเป็นสื่อกลางในการชำระเงินและในวิธีการส่งมอบมูลค่าทางการเงิน โดยธนาคารพาณิชย์ได้นำวิธีการอื่นทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่สะดวกกว่าการใช้เช็คมาใช้เป็นสื่อการชำระเงินในรูปแบบของบัตรพลาสติก และได้นำมาใช้บริการแก่บุคคลทั่วไป เช่น บัตรเดบิตบัตรเครดิต และการใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

การใช้เงินพลาสติกและวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Plastic money and electronic funds transfer) ได้มีการนำแนวทางมาจากการใช้บัญชีเงินฝากเพื่อการชำระเงิน เงินพลาสติกถูกพัฒนาขึ้น

จากการใช้เทคโนโลยีซึ่งต้องการเปลี่ยนเพื่อมาใช้ทดแทนสื่อการชำระเงินด้วยกระดาษ (ตราสาร) เนื่องจากมีความสะดวก มีความปลอดภัยสูง และมีผลในการชำระเงินในทันที ในการใช้บัตรพลาสติกต่าง ๆ นี้ เป็นการถือเงินสดที่มีมูลค่าเท่ากับบัญชีเงินฝากหรือสิทธิเรียกร้องในเงินสดที่ตนมีอยู่ โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกบันทึกมูลค่าและส่งมอบมูลค่า ดังนั้น จึงเรียกวิธีการดังกล่าวนี้ว่า เป็นการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น กรณีบัตรเดบิต เป็นการใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการส่งจ่ายเงิน หรือโอนมูลค่าจากบัญชีเงินฝากของตนไปให้แก่ผู้อื่น บัตรเครดิตก็เป็นการนำแนวทางของการเบิกเงินเกินบัญชีในรูปแบบเช็คมาใช้ในรูปของบัตรพลาสติก ส่วนบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการนำข้อมูลบัญชีเงินฝากบันทึกลงในแถบแม่เหล็กของบัตรพลาสติก เมื่อมีการชำระเงินเครื่องมีอิเล็กทรอนิกส์ก็จะทำการตัดมูลค่าในบัญชีเงินฝากจากบัตรนั้นแล้วนำไปเข้าบัญชีให้แก่ผู้รับเงินในทันทีทันใด¹

การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้มีขึ้นในประเทศไทยมานานแล้ว โดยได้นำเอาเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในระบบการธนาคาร เช่น บริการออนไลน์ (online) ระบบเงินฝากซึ่งสามารถรับฝากถอนหรือโอนเงินต่างสาขาธนาคารได้ โดยเฉพาะเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) นอกจากนี้ ยังมีการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การโอนเงิน ณ จุดขาย (EFT, POS) การชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเดบิต และการบริการเคาท์เตอร์เซอร์วิส เป็นต้น ซึ่งวิธีการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ เป็นวิธีการชำระเงินที่สามารถพบเห็นโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันปัจจุบันการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จึงถือเป็นสื่อการชำระเงินที่เกิดขึ้นตามปกติ แต่เนื่องจากในประเทศไทยยังขาดโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ทำให้การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จึงไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก ส่วนหนึ่งมาจากการที่ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความเชื่อมั่นในระบบความปลอดภัยของการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งการให้บริการดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจน บัคโคออกมารองรับ และยังไม่มีความหน่วยงานใดที่ควบคุมการบริการด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่างๆเหล่านี้

เนื่องจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น มีความแตกต่างไปจากวิธีการทำธุรกรรมตามกฎหมายในปัจจุบันที่รองรับอยู่อย่างมาก ด้วยเหตุที่กฎหมายที่ใช้บังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติรองรับความเปลี่ยนแปลงรูปแบบการชำระเงินสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นต้องออกพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาบังคับใช้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและเป็นการรับรองสถานะทางกฎหมายของธุรกรรมและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมหรือสัญญา ให้มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำนิติ

¹ ข้อมูลจากฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

กรรมสัญญาตามหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ ได้แก่ การแสดงเจตนา (โดยคู่สัญญาสมัครใจตกลงกันเพื่อเข้าทำสัญญาและไม่ว่าจะเป็นการเจรจาสัญญากับคู่สัญญาเฉพาะหน้าหรืออยู่ห่างกัน โดยระยะทางก็ตาม คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีคำเสนอคำสนองที่ถูกต้องตรงกัน) การทำเป็นหนังสือ หลักฐานเป็นหนังสือ หรือการลงลายมือชื่อ กล่าวคือ ถ้าคู่สัญญาได้มีการแสดงเจตนาทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือในการทำสัญญาระหว่างบุคคลโดยการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามความหมายของกฎหมายแล้ว กฎหมายนี้ถือว่า การแสดงเจตนา หรือในการทำสัญญานั้น ได้ทำตามหลักเกณฑ์ข้างต้นตามบทบัญญัติของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว² เป็นผลทำให้สัญญานั้นมีผลสมบูรณ์หรือใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน มาตรา 7 ถึงมาตรา 10³ และมาตรา 14⁴ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

² ปิยวัฒน์ สุรติเจริญสุข. (2545, กรกฎาคม-กันยายน). “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับการรับรองสถานะภายใต้กฎหมายไทย.” นกบริหาร (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ), ปีที่ 22, ฉบับที่ 3. หน้า 79-83.

³ มาตรา 7 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา 8 บัญญัติว่า ภายใต้อำนาจของบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว

มาตรา 9 บัญญัติว่า ในกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า

(๑) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อรับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน และ

(๒) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงเหตุการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี

มาตรา 10 บัญญัติว่า ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอหรือเก็บรักษาข้อความใดในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับ ถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับตามกฎหมายแล้ว

(๑) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อความตั้งแต่การสร้างข้อความเสร็จสมบูรณ์ และ

(๒) สามารถแสดงข้อความนั้นในภายหลังได้

ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ออกมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เสมือนกับการทำเป็นหนังสือ หรือหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายยังกำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และมีผลในทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมโดยทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม และติดตามดูแลการประกอบ การรวมทั้งเสนอแนะการออกกฎหมาย การปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้งมาตรการในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง โดยมีการวางนโยบายและกำหนดหลักเกณฑ์ ในการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีความน่าเชื่อถือเพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นไปอย่างกว้างขวางทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

4.2.1 การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 กับระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ก่อนหน้าที่จะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 การทำนิติกรรมสัญญาในทางแพ่งจะอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายแสดงเจตนาด้วยความสมัครใจตกลงกันเพื่อเข้าทำสัญญาและให้มีผลทางกฎหมายแพ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาสัญญากับคู่สัญญาเฉพาะหน้าหรืออยู่ห่างกันโดยระยะทางก็ตาม และผลของการแสดงเจตนาที่จะมีผลผูกพันตามกฎหมายนั้น คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องมีคำเสนอคำสนองที่ถูกต้องตรงกันอีกด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 149⁵ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการทำนิติกรรมในทางแพ่งจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางสิทธิ ดังนั้น การชำระเงินจึงเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวในสิทธิเช่นเดียวกัน ซึ่งหากมีการ

ความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดของข้อความ เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการส่งข้อความซึ่งไม่มีผลต่อความถูกต้องของข้อความนั้น

ในการวินิจฉัยความน่าเชื่อถือของวิธีการรักษาความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการสร้างข้อความนั้น

⁴ มาตรา 14 บัญญัติว่า ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล การแสดงเจตนาหรือคำบอกกล่าวอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

⁵ ตามมาตรา 149 บัญญัติว่า นิติกรรม หมายความว่า การใดๆอันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัครมุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ

ชำระหนี้ให้แก่กันแล้วหนี้นั้นก็ย่อมเป็นอันระงับไปตามบทบัญญัติมาตรา 314 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัจจุบันมีการใช้สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์กันมากขึ้น เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเตอร์เน็ต การสื่อสารกันทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เป็นต้น ซึ่งเป็นผลทำให้การแสดงเจตนาในการทำสัญญายังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากหลักการเดิม แต่ยังคงถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาโดยทำคำเสนอคำสนองตรงกันแล้วมีผลเกิดเป็นสัญญาตามปกตินั่นเอง⁶ ดังนั้น เมื่อมีการชำระเงิน โดยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นนิติกรรมในทางแพ่งเช่นเดียวกัน เพียงแต่กระทำผ่านระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีผลเหมือนเป็นกระดาษ กฎหมายได้มีการรับรองสถานะตามที่บัญญัติไว้ในตามมาตรา 7 - 10 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ตัวอย่างเช่น นายแดง ต้องการโอนเงินชำระหนี้ให้นายเขียว จึงไปที่ร้านสะดวกซื้อ (เซเว่น-อีเลฟเว่น) ได้ส่งเงินให้แก่ผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการรับเงินแล้ว และดำเนินการออกใบรับชำระเงินให้แก่ นายแดง แล้วจึงไปทำการโอนเงินให้แก่ นายเขียว ในภายหลัง จะเห็นได้ว่า นายแดงและนายเขียวได้มีการแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรม แม้ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมระหว่างนายแดงกับเครื่องคอมพิวเตอร์ก็ตาม⁷ เป็นการแสดงเจตนาตามมาตรา 14 ที่บัญญัติว่า ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล การแสดงเจตนาหรือคำบอกกล่าวอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ การที่นายแดงต้องการชำระหนี้ให้แก่ นายเขียว โดยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางสิทธิ์เหมือนการทำนิติกรรมตามกฎหมายแพ่งด้วย เมื่อสัญญาที่จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นหลักฐานเพื่อการฟ้องร้องคดีตามที่กฎหมายแพ่งบัญญัติไว้ถูกแทนที่ด้วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ก็ย่อมมีผลผูกพันคู่สัญญาไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 7 ที่บัญญัติว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และมาตรา 8 ที่บัญญัติว่า หากมีการทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว และในกรณีที่มีการลงลายมือชื่อในเอกสารก็ถูกแทนที่โดยการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 9 บัญญัติว่า ในกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า

(๑) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อรับรอง

⁶ อัครวิทย์ สุมาวงศ์. (2548). กฎหมายนิติกรรมสัญญา เล่มที่ 9. หน้า 326-338.

⁷ มนุษย์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (หรือกลับกัน). รูปแบบของการทำสัญญาทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce Contract). ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน และ (๒) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี ดังนั้น การที่นายแดงกระทำการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อชำระหนี้ให้แก่นายเขียวนี้ จึงเป็นการทำนิติกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับการกระทำตามกฎหมายแพ่ง ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่รองรับตามมาตรา 7 - 10 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544

4.2.2 การออกกฎหมายเพื่อการกำกับดูแลธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากการชำระเงินนั้น เป็นการกระทำของบุคคลคนหนึ่งได้โอนเงินให้แก่อีกบุคคลหนึ่งเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการ โดยการชำระผ่านผู้ให้บริการชำระเงิน หรือสื่อการชำระเงินเป็นโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อการกระทำที่เป็นการส่งข้อความชำระเงินไปยังผู้รับโดยตรง หรือผ่านผู้ให้บริการ โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นนิติกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ดังนั้น ธุรกิจบริการเกี่ยวกับการโอนเงินหรือการชำระเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นธุรกิจบริการประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 32^๖ ซึ่งมีความจำเป็นต้องออกพระราชกฤษฎีกากำกับดูแลได้ในกรณีเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงิน และการพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน

^๖ มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในกรณีที่ต้องจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชนให้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นกิจการที่ต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตก่อนก็ได้”

ในการกำหนดให้กรณีใดต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดโดยพิจารณาจากความเหมาะสมในการป้องกันความเสียหายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจนั้น

ในการนี้ จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งแห่งใดเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไว้ได้

ก่อนเสนอให้ตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามความเหมาะสม และนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณา”

ประเทศไทยมีการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากมาย และมีหลากหลายรูปแบบ และมีผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน และมีใช้สถาบันการเงิน (Non-Bank) ได้แก่ การชำระเงินระบบ Bahtnet ระบบ ATM Pay @ Post Counter Service บัตรเครดิต (Credit Card) บัตรเดบิต (Debit Card) บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-money Card) Mobile Payment เป็นต้น หากเป็นผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-Bank) ซึ่งไม่มีกฎหมายฉบับใดกำกับดูแล ย่อมอาจเกิดความเสี่ยงต่อระบบการชำระเงินของประเทศไทยได้ ตัวอย่างเช่น ในการให้บริการรับชำระเงินของร้านสะดวกซื้อ (เซเว่นอีเลฟเว่น) เมื่อผู้ให้บริการรับเงินจากประชาชนไปแล้ว ไม่ดำเนินการส่งเงินดังกล่าวไปให้แก่ผู้ออกบัตร หรือการใช้บริการทางการเงิน (กรณีการถอนเงิน) ผ่านเครือข่ายอีดีซี⁹ แล้วเงินไม่ออกมาจากเครื่อง เนื่องจากเกิดการขัดข้องทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ย่อมจะเกิดความเสี่ยงในระบบการชำระเงินได้ เนื่องจากผู้ให้บริการรับชำระเงินเหล่านี้เกี่ยวข้องกับเงินของประชาชน โดยตรงและเป็นเงินจำนวนมากมหาศาล ดังนั้นประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับความเสี่ยงในระบบการชำระเงินและเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการออกกฎหมายกำกับดูแลในด้าน 1) การรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ 2) การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และ 3) เพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน โดยมีแนวทางในการออกกฎหมายเพื่อกำกับดูแลระบบการชำระเงินปัจจุบัน ดังนี้

1. กรณีการให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย ในการออกระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับระบบการชำระเงิน ตามร่างพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย มาตรา 66 ความว่า “ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับดูแลและให้การสนับสนุนในการจัดตั้งระบบหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงินและหรือระบบการชำระเงิน และการบริหารจัดการระบบดังกล่าว และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงินมีอำนาจออกระเบียบและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อให้ระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงินและหรือระบบการชำระเงินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อป้องกันมิให้การดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการเงินเป็นส่วนรวม...” ซึ่งกระทรวงการคลังขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยนำกลับไปทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพราะยังไม่มั่นใจนโยบายของรัฐที่จะทำการแก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยในขณะนั้น

2. กรณีร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ประกาศให้บริการระบบการชำระเงินเป็นธุรกิจทางการเงินตามมาตรา 4 และเห็นควรออก

⁹ เครือข่ายอีดีซี (EDC Network) หมายความว่า เครือข่ายการรับส่งข้อมูลอีดีซี (EDC) ที่มีศูนย์กลาง หรือ จุดเชื่อมต่อการรับส่งข้อมูลระหว่างผู้ให้บริการเครือข่าย

พระราชกฤษฎีกาเพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับดูแลตาม มาตรา 5 ความว่า “การประกอบกิจการใดที่มีลักษณะเป็นการรับฝากเงิน รับเงินจากประชาชน หรือธุรกิจทางการเงิน หากกิจการนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และมีได้มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าวเป็นการเฉพาะแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การประกอบกิจการนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำกับดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยก็ได้” ซึ่งปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำร่างฯกลับไปทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่ง คาดว่าการออกเป็นพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้คงใช้เวลาอีกนาน

3. กรณีการออกกฎหมายโดยธนาคารแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจจากประกาศกระทรวงการคลัง ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เป็นกรณีๆ ไป อย่างเช่น กรณีบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ กรณีบัตรเครดิต เป็นต้น ซึ่งการออกกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ ทำให้ต่างประเทศอาจจะไม่เข้าใจว่า ประเทศไทยจะสนับสนุนระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ทำไมจึงออกกฎหมายโดยการนำประกาศคณะปฏิวัติ (Announcement of The Revolutionary Party) มาเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล

4. กรณีการร่างกฎหมายฉบับใหม่ ซึ่งทางธนาคารแห่งประเทศไทย เกรงกลัวในเรื่องของความเสียหายที่จะเกิดจากกระบวนการทางนิติบัญญัติในการพิจารณาร่างกฎหมาย ดังที่เคยเจอในเรื่องของ Credit Bureau มาแล้ว จึงไม่เลือกแนวทางนี้ในการออกกฎหมาย

5. กรณีการออกพระราชกฤษฎีกาภายใต้มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ที่บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แต่ในกรณีที่จำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชนให้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นกิจการที่ต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตก่อนก็ได้

ในการกำหนดให้กรณีใดต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดโดยพิจารณาจากความเหมาะสมในการป้องกันความเสียหายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจนั้น

ในการนี้ จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งแห่งใดเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวก็ได้

ก่อนเสนอให้ตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามความเหมาะสม และนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณา”

ในกรณีมีความจำเป็นที่จะต้องป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์”

ในกรณีนี้ ปัจจุบัน คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ได้เห็นชอบในการออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อเป็นการให้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลธุรกิจบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ช่องทางตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 เป็นการให้อำนาจรัฐโดยการกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานกำกับดูแลธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีแนวทางในการกำกับดูแลแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การแจ้งให้ทราบ การขึ้นทะเบียน หรือการขอรับใบอนุญาต โดยพิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจในด้านที่อาจเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ ความน่าเชื่อถือและความยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และต่อสาธารณชน สำหรับธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเสี่ยงในการเกิดความเสียหายใน 3 ประการดังกล่าว น่าจะเป็นกรณีที่เกิดจากการให้บริการทางด้านบัตรเครดิต การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ การให้บริการเครือข่ายอีดีซี การให้บริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงิน เป็นต้น

4.3 การควบคุมผ่านกลไกการออกกฎหมายกำหนดสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงิน

สำหรับการออกกฎหมายมาควบคุมในเรื่องการกำหนดสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการโอนเงิน เป็นการออกกฎหมายประเภทสาระบัญญัติ โดยการกำหนดสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบให้เป็นไปตามกฎหมายในทางแพ่งที่นำมาบังคับใช้ เหมือนในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ตามที่ได้ศึกษามาได้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในกฎหมายสาระบัญญัติ (กฎหมายแพ่งลักษณะตัวเงิน) โดยบัญญัติเรื่องการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ใน Article 4A โดยกำหนดสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงิน ได้แก่ บุคคลผู้ส่งโอนเงิน (Originator) ธนาคารของผู้ส่งโอนเงิน (Originator's Bank) และธนาคารผู้รับของผู้ส่งโอนเงิน (Beneficiary Bank) ดังนั้น กฎหมาย Article 4A จึงเป็นบทบัญญัติในทางกฎหมายแพ่งที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดว่าแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องในการโอนเงิน มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกิดขึ้น ณ ตรงจุดใด หากมีกรณีธนาคารที่เป็นตัวกลางมีมากกว่าหนึ่งแห่ง หรือในกรณีธนาคารทั้งสองแห่งไม่มีบัญชีเงินฝากระหว่างกัน จะดำเนินการอย่างไร กฎหมายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์จึงเข้ามา

กำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในทางกฎหมายแพ่ง สำหรับประเทศไทย นำที่จะได้มีการออกกฎหมายในลักษณะเช่นเดียวกับ Article 4A ของประเทศสหรัฐอเมริกาบังคับใช้ในประเทศต่อไปในอนาคต

ในการออกกฎหมายมาควบคุมกำกับดูแลของประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนอร์เวย์ การจากศึกษา จะเห็นได้ว่า ทั้งสามประเทศได้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมระบบการชำระเงินเช่นเดียวกัน แต่ทั้งสามประเทศไม่ได้ออกกฎหมายในทางสารบัญญัติ(กฎหมายแพ่ง) ที่เป็นการควบคุมระบบการชำระเงิน แต่ได้ออกกฎหมายในทางที่เป็นการให้อำนาจแก่รัฐ โดยกำหนดให้หน่วยงานหรือองค์กรของรัฐทำหน้าที่กำกับดูแลระบบการชำระเงิน

กรณีประเทศไทย รัฐควรจะได้มีการออกกฎหมายกำกับดูแลการบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเร็ว โดยการออกพระราชกฤษฎีกาตามความใน มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่สั้นที่สุดและใช้เวลาไม่นาน (ไม่ต้องผ่านสภาฯ) ซึ่งได้เปิดช่องทางให้รัฐสามารถออกกฎหมายในรูปพระราชกฤษฎีกา กล่าวคือกฎหมายฉบับนี้เป็นการให้อำนาจรัฐในการกำกับดูแลธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในอนาคต น่าจะมีความจำเป็นต้องจัดทำกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องในการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการได้ศึกษาระบบการชำระเงินสำหรับประเทศไทย พบว่า การที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การค้า การบริการ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกรรมการชำระเงินเพื่อการค้าและบริการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ในปัจจุบันมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำธุรกรรมซื้อขายสินค้า ธุรกรรมการให้บริการที่มีการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มากขึ้น รวมทั้งวิธีการชำระเงินที่ได้นำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเป็นสื่อในการชำระเงินเช่นเดียวกัน

ระบบการชำระเงินมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการมีระบบการชำระเงินที่ดี มีประสิทธิภาพและความปลอดภัยสูง ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบการชำระเงินของประเทศ จึงส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ หากระบบการชำระเงินของประเทศขาดประสิทธิภาพและความปลอดภัยแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจถึงขนาดพังลงได้ ดังนั้น ทุกสถาบันที่ร่วมอยู่ในระบบการชำระเงินต่างมีหน้าที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ระบบ จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจ และเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน หากวันใดที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่น หรือหากหนี้ไม่ได้รับการชำระ อาจทำให้กลไกนโยบายการเงินก็ไม่สามารถอยู่ได้เช่นกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่มาหลายรูปแบบในปัจจุบันนี้ โดยผู้ให้บริการมิได้มีเฉพาะสถาบันการเงินเท่านั้น แต่ยังมีผู้ประกอบการที่เป็นเอกชน(Non-Bank) อีกด้วย ย่อมเกิดความเสี่ยงต่อระบบการชำระเงินของประเทศโดยรวมได้ โดยอาจเกิดผลกระทบในด้านการรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ ผลกระทบด้านความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และอาจเกิดความเสียหายต่อสาธารณชนในการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการดำเนินการเพื่อการควบคุมระบบการชำระเงินในประเทศไทย ดังนี้

1. ควรมีข้อกำหนดในการดูแลผู้ให้บริการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ในเรื่องเกี่ยวกับ

-ให้ดำเนินการให้มีมาตรฐานความปลอดภัย(Security procedure) ในการดำเนินธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการจัดทำนโยบายความมั่นคงปลอดภัยสำหรับสารสนเทศ เพื่อให้เป็นที่น่าเชื่อถือว่ามีจัดการให้มีความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพอย่างสูงในการปฏิบัติการแล้ว

-ทางด้านสถานภาพทางการเงินของผู้ประกอบการ เมื่อผู้ประกอบการสามารถให้บริการในด้านรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ก็ย่อมจะมีเงินทุนสูง อย่างเช่น กรณีธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการ Internet Banking ได้ ก็น่าจะต้องมีระบบความปลอดภัยที่ดีด้วย โดยการจัดให้มี (Security procedure) ในการประกอบกิจการด้วย

-การคุ้มครองผู้บริโภค ต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้โดยการออกประกาศแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้า อย่างเช่น ในเรื่องการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม หรืออัตราดอกเบี้ย เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้

-กรณีบัตรชำระเงินล่วงหน้า (Prepaid Card) เหมือนอย่างที่เราเห็นที่ร้านสะดวกซื้อให้บริการในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นบัตรที่เป็นการชำระเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้ให้บริการไปแล้ว และมีการบันทึกมูลค่าลงในบัตร เมื่อลูกค้าซื้อสินค้าหรือบริการในร้าน ก็จะทำการตัดมูลค่าในบัตรนั้นลงตามมูลค่าของสินค้าหรือบริการนั้น แต่ถ้าหากซื้อบัตรไปแล้วจะซื้อสินค้า ทางผู้ให้บริการแจ้งว่าไม่มีเงินในบัตร เช่นนี้ ก็ควรจะมียกข้อยกเว้นที่ให้ความคุ้มครองในกรณีเช่นนี้ด้วย

-การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เห็นควรให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้ประกอบการนำข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้บริการไปใช้ในการอย่างอื่นอีกได้ อย่างเช่น การเข้าพักที่โรงแรมที่มีการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ในการรูดเข้าใช้บริการในห้องพัก โดยทางโรงแรมได้ทำการบันทึกชื่อ-นามสกุล วันเดือนปีเกิด และข้อมูลอื่นๆลงในบัตร ซึ่งทางลูกค้าไม่อาจทราบได้ว่าทางโรงแรมจะทำการลบข้อมูลหรือไม่ หรืออาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการอย่างอื่นอีกก็อาจเป็นไปได้

2. ธุรกิจที่มีการกำกับดูแล โดยกำหนดให้ต้องขอรับใบอนุญาต ขึ้นทะเบียน หรือแจ้งให้ทราบ ซึ่งต้องมีการพิจารณาตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 โดยการพิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจทั้ง 3 ด้าน คือ ผลกระทบด้านความมั่นคงทางการเงิน และการพาณิชย์ ผลกระทบด้านความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือผลกระทบต่อสาธารณสุขและควรกำหนด

ในกฎหมายด้วยว่า มีธุรกิจบริการด้านชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ประเภทใดบ้างที่จะเป็นรูปแบบที่ต้องขอรับใบอนุญาต ขึ้นทะเบียน หรือแจ้งให้ทราบ

3. ควรมีนโยบายศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงิน ในลักษณะที่เป็นความจริงเกี่ยวกับธุรกรรมการชำระเงินรูปแบบนั้นๆ แม้ว่าจะเป็นที่ยากมากในการนำศัพท์เทคนิคมาเขียนอธิบายเป็นศัพท์ทางกฎหมาย อย่างเช่น คำว่า “อีดีซี” (Electronic Data Capture : EDC) ในคำนิยามศัพท์มีความหมายว่า อุปกรณ์หรือเครื่องรับข้อมูลจากบัตรเครดิต บัตรเดบิต เงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์อื่นใด ซึ่งได้มีการกำหนดให้รับส่งข้อมูลการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้ให้บริการซึ่งออกบัตร เพื่ออนุมัติการใช้บัตรดังกล่าว หรือคำว่า “การให้บริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงิน” (Transaction Switching) ซึ่งในคำนิยามศัพท์มีความหมายว่า การให้บริการเป็นศูนย์กลางหรือจุดเชื่อมต่อ รับส่งข้อมูลรายการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กับผู้ให้บริการตามที่ตกลงกัน

4. กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันคือประกาศกระทรวงการคลังที่ออกตามมาตรา 58 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เรื่องผู้ประกอบการด้านบัตรเครดิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกาศกระทรวงการคลังเป็นเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภค และในส่วนของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ก็มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญา หากภายหลังมีการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาสำหรับกำกับดูแลธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว จะมีบทบัญญัติกำหนดโทษไว้ในมาตรา 33 และ 34 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ในมาตรา 33¹ เป็นกรณีที่ผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนไม่ทำการแก้ไขการแจ้งหรือขึ้น

¹ มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มิพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นกิจการที่ต้องแจ้งให้ทราบ หรือต้องขึ้นทะเบียน ให้ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจดังกล่าวต้องแจ้งหรือขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาก่อนเริ่มประกอบธุรกิจนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาได้รับแจ้งหรือรับขึ้นทะเบียนให้ออกใบรับแจ้งหรือใบรับขึ้นทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานการแจ้งหรือการขึ้นทะเบียนในวันที่ได้รับแจ้งหรือรับขึ้นทะเบียน และให้ผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนประกอบธุรกิจนั้น ได้ตั้งแต่วันที่ ได้รับแจ้งหรือรับขึ้นทะเบียน แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตรวจพบในภายหลังว่าการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้มีอำนาจสั่งผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนแก้ไขให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำสั่งดังกล่าว

ในการประกอบธุรกิจ ผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ถ้าผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ไม่แก้ไขการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนให้ถูกต้องหรือครบถ้วนตามวรรคสอง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจตามวรรคสาม ให้คณะกรรมการพิจารณา

ทะเบียนให้ถูกต้องหรือครบถ้วนหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด คณะกรรมการพิจารณามีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และบทกำหนดโทษตาม มาตรา 34² ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ประกาศที่คณะกรรมการกำหนดหรือเงื่อนไขในใบอนุญาต ให้คณะกรรมการพิจารณามีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองล้านบาท โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด ดังนั้น ถ้าหาก

คำสั่งลงโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และในกรณีที่เห็นสมควรคณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมได้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาลงโทษปรับทางปกครองให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดและถ้าผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครอง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีไม่มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่ง ให้คณะกรรมการมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อบังคับชำระค่าปรับ ในกรณีนี้ ถ้าศาลปกครองเห็นว่าคำสั่งให้ชำระค่าปรับนั้นชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาและบังคับให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับได้

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคสี่ไม่ดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือกระทำความผิดซ้ำอีก ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้นั้นประกอบธุรกิจตามที่ได้แจ้งหรือขึ้นทะเบียนอีกต่อไป

² มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มิพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีใดเป็นกิจการที่ต้องได้รับใบอนุญาต ให้ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจดังกล่าวขึ้นคำขอรับใบอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต หลักเกณฑ์และวิธีการขออนุญาต การออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การคืนใบอนุญาต และการสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ในการประกอบธุรกิจ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ประกาศที่คณะกรรมการกำหนดหรือเงื่อนไขในใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคสาม ให้คณะกรรมการพิจารณามีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองล้านบาท โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และในกรณีที่เห็นสมควรคณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมได้ ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๓๓ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคสี่ไม่ดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือกระทำความผิดซ้ำอีก ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

ยังมีประกาศคณะปฏิวัติต่อไป จะเป็นการซ้ำซ้อนจึงไม่มีประโยชน์แต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรมีการประกาศยกเลิกประกาศคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าวต่อไป

5. ควรมีข้อกำหนดในทางกฎหมายสาระบัญญัติ (ในทางแพ่ง) ที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด อันได้แก่ บุคคลผู้ส่งโอนเงิน (Originator) ธนาคารของผู้ส่งโอนเงิน (Originator's Bank) และธนาคารคู่ค้าของผู้ส่งโอนเงิน (Beneficiary Bank) ซึ่งกำหนดว่าสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อใด ตัวอย่างเช่น นาย ก. สั่งให้ธนาคารของนาย ก. โอนเงินให้แก่ธนาคารของนาย ข. สุดท้ายจะทำให้เกิดสิทธิในการรับชำระเงินจากนาย ก. กล่าวคือ นาย ก. ชำระหนี้ให้แก่ นาย ข. เป็นการก่อให้เกิดธนาคารของนาย ข. กลายเป็นหนี้ต่อ นาย ข. ในจำนวนที่ นาย ก. จะต้องชำระ ภาระหนี้สินนี้ ได้เกิดขึ้นต่อเมื่อธนาคารของนาย ข. ทำการรับรองคำสั่งชำระเงินซึ่งธนาคารของนาย ก. ได้ส่งคำสั่งของนาย ก. ต่อไปยังธนาคารของนาย ข. เพื่อให้กระทำการ execute คำสั่งของนาย ก. จะเห็นได้ว่าเมื่อใดที่เป็นจุดกำหนดว่าธนาคารของนาย ข. มีหนี้หรือภาระที่จะต้องชำระแก่นาย ข. ก็คือ ณ จุดที่ธนาคารของนาย ข. ได้ทำการรับรองคือเมื่อมีการชำระเงินให้นาย ข. หรือได้ทำการแจ้งให้นาย ข. ทราบว่าธนาคารของนาย ข. ได้รับคำสั่งชำระเงิน ดังนั้น จากการศึกษากฎหมาย Article 4A ของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นกรณีที่กำหนดวัตถุประสงค์ของคำสั่งชำระเงินของผู้ส่งก็คือ ให้มีผลเป็นการชำระจากผู้ส่ง (Originator) ไปยังผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) และวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะสำเร็จต่อเมื่อธนาคารของผู้รับประโยชน์ (Beneficiary's Bank) ได้รับรองคำสั่งชำระเงินนั้น

สำหรับประเทศไทยในอนาคต หากการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการพัฒนาไปเหมือนอย่างเช่นการใช้เช็ค ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลาย จึงควรมีกฎหมายสาระบัญญัติที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในกฎหมายพาณิชย์ เหมือนกับ Article 4A ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเป็นการขจัดความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นในระบบการชำระเงินได้ เนื่องจากกฎหมายนี้จะทำให้เกิดความแน่นอนในกระบวนการชำระเงินทั้งระบบ อย่างเช่นในกรณีที่ผิดคิดขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ก็จะเป็นการชัดเจนที่ศาลจะมีกฎหมายมาปรับใช้ได้ต่อไป

Draft

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- โกศล ฉันทิกุล. (2545). *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ชวลิต อัดตศาสตร์. (2548). *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (เล่มที่ 9)*. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- _____. (2548). *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (เล่มที่ 10)*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2535, ธันวาคม). *50 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย : 2485-2535*.
_____. (2545, ธันวาคม). *60 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485-2545*.
- วาทีน คำทรงศรี. (2539). *การฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (ม.ป.ป.). *ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ, เทคนิคและ
แนวทางป้องกันการฉ้อโกง ฉ้อฉลปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์*.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมเนียมการบัญชีและภาษีอากร.
- _____. (2544). *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร : นิติ
ธรรม.
- สุนัย มโนมัยอุดม. (2545). *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สุทธิพล ทวีชัยการ. (2545). *กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สุรพล ไตรเวทย์. (2542). *คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
_____. (2543). *คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สมพงษ์ เพ็ญอารมณ์. (2543). *สินเชื่อเพื่อการส่งออก*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- อภิรัฐ ตั้งกระจำง. (2543). *ธุรกิจระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์.

อัศววิทย์ สุมาวงศ์. (2548). **กฎหมายนิติกรรมสัญญา**. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งบัณฑิตยสภา.

บทความ

วีระพงษ์ บุญโยธาส. (2536,มกราคม). “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90.” **วารสารกฎหมาย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)**. หน้า 1-2.

_____. (2540). “ประเทศไทยกับความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายฟอกเงิน.” **วารสารป.ป.ส.**

_____. (ธันวาคม). “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาการของอาชญากรรม.” **วารสารนิติศาสตร์**. หน้า 173-174.

เอกสารอื่นๆ

ธรรมรักษ์ หมื่นจักร. (2544). **E-money** กับการดำเนินนโยบายการเงิน สัมมนาวิชาการประจำปี 2544. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ประสาธน์ เกียรติไพบูลย์กิจ. (2545). **คู่มือธุรกิจนำเข้า-ส่งออก** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : แทนทองปรีนติ้งเซอร์วิส.

ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2545). **รายงานระบบการชำระเงินปี 2545**. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

_____. (2548). **รายงานระบบการชำระเงินปี 2548**. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

พฤทธิพงษ์ ศรีมาจันทร์. (2548,กรกฎาคม). **กฎหมายว่าด้วยการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกา**. การประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 5 “การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและการพาณิชย์.” กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม.

สมาคมสถาบันการศึกษาการธนาคารและการเงินไทย. (2546,กุมภาพันธ์). **คู่มือการเงินการธนาคารสำหรับนักการธนาคารไทย**. เอราวัณการพิมพ์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายเทคโนโลยีในประเทศไทย. จาก <http://www.ictlaw.thaigov.net>

การประกอบธุรกิจของแต่ละธุรกิจ. บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน). จาก

capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile/56/20030678T06.DOC

ข้อสังเกตพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ.2547. สำนัก

ประธานศาลฎีกา สำนักวิชาการ สำนักงานศาลยุติธรรม. จาก <http://www.library.judiciary.go.th/Article/data/no.2.pdf>

ความรู้เกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (2542,กันยายน). ปีที่ 1, ฉบับที่ 3. จาก

<http://www.ecommerce.or.th/newsletter/sep1999.html>

ชูมิตร ชุณหวาณิชพิทักษ์. กำหนดนิยามและและกำหนดความผิดอาญาสำหรับความผิดเกี่ยวกับ

บัตรอิเล็กทรอนิกส์และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. จาก

<http://www.special2.thaigov.net/law8.htm>

ทัศนัย ประชาสุข. (2545,สิงหาคม). กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ. สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยา

ลงกรณ์. จาก [http://www.school.net.th/library/create-](http://www.school.net.th/library/create-web/10000/technology/10000-7228.html)

[web/10000/technology/10000-7228.html](http://www.school.net.th/library/create-web/10000/technology/10000-7228.html)

ธรรมรัตน์ สิมะโรจนา. กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ. จาก

computer.rru.ac.th/~pui/3563206/ch12.pdf - Supplemental Result

บัตรสมาร์ตการ์ดจะเป็นบัตรในอนาคตของคุณ. จาก

http://www.mymoneyskills.com/visa/th/using_your_cards_wisely/smartcard-shtml

บัตรอิเล็กทรอนิกส์. (2546,พฤศจิกายน). รอบรู้เรื่องการชำระเงิน. ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคาร

แห่งประเทศไทย. จาก <http://www.bot.or.th>

ปิยวัฒน์ สุรติเจริญสุข. (2545, กรกฎาคม - กันยายน). “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับการรับรอง

สถานะภายใต้กฎหมายไทย.” นักบริหาร (คณະนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ),

ปีที่ 22, ฉบับที่ 3. หน้า 79-83. จาก

<http://legalaud.bu.ac.th/contents/article/24.html>

พิชัย พีชมงคล. การปฏิรูปทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญใหม่ (ตอนที่ 2). จาก

http://www.dlo.co.th/article/ph2_1.php

พินัย. ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์. (2548,กุมภาพันธ์). จาก

<http://www.geocities.com/ruammitra/law-a.html>

ภาวธ พงษ์วิทย์ภานุ. (2549,มิถุนายน). สงครามบัตรเติมเงินออนไลน์ ดันตลาดอีคอมเมิร์ซ.

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. จาก

http://www.bangkokbizweek.com/20060601/ibiz/index.php?news=column_20748332.html

มनुษย์กับเครื่องคอมพิวเตอร์ (หรือกลับกัน). รูปแบบของการทำสัญญาทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce Contract). ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

จาก <http://www.bot.or.th>

ยื่น ภู่วรรณ. (2538,มกราคม). จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ทำงานอย่างไร. COMPUTER USER. จาก

<http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet1/network/mail.htm>

ระบบการชำระเงินของแคนาดา. (2546,พฤศจิกายน). รอบรู้เรื่องการชำระเงิน. ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. จาก <http://www.bot.or.th>

ระบบชำระเงินยุคใหม่ของไทย. ศูนย์พัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. จาก

<http://www.ecommerce.or.th/nceb2002/paper/38-thai-payment.pdf>

รายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์. ธุรกิจเครดิต. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

จาก www.fpo.go.th/content.php?action=view§ion=7070000000&id=4099

(ร่าง)แนวทางดำเนินการ โครงการ e-Government ของรัฐบาลไทย (Thailand E-Government Project (Draft). กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. จาก <http://www.mict.go.th>

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ : ทางสู่ความสำเร็จ ... ปัญหาที่ต้องเร่งฟันฝ่า. (2547, กรกฎาคม). กระแสทรรศน์ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน).ปีที่ 10, ฉบับที่ 1617. จาก

<http://www.scb.co.th/LIB/th/article/kra/2547/k1617.html>

รัฐปรกรณ์ นิภานันท์. มาตรการควบคุมทางอาญาในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตตามกฎหมายไทย. จาก <http://www.nrru.ac.th/knowledge/laws017.asp>

วิลาวรรณ วนรุงศ์วรรณ. (2548,พฤษภาคม). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.ความเชื่อมั่นในการชำระเงิน “ในระบบดิจิทัล.” ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกับสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. จาก

<http://www.nectec.or.th>

วีซ่า”เน้นสื่อ-กิจกรรม สร้าง Loyalty ตราสินค้า. (2546,มกราคม). บิสิเนสไทย. จาก

http://bcm.arip.co.th/content.php?data=404742_Finance

สายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548,พฤษภาคม). วัฒนาการของระบบการชำระเงินและแนวโน้มในอนาคต. ความเชื่อมั่นในการชำระเงิน “ในระบบดิจิทัล.” ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกับสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. จาก <http://www.nectec.or.th>

_____ (2548,พฤษภาคม). การกำกับและระบบการชำระเงินในการบริการ. ความเชื่อมั่นในการชำระเงิน “ในระบบดิจิทัล.” ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกับสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. จาก

<http://www.nectec.or.th>

สายัณฑ์ ปรีวัตรและรังสรรค์ หทัยเสรี. (2547,เมษายน). การชำระเงินมูลค่าสูงภายใต้ระบบบาทเนต : มีติสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการเงินไทยและบทบาทของธนาคารกลาง. สายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. จาก

<http://www.bot.or.th>

สุนันทา จารุวัฒนชัย. บทบาทของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ต่อเศรษฐกิจไทยในอนาคต. จาก <http://www.ecommerce.or.th>

สุรางคณา แก้วจำนง. โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. จาก <http://www.nectec.or.th>

หลักการและสาระสำคัญ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔. (2545, มกราคม). โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. จาก <http://www.nectec.or.th>

อมฤต เหล่ารักพงษ์. (2543,ตุลาคม). ระบบและวิธีการชำระเงินของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สรุปรงานสัมมนาเนื่องในงานวันส่งเสริมการส่งออกไทย 2543. ECRC Newsletter. ปีที่ 2, ฉบับที่ 10. จาก www.ecommerce.or.th/newsletter/nov2000/index.html

อารีวรรณ อินทกาญจน์ . (2548,พฤษภาคม). กฎระเบียบเกี่ยวกับระบบการชำระเงิน. ความเชื่อมั่น
ในการชำระเงิน “ในระบบดิจิทัล.” ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์
แห่งชาติ. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกับสำนักงาน
เลขานุการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. จาก
<http://www.nectec.or.th>

อัมพร บูรณสัมปทานนท์. (2549,มิถุนายน). เปิดเสรีการเงิน : สถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง
ตอนที่ 1 มาตรการรองรับการเปิดเสรีทางการเงิน. สารวิจัยธุรกิจ ธนาคารกรุงไทย
จำกัด (มหาชน). ปีที่ 10, ฉบับที่ 26. จาก
<http://www.appl.intranet.ktb/prod/brnew.nsf>

_____ . (2549,กรกฎาคม). เปิดเสรีการเงิน : สถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง ตอน
ที่ 2 ผลกระทบจากการเปิดเสรีการเงิน. สารวิจัยธุรกิจ ธนาคารกรุงไทย จำกัด
(มหาชน). ปีที่ 10, ฉบับที่ 29. จาก
<http://www.appl.intranet.ktb/prod/brnew.nsf>

E-Commerce คือ การค้าระหว่างประเทศยุคใหม่. จาก <http://202.28.94.51/users/web/saranya/e-commerce/ecom.doc>

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

James J.White and Robert S.Summers. Uniform Commercial Code.

Anu Arora. (1993,July). **Electronic Banking and The law** (2 nd ed.). London. Banking
Technology Ltd.

Draft

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. ๒๕๔๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

เป็นปีที่ ๕๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่ธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ดำเนินการโดยใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ธุรกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดมิให้นำพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับ

ความในวรรคหนึ่งไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงกฎหมายหรือกฎใดที่กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่ธุรกรรมในการดำเนินงานของรัฐตามที่กำหนดในหมวด ๔

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ธุรกรรม” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ หรือในการดำเนินงานของรัฐตามที่กำหนดในหมวด ๔

“อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่างๆ เช่นว่านั้น

“ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

“ข้อความ” หมายความว่า เรื่องราว หรือข้อเท็จจริง ไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบของตัวอักษร ตัวเลข เสียง ภาพ หรือรูปแบบอื่นใดที่สื่อความหมายได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใดๆ

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร

“ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า อักษร อักษรระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และเพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

“ระบบข้อมูล” หมายความว่า กระบวนการประมวลผลด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับสร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การส่งหรือรับข้อความด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

“ผู้ส่งข้อมูล” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นผู้ส่งหรือสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก่อนจะมีการเก็บรักษาข้อมูลเพื่อส่งไปตามวิธีการที่ผู้นั้นกำหนด โดยบุคคลนั้นอาจจะส่งหรือสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเอง หรือมีการส่งหรือสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในนามหรือแทนบุคคลนั้นก็ ได้ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบุคคลที่เป็นสื่อกลางสำหรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

“ผู้รับข้อมูล” หมายความว่า บุคคลซึ่งผู้ส่งข้อมูลประสงค์จะส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ และได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบุคคลที่เป็นสื่อกลางสำหรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

“บุคคลที่เป็นสื่อกลาง” หมายความว่า บุคคลซึ่งกระทำการในนามผู้อื่นในการส่ง รับ หรือเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ รวมถึงให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

“ใบรับรอง” หมายความว่า ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือการบันทึกอื่นใด ซึ่งยืนยันความเชื่อมโยงระหว่างเจ้าของลายมือชื่อหรือข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

“เจ้าของลายมือชื่อ” หมายความว่า ผู้ซึ่งถือข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และสร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นในนามตนเองหรือแทนบุคคลอื่น

“คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง” หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจกระทำการใดๆ โดยขึ้นอยู่กับใบรับรองหรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงนิติบุคคล คณะบุคคล หรือบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินงานของรัฐไม่ว่าในการใดๆ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ บทบัญญัติมาตรา ๑๓ ถึงมาตรา ๒๔ และบทบัญญัติมาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๑ จะตกลงกันเป็นอย่างอื่นก็ได้

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๗ ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๘ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๕ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว

มาตรา ๙ ในกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า

(๑) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อรับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน และ

(๒) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอหรือเก็บรักษาข้อความใดในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับ ถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับตามกฎหมายแล้ว

(๑) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อความตั้งแต่การสร้างข้อความเสร็จสมบูรณ์ และ

(๒) สามารถแสดงข้อความนั้นในภายหลังได้

ความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดของข้อความ เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการแสดงข้อความซึ่งไม่มีผลต่อความถูกต้องของข้อความนั้น

ในการวินิจฉัยความน่าเชื่อถือของวิธีการรักษาความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการสร้างข้อความนั้น

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายเพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ในการชี้แจงนำพยานหลักฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดนั้น ให้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล ลักษณะหรือวิธีการที่ใช้ในการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้เก็บรักษาเอกสารหรือข้อความใด ถ้าได้เก็บรักษาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความตามที่กฎหมายต้องการแล้ว

(๑) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

(๒) ได้เก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นอยู่ในขณะที่ยังสร้าง ส่ง หรือได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หรืออยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงข้อความที่สร้าง ส่ง หรือได้รับให้ปรากฏอย่างถูกต้องได้ และ

(๓) ได้เก็บรักษาข้อความส่วนที่ระบุถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง และปลายทางของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนวันและเวลาที่ส่งหรือได้รับข้อความดังกล่าว ถ้ามี

ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับข้อความที่ใช้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งหรือรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความใด อาจกำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความนั้นได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในมาตรานี้

มาตรา ๑๓ คำเสนอหรือคำสนองในการทำสัญญาอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และห้ามมิให้ปฏิเสธการมีผลทางกฎหมายของสัญญาเพียงเพราะเหตุที่สัญญานั้นได้ทำคำเสนอหรือคำสนองเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๑๔ ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล การแสดงเจตนาหรือคำบอกกล่าวอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

มาตรา ๑๕ บุคคลใดเป็นผู้ส่งข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการส่งโดยวิธีใด ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นของผู้นั้น

ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล ให้ถือว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ส่งข้อมูล หากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ส่งโดย

(๑) บุคคลผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ส่งข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หรือ

(๒) ระบบข้อมูลและผู้ส่งข้อมูลหรือบุคคลผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ส่งข้อมูล ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าให้สามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติ

มาตรา ๑๖ ผู้รับข้อมูลชอบที่จะถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นของผู้ส่งข้อมูลและชอบที่จะดำเนินการไปตามข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ ถ้า

(๑) ผู้รับข้อมูลได้ตรวจสอบโดยสมควรตามวิธีการที่ได้ตกลงกับผู้ส่งข้อมูลว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นของผู้ส่งข้อมูล หรือ

(๒) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับข้อมูลได้รับนั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลซึ่งใช้วิธีการที่ผู้ส่งข้อมูลใช้ในการแสดงว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นของผู้ส่งข้อมูล ซึ่งบุคคลนั้นได้ล่วงรู้โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับผู้ส่งข้อมูลหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ส่งข้อมูล

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับ ถ้า

(๑) ในขณะนั้นผู้รับข้อมูลได้รับแจ้งจากผู้ส่งข้อมูลว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับข้อมูลได้รับนั้นมิใช่ของผู้ส่งข้อมูล และในขณะเดียวกันผู้รับข้อมูลมีเวลาพอสมควรที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ได้รับแจ้งนั้น หรือ

(๒) กรณีตามวรรคหนึ่ง (๒) เมื่อผู้รับข้อมูลได้รู้หรือควรจะรู้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมิใช่ของผู้ส่งข้อมูล หากผู้รับข้อมูลได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร หรือดำเนินการตามวิธีการที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๗ ในกรณีตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล ผู้รับข้อมูลมีสิทธิถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับนั้นถูกต้องตามเจตนาของผู้ส่งข้อมูล และสามารถดำเนินการไปตามข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ เว้นแต่ผู้รับข้อมูลได้รู้หรือควรจะรู้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับนั้นมีข้อผิดพลาดอันเกิดจากการส่ง หากผู้รับข้อมูลได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรหรือดำเนินการตามวิธีการที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๘ ผู้รับข้อมูลชอบที่จะถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับแต่ละชุดเป็นข้อมูลที่แยกจากกัน และสามารถดำเนินการไปตามข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แต่ละชุดนั้นได้ เว้นแต่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ชุดนั้นจะซ้ำกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อีกชุดหนึ่ง และผู้รับข้อมูลได้รู้หรือควรจะรู้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซ้ำ หากผู้รับข้อมูลได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรหรือดำเนินการตามวิธีการที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่ต้องมีการตอบแจ้งการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะผู้ส่งข้อมูลได้ร้องขอหรือตกลงกับผู้รับข้อมูลไว้ก่อนหรือขณะที่ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือปรากฏในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลมิได้ตกลงให้ตอบแจ้งการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบหรือวิธีการใดโดยเฉพาะ การตอบแจ้งการรับอาจทำได้ด้วยการติดต่อสื่อสารจากผู้รับข้อมูล ไม่ว่าจะโดยระบบข้อมูลที่ทำงานโดยอัตโนมัติหรือโดยวิธีอื่นใด หรือด้วยการกระทำใดๆ ของผู้รับข้อมูลซึ่งเพียงพอจะแสดงต่อผู้ส่งข้อมูลว่าผู้รับข้อมูลได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นแล้ว

(๒) ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลกำหนดเงื่อนไขว่าจะถือว่าการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่อเมื่อได้รับการตอบแจ้งการรับจากผู้รับข้อมูล ให้ถือว่ายังไม่มี การส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จนกว่าผู้ส่งข้อมูลจะได้รับการตอบแจ้งการรับแล้ว

(๓) ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลมิได้กำหนดเงื่อนไขตามความใน (๒) และผู้ส่งข้อมูลมิได้รับการตอบแจ้งการรับนั้นภายในเวลาที่กำหนดหรือตกลงกัน หรือภายในระยะเวลาอันสมควรในกรณีที่มีได้กำหนดหรือตกลงเวลาไว้

(ก) ผู้ส่งข้อมูลอาจส่งคำบอกกล่าวไปยังผู้รับข้อมูลว่าตนยังมิได้รับการตอบแจ้งการรับ และกำหนดระยะเวลาอันสมควรให้ผู้รับข้อมูลตอบแจ้งการรับ และ

(ข) หากผู้ส่งข้อมูลมิได้รับการตอบแจ้งการรับภายในระยะเวลาตาม (ก) เมื่อผู้ส่งข้อมูลบอกกล่าวแก่ผู้รับข้อมูลแล้ว ผู้ส่งข้อมูลชอบที่จะถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมิได้มีการส่งเลขหรือผู้ส่งข้อมูลอาจใช้สิทธิอื่นใดที่ผู้ส่งข้อมูลมีอยู่ได้

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลได้รับการตอบแจ้งการรับจากผู้รับข้อมูล ให้สันนิษฐานว่าผู้รับข้อมูลได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ข้อสันนิษฐานดังกล่าวมิให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับข้อมูลได้รับนั้นถูกต้องตรงกันกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ส่งข้อมูลได้ส่งมา

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ปรากฏในการตอบแจ้งการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเองว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้รับข้อมูลได้รับเป็นไปตามข้อกำหนดทางเทคนิคที่ผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลได้ตกลงหรือระบุไว้ในมาตรฐานซึ่งใช้บังคับอยู่ ให้สันนิษฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งไปนั้นได้เป็นไปตามข้อกำหนดทางเทคนิคทั้งหมดแล้ว

มาตรา ๒๒ การส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่าได้มีการส่งเมื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งข้อมูล

มาตรา ๒๓ การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูล

หากผู้รับข้อมูลได้กำหนดระบบข้อมูลที่ประสงค์จะใช้ในการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้ โดยเฉพาะให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูลได้กำหนดไว้ นั้น แต่ถ้าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ส่งไปยังระบบข้อมูลอื่นของผู้รับข้อมูลซึ่งมิใช่ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูลกำหนดไว้ ให้ถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ได้เรียกข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากระบบข้อมูลนั้น

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแม้ระบบข้อมูลของผู้รับข้อมูลตั้งอยู่ในสถานที่อีกแห่งหนึ่งต่างหากจากสถานที่ที่ถือว่าผู้รับข้อมูลได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๔

มาตรา ๒๔ การส่งหรือการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าได้ส่ง ณ ที่ทำการงานของผู้ส่งข้อมูล หรือได้รับ ณ ที่ทำการงานของผู้รับข้อมูล แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้ส่งข้อมูลหรือผู้รับข้อมูลมีที่ทำการงานหลายแห่ง ให้ถือเอาที่ทำการงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุดกับธุรกรรมนั้นเป็นที่ทำการงานเพื่อประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับที่ทำการงานแห่งใดมากที่สุด ให้ถือเอาสำนักงานใหญ่เป็นสถานที่ที่ได้รับหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

ในกรณีที่ไม่ปรากฏที่ทำการงานของผู้ส่งข้อมูลหรือผู้รับข้อมูล ให้ถือเอาถิ่นที่อยู่ปกติเป็นสถานที่ที่ส่งหรือได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีการทางโทรเลขและโทรพิมพ์ หรือวิธีการสื่อสารอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๕ ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดที่ได้กระทำตามวิธีการแบบปลอดภัยที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ให้สันนิษฐานว่าเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้

หมวด ๒
ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๒๖ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

(๑) ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อโดยไม่เชื่อมโยงไปยังบุคคลอื่นภายใต้สภาพที่นำมาใช้

(๒) ในขณะที่สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าของลายมือชื่อโดยไม่มีการควบคุมของบุคคลอื่น

(๓) การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดแก่ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ นับแต่เวลาที่ได้สร้างขึ้นสามารถจะตรวจพบได้ และ

(๔) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นไปเพื่อรับรองความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความ การเปลี่ยนแปลงใดแก่ข้อความนั้นสามารถตรวจพบได้นับแต่เวลาที่ลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการจำกัดว่าไม่มีวิธีการอื่นใดที่แสดงได้ว่าเป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ หรือการแสดงพยานหลักฐานใดเกี่ยวกับความไม่น่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๒๗ ในกรณีมีการใช้ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะมีผลตามกฎหมาย เจ้าของลายมือชื่อต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อมิให้มีการใช้ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ได้รับอนุญาต

(๒) แจ้งให้บุคคลที่คาดหมายได้โดยมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะกระทำการใดโดยขึ้นอยู่กับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือให้บริการเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทราบโดยมิชักช้าเมื่อ

(ก) เจ้าของลายมือชื่อหรือควรได้รู้ว่าข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นสูญหาย ถูกทำลาย ถูกแก้ไข ถูกเปิดเผยโดยมิชอบ หรือถูกล่วงรู้โดยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(ข) เจ้าของลายมือชื่อรู้จากสภาพการณ์ที่ปรากฏว่ากรณีมีความเสี่ยงมากพอที่ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ สูญหาย ถูกทำลาย ถูกแก้ไข ถูกเปิดเผยโดยมิชอบ หรือถูกล่วงรู้โดยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(๓) ในกรณีมีการออกใบรับรองสนับสนุนการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรให้แน่ใจในความถูกต้องและสมบูรณ์ของการแสดงสาระสำคัญทั้งหมดซึ่งกระทำโดยเจ้าของลายมือชื่อเกี่ยวกับใบรับรองนั้นตลอดอายุใบรับรอง หรือตามที่มีการกำหนดในใบรับรอง

มาตรา ๒๘ ในกรณีมีการให้บริการออกใบรับรองเพื่อสนับสนุนลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีผลทางกฎหมายเสมือนหนึ่งลงลายมือชื่อ ผู้ให้บริการออกใบรับรองต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติตามแนวนโยบายและแนวปฏิบัติที่ตนได้แสดงไว้

(๒) ใช้ความระมัดระวังตามสมควรให้แน่ใจในความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการแสดงสาระสำคัญทั้งหมดที่ตนได้กระทำเกี่ยวกับใบรับรองนั้นตลอดอายุใบรับรอง หรือตามที่มีการกำหนดในใบรับรอง

(๓) จัดให้มีวิธีการในการเข้าถึงโดยสมควร ให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงในการแสดงสาระสำคัญทั้งหมดจากใบรับรองได้ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) การระบุผู้ให้บริการออกใบรับรอง

(ข) เจ้าของลายมือชื่อซึ่งระบุในใบรับรองได้ควบคุมข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในขณะที่มีการออกใบรับรอง

(ค) ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีผลใช้ได้ในขณะที่หรือก่อนที่มีการออกใบรับรอง

(๔) จัดให้มีวิธีการเข้าถึงโดยสมควร ให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบกรณีดังต่อไปนี้จากใบรับรองหรือจากวิธีอื่น

(ก) วิธีการที่ใช้ในการระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ

(ข) ข้อจำกัดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และคุณค่าที่มีการนำข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือใบรับรอง

(ค) ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีผลสมบูรณ์ใช้ได้และไม่สูญหาย ถูกทำลาย ถูกแก้ไข ถูกเปิดเผยโดยมิชอบ หรือถูกล่วงรู้โดยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(ง) ข้อจำกัดเกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดชอบที่ผู้ให้บริการออกใบรับรองได้ระบุไว้

(จ) การมีวิธีการให้เจ้าของลายมือชื่อส่งคำบอกกล่าวเมื่อมีเหตุตามมาตรา ๒๗ (๒)

(ฉ) การมีบริการเกี่ยวกับการเพิกถอนใบรับรองที่ทันการ

(๕) ในกรณีที่มีบริการตาม (๔) (จ) บริการนั้นต้องมีวิธีการที่ให้เจ้าของลายมือชื่อสามารถแจ้งได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา ๒๗ (๒) และในกรณีที่มีบริการตาม (๔) (ฉ) บริการนั้นต้องสามารถเพิกถอนใบรับรองได้ทันที

(๖) ใช้ระบบ วิธีการ และบุคลากรที่เชื่อถือได้ในการให้บริการ

มาตรา ๒๕ ในการพิจารณาความเชื่อถือได้ของระบบ วิธีการ และบุคลากรตามมาตรา ๒๔ (๖) ให้คำนึงถึงกรณีดังต่อไปนี้

(๑) สถานภาพทางการเงิน บุคลากร และสินทรัพย์ที่มีอยู่

(๒) คุณภาพของระบบฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์

(๓) วิธีการออกใบรับรอง การขอใบรับรอง และการเก็บรักษาข้อมูลการให้บริการนั้น

(๔) การจัดทำมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเจ้าของลายมือชื่อ ที่ระบุในใบรับรองและผู้ที่อยู่อาศัย หมายความว่า จะเป็นคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง

(๕) ความสม่ำเสมอและขอบเขตในการตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบอิสระ

(๖) องค์กรที่ให้การรับรองหรือให้บริการออกใบรับรองเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการมีอยู่ของสิ่งที่กล่าวมาใน (๑) ถึง (๕)

(๗) กรณีใดๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๐ คู่กรณีที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตามสมควร ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

(๒) ในกรณีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีใบรับรอง ต้องมีการดำเนินการตามสมควร ดังนี้

(ก) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของใบรับรอง การพักใช้ หรือการเพิกถอนใบรับรอง และ

(ข) ปฏิบัติตามข้อจำกัดใดๆ ที่เกี่ยวกับใบรับรอง

มาตรา ๓๑ ใบรับรองหรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่าไม่มีผลทางกฎหมายโดยไม่ได้คำนึงถึง

(๑) สถานที่ออกใบรับรองหรือสถานที่สร้างหรือใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ

(๒) สถานที่ทำกิจการของผู้ออกใบรับรองหรือเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ใบรับรองที่ออกในต่างประเทศให้มีผลตามกฎหมายในประเทศเช่นเดียวกับใบรับรองที่ออกในประเทศ หากการออกใบรับรองดังกล่าวได้ใช้ระบบที่เชื่อถือได้ไม่น้อยกว่าระบบที่เชื่อถือได้ตามพระราชบัญญัตินี้

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างหรือใช้ในต่างประเทศให้ถือว่าไม่มีผลตามกฎหมายในประเทศ เช่นเดียวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างหรือใช้ในประเทศ หากการสร้างหรือใช้

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวได้ใช้ระบบที่เชื่อถือได้ไม่น้อยกว่าระบบที่เชื่อถือได้ตามพระราชบัญญัตินี้

ในการพิจารณาว่าใบรับรองหรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ใดมีความเชื่อถือได้ตามวรรคสองหรือวรรคสาม ให้คำนึงถึงมาตรฐานระหว่างประเทศและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

หมวด ๓

ธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในกรณีที่จำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชนให้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นกิจการที่ต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตก่อนก็ได้

ในการกำหนดให้กรณีใดต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดโดยพิจารณาจากความเหมาะสมในการป้องกันความเสียหายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจนั้น

ในการนี้ จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งแห่งใดเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวก็ได้

ก่อนเสนอให้ตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามความเหมาะสม และนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณา

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดเป็นกิจการที่ต้องแจ้งให้ทราบ หรือต้องขึ้นทะเบียน ให้ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจดังกล่าวต้องแจ้งหรือขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาก่อนเริ่มประกอบธุรกิจนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาได้รับแจ้งหรือรับขึ้นทะเบียนให้ออกใบรับแจ้งหรือใบรับขึ้นทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานการแจ้งหรือการขึ้นทะเบียนในวันที่ได้รับแจ้งหรือรับขึ้นทะเบียน และให้ผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนประกอบธุรกิจนั้นได้ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือรับขึ้นทะเบียน แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตรวจพบในภายหลังจากการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้มีอำนาจส่งผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนแก้ไขให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำสั่งดังกล่าว

ในการประกอบธุรกิจ ผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ถ้าผู้แจ้งหรือผู้ขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่งไม่แก้ไขการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนให้ถูกต้องหรือครบถ้วนตามวรรคสอง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจตามวรรคสาม ให้คณะกรรมการพิจารณามีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งล้านบาท โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และในกรณี que เห็นสมควรคณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมได้

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาลงโทษปรับทางปกครองให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดและถ้าผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครองให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีไม่มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่ง ให้คณะกรรมการมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อบังคับชำระค่าปรับ ในกรณี ถ้าศาลปกครองเห็นว่าคำสั่งให้ชำระค่าปรับนั้นชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาและบังคับให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับได้

ในกรณีผู้กระทำผิดตามวรรคสี่ไม่ดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือกระทำความผิดซ้ำอีก ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้นั้นประกอบธุรกิจตามที่แจ้งหรือขึ้นทะเบียนอีกต่อไป

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีใดเป็นกิจการที่ต้องได้รับใบอนุญาต ให้ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจดังกล่าวยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต หลักเกณฑ์และวิธีการขออนุญาต การออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การคืนใบอนุญาต และการสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ในการประกอบธุรกิจ ผู้ได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ประกาศที่คณะกรรมการกำหนดหรือเงื่อนไขในใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคสาม ให้คณะกรรมการพิจารณามีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองไม่เกินสองล้านบาท โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด และในกรณี que เห็นสมควรคณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขให้ถูกต้องหรือเหมาะสมได้ ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๓๓ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคสี่ไม่ดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือกระทำความผิดซ้ำอีก ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

หมวด ๔

ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

มาตรา ๓๕ คำขอ การอนุญาต การจดทะเบียน คำสั่งทางปกครอง การชำระเงิน การประกาศหรือการดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายกับหน่วยงานของรัฐหรือโดยหน่วยงานของรัฐ ถ้าได้กระทำในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาให้นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับและให้ถือว่ามีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายในเรื่องนั้นกำหนด ทั้งนี้ ในพระราชกฤษฎีกาอาจกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำการใดๆ หรือให้หน่วยงานของรัฐออกระเบียบเพื่อกำหนดรายละเอียดในบางกรณีด้วยก็ได้

ในการออกพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวอาจกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี ก่อนประกอบกิจการก็ได้ ในกรณีนี้ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ และบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๕

คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นประธานกรรมการ และกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับการสรรหาอีกจำนวนสิบสองคน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านดังต่อไปนี้ด้านละสองคน

- (๑) การเงิน
- (๒) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
- (๓) นิติศาสตร์
- (๔) วิทยาการคอมพิวเตอร์
- (๕) วิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์
- (๖) สังคมศาสตร์

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งของแต่ละด้านต้องมาจากภาคเอกชน และให้ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการเสนอชื่อบุคคลที่เห็นสมควรต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ให้เลขานุการแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการอีกไม่เกินสองคน

มาตรา ๓๗ ให้คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อบางนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง

(๒) ติดตามดูแลการประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

(๓) เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีเพื่อการตราพระราชกฤษฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น

ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๓๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๓๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับความผิดอาญาโดยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๓๙ ให้ถือว่าคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ และให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการใหม่แทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการพ้นจากตำแหน่ง

ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๔๑ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๔๒ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๔๑ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ ให้ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการ

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่แจ้งหรือขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามการประกอบธุรกิจของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๓ วรรคหก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่กระทำโดยนิติบุคคล ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของนิติบุคคลต้องรับผิดในความผิดนั้นด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

คำนำ

The National Conference of Commissioners on Uniform State Law และ The American Law Institute ได้ให้ความเห็นชอบ Article 4A แห่ง Uniform Commercial Code (UCC) ข้อสังเกตที่ปรากฏในแต่ละมาตรานั้น เขียนขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นข้อสังเกตอย่างเป็นทางการ ซึ่งข้อสังเกตเหล่านี้เป็นการอธิบายวัตถุประสงค์และความหมายของมาตราต่างๆ ตลอดจนข้อพิจารณาทางนโยบายที่ได้นำมาเป็นฐานในการยกร่าง

ลักษณะของธุรกรรมซึ่งครอบคลุมโดย Article 4A

มีกลไกหลายอย่างในการที่จะทำให้เกิดการชำระเงินผ่านระบบธนาคาร กลไกส่วนใหญ่จะถูกควบคุมทั้งหมดหรือบางส่วนโดยกฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลกลางของสหรัฐ เมื่อดูจากปริมาณธุรกรรมแล้ว การชำระเงินสามารถทำได้โดยการใช้เช็ค บัตรเครดิต ซึ่งเป็นวิธีการชำระเงินแบบธรรมดาซึ่งเป็นที่นิยมมากที่สุด การชำระเงินโดยการใช้เช็คจะอยู่ภายใต้ Article 3 และ 4 ของ UCC และหลักเกณฑ์บางประการของการชำระเงินโดยบัตรเครดิตก็จะอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการทำรายการการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในการชำระเงินเพื่อการบริโภค ตัวอย่างเช่น ในกรณีของลูกค้ารายย่อยสามารถจ่ายเพื่อการชำระราคาสินค้าโดยใช้บัตรเครดิต เพื่อชำระแก่ร้านขายปลีก ซึ่งเงินในบัญชีของลูกค้าจะถูกหักชำระในทันที มักจะเรียกการชำระเงินประเภทนี้ว่า Point of Sale หรือ POS การชำระเงินทั้งสองประเภทที่กล่าวมานี้ที่กระทำผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์จะถูกครอบคลุมโดยกฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลกลางสหรัฐที่ชื่อว่า กฎหมายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Fund Transfer Act) และถ้าหากส่วนใดส่วนหนึ่งของการโอนเงินอยู่ภายใต้กฎหมายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การโอนเงินนั้นจะไม่อยู่ภายใต้ Article 4A

การชำระเงินในลักษณะอื่น ได้แก่ การโอนเงินรายใหญ่ทางอิเล็กทรอนิกส์ มักจะเรียกกันในชื่อ Wholesale Wire Transfer การโอนเงินประเภทนี้เป็นวัตถุประสงค์แรกที่ผู้ร่างกฎหมาย Article 4A ต้องการให้ Article 4A ครอบคลุมถึง การชำระเงินซึ่งถูกครอบคลุมโดยมาตรา 4A จะเป็นการโอนเงินระหว่างองค์กรธุรกิจหรือสถาบันการเงิน มูลค่าการชำระเงินดอลลาร์ได้ทำโดยการโอนเงิน Wholesale Wire Transfer นั้นมี มูลค่ามากกว่าการโอนเงินดอลลาร์ที่ได้ทำโดยวิธีอื่น มูลค่าของการชำระเงินในลักษณะของ Wire Transfer ผ่านระบบการชำระเงินหลักๆ 2 ระบบ

(เครือข่ายการโอนเงินของ The Federal Reserve (Fed-wire) และ New York Clearing House Inter-bank Payments Systems (CHIPS) – มีมากกว่า หนึ่งล้านล้านดอลลาร์ต่อวัน

แต่การชำระเงินส่วนใหญ่จะใช้ระบบการชำระเงินอีกวิธีหนึ่งเรียกว่าระบบ Automated Clearing Houses (ACH) ซึ่งเป็นการชำระเงินเพื่อการบริโภค เช่น ชำระค่าสาธารณูปโภค จะตกอยู่ภายใต้ Electronic Fund Transfer Act ดังนั้น จึงไม่ถูกคลุมโดย Article 4A อย่างไรก็ตาม การชำระเงิน ACH รูปแบบหนึ่ง ที่มีใช้การชำระเงินเพื่อการบริโภคนี้ มีจำนวนใกล้เคียงกับการโอนเงินรายใหญ่ทางอิเล็กทรอนิกส์ การชำระเงินประเภทนี้จะอยู่ภายใต้ Article 4A

แม้การชำระเงิน Wire Transfer ก็เป็นการชำระเงินที่ทำโดยวิธีอื่น อย่างเช่น เช็คที่เป็นกระดาษ หรือบัตรเครดิต หรือการชำระเงินรายย่อยทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้นมีความคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันหลายประการ Article 4A จะไม่ครอบคลุมถึงการชำระเงินเหล่านี้ แต่จะครอบคลุมการชำระเงินที่มีลักษณะเป็นการโอนเงิน (fund transfer) ซึ่งเป็นกลไกการชำระเงินที่มีลักษณะจำเพาะ ซึ่งจะอยู่ภายใต้หลักกฎหมายที่มีลักษณะจำเพาะที่จะครอบคลุมประเด็นกฎหมายและประเด็นในทางปฏิบัติของกลไกการชำระเงินประเภทนี้

การโอนเงินซึ่งถูกครอบคลุมโดย Article 4A ไม่เป็นธุรกรรมที่ซับซ้อน และสามารถแสดงให้เห็นตามตัวอย่างที่ซึ่งถูกใช้ The Prefatory Note

ตัวอย่าง ปรากฏตามแผนภาพดังต่อไปนี้

- X เป็นลูกหนี้ ต้องการชำระหนี้เงินให้แก่ Y
- แทนที่จะส่งมอบเช็คที่ทำให้สามารถ Y ไปขอรับชำระเงินจากธนาคาร X จะส่งคำสั่งโอนเงินไปยังธนาคารของ X ที่คนมีบัญชี (X's Bank) เพื่อนำเงินไปเข้าบัญชีที่ Y มีบัญชีอยู่ (Y's Bank) ซึ่งโดยปกติธนาคารที่ X เปิดบัญชีและธนาคารที่ Y จะมีใช้ธนาคารเดียวกัน)
- X's Bank อาจส่งคำสั่งไปยัง Y's Bankให้นำเงินเข้าบัญชีของ Y ตามจำนวนที่ X มีคำสั่ง

Article 4A ได้ให้คำนิยามคำศัพท์ต่างๆ ไว้ คือ

- เอกสารที่ X ได้ออกไปยังธนาคารนั้นเรียกว่า คำสั่งชำระเงิน (“payment order”)
- X เรียกว่า “ผู้ส่ง” (“sender”)
- ในช่วงที่ X ส่งคำสั่ง
 - X’s Bank เรียกว่า “ธนาคารผู้รับคำสั่ง” (“receiving bank”)
 - Y เรียกว่า “ผู้รับประโยชน์” (“beneficiary”) ของคำสั่งของ X
- เมื่อ X’s Bank ได้ส่งคำสั่งต่อไปยังไปยัง Y’s Bank เพื่อเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งชำระเงินของ X
 - X’s Bank ทำหน้าที่เป็น “ผู้ส่ง” (sender)
 - การส่งคำสั่งต่อไปให้ Y’s Bank นั้น เรียกว่า X’s Bank ได้ “execute” ตามคำสั่งชำระเงินของ X
 - คำสั่งจาก X’s Bank ไปยัง Y’s Bank ก็เป็นคำสั่งชำระเงินด้วยเหมือนกัน
 - Y’s Bank เป็น “ธนาคารผู้รับคำสั่ง” (“receiving bank”)
 - Y เป็น “ผู้รับผลประโยชน์”

กระบวนการการทำธุรกรรม (นิติกรรม) ที่ทำให้ X ชำระหนี้ให้แก่ Y ได้นี้เรียกว่า “การโอนเงิน” (fund Transfer)

ที่กล่าวมาเป็นการใช้คำในกระบวนการของการส่งคำสั่ง แต่เมื่อจะใช้คำเรียกในลักษณะของการโอนเงิน

- X เรียกว่า Originator
- X’s Bank เรียกว่า Originator’s Bank
- Y เรียกว่า Beneficiary
- Y’s Bank เรียกว่า Beneficiary’s Bank

ในธุรกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จะมีธนาคารอีกแห่งหนึ่งหรือหลายแห่งเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวกลาง (Intermediary) ระหว่าง X’s Bank กับ Y’s Bank ซึ่งแต่ละธนาคารก็จะทำหน้าที่ส่งคำสั่งต่อไปจนกระทั่งได้มีการนำเงินเข้าบัญชี Y ส่วนใหญ่คำสั่งชำระเงินของแต่ละธนาคารไปยังธนาคารถัดไปตามลำดับจะเป็นการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ การส่งโดยอัตโนมัติ และบ่อยครั้งที่การส่งคำสั่งชำระเงินของ X ไปยัง X’s Bank ก็ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นด้วยเหมือนกัน แต่วิธีการส่งไม่มีนัยยะสำคัญทางกฎหมาย เพราะสามารถส่งคำสั่ง

ชำระเงินด้วยวิธีการใดๆ ก็ได้ ซึ่งรวมถึงการส่งคำสั่งทางไปรษณีย์ด่วนด้วย (first class mail) เพื่อให้สะท้อนถึงความจริงในวิธีการโอนเงินที่หลากหลาย Article 4A จึงมีลักษณะที่ครอบคลุมถึง “การโอนเงิน” หรือ “funds transfer” ในความหมายอย่างกว้าง มิใช่ความหมายอย่างแคบเช่น “wire transfer”

การโอนเงินสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาว่าคำสั่งให้ชำระเงินส่งออกไปจากบุคคลที่จะชำระเงิน หรือบุคคลผู้รับชำระเงิน ถ้าคำสั่งส่งออกไปจากบุคคลที่จะชำระเงิน การโอนนั้นจะเรียกว่า “credit transfer” ถ้าคำสั่งชำระเงินออกโดยบุคคลผู้รับการชำระเงิน การโอนเงินนั้นจะเรียกว่า “debit transfer” ซึ่ง Article 4A จะครอบคลุมเฉพาะการโอนเงินที่เป็น “credit transfer” เท่านั้น ไม่ครอบคลุมการโอนที่เป็น “debit transfer”

ทำไมจำเป็นต้องมี Article 4A

ไม่มีกฎหมายใดที่กำหนดชัดเจนถึงสิทธิและหน้าที่ที่เกิดขึ้นจากการโอนเงินในลักษณะของ Wire Transfer การโอนเงินในลักษณะของ Wire Transfer บางส่วนก็จะครอบคลุมโดยกฎหมายของผู้ให้บริการ Wire Transfer การโอนเงินในลักษณะ Wire Transfer ผ่านระบบการโอนเงิน Fedwire ของธนาคารกลางสหรัฐ (Federal Reserve Bank) ก็จะอยู่ภายใต้บังคับ Federal Reserve Regulation J และโอนผ่าน CHIPS ถูกบังคับโดยกฎหมายของ CHIPS การโอนทำโดยวิธีสถาบันเคลียร์ริงอัตโนมัติ (automated clearing house) ก็จะถูกบังคับโดยกฎที่บรรดาสมาคมผู้ให้บริการต่างประเทศยอมรับกัน หรือโดยกฎหมายของ Federal Reserve หรือหนังสือเวียนที่ออกโดย Federal Reserve แต่กฎการโอนเงินที่หลากหลายก็มีข้อจำกัดที่จะนำมาใช้กับการโอนเงินที่มีกลไกหรือวิธีการหลากหลายประเภท ส่วนที่ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายที่กล่าว ก็ต้องนำมากำหนดเป็นข้อสัญญาระหว่างคู่กรณี ซึ่งก็ต้องปรับใช้กับหลักกฎหมายทั่วไป ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนของข้อกำหนดตลอดจนการปรับใช้ข้อกำหนดดังกล่าว นั่นคือไม่มีข้อยุติที่ชัดเจนถึงสถานะทางกฎหมายของ Wire Transfer ส่งผลถึงความไม่แน่นอนในสิทธิและหน้าที่ที่เกิดขึ้นมาจาก Wire Transfer Article 4A จึงจะเข้ามาทำหน้าที่เป็นกฎหมายที่ดูแลในเรื่องดังกล่าว

ลักษณะพิเศษของการโอนเงิน

ลักษณะพิเศษของการโอนเงินหลายประการที่มีผลต่อการยกร่าง Article 4A ก็คือ

- ลักษณะของการโอนเงินภายใต้ Article 4A มักจะเป็นการโอนเงินมูลค่าสูง
- Originator กับ Beneficiary จะเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่
- ความรวดเร็วของการโอนเงินเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการให้ถึงมือผู้รับภายในวันเดียวกับวันที่สั่งโอนเงิน แม้ว่าจะต้องโอนเงินผ่าน intermediary หลายทอดก็ตาม
- การโอนเงินเข้ามาทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสูงแทนการชำระเงินโดยวิธีการส่งสื่อที่เป็นกระดาษ
- ค่าธรรมเนียมการโอนเงินต่ำ การโอนเงินหลายล้านเหรียญ เสียค่าธรรมเนียมเพียง 2-3 เหรียญ
- ระบบการตั้งราคาอาจถือว่าราคาเป็นต้นทุนการปฏิบัติการของธนาคาร แต่ในความจริง ธนาคารจะมีโอกาสรับผิดมากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนเงินโอน
- ความเสี่ยงเรื่องการสูญเสียของธนาคารที่ปฏิบัติการโอนเงินจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการ

○ การโอนเงินบางครั้ง อาจจะเป็นการให้กู้เงินออกไปจำนวนมาก โดยกำหนดใช้คืนในช่วงเวลาสั้นๆ หากคำสั่งการชำระเงินที่ออกไปยัง Beneficiary 's Bank เป็นธรรมดาที่ Beneficiary 's Bank จะส่งมอบเงินให้ Beneficiary ในทันที หากการชำระเงินให้แก่ Beneficiary 's Bank ล่าช้าออกไปจนสิ้นวันทำการ หรือหาก Beneficiary 's Bank ไม่ได้รับชำระเงิน เพราะ Originator's Bank ล้มละลายไป Beneficiary 's Bank ก็จะประสบปัญหาการสูญเสียเงินที่จ่ายให้ Beneficiary ไปแล้ว

○ ความเสี่ยงเนื่องจาก Originator's Bank มิได้ execute คำสั่งชำระเงินของลูกค้า หรือ execute แล้ว แต่ช้า

○ อาจจะมีการผิดพลาดในตัวคำสั่งชำระเงิน เช่น การผิดในเรื่องจำนวนที่จะถูกจ่ายหรือบุคคลที่จะรับเงิน ด้วยเหตุที่จำนวนเงินที่โอนนั้นมีมูลค่าสูงมาก ความเสี่ยงในเรื่องความเสียหายหากบางสิ่งเกิดการผิดพลาดย่อมมีมูลค่าสูงเช่นเดียวกัน

ดังนั้น นโยบายหลักที่นำมาใช้ในการร่าง Article 4A ก็คือข้อกำหนดว่าความเสี่ยงจะเกิดขึ้น ณ จุดใดของกระบวนการโอนเงิน โดยคำนึงถึงโครงสร้างค่าธรรมเนียมการโอนเงินที่เป็นอยู่

ข้อความคิดในเรื่องการรับรอง (acceptance) และผลของการรับรองโดย Beneficiary 's Bank

สิทธิและหน้าที่ภายใต้ Article 4A เป็นผลของการรับรองในคำสั่งชำระเงินโดยธนาคารที่ซึ่งคำสั่งถูกส่งไปให้ (Section 4A-209) ผลของการรับรองจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่าคำสั่งชำระเงินที่ถูกออกไปยัง Beneficiary 's Bank หรือธนาคารอื่นที่มีใช้ Beneficiary 's Bank การรับรองโดย Beneficiary 's Bank มีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะการรับรองเป็นตัวกำหนดว่า ณ จุดใด Beneficiary 's Bank จะมีภาระหนี้ต่อ Beneficiary ที่จะต้องชำระเงินตามคำสั่งชำระเงิน แม้ว่า Article 4A จะใช้ถ้อยคำว่า Fund transfer เช่นเดียวกับอนุสัญญาเพื่อระบุดังการชำระเงินที่ X ชำระหนี้ให้แก่ Y แต่ในความเป็นจริง จะไม่มีตัวเงินหรือสิทธิในทรัพย์สินของ X โอนไปยัง Y เลย กล่าวคือ X ชำระเงินให้ Y โดยก่อให้เกิดธนาคารของ Y กลายเป็นหนี้ต่อ Y ในจำนวนที่จะต้องชำระหนี้นี้ได้เกิดขึ้นเมื่อธนาคารของ Y รับรองคำสั่งชำระเงินซึ่งธนาคารของ X ได้ออกไปยังธนาคารของ Y เพื่อให้ Execute คำสั่งของ X หากการโอนเงินได้ทำผ่าน Beneficiary Bank หนึ่งแห่งหรือมากกว่านั้น ธนาคารของ Y กลายเป็นหนี้ต่อ Y เมื่อธนาคารของ Y รับรองคำสั่งชำระเงินที่ออกไปโดย Beneficiary Bank การโอนเงินจะเสร็จสมบูรณ์ เมื่อหนี้นี้ได้รับการชำระ

การรับรอง (ซึ่งเป็นจุดที่ว่าเมื่อใดธนาคาร Y มีหนี้ต่อ Y) จะเกิดขึ้น เหตุการณ์

(I) เมื่อธนาคารของ Y ชำระเงินให้ Y หรือแจ้งให้ Y ทราบว่าตนได้รับคำสั่งชำระเงิน

(II) เมื่อธนาคารของ Y ได้รับชำระเงินจากธนาคารที่ออกคำสั่งชำระเงินมายังธนาคาร

ของ Y

หน้าที่เพียงอย่างเดียวในฐานะ Beneficiary 's Bank ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรองคำสั่งชำระเงิน ก็คือหน้าที่จ่ายเงินจำนวนตามคำสั่งไปยัง Beneficiary ไม่มีหน้าที่ใดต่อผู้ส่งคำสั่งชำระเงินหรือ Originator หน้าที่ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการรับรองของ Beneficiary 's Bank เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของ Beneficiary วัตถุประสงค์ของคำสั่งชำระเงินของผู้ส่งก็คือให้มีผลเป็นการชำระจาก Originator ไปยัง Beneficiary และวัตถุประสงค์ดังกล่าวก็สำเร็จลงเมื่อ Beneficiary 's Bank ได้รับรองคำสั่งชำระเงิน Section 4A -405 ระบุหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดว่าเมื่อใดหนี้ Beneficiary 's Bank ได้ชำระให้แก่ Beneficiary แล้ว

การรับรองโดยธนาคารที่มีชื่อ Beneficiary 's Bank

ในการโอนเงินได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว คำถามคืออะไรคือหน้าที่ของ X's Bank เมื่อได้รับคำสั่งชำระเงินของ X ? การโอนเงินโดยธนาคารหนึ่งในนามของลูกค้าได้ทำตามข้อตกลงหรือการจัดการซึ่งอาจจะหรือไม่อาจลดจำนวนของเอกสารที่คู่สัญญาต้องลงนาม ซึ่งอาจจะเป็นความจริงว่าในกรณีส่วนใหญ่ บางทีก็ไม่มีข้อตกลงอย่างชัดเจน หรือข้อตกลงก็ระบุเพียงบางเรื่องของธุรกรรมเท่านั้น ความเสี่ยงที่เป็นนัยยะสำคัญจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการโอนเงิน และธนาคารอาจจะไม่ประสงค์ที่จะให้บริการ โอนเงินแก่ลูกค้าทั้งหลาย และอาจจะเต็มใจที่จะเสนอบริการให้กับลูกค้าอื่นจนกว่าจะมีความพร้อมทางด้านกลไกป้องกันความสูญเสีย เช่น ระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security Procedure)

การโอนเงินมักเป็นการให้สินเชื่อโดยธนาคารผู้รับคำสั่ง (Receiving Bank) ไปยังลูกค้า และอาจจะเป็นเรื่องของการทำข้อตกลงกัน ข้อพิจารณาเหล่านี้สะท้อนอยู่ใน Article 4A โดยมีหลักการว่าถ้าไม่มีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น ธนาคารผู้รับคำสั่งจะไม่มีควมรับผิดชอบในคำสั่งชำระเงินจนกว่าตนจะได้รับรองแล้ว ถ้า X และธนาคารของ X ตามตัวอย่าง ได้มีข้อตกลงให้ธนาคารของ X ปฏิบัติตามคำสั่งชำระเงินของ X แต่ธนาคารไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญา ธนาคารอาจต้องรับผิดชอบในการผิดสัญญาในส่วนที่นอกเหนือไปจากหน้าที่ตามสัญญา ธนาคารของ X ไม่ต้องรับผิดชอบตามคำสั่งชำระเงินของ X จนกระทั่งธนาคารได้มีการรับรองคำสั่ง คำสั่งชำระเงินของ X นั้น Article 4A ระบุให้มีฐานะเป็นคำร้องขอที่ X ขอให้ธนาคารของ X กระทำการในลักษณะที่คำสั่งชำระเงินของ X ได้มีการดำเนินการต่อ คำร้องขอนั้น ธนาคารของ X อาจรับรองโดยการ execute คำสั่งชำระเงินของ X การ execution จะเริ่มเกิดขึ้นเมื่อธนาคารของ X เจตนาส่งคำสั่งชำระเงินไปยังธนาคารของ Y เพื่อให้เกิดการต่อไป ธนาคารของ X สามารถ execute คำสั่งชำระเงินของ X โดยการออกคำสั่งชำระเงินไปยัง Intermediary Bank เพื่อสั่งให้ ธนาคารของ Y นำเงินเข้าบัญชีให้ Y การ execution และการรับรองคำสั่งของ X ได้เกิดขึ้นเมื่อคำสั่งชำระเงินของธนาคารของ X ถูกส่งไปยัง Intermediary Bank เมื่อธนาคารของ X ได้ execute คำสั่งชำระเงินของ X แล้ว ธนาคารของ X จะมีสิทธิที่จะได้รับการชำระเงินจาก X และอาจสามารถหักเงินจากบัญชีของ X แต่ถ้าธนาคารของ X ไม่ execute คำสั่งของ X และจำนวนเงินในบัญชีมีมากกว่าจำนวนเงินตามคำสั่ง ธนาคารของ X ต้องจ่ายดอกเบี้ยให้ X จากยอดเงินตามคำสั่งชำระเงิน เว้นแต่ X จะได้รับแจ้งการปฏิเสธคำสั่งชำระเงินในทันทีทันใด (Section 4A-210 (b))

ข้อผิดพลาดของธนาคารในการโอนเงิน

ถ้าธนาคาร ที่มีชื่อ Beneficiary 's Bank ได้รับรองคำสั่งชำระเงิน ก็จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบ Originator ในกระบวนการโอนเงิน ตามตัวอย่างข้างต้น ธนาคารของ X execute คำสั่งชำระเงินของ X โดยการออกคำสั่งชำระเงินไปยัง Intermediary Bank ซึ่งได้ execute คำสั่งของธนาคารของ X โดยการออกคำสั่งชำระเงินไปยังธนาคารของ Y หน้าที่ของธนาคารของ X ก็จะเกิดขึ้นแก่ X เนื่องจากคนได้กระทำการ Execution นอกจากนี้ หน้าที่ของ Intermediary Bank ก็จะเกิดขึ้นแก่ X เนื่องจากคนได้กระทำการ Execution เช่นกัน

Section 4A-302 ได้ระบุมาตรฐานเกี่ยวกับเวลาและธรรมเนียมปฏิบัติในการ execute คำสั่งชำระเงิน

Section 4A-305 ได้ระบุมาตรการกำหนดค่าเสียหายสำหรับการ execute ที่ไม่ถูกต้อง และยังได้ระบุให้ Receiving Bank ต้องรับผิดชอบใช้ความเสียหาย หากมิได้ execute คำสั่งชำระเงิน ที่คนมีหน้าที่ต้องทำตามสัญญา ในแต่ละกรณีนี้ จะไม่สามารถเรียกค่าเสียหายต่อเนื่องได้ เว้นแต่สัญญาจะกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง

ความผิดพลาดการ โอนเงินมิได้เป็นเรื่องผิดปกติ เพราะอาจจะความไม่ตรงกันระหว่างจำนวนเงินที่ Originator ได้สั่งให้จ่ายแก่ Beneficiary กับจำนวนเงินที่ Beneficiary 's Bank ได้ถูกสั่งให้จ่าย ตัวอย่างเช่น หากคำสั่งการชำระเงินของ Originator มีคำสั่งให้ชำระเงินในจำนวน 100,000 ดอลลาร์ แต่คำสั่งการชำระเงินของ Originator's Bank ได้มีคำสั่งให้ชำระเงินในจำนวน 1,000,000 ดอลลาร์ Originator's Bank มีสิทธิที่จะได้รับ 100,000 ดอลลาร์ เท่านั้นจาก Originator และยังมีภาระที่จะเรียก 900,000 ดอลลาร์ที่จ่ายโดยผิดพลาดให้กับ Originator

ในบางกรณี Originator's Bank หรือ Intermediary Bank มีคำสั่งชำระเงินไปยัง Beneficiary ซึ่งมีชื่อบุคคลเดียวกับ Beneficiary ที่ระบุในคำสั่งชำระเงินของ Originator หากผู้ใดได้รับเงินเนื่องจากการออกคำสั่งการชำระเงินที่ผิดพลาด ก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับการชำระเงินจากคำสั่งชำระเงิน และมีภาระความรับผิดชอบในการชำระเงินที่ผิดพลาด และมีภาระที่จะต้องติดตามเงินที่รับมา (หากจ่ายออกไปแล้ว) กลับคืนมา ซึ่ง Originator ไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินจำนวนนี้ Section 4A-303 และ Section 4A-207 ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของฝ่ายต่างๆในกระบวนการโอนเงินในกรณีเหล่านี้ และในกรณีอื่นๆ ซึ่งเกิดข้อผิดพลาด

ตาม Section 4A-402 (c) Originator ไม่ต้องมีหน้าที่ในการชำระให้แก่ Originator's Bank หากการโอนเงินไม่สมบูรณ์ กล่าวคือไม่มีการชำระเงินโดย Originator ไปยัง Beneficiary การชำระเงินโดย Originator ไปยัง Beneficiary ได้เกิดขึ้นเมื่อ Beneficiary 's Bank ได้รับรองคำสั่ง

การชำระเงินในเรื่องประโยชน์ของ Beneficiary ในคำสั่งการชำระเงินของ Originator (Section 4A-406) หากมีเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้การรับรองไม่ได้เกิดขึ้น Originator ก็ไม่ต้องจ่ายเงินตามคำสั่งชำระเงินที่ได้ออกไปแล้วหรือ หากได้จ่ายไปแล้ว จะมีสิทธิเรียกให้ชดใช้ในการชำระเงินพร้อมด้วยดอกเบี้ย ซึ่งเรียกกันว่า “การรับประกันเอาเงินคืนในภายหลัง” หรือ “money-back guarantee” นี้เป็นการคุ้มครอง Originator ที่มีความสำคัญ ซึ่งกฎนี้ก็ใช้กับผู้ส่งในทุกขั้นตอนของกระบวนการโอนเงิน ผู้ส่งทุกรายไม่ต้องชำระเงิน หาก Beneficiary ‘s Bank ไม่ได้รับรองคำสั่งการชำระเงินเพื่อประโยชน์ของ Beneficiary ตามคำสั่งของผู้ส่งนั้น แต่มีข้อยกเว้น เป็นวิธีปฏิบัติโดยทั่วไปสำหรับการโอนเงินของ Originator ที่จะแต่งตั้ง Intermediary Bank แห่งหนึ่งหรือหลายแห่งซึ่งจะใช้เป็นเส้นทางโอนเงิน Originator’s Bank ได้ถูกบังคับโดย Section 4A-302 ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของ Originator กล่าวคือถ้า Originator’s Bank ส่งคำสั่งการชำระเงินไปยัง Intermediary Bank ที่ระบุชื่อในคำสั่งชำระเงินของ Originator แต่ Intermediary Bank ได้กระทำผิดพลาดละเลยที่จะ execute หรือส่งคำสั่งไปยังผู้ที่มีใบ Beneficiary กรณีเช่นนี้ Originator’s Bank ไม่ต้องชำระตามคำสั่งการชำระเงินของตนและหากได้จ่ายไปแล้ว ก็จะมีสิทธิในการชำระเงินชดใช้ให้จาก Intermediary Bank การแก้ไขความเสียหายนี้ปกคดีย่อมเป็นการเพียงพอแก่เหตุแล้ว แต่ถ้า Originator’s Bank ได้จ่ายตามเงินคำสั่งไปเรียบร้อยแล้วและปรากฏว่า Intermediary Bank ได้ระงับการจ่ายเงิน หรือกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้คืนเงิน ซึ่งจะทำให้ Originator’s Bank ได้รับความเสียหาย เนื่องจาก Originator เป็นผู้ต้องการให้ Originator’s Bank ใช้ Intermediary Bank ผู้ที่ละเลยดังกล่าว Section 4A-402 (e) จึงได้กำหนดว่าในกรณีเช่นนี้ Originator เป็นหน้าที่ที่จะต้องชำระตามคำสั่งชำระเงินและสามารถไปไล่เบี้ยเอาจาก Intermediary Bank หลักการนี้ก็นำมาใช้กับผู้ส่งคำสั่งคนอื่นๆ ที่ได้ระบุตัว Intermediary Bank ต่อไปด้วย

คำสั่งการชำระเงินที่กระทำโดยปราศจากอำนาจ

ประเด็นสำคัญที่ได้กล่าวไว้ใน Section 4A-202 และ Section 4A-203 ก็คือจะจัดการกับความเสียหายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากคำสั่งการชำระเงินที่ไม่มีอำนาจอย่างไร มีเปอร์เซ็นต์สูงมากที่คำสั่งชำระเงินของ Originator ได้ส่งผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ไปยัง Originator’s Bank ในกรณีเหล่านี้ อาจเป็นไปได้ที่ Originator’s Bank จะทราบข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ได้รับความเห็นชอบจากลูกค้าแล้ว วิธีปฏิบัติที่เป็นปกติในการสร้างความมั่นใจว่าไม่มีการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยปราศจากอำนาจก็คือการกำหนดกระบวนการเพื่อความปลอดภัยที่ใช้รหัสหรือตัวเลขหรือถ้อยคำหากธนาคารรับรองคำสั่งการชำระเงินซึ่งน่าจะเป็นของลูกค้าหลังจากที่ได้

ตรวจสอบความแท้จริงโดยปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อความปลอดภัยที่ได้ตกลงไว้กับลูกค้า ลูกค้ามีหน้าที่ชำระเงินตามคำสั่ง แม้จะเป็นคำสั่งชำระเงินที่ปราศจากอำนาจก็ตาม แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญในกฎข้อนี้ ธนาคารมีสิทธิ์ที่จะชำระเงินในกรณีที่คำสั่งที่ปราศจากอำนาจเฉพาะกรณีที่ศาลพบว่ากระบวนการเพื่อความปลอดภัยเป็นกระบวนการที่สมเหตุสมผลในทางการพาณิชย์ที่สามารถตรวจสอบคำสั่งชำระเงินที่ปราศจากอำนาจได้ ลูกค้าสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้หากสามารถพิสูจน์ว่าคำสั่งที่ปราศจากอำนาจไม่ได้ส่งออกไปจากลูกจ้างหรือ ตัวแทนของตนที่ได้เข้าไปสู่ข้อมูลที่เป็นความลับหรือส่งออกไปจากบุคคลใดที่ได้ข้อมูลจากบุคคลในความควบคุมของลูกค้า ประเด็นในเชิงนโยบายได้ถูกกล่าวไว้ในข้อสังเกตได้ Section 4A-203 ถ้าธนาคารรับรองคำสั่งชำระเงินที่ปราศจากอำนาจโดยไม่มีการพิสูจน์ถึงกระบวนการเพื่อความปลอดภัย ความรับผิดชอบก็จะตกอยู่กับธนาคาร

กระบวนการเพื่อความปลอดภัย มีความสำคัญอีกด้วยในกรณีเกิดความผิดพลาดในการส่งคำสั่งชำระเงิน อาจจะมีการผิดพลาดจากผู้ส่งที่ระบุจำนวนเงินผิดพลาด หรือผู้ส่งอาจจะส่งคำสั่งชำระเงินและส่งซ้ำอีก โดยทั่วไป ผู้ส่งจะผูกพันตามคำสั่งชำระเงินเสมอแม้ว่ามันจะได้ออกโดยผิดพลาด แต่ในบางกรณีความผิดพลาดในเรื่องอย่างนี้สามารถตรวจพบโดยกระบวนการเพื่อความปลอดภัย ถึงแม้ว่าธนาคารผู้รับจะไม่มีหน้าที่ในการจัดหากระบวนการเพื่อความปลอดภัย ที่จะตรวจสอบความผิดพลาด แต่ถ้าธนาคารได้ตกลงผูกพันกับกระบวนการเพื่อความปลอดภัย แล้ว Section 4A-205 บัญญัติว่า หากมีความผิดพลาดที่ไม่อาจตรวจพบได้ เนื่องจากธนาคารผู้รับไม่ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อความปลอดภัย ให้เป็นภาระของธนาคารที่มีได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อความปลอดภัย

ความเสี่ยงจากการล้มละลาย

คำสั่งชำระเงินบางคำสั่งไม่เป็นกรณีที่ธนาคารผู้รับคำสั่งให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งคำสั่ง ในกรณีเหล่านั้น ธนาคารผู้รับได้รับรองคำสั่งของผู้ส่งในเวลาเดียวกันกับที่ธนาคารได้รับคำสั่งชำระเงิน นี่เป็นความจริงในเรื่องการโอนเงินโดย Fedwire หรือในกรณีที่ซึ่งธนาคารสามารถหักบัญชี (debit) เงินของผู้ส่ง แต่ในบางกรณี การให้สินเชื่อเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกัน ความจริงก็คือในเรื่องคำสั่งชำระเงินผ่าน CHIPS ในกระบวนการของ CHIPS ธนาคารผู้รับมักจะรับรองคำสั่งก่อนที่จะได้รับการชำระเงินจากธนาคารผู้ส่งคำสั่ง การชำระเงินจะล่าช้าออกไปจนกระทั่งสิ้นวันทำการเมื่อได้มีการชำระคูลกันผ่าน Federal Reserve System ถ้าธนาคารผู้รับเป็นธนาคารที่เป็นตัวกลาง (Intermediary Bank) ก็จะรับรอง โดยการออกคำสั่งชำระเงินไปธนาคารอื่นหรือธนาคารที่เป็น

ตัวกลางที่ได้ตกลงเพื่อจะชำระตามคำสั่งชำระเงินนั้น ถ้าธนาคารผู้รับเป็นธนาคารของผู้รับประโยชน์ (Beneficiary's Bank) ธนาคารมักจะรับรองโดยการปล่อยเงินไปยังผู้รับประโยชน์ก่อน ธนาคารจะได้รับชำระเงิน ถ้าธนาคารผู้ส่งได้ระงับการชำระเงินก่อนชำระจุดตอนสิ้นวันทำการ เสถียรภาพทางการเงินของธนาคารที่ได้ยอดได้ดูแลเหนือธนาคารที่ประสบปัญหา ก็อาจจะได้รับผลกระทบกระเทือนไปด้วย เพราะจำนวนเงินนั้นเป็นจำนวนเงินมหาศาล

ในระหว่างธนาคาร 2 แห่ง ซึ่งบางครั้งธนาคารหนึ่งเป็นผู้ส่ง บางครั้งก็เป็นผู้รับ ก็สามารถบริหารจัดการกับความเสียนั้นได้ ถ้าจำนวนที่จะจ่ายและจำนวนที่จะรับเท่ากัน แต่ถ้าจำนวนเงินแตกต่างกันมาก ธนาคารผู้ได้ดูแลจะมีความเสี่ยงที่เป็น Credit risk ในช่วงเวลาระหว่างวันก่อนที่จะมีการชำระจุด ในประเด็นนี้ Federal Reserve System และกลุ่มสถาบันการเงินกังวลอย่างมากกับความเสียนี้ และก็ได้มีการเสนอมาตรการหลายประการเพื่อลดความเสี่ยง Article 4A ก็ได้เข้ามาอยู่ในประเด็นนี้ ธนาคารผู้รับสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงโดยยึดเวลาการรับรองคำสั่งชำระเงินจนกว่าจะได้รับชำระเงิน ตัวอย่างเช่น ถ้า Beneficiary's Bank นำเงินเข้าบัญชี Beneficiary ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการรับรองโดยไม่มีการแจ้งไปยัง Beneficiary ถึงการได้รับคำสั่งหรือการบอกกล่าวผู้รับประโยชน์ว่าเงินสินเชื่อ credit อาจจะไม่ได้ออนจนกระทั่งธนาคารของผู้รับประโยชน์ได้รับการชำระเงิน แจ้งไปยัง Beneficiary ว่ายังออนเงินไม่ได้จนกว่า Beneficiary's Bank จะได้รับเงิน แต่ถ้า Beneficiary's Bank ปล่อยเงินออกไปก่อนได้รับเงิน ผลก็คือตนไม่อาจเรียกเงินคืนได้ (กรณีการโอนเงินที่มีชื่อ automated house กฎเกณฑ์นี้กระตุ้นให้ระบบการธนาคารกำหนดวงเงินเครดิตให้กับธนาคารที่ออกคำสั่งชำระเงิน ในปัจจุบัน ก็มีการกำหนดวงเงินแล้ว CHIPS ได้เสนอแผนการเฉลี่ยความเสียหาย Loss-sharing plan ที่จะนำมาใช้สำหรับในครึ่งปีหลังของปี 1990 ภายใต้แผนดังกล่าว สมาชิกใน CHIPS จะถูกบังคับให้จัดหาเงินที่จำเป็นเพื่อการชำระจุดให้แก่ธนาคารอื่นอย่างน้อย 2 แห่งที่ไม่สามารถชำระจุดได้ ภายใต้แผนนี้ จะมีความแน่นอนในการที่จะมีการชำระเงินในระบบ CHIPS จนได้ หากสมาชิกหนึ่งล้มละลาย

Section 4A-403 (b) และ (c) ได้กล่าวถึงในการลดความเสี่ยงที่เกิดจากการล้มละลาย ภายใต้บทบัญญัติเหล่านี้ จำนวนเงินที่ธนาคารผู้ล้มละลายเป็นหนี้ก็คือยอดสุทธิหลักจากหักกลบจำนวนเงินที่จะจ่ายกับจำนวนเงินที่จะได้รับตามคำสั่งชำระเงิน บทบัญญัติเหล่านี้ ยอมให้มีการจัดการกับความเสียด้านเครดิต โดยให้แต่ละธนาคารจะต้องมียอดวงเงินสุทธิที่จะต้องชำระ

การโอนเงินระหว่างประเทศ

บทกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักเกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ the Model Law on International Credit Transfers ซึ่งได้นำมาใช้ในปี 1992 โดย the United Nation Commission on International Trade Law ได้ครอบคลุมประเภทธุรกรรมเหมือนกับที่ครอบคลุม โดย Article 4A ถึงแม้ว่าจะกำหนดให้การโอนเงินต้องเป็นการโอนระหว่างประเทศ ทั้ง the Model Law และ Article 4A ก็กำหนดกฎเกณฑ์ไปในทางเดียวกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกัน ซึ่งก็ต้องมาปรับให้ตรงกันในรูปแบบของการทำนิติกรรมสัญญา ดู PEB Commentary No.13, วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 1994 (ภาคผนวกที่ 5)

TITLE 6

Commerce and Trade

SUBTITLE I

Uniform Commercial Code

ARTICLE 4A. FUNDS TRANSFERS

PART 1

Subject Matter and Definitions

§ 4A-101. Short title.

This Article may be cited as Uniform Commercial Code -- Funds Transfers. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-102. Subject matter.

Except as otherwise provided in Section 4A-108, this Article applies to funds transfers defined in Section 4A-104. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-103. Payment order -- Definitions.

(a) In this Article:

(1) "Payment order" means an instruction of a sender to a receiving bank, transmitted orally, electronically, or in writing, to pay, or to cause another bank to pay, a fixed or determinable amount of money to a beneficiary if:

(i) the instruction does not state a condition to payment to the beneficiary other than time of payment,

(ii) the receiving bank is to be reimbursed by debiting an account of, or otherwise receiving payment from, the sender, and

(iii) the instruction is transmitted by the sender directly to the receiving bank or to an agent, funds-transfer system, or communication system for transmittal to the receiving bank.

(2) "Beneficiary" means the person to be paid by the beneficiary's bank.

(3) "Beneficiary's bank" means the bank identified in a payment order in which an account of the beneficiary is to be credited pursuant to the order or which otherwise is to make payment to the beneficiary if the order does not provide for payment to an account.

(4) "Receiving bank" means the bank to which the sender's instruction is addressed.

(5) "Sender" means the person giving the instruction to the receiving bank.

(b) If an instruction complying with subsection (a)(1) is to make more than one payment to a beneficiary, the instruction is a separate payment order with respect to each payment.

(c) A payment order is issued when it is sent to the receiving bank. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-104. Funds transfer -- Definitions.

In this Article:

(a) "Funds transfer" means the series of transactions, beginning with the originator's payment order, made for the purpose of making payment to the beneficiary of the order. The term includes any payment order issued by the originator's bank or an intermediary bank intended to carry out the originator's payment order. A funds transfer is completed by acceptance by the beneficiary's bank of a payment order for the benefit of the beneficiary of the originator's payment order.

(b) "Intermediary bank" means a receiving bank other than the originator's bank or the beneficiary's bank.

(c) "Originator" means the sender of the first payment order in a funds transfer.

(d) "Originator's bank" means (i) the receiving bank to which the payment order of the originator is issued if the originator is not a bank, or (ii) the originator if the originator is a bank. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-105. Other definitions.

(a) In this Article:

(1) "Authorized account" means a deposit account of a customer in a bank designated by the customer as a source of payment of payment orders issued by the customer to the bank. If a customer does not so designate an account, any account of the customer is an authorized account if payment of a payment order from that account is not inconsistent with a restriction on the use of that account.

(2) "Bank" means a person engaged in the business of banking and includes a savings bank, savings and loan association, credit union, and trust company. A branch or separate office of a bank is a separate bank for purposes of this Article.

(3) "Customer" means a person, including a bank, having an account with a bank or from whom a bank has agreed to receive payment orders.

(4) "Funds-transfer business day" of a receiving bank means the part of a day during which the receiving bank is open for the receipt, processing, and transmittal of payment orders and cancellations and amendments of payment orders.

(5) "Funds-transfer system" means a wire transfer network, automated clearing house, or other communication system of a clearing house or other association of banks through which a payment order by a bank may be transmitted to the bank to which the order is addressed.

(6) Reserved.

(7) "Prove" with respect to a fact means to meet the burden of establishing the fact (Section 1-201(b)(8)).

(b) Other definitions applying to this Article and the sections in which they appear are:

"Acceptance" Section 4A-209

"Beneficiary" Section 4A-103

"Beneficiary's bank" Section 4A-103

"Executed" Section 4A-301

"Execution date" Section 4A-301

"Funds transfer" Section 4A-104

"Funds-transfer system rule" Section 4A-501

"Intermediary bank" Section 4A-104

"Originator" Section 4A-104

"Originator's bank" Section 4A-104

"Payment by beneficiary's bank to beneficiary" Section 4A-405

"Payment by originator to beneficiary" Section 4A-406

"Payment by sender to receiving bank" Section 4A-403

"Payment date" Section 4A-401

"Payment order" Section 4A-103

"Receiving bank" Section 4A-103

"Security procedure" Section 4A-201

"Sender" Section 4A-103

(c) The following definitions in Article 4 apply to this Article:

"Clearing house" Section 4-104

"Item" Section 4-104

"Suspends payments" Section 4-104

(d) In addition Article 1 contains general definitions and principles of construction and interpretation applicable throughout this Article. (68 Del. Laws, c. 430, § 1; 74 Del. Laws, c. 332, §§ 34, 35.)

§ 4A-106. Time payment order is received.

(a) The time of receipt of a payment order or communication cancelling or amending a payment order is determined by the rules applicable to receipt of a notice stated in Section 1-202. A receiving bank may fix a cut-off time or times on a funds-transfer business day for the receipt and processing of payment orders and communications cancelling or amending payment orders. Different cut-off times may apply to payment orders, cancellations, or amendments, or to different categories of payment orders, cancellations, or amendments. A cut-off time may apply to senders generally or different cut-off times may apply to different senders or categories of payment orders. If a payment order or communication cancelling or amending a payment order is received after the close of a funds-transfer business day or after the appropriate cut-off time on a funds-transfer business day, the receiving bank may treat the payment order or communication as received at the opening of the next funds-transfer business day.

(b) If this Article refers to an execution date or payment date or states a day on which a receiving bank is required to take action, and the date or day does not fall on a funds-transfer business day, the next day that is a funds-transfer business day is treated as the date or day stated, unless the contrary is stated in this Article. (68 Del. Laws, c. 430, § 1; 74 Del. Laws, c. 332, § 36.)

§ 4A-107. Federal Reserve regulations and operating circulars.

Regulations of the Board of Governors of the Federal Reserve System and operating circulars of the Federal Reserve Banks supersede any inconsistent provision of this Article to the extent of the inconsistency. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-108. Exclusion of consumer transactions governed by federal law.

This Article does not apply to a funds transfer any part of which is governed by the Electronic Fund Transfer Act (Title XX, Public Law 95-630, 92 Stat. 3728, 15 U.S.C. § 1693 et seq.) as amended from time to time. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

NOTICE: The Delaware Code appearing on this site was prepared by the Division of Research of Legislative Council of the General Assembly with the assistance of the Government Information Center, under the supervision of the Delaware Code Revisors and the editorial staff of LexisNexis, includes all acts up to and including 75 Del. Laws, c. 438, effective July 26, 2006.

DISCLAIMER: Please Note: With respect to the Delaware Code documents available from this site or server, neither the State of Delaware nor any of its employees, makes any warranty, express or implied, including the warranties of merchantability and fitness for a particular purpose, or assumes any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed, or represents that its use would not infringe privately-owned rights. This information is provided for informational purposes only. Please seek legal counsel for help on interpretation of individual statutes.

TITLE 6

Commerce and Trade

SUBTITLE I

Uniform Commercial Code

ARTICLE 4A. FUNDS TRANSFERS

PART 2

Issue and Acceptance of Payment Order

§ 4A-201. Security procedure.

"Security procedure" means a procedure established by agreement of a customer and a receiving bank for the purpose of (i) verifying that a payment order or communication amending or cancelling a payment order is that of the customer, or (ii) detecting error in the transmission or the content of the payment order or communication. A security procedure may require the use of algorithms or other codes, identifying words or numbers, encryption, callback procedures, or similar security devices. Comparison of a signature on a payment order or communication with an authorized specimen signature of the customer is not by itself a security procedure. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-202. Authorized and verified payment orders.

(a) A payment order received by the receiving bank is the authorized order of the person identified as sender if that person authorized the order or is otherwise bound by it under the law of agency.

(b) If a bank and its customer have agreed that the authenticity of payment orders issued to the bank in the name of the customer as sender will be verified pursuant to a security procedure, a payment order received by the receiving bank is effective as the order of the customer, whether or not authorized, if (i) the security procedure is a commercially reasonable method of providing security against unauthorized payment orders, and (ii) the bank proves that it accepted the payment order in good faith and in compliance with the security procedure and any written agreement or instruction of the customer restricting acceptance of payment orders issued in the name of the customer. The bank is not required to follow an instruction that violates a written agreement with the customer or notice of which is not received at a time and in a manner affording the bank a reasonable opportunity to act on it before the payment order is accepted.

(c) Commercial reasonableness of a security procedure is a question of law to be determined by considering the wishes of the customer expressed to the bank, the circumstances of the customer known to the bank, including the size, type, and frequency of payment orders normally issued by the customer to the bank, alternative security procedures offered to the customer, and security procedures in general use by customers and receiving banks similarly situated. A security procedure is deemed to be commercially reasonable if (i) the security procedure was chosen by the customer after the bank offered, and the customer refused, a security procedure that was commercially reasonable for that customer, and (ii) the customer expressly agreed in writing to be bound by any payment order, whether or not authorized, issued in its name and accepted by the bank in compliance with the security procedure chosen by the customer.

(d) The term "sender" in this Article includes the customer in whose name a payment order is issued if the order is the authorized order of the customer under subsection (a), or it is effective as the order of the customer under subsection (b).

(e) This section applies to amendments and cancellations of payment orders to the same extent it applies to payment orders.

(f) Except as provided in this section and in Section 4A-203(a)(1), rights and obligations arising under this section or Section 4A-203 may not be varied by agreement. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-203. Unenforceability of certain verified payment orders.

(a) If an accepted payment order is not, under Section 4A-202(a), an authorized order of a customer identified as sender, but is effective as an order of the customer pursuant to Section 4A-202(b), the following rules apply:

(1) By express written agreement, the receiving bank may limit the extent to which it is entitled to enforce or retain payment of the payment order.

(2) The receiving bank is not entitled to enforce or retain payment of the payment order if the customer proves that the order was not caused, directly or indirectly, by a person (i) entrusted at any time with duties to act for the customer with respect to payment orders or the security procedure, or (ii) who obtained access to transmitting facilities of the customer or who obtained, from a source controlled by the customer and without authority of the receiving bank, information facilitating breach of the security procedure, regardless of how the information was obtained or whether the customer was at fault. Information includes any access device, computer software, or the like.

(b) This section applies to amendments of payment orders to the same extent it applies to payment orders. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-204. Refund of payment and duty of customer to report with respect to unauthorized payment order.

(a) If a receiving bank accepts a payment order issued in the name of its customer as sender which is (i) not authorized and not effective as the order of the customer under Section 4A-202, or (ii) not enforceable, in whole or in part, against the customer under Section 4A-203, the bank shall refund any payment of the payment order received from the customer to the extent the bank is not entitled to enforce payment and shall pay interest on the refundable amount calculated from the date the bank received payment to the date of the refund. However, the customer is not entitled to interest from the bank on the amount to be refunded if the customer fails to exercise ordinary care to determine that the order was not authorized by the customer and to notify the bank of the relevant facts within a reasonable time not exceeding 90 days after the date the customer received notification from the bank that the order was accepted or that the customer's account was debited with respect to the order. The bank is not entitled to any recovery from the customer on account of a failure by the customer to give notification as stated in this section.

(b) Reasonable time under subsection (a) may be fixed by agreement as stated in Section 1-302(b), but the obligation of a receiving bank to refund payment as stated in subsection (a) may not otherwise be varied by agreement. (68 Del. Laws, c. 430, § 1; 74 Del. Laws, c. 332, § 37.)

§ 4A-205. Erroneous payment orders.

(a) If an accepted payment order was transmitted pursuant to a security procedure for the detection of error and the payment order (i) erroneously instructed payment to a beneficiary not intended by the sender, (ii) erroneously instructed payment in an amount greater than the amount intended by the sender, or (iii) was an erroneously transmitted duplicate of a payment order previously sent by the sender, the following rules apply:

(1) If the sender proves that the sender or a person acting on behalf of the sender pursuant to Section 4A-206 complied with the security procedure and that the error would have been detected if the receiving bank had also complied, the sender is not obliged to pay the order to the extent stated in paragraphs (2) and (3).

(2) If the funds transfer is completed on the basis of an erroneous payment order described in clause (i) or (iii) of subsection (a), the sender is not obliged to pay the order and the receiving bank is entitled to recover from the beneficiary any amount paid to the beneficiary to the extent allowed by the law governing mistake and restitution.

(3) If the funds transfer is completed on the basis of a payment order described in clause (ii) of subsection (a), the sender is not obliged to pay the order to the extent the amount received by the beneficiary is greater than the amount intended by the sender. In that case, the receiving bank is entitled to recover from the

beneficiary the excess amount received to the extent allowed by the law governing mistake and restitution.

(b) If (i) the sender of an erroneous payment order described in subsection (a) is not obliged to pay all or part of the order, and (ii) the sender receives notification from the receiving bank that the order was accepted by the bank or that the sender's account was debited with respect to the order, the sender has a duty to exercise ordinary care, on the basis of information available to the sender, to discover the error with respect to the order and to advise the bank of the relevant facts within a reasonable time, not exceeding 90 days, after the bank's notification was received by the sender. If the bank proves that the sender failed to perform that duty, the sender is liable to the bank for the loss the bank proves it incurred as a result of the failure, but the liability of the sender may not exceed the amount of the sender's order.

(c) This section applies to amendments to payment orders to the same extent it applies to payment orders. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-206. Transmission of payment order through funds-transfer or other communication system.

(a) If a payment order addressed to a receiving bank is transmitted to a funds-transfer system or other third-party communication system for transmittal to the bank, the system is deemed to be an agent of the sender for the purpose of transmitting the payment order to the bank. If there is a discrepancy between the terms of the payment order transmitted to the system and the terms of the payment order transmitted by the system to the bank, the terms of the payment order of the sender are those transmitted by the system. This section does not apply to a funds-transfer system of the Federal Reserve Banks.

(b) This section applies to cancellations and amendments of payment orders to the same extent it applies to payment orders. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-207. Misdescription of beneficiary.

(a) Subject to subsection (b), if, in a payment order received by the beneficiary's bank, the name, bank account number, or other identification of the beneficiary refers to a nonexistent or unidentifiable person or account, no person has rights as a beneficiary of the order and acceptance of the order cannot occur.

(b) If a payment order received by the beneficiary's bank identifies the beneficiary both by name and by an identifying or bank account number and the name and number identify different persons, the following rules apply:

(1) Except as otherwise provided in subsection (c), if the beneficiary's bank does not know that the name and number refer to different persons, it may rely on the number as the proper identification of the beneficiary of the order. The beneficiary's bank need not determine whether the name and number refer to the same person.

(2) If the beneficiary's bank pays the person identified by name or knows that the name and number identify different persons, no person has rights as beneficiary except the person paid by the beneficiary's bank if that person was entitled to receive payment from the originator of the funds transfer. If no person has rights as beneficiary, acceptance of the order cannot occur.

(c) If (i) a payment order described in subsection (b) is accepted, (ii) the originator's payment order described the beneficiary inconsistently by name and number, and (iii) the beneficiary's bank pays the person identified by number as permitted by subsection (b)(1), the following rules apply:

(1) If the originator is a bank, the originator is obliged to pay its order.

(2) If the originator is not a bank and proves that the person identified by number was not entitled to receive payment from the originator, the originator is not obliged to pay its order unless the originator's bank proves that the originator, before acceptance of the originator's order, had notice that payment of a payment order issued by the originator might be made by the beneficiary's bank on the basis of an identifying or bank account number even if it identifies a person different from the named beneficiary. Proof of notice may be made by any admissible evidence. The originator's bank satisfies the burden of proof if it proves that the originator, before the payment order was accepted, signed a writing stating the information to which the notice relates.

(d) In a case governed by subsection (b)(1), if the beneficiary's bank rightfully pays the person identified by number and that person was not entitled to receive payment from the originator, the amount paid may be recovered from that person to the extent allowed by the law governing mistake and restitution as follows:

(1) If the originator is obliged to pay its payment order as stated in subsection (c), the originator has the right to recover.

(2) If the originator is not a bank and is not obliged to pay its payment order, the originator's bank has the right to recover. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-208. Misdescription of intermediary bank or beneficiary's bank.

(a) This subsection applies to a payment order identifying an intermediary bank or the beneficiary's bank only by an identifying number.

(1) The receiving bank may rely on the number as the proper identification of the intermediary or beneficiary's bank and need not determine whether the number identifies a bank.

(2) The sender is obliged to compensate the receiving bank for any loss and expenses incurred by the receiving bank as a result of its reliance on the number in executing or attempting to execute the order.

(b) This subsection applies to a payment order identifying an intermediary bank or the beneficiary's bank both by name and an identifying number if the name and number identify different persons.

(1) If the sender is a bank, the receiving bank may rely on the number as the proper identification of the intermediary or beneficiary's bank if the receiving bank, when it executes the sender's order, does not know that the name and number identify different persons. The receiving bank need not determine whether the name and number refer to the same person or whether the number refers to a bank. The sender is obliged to compensate the receiving bank for any loss and expenses incurred by the receiving bank as a result of its reliance on the number in executing or attempting to execute the order.

(2) If the sender is not a bank and the receiving bank proves that the sender, before the payment order was accepted, had notice that the receiving bank might rely on the number as the proper identification of the intermediary or beneficiary's bank even if it identifies a person different from the bank identified by name, the rights and obligations of the sender and the receiving bank are governed by subsection (b)(1), as though the sender were a bank. Proof of notice may be made by any admissible evidence. The receiving bank satisfies the burden of proof if it proves that the sender, before the payment order was accepted, signed a writing stating the information to which the notice relates.

(3) Regardless of whether the sender is a bank, the receiving bank may rely on the name as the proper identification of the intermediary or beneficiary's bank if the receiving bank, at the time it executes the sender's order, does not know that the name and number identify different persons. The receiving bank need not determine whether the name and number refer to the same person.

(4) If the receiving bank knows that the name and number identify different persons, reliance on either the name or the number in executing the sender's payment order is a breach of the obligation stated in Section 4A-302(a)(1). (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-209. Acceptance of payment order.

(a) Subject to subsection (d), a receiving bank other than the beneficiary's bank accepts a payment order when it executes the order.

(b) Subject to subsections (c) and (d), a beneficiary's bank accepts a payment order at the earliest of the following times:

(1) when the bank (i) pays the beneficiary as stated in Section 4A-405(a) or 4A-405(b), or (ii) notifies the beneficiary of receipt of the order or that the account of the beneficiary has been credited with respect to the order unless the notice indicates that the bank is rejecting the order or that funds with respect to the order may not be withdrawn or used until receipt of payment from the sender of the order;

(2) when the bank receives payment of the entire amount of the sender's order pursuant to Section 4A-403(a)(1) or 4A-403(a)(2); or

(3) the opening of the next funds-transfer business day of the bank following the payment date of the order if, at that time, the amount of the sender's order is fully covered by a withdrawable credit balance in an authorized account of the sender or the bank has otherwise received full payment from the sender, unless the order was rejected before that time or is rejected within (i) one hour after that time, or (ii) one hour after the opening of the next business day of the sender following the payment date if that time is later. If notice of rejection is received by the sender after the payment date and the authorized account of the sender does not bear interest, the bank is obliged to pay interest to the sender on the amount of the order for the number of days elapsing after the payment date to the day the sender receives notice or learns that the order was not accepted, counting that day as an elapsed day. If the withdrawable credit balance during that period falls below the amount of the order, the amount of interest payable is reduced accordingly.

(c) Acceptance of a payment order cannot occur before the order is received by the receiving bank. Acceptance does not occur under subsection (b)(2) or (b)(3) if the beneficiary of the payment order does not have an account with the receiving bank, the account has been closed, or the receiving bank is not permitted by law to receive credits for the beneficiary's account.

(d) A payment order issued to the originator's bank cannot be accepted until the payment date if the bank is the beneficiary's bank, or the execution date if the bank is not the beneficiary's bank. If the originator's bank executes the originator's payment order before the execution date or pays the beneficiary of the originator's payment order before the payment date and the payment order is subsequently canceled pursuant to Section 4A-211(b), the bank may recover from the beneficiary any payment received to the extent allowed by the law governing mistake and restitution. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-210. Rejection of payment order.

(a) A payment order is rejected by the receiving bank by a notice of rejection transmitted to the sender orally, electronically, or in writing. A notice of rejection need not use any particular words and is sufficient if it indicates that the receiving bank is rejecting the order or will not execute or pay the order. Rejection is effective when the notice is given if transmission is by a means that is reasonable in the circumstances. If notice of rejection is given by a means that is not reasonable, rejection is effective when the notice is received. If an agreement of the sender and receiving bank establishes the means to be used to reject a payment order, (i) any means complying with the agreement is reasonable and (ii) any means not complying is not reasonable unless no significant delay in receipt of the notice resulted from the use of the noncomplying means.

(b) This subsection applies if a receiving bank other than the beneficiary's bank fails to execute a payment order despite the existence on the execution date of a withdrawable credit balance in an authorized account of the sender sufficient to cover the order. If the sender does not receive notice of rejection of the order on the execution date and the authorized account of the sender does not bear interest, the bank is obliged to pay interest to the sender on the amount of the order for the number of days elapsing after the execution date to the earlier of the day the order is canceled pursuant to Section 4A-211(d) or the day the sender receives notice or learns that the order was not executed, counting the final day of the period as an elapsed day. If the withdrawable credit balance during that period falls below the amount of the order, the amount of interest is reduced accordingly.

(c) If a receiving bank suspends payments, all unaccepted payment orders issued to it are deemed rejected at the time the bank suspends payments.

(d) Acceptance of a payment order precludes a later rejection of the order. Rejection of a payment order precludes a later acceptance of the order. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-211. Cancellation and amendment of payment order.

(a) A communication of the sender of a payment order cancelling or amending the order may be transmitted to the receiving bank orally, electronically, or in writing. If a security procedure is in effect between the sender and the receiving bank, the communication is not effective to cancel or amend the order unless the communication is verified pursuant to the security procedure or the bank agrees to the cancellation or amendment.

(b) Subject to subsection (a), a communication by the sender cancelling or amending a payment order is effective to cancel or amend the order if notice of the communication is received at a time and in a manner affording the receiving bank a reasonable opportunity to act on the communication before the bank accepts the payment order.

(c) After a payment order has been accepted, cancellation or amendment of the order is not effective unless the receiving bank agrees or a funds-transfer system rule allows cancellation or amendment without agreement of the bank.

(1) With respect to a payment order accepted by a receiving bank other than the beneficiary's bank, cancellation or amendment is not effective unless a conforming cancellation or amendment of the payment order issued by the receiving bank is also made.

(2) With respect to a payment order accepted by the beneficiary's bank, cancellation or amendment is not effective unless the order was issued in execution of an unauthorized payment order, or because of a mistake by a sender in the funds transfer which resulted in the issuance of a payment order (i) that is a duplicate of a

payment order previously issued by the sender, (ii) that orders payment to a beneficiary not entitled to receive payment from the originator, or (iii) that orders payment in an amount greater than the amount the beneficiary was entitled to receive from the originator. If the payment order is canceled or amended, the beneficiary's bank is entitled to recover from the beneficiary any amount paid to the beneficiary to the extent allowed by the law governing mistake and restitution.

(d) An unaccepted payment order is canceled by operation of law at the close of the fifth funds-transfer business day of the receiving bank after the execution date or payment date of the order.

(e) A canceled payment order cannot be accepted. If an accepted payment order is canceled, the acceptance is nullified and no person has any right or obligation based on the acceptance. Amendment of a payment order is deemed to be cancellation of the original order at the time of amendment and issue of a new payment order in the amended form at the same time.

(f) Unless otherwise provided in an agreement of the parties or in a funds-transfer system rule, if the receiving bank, after accepting a payment order, agrees to cancellation or amendment of the order by the sender or is bound by a funds-transfer system rule allowing cancellation or amendment without the bank's agreement, the sender, whether or not cancellation or amendment is effective, is liable to the bank for any loss and expenses, including reasonable attorney's fees, incurred by the bank as a result of the cancellation or amendment or attempted cancellation or amendment.

(g) A payment order is not revoked by the death or legal incapacity of the sender unless the receiving bank knows of the death or of an adjudication of incapacity by a court of competent jurisdiction and has reasonable opportunity to act before acceptance of the order.

(h) A funds-transfer system rule is not effective to the extent it conflicts with subsection (c)(2). (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-212. Liability and duty of receiving bank regarding unaccepted payment order.

If a receiving bank fails to accept a payment order that it is obliged by express agreement to accept, the bank is liable for breach of the agreement to the extent provided in the agreement or in this Article, but does not otherwise have any duty to accept a payment order or, before acceptance, to take any action, or refrain from taking action, with respect to the order except as provided in this Article or by express agreement. Liability based on acceptance arises only when acceptance occurs as stated in Section 4A-209, and liability is limited to that provided in this Article. A receiving bank is not the agent of the sender or beneficiary of the payment order it accepts, or of any other party to the funds transfer, and the bank owes no duty to any party to the funds transfer except as provided in this Article or by express agreement. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

NOTICE: The Delaware Code appearing on this site was prepared by the Division of Research of Legislative Council of the General Assembly with the assistance of the Government Information Center, under the supervision of the Delaware Code Revisors and the editorial staff of LexisNexis, includes all acts up to and including 75 Del. Laws, c. 438, effective July 26, 2006.

DISCLAIMER: Please Note: With respect to the Delaware Code documents available from this site or server, neither the State of Delaware nor any of its employees, makes any warranty, express or implied, including the warranties of merchantability and fitness for a particular purpose, or assumes any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed, or represents that its use would not infringe privately-owned rights. This information is provided for informational purposes only. Please seek legal counsel for help on interpretation of individual statutes.

TITLE 6

Commerce and Trade

SUBTITLE I

Uniform Commercial Code

ARTICLE 4A. FUNDS TRANSFERS

PART 3

Execution of Sender's Payment Order by Receiving Bank

§ 4A-301. Execution and execution date.

(a) A payment order is "executed" by the receiving bank when it issues a payment order intended to carry out the payment order received by the bank. A payment order received by the beneficiary's bank can be accepted but cannot be executed.

(b) "Execution date" of a payment order means the day on which the receiving bank may properly issue a payment order in execution of the sender's order. The execution date may be determined by instruction of the sender but cannot be earlier than the day the order is received and, unless otherwise determined, is the day the order is received. If the sender's instruction states a payment date, the execution date is the payment date or an earlier date on which execution is reasonably necessary to allow payment to the beneficiary on the payment date. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-302. Obligations of receiving bank in execution of payment order.

(a) Except as provided in subsections (b) through (d), if the receiving bank accepts a payment order pursuant to Section 4A-209(a), the bank has the following obligations in executing the order:

(1) The receiving bank is obliged to issue, on the execution date, a payment order complying with the sender's order and to follow the sender's instructions concerning (i) any intermediary bank or funds-transfer system to be used in carrying out the funds transfer, or (ii) the means by which payment orders are to be transmitted in the funds transfer. If the originator's bank issues a payment order to an intermediary bank, the originator's bank is obliged to instruct the intermediary bank according to the instruction of the originator. An intermediary bank in the funds transfer is similarly bound by an instruction given to it by the sender of the payment order it accepts.

(2) If the sender's instruction states that the funds transfer is to be carried out telephonically or by wire transfer or otherwise indicates that the funds transfer is to be carried out by the most expeditious means, the receiving bank is obliged to transmit its payment order by the most expeditious available means, and to instruct any intermediary bank accordingly. If a sender's instruction states a payment date, the receiving bank is obliged to transmit its payment order at a time and by means reasonably necessary to allow payment to the beneficiary on the payment date or as soon thereafter as is feasible.

(b) Unless otherwise instructed, a receiving bank executing a payment order may (i) use any funds-transfer system if use of that system is reasonable in the circumstances, and (ii) issue a payment order to the beneficiary's bank or to an intermediary bank through which a payment order conforming to the sender's order can expeditiously be issued to the beneficiary's bank if the receiving bank exercises ordinary care in the selection of the intermediary bank. A receiving bank is not required to follow an instruction of the sender designating a funds-transfer system to be used in carrying out the funds transfer if the receiving bank, in good faith, determines that it is not feasible to follow the instruction or that following the instruction would unduly delay completion of the funds transfer.

(c) Unless subsection (a)(2) applies or the receiving bank is otherwise instructed, the bank may execute a payment order by transmitting its payment order by first class mail or by any means reasonable in the circumstances. If the receiving bank is instructed to execute the sender's order by transmitting its payment order by a particular means, the receiving bank may issue its payment order by the means stated or by any means as expeditious as the means stated.

(d) Unless instructed by the sender, (i) the receiving bank may not obtain payment of its charges for services and expenses in connection with the execution of the sender's order by issuing a payment order in an amount equal to the amount of the sender's order less the amount of the charges, and (ii) may not instruct a subsequent receiving bank to obtain payment of its charges in the same manner. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-303. Erroneous execution of payment order.

(a) A receiving bank that (i) executes the payment order of the sender by issuing a payment order in an amount greater than the amount of the sender's order, or (ii) issues a payment order in execution of the sender's order and then issues a duplicate order, is entitled to payment of the amount of the sender's order under Section 4A-402(c) if that subsection is otherwise satisfied. The bank is entitled to recover from the beneficiary of the erroneous order the excess payment received to the extent allowed by the law governing mistake and restitution.

(b) A receiving bank that executes the payment order of the sender by issuing a payment order in an amount less than the amount of the sender's order is entitled to payment of the amount of the sender's order under Section 4A-402(c) if (i) that

subsection is otherwise satisfied and (ii) the bank corrects its mistake by issuing an additional payment order for the benefit of the beneficiary of the sender's order. If the error is not corrected, the issuer of the erroneous order is entitled to receive or retain payment from the sender of the order it accepted only to the extent of the amount of the erroneous order. This subsection does not apply if the receiving bank executes the sender's payment order by issuing a payment order in an amount less than the amount of the sender's order for the purpose of obtaining payment of its charges for services and expenses pursuant to instruction of the sender.

(c) If a receiving bank executes the payment order of the sender by issuing a payment order to a beneficiary different from the beneficiary of the sender's order and the funds transfer is completed on the basis of that error, the sender of the payment order that was erroneously executed and all previous senders in the funds transfer are not obliged to pay the payment orders they issued. The issuer of the erroneous order is entitled to recover from the beneficiary of the order the payment received to the extent allowed by the law governing mistake and restitution. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-304. Duty of sender to report erroneously executed payment order.

If the sender of a payment order that is erroneously executed as stated in Section 4A-303 receives notification from the receiving bank that the order was executed or that the sender's account was debited with respect to the order, the sender has a duty to exercise ordinary care to determine, on the basis of information available to the sender, that the order was erroneously executed and to notify the bank of the relevant facts within a reasonable time not exceeding 90 days after the notification from the bank was received by the sender. If the sender fails to perform that duty, the bank is not obliged to pay interest on any amount refundable to the sender under Section 4A-402(d) for the period before the bank learns of the execution error. The bank is not entitled to any recovery from the sender on account of a failure by the sender to perform the duty stated in this section. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-305. Liability for late or improper execution or failure to execute payment order.

(a) If a funds transfer is completed but execution of a payment order by the receiving bank in breach of Section 4A-302 results in delay in payment to the beneficiary, the bank is obliged to pay interest to either the originator or the beneficiary of the funds transfer for the period of delay caused by the improper execution. Except as provided in subsection (c), additional damages are not recoverable.

(b) If execution of a payment order by a receiving bank in breach of Section 4A-302 results in (i) noncompletion of the funds transfer, (ii) failure to use an intermediary bank designated by the originator, or (iii) issuance of a payment order that does not comply with the terms of the payment order of the originator, the bank is liable to the originator for its expenses in the funds transfer and for incidental expenses and interest losses, to the extent not covered by subsection (a), resulting

from the improper execution. Except as provided in subsection (c), additional damages are not recoverable.

(c) In addition to the amounts payable under subsections (a) and (b), damages, including consequential damages, are recoverable to the extent provided in an express written agreement of the receiving bank.

(d) If a receiving bank fails to execute a payment order it was obliged by express agreement to execute, the receiving bank is liable to the sender for its expenses in the transaction and for incidental expenses and interest losses resulting from the failure to execute. Additional damages, including consequential damages, are recoverable to the extent provided in an express written agreement of the receiving bank, but are not otherwise recoverable.

(e) Reasonable attorney's fees are recoverable if demand for compensation under subsection (a) or (b) is made and refused before an action is brought on the claim. If a claim is made for breach of an agreement under subsection (d) and the agreement does not provide for damages, reasonable attorney's fees are recoverable if demand for compensation under subsection (d) is made and refused before an action is brought on the claim.

(f) Except as stated in this section, the liability of a receiving bank under subsections (a) and (b) may not be varied by agreement. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

NOTICE: The Delaware Code appearing on this site was prepared by the Division of Research of Legislative Council of the General Assembly with the assistance of the Government Information Center, under the supervision of the Delaware Code Revisors and the editorial staff of LexisNexis, includes all acts up to and including 75 Del. Laws, c. 438, effective July 26, 2006.

DISCLAIMER: Please Note: With respect to the Delaware Code documents available from this site or server, neither the State of Delaware nor any of its employees, makes any warranty, express or implied, including the warranties of merchantability and fitness for a particular purpose, or assumes any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed, or represents that its use would not infringe privately-owned rights. This information is provided for informational purposes only. Please seek legal counsel for help on interpretation of individual statutes.

TITLE 6

Commerce and Trade

SUBTITLE I

Uniform Commercial Code

ARTICLE 4A. FUNDS TRANSFERS

PART 4

Payment

§ 4A-401. Payment date.

"Payment date" of a payment order means the day on which the amount of the order is payable to the beneficiary by the beneficiary's bank. The payment date may be determined by instruction of the sender but cannot be earlier than the day the order is received by the beneficiary's bank and, unless otherwise determined, is the day the order is received by the beneficiary's bank. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-402. Obligation of sender to pay receiving bank.

(a) This section is subject to Sections 4A-205 and 4A-207.

(b) With respect to a payment order issued to the beneficiary's bank, acceptance of the order by the bank obliges the sender to pay the bank the amount of the order, but payment is not due until the payment date of the order.

(c) This subsection is subject to subsection (e) and to Section 4A-303. With respect to a payment order issued to a receiving bank other than the beneficiary's bank, acceptance of the order by the receiving bank obliges the sender to pay the bank the amount of the sender's order. Payment by the sender is not due until the execution date of the sender's order. The obligation of that sender to pay its payment order is excused if the funds transfer is not completed by acceptance by the beneficiary's bank of a payment order instructing payment to the beneficiary of that sender's payment order.

(d) If the sender of a payment order pays the order and was not obliged to pay all or part of the amount paid, the bank receiving payment is obliged to refund payment to the extent the sender was not obliged to pay. Except as provided in Sections 4A-204 and 4A-304, interest is payable on the refundable amount from the date of payment.

(e) If a funds transfer is not completed as stated in subsection (c) and an intermediary bank is obliged to refund payment as stated in subsection (d) but is unable to do so because not permitted by applicable law or because the bank suspends payments, a sender in the funds transfer that executed a payment order in compliance with an instruction, as stated in Section 4A-302(a)(1), to route the funds transfer through that intermediary bank is entitled to receive or retain payment from the sender of the payment order that it accepted. The first sender in the funds transfer that issued an instruction requiring routing through that intermediary bank is subrogated to the right of the bank that paid the intermediary bank to refund as stated in subsection (d).

(f) The right of the sender of a payment order to be excused from the obligation to pay the order as stated in subsection (c) or to receive refund under subsection (d) may not be varied by agreement. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-403. Payment by sender to receiving bank.

(a) Payment of the sender's obligation under Section 4A-402 to pay the receiving bank occurs as follows:

(1) If the sender is a bank, payment occurs when the receiving bank receives final settlement of the obligation through a Federal Reserve Bank or through a funds-transfer system.

(2) If the sender is a bank and the sender (i) credited an account of the receiving bank with the sender, or (ii) caused an account of the receiving bank in another bank to be credited, payment occurs when the credit is withdrawn or, if not withdrawn, at midnight of the day on which the credit is withdrawable and the receiving bank learns of that fact.

(3) If the receiving bank debits an account of the sender with the receiving bank, payment occurs when the debit is made to the extent the debit is covered by a withdrawable credit balance in the account.

(b) If the sender and receiving bank are members of a funds-transfer system that nets obligations multilaterally among participants, the receiving bank receives final settlement when settlement is complete in accordance with the rules of the system. The obligation of the sender to pay the amount of a payment order transmitted through the funds-transfer system may be satisfied, to the extent permitted by the rules of the system, by setting off and applying against the sender's obligation the right of the sender to receive payment from the receiving bank of the amount of any other payment order transmitted to the sender by the receiving bank through the funds-transfer system. The aggregate balance of obligations owed by each sender to each receiving bank in the funds-transfer system may be satisfied, to the extent permitted by the rules of the system, by setting off and applying against that balance the aggregate balance of obligations owed to the sender by other members of the system. The aggregate balance is determined after the right of setoff stated in the second sentence of this subsection has been exercised.

(c) If two banks transmit payment orders to each other under an agreement that settlement of the obligations of each bank to the other under Section 4A-402 will be made at the end of the day or other period, the total amount owed with respect to all orders transmitted by one bank shall be set off against the total amount owed with respect to all orders transmitted by the other bank. To the extent of the setoff, each bank has made payment to the other.

(d) In a case not covered by subsection (a), the time when payment of the sender's obligation under Section 4A-402(b) or 4A-402(c) occurs is governed by applicable principles of law that determine when an obligation is satisfied. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-404. Obligation of beneficiary's bank to pay and give notice to beneficiary.

(a) Subject to Sections 4A-211(e), 4A-405(d), and 4A-405(e), if a beneficiary's bank accepts a payment order, the bank is obliged to pay the amount of the order to the beneficiary of the order. Payment is due on the payment date of the order, but if acceptance occurs on the payment date after the close of the funds-transfer business day of the bank, payment is due on the next funds-transfer business day. If the bank refuses to pay after demand by the beneficiary and receipt of notice of particular circumstances that will give rise to consequential damages as a result of nonpayment, the beneficiary may recover damages resulting from the refusal to pay to the extent the bank had notice of the damages, unless the bank proves that it did not pay because of a reasonable doubt concerning the right of the beneficiary to payment.

(b) If a payment order accepted by the beneficiary's bank instructs payment to an account of the beneficiary, the bank is obliged to notify the beneficiary of receipt of the order before midnight of the next funds-transfer business day following the payment date. If the payment order does not instruct payment to an account of the beneficiary, the bank is required to notify the beneficiary only if notice is required by the order. Notice may be given by first class mail or any other means reasonable in the circumstances. If the bank fails to give the required notice, the bank is obliged to pay interest to the beneficiary on the amount of the payment order from the day notice should have been given until the day the beneficiary learned of receipt of the payment order by the bank. No other damages are recoverable. Reasonable attorney's fees are also recoverable if demand for interest is made and refused before an action is brought on the claim.

(c) The right of a beneficiary to receive payment and damages as stated in subsection (a) may not be varied by agreement or a funds-transfer system rule. The right of a beneficiary to be notified as stated in subsection (b) may be varied by agreement of the beneficiary or by a funds-transfer system rule if the beneficiary is notified of the rule before initiation of the funds transfer. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-405. Payment by beneficiary's bank to beneficiary.

(a) If the beneficiary's bank credits an account of the beneficiary of a payment order, payment of the bank's obligation under Section 4A-404(a) occurs when and to the extent (i) the beneficiary is notified of the right to withdraw the credit, (ii) the bank lawfully applies the credit to a debt of the beneficiary, or (iii) funds with respect to the order are otherwise made available to the beneficiary by the bank.

(b) If the beneficiary's bank does not credit an account of the beneficiary of a payment order, the time when payment of the bank's obligation under Section 4A-404(a) occurs is governed by principles of law that determine when an obligation is satisfied.

(c) Except as stated in subsections (d) and (e), if the beneficiary's bank pays the beneficiary of a payment order under a condition to payment or agreement of the beneficiary giving the bank the right to recover payment from the beneficiary if the bank does not receive payment of the order, the condition to payment or agreement is not enforceable.

(d) A funds-transfer system rule may provide that payments made to beneficiaries of funds transfers made through the system are provisional until receipt of payment by the beneficiary's bank of the payment order it accepted. A beneficiary's bank that makes a payment that is provisional under the rule is entitled to refund from the beneficiary if (i) the rule requires that both the beneficiary and the originator be given notice of the provisional nature of the payment before the funds transfer is initiated, (ii) the beneficiary, the beneficiary's bank and the originator's bank agreed to be bound by the rule, and (iii) the beneficiary's bank did not receive payment of the payment order that it accepted. If the beneficiary is obliged to refund payment to the beneficiary's bank, acceptance of the payment order by the beneficiary's bank is nullified and no payment by the originator of the funds transfer to the beneficiary occurs under Section 4A-406.

(e) This subsection applies to a funds transfer that includes a payment order transmitted over a funds-transfer system that (i) nets obligations multilaterally among participants, and (ii) has in effect a loss-sharing agreement among participants for the purpose of providing funds necessary to complete settlement of the obligations of one or more participants that do not meet their settlement obligations. If the beneficiary's bank in the funds transfer accepts a payment order and the system fails to complete settlement pursuant to its rules with respect to any payment order in the funds transfer, (i) the acceptance by the beneficiary's bank is nullified and no person has any right or obligation based on the acceptance, (ii) the beneficiary's bank is entitled to recover payment from the beneficiary, (iii) no payment by the originator to the beneficiary occurs under Section 4A-406, and (iv) subject to Section 4A-402(e), each sender in the funds transfer is excused from its obligation to pay its payment order under Section 4A-402(c) because the funds transfer has not been completed. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-406. Payment by originator to beneficiary; discharge of underlying obligation.

(a) Subject to Sections 4A-211(e), 4A-405(d), and 4A-405(e), the originator of a funds transfer pays the beneficiary of the originator's payment order (i) at the time a payment order for the benefit of the beneficiary is accepted by the beneficiary's bank in the funds transfer and (ii) in an amount equal to the amount of the order accepted by the beneficiary's bank, but not more than the amount of the originator's order.

(b) If payment under subsection (a) is made to satisfy an obligation, the obligation is discharged to the same extent discharge would result from payment to the beneficiary of the same amount in money, unless (i) the payment under subsection (a) was made by a means prohibited by the contract of the beneficiary with respect to the obligation, (ii) the beneficiary, within a reasonable time after receiving notice of receipt of the order by the beneficiary's bank, notified the originator of the beneficiary's refusal of the payment, (iii) funds with respect to the order were not withdrawn by the beneficiary or applied to a debt of the beneficiary, and (iv) the beneficiary would suffer a loss that could reasonably have been avoided if payment had been made by a means complying with the contract. If payment by the originator does not result in discharge under this section, the originator is subrogated to the rights of the beneficiary to receive payment from the beneficiary's bank under Section 4A-404(a).

(c) For the purpose of determining whether discharge of an obligation occurs under subsection (b), if the beneficiary's bank accepts a payment order in an amount equal to the amount of the originator's payment order less charges of one or more receiving banks in the funds transfer, payment to the beneficiary is deemed to be in the amount of the originator's order unless upon demand by the beneficiary the originator does not pay the beneficiary the amount of the deducted charges.

(d) Rights of the originator or of the beneficiary of a funds transfer under this section may be varied only by agreement of the originator and the beneficiary. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

NOTICE: The Delaware Code appearing on this site was prepared by the Division of Research of Legislative Council of the General Assembly with the assistance of the Government Information Center, under the supervision of the Delaware Code Revisors and the editorial staff of LexisNexis, includes all acts up to and including 75 Del. Laws, c. 438, effective July 26, 2006.

DISCLAIMER: Please Note: With respect to the Delaware Code documents available from this site or server, neither the State of Delaware nor any of its employees, makes any warranty, express or implied, including the warranties of merchantability and fitness for a particular purpose, or assumes any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed, or represents that its use would not infringe privately-owned rights. This information is provided for informational purposes only. Please seek legal counsel for help on interpretation of individual statutes.

TITLE 6

Commerce and Trade

SUBTITLE I

Uniform Commercial Code

ARTICLE 4A. FUNDS TRANSFERS

PART 5

Miscellaneous Provisions

§ 4A-501. Variation by agreement and effect of funds-transfer system rule.

(a) Except as otherwise provided in this Article, the rights and obligations of a party to a funds transfer may be varied by agreement of the affected party.

(b) "Funds-transfer system rule" means a rule of an association of banks (i) governing transmission of payment orders by means of a funds-transfer system of the association or rights and obligations with respect to those orders, or (ii) to the extent the rule governs rights and obligations between banks that are parties to a funds transfer in which a Federal Reserve Bank, acting as an intermediary bank, sends a payment order to the beneficiary's bank. Except as otherwise provided in this Article, a funds-transfer system rule governing rights and obligations between participating banks using the system may be effective even if the rule conflicts with this Article and indirectly affects another party to the funds transfer who does not consent to the rule. A funds-transfer system rule may also govern rights and obligations of parties other than participating banks using the system to the extent stated in Sections 4A-404(c), 4A-405(d), and 4A-507(c). (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-502. Creditor process served on receiving bank; setoff by beneficiary's bank.

(a) As used in this section, "creditor process" means levy, attachment, garnishment, notice of lien, sequestration, or similar process issued by or on behalf of a creditor or other claimant with respect to an account.

(b) This subsection applies to creditor process with respect to an authorized account of the sender of a payment order if the creditor process is served on the receiving bank. For the purpose of determining rights with respect to the creditor process, if the receiving bank accepts the payment order the balance in the authorized account is deemed to be reduced by the amount of the payment order to the extent the bank did not otherwise receive payment of the order, unless the creditor process is

served at a time and in a manner affording the bank a reasonable opportunity to act on it before the bank accepts the payment order.

(c) If a beneficiary's bank has received a payment order for payment to the beneficiary's account in the bank, the following rules apply:

(1) The bank may credit the beneficiary's account. The amount credited may be set off against an obligation owed by the beneficiary to the bank or may be applied to satisfy creditor process served on the bank with respect to the account.

(2) The bank may credit the beneficiary's account and allow withdrawal of the amount credited unless creditor process with respect to the account is served at a time and in a manner affording the bank a reasonable opportunity to act to prevent withdrawal.

(3) If creditor process with respect to the beneficiary's account has been served and the bank has had a reasonable opportunity to act on it, the bank may not reject the payment order except for a reason unrelated to the service of process.

(d) Creditor process with respect to a payment by the originator to the beneficiary pursuant to a funds transfer may be served only on the beneficiary's bank with respect to the debt owed by that bank to the beneficiary. Any other bank served with the creditor process is not obliged to act with respect to the process. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-503. Injunction or restraining order with respect to funds transfer.

For proper cause and in compliance with applicable law, a court may restrain (i) a person from issuing a payment order to initiate a funds transfer, (ii) an originator's bank from executing the payment order of the originator, or (iii) the beneficiary's bank from releasing funds to the beneficiary or the beneficiary from withdrawing the funds. A court may not otherwise restrain a person from issuing a payment order, paying or receiving payment of a payment order, or otherwise acting with respect to a funds transfer. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-504. Order in which items and payment orders may be charged to account; order of withdrawals from account.

(a) If a receiving bank has received more than one payment order of the sender or one or more payment orders and other items that are payable from the sender's account, the bank may charge the sender's account with respect to the various orders and items in any sequence.

(b) In determining whether a credit to an account has been withdrawn by the holder of the account or applied to a debt of the holder of the account, credits first made to the account are first withdrawn or applied. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-505. Preclusion of objection to debit of customer's account.

If a receiving bank has received payment from its customer with respect to a payment order issued in the name of the customer as sender and accepted by the bank, and the customer received notification reasonably identifying the order, the customer is precluded from asserting that the bank is not entitled to retain the payment unless the customer notifies the bank of the customer's objection to the payment within one year after the notification was received by the customer. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-506. Rate of interest.

(a) If, under this Article, a receiving bank is obliged to pay interest with respect to a payment order issued to the bank, the amount payable may be determined (i) by agreement of the sender and receiving bank, or (ii) by a funds-transfer system rule if the payment order is transmitted through a funds-transfer system.

(b) If the amount of interest is not determined by an agreement or rule as stated in subsection (a), the amount is calculated by multiplying the applicable Federal Funds rate by the amount on which interest is payable, and then multiplying the product by the number of days for which interest is payable. The applicable Federal Funds rate is the average of the Federal Funds rates published by the Federal Reserve Bank of New York for each of the days for which interest is payable divided by 360. The Federal Funds rate for any day on which a published rate is not available is the same as the published rate for the next preceding day for which there is a published rate. If a receiving bank that accepted a payment order is required to refund payment to the sender of the order because the funds transfer was not completed, but the failure to complete was not due to any fault by the bank, the interest payable is reduced by a percentage equal to the reserve requirement on deposits of the receiving bank. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

§ 4A-507. Choice of law.

(a) The following rules apply unless the affected parties otherwise agree or subsection (c) applies:

(1) The rights and obligations between the sender of a payment order and the receiving bank are governed by the law of the jurisdiction in which the receiving bank is located.

(2) The rights and obligations between the beneficiary's bank and the beneficiary are governed by the law of the jurisdiction in which the beneficiary's bank is located.

(3) The issue of when payment is made pursuant to a funds transfer by the originator to the beneficiary is governed by the law of the jurisdiction in which the beneficiary's bank is located.

(b) If the parties described in each paragraph of subsection (a) have made an agreement selecting the law of a particular jurisdiction to govern rights and obligations between each other, the law of that jurisdiction governs those rights and obligations, whether or not the payment order or the funds transfer bears a reasonable relation to that jurisdiction.

(c) A funds-transfer system rule may select the law of a particular jurisdiction to govern (i) rights and obligations between participating banks with respect to payment orders transmitted or processed through the system, or (ii) the rights and obligations of some or all parties to a funds transfer any part of which is carried out by means of the system. A choice of law made pursuant to clause (i) is binding on participating banks. A choice of law made pursuant to clause (ii) is binding on the originator, other sender, or a receiving bank having notice that the funds-transfer system might be used in the funds transfer and of the choice of law by the system when the originator, other sender, or receiving bank issued or accepted a payment order. The beneficiary of a funds transfer is bound by the choice of law if, when the funds transfer is initiated, the beneficiary has notice that the funds-transfer system might be used in the funds transfer and of the choice of law by the system. The law of a jurisdiction selected pursuant to this subsection may govern, whether or not that law bears a reasonable relation to the matter in issue.

(d) In the event of inconsistency between an agreement under subsection (b) and a choice-of-law rule under subsection (c), the agreement under subsection (b) prevails.

(e) If a funds transfer is made by use of more than one funds-transfer system and there is inconsistency between choice-of-law rules of the systems, the matter in issue is governed by the law of the selected jurisdiction that has the most significant relationship to the matter in issue. (68 Del. Laws, c. 430, § 1.)

NOTICE: The Delaware Code appearing on this site was prepared by the Division of Research of Legislative Council of the General Assembly with the assistance of the Government Information Center, under the supervision of the Delaware Code Revisors and the editorial staff of LexisNexis, includes all acts up to and including 75 Del. Laws, c. 438, effective July 26, 2006.

DISCLAIMER: Please Note: With respect to the Delaware Code documents available from this site or server, neither the State of Delaware nor any of its employees, makes any warranty, express or implied, including the warranties of merchantability and fitness for a particular purpose, or assumes any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed, or represents that its use would not infringe privately-owned rights. This information is provided for informational purposes only. Please seek legal counsel for help on interpretation of individual statutes.

UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE
LAW (UNCITRAL)

UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers

CONTENTS

UNCITRAL MODEL LAW ON INTERNATIONAL CREDIT TRANSFERS

CHAPTER I.

GENERAL PROVISIONS

- Article 1: Sphere of application
 Article 2: Definitions
 Article 3: Conditional instructions
 Article 4: Variation by agreement

CHAPTER II.

OBLIGATIONS OF THE PARTIES

- Article 5: Obligations of sender
 Article 6: Payment to receiving bank
 Article 7: Acceptance or rejection of a payment order by receiving bank other than the beneficiary's bank
 Article 8: Obligations of receiving bank other than the beneficiary's bank
 Article 9: Acceptance or rejection of a payment order by beneficiary's bank
 Article 10: Obligations of beneficiary's bank
 Article 11: Time for receiving bank to execute payment order and give notices
 Article 12: Revocation

CHAPTER III. CONSEQUENCES OF FAILED, ERRONEOUS OR DELAYED CREDIT TRANSFERS

- Article 13: Assistance
Article 14: Refund
Article 15: Correction of underpayment
Article 16: Restitution of overpayment
Article 17: Liability for interest
Article 18: Exclusivity of remedies

CHAPTER IV. COMPLETION OF CREDIT TRANSFER

- Article 19: Completion of credit transfer

EXPLANATORY NOTE BY THE UNCITRAL SECRETARIAT ON THE UNCITRAL MODEL LAW ON INTERNATIONAL CREDIT TRANSFERS

INTRODUCTION

A. FUNDS TRANSFERS IN GENERAL

B. UNIFICATION OF THE LAW

C. SCOPE OF APPLICATION

1. Categories of transactions covered by Model Law
2. Portions of an international credit transfer

D. EXTENT TO WHICH MODEL LAW IS MANDATORY

E. SALIENT FEATURES OF THE MODEL LAW

1. Obligations of sender of payment order
2. Sender's payment to receive bank
3. Obligations of receiving bank
4. Bank's liability for failure to perform one of its obligations
5. Completion of credit transfer and its consequences

UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers

CHAPTER I. GENERAL PROVISIONS¹

Article 1. Sphere of application²

- (1) This law applies to credit transfers where any sending bank and its receiving bank are in different States.
- (2) This law applies to other entities that as an ordinary part of their business engage in executing payment orders in the same manner as it applies to banks.
- (3) For the purpose of determining the sphere of application of this law, branches and separate offices of a bank in different States are separate banks.

Article 2. Definitions

For the purposes of this law:

(a) "Credit transfer" means the series of operations, beginning with the originator's payment order, made for the purpose of placing funds at the disposal of a beneficiary. The term includes any payment order issued by the originator's bank or any intermediary bank intended to carry out the originator's payment order. A payment order issued for the purpose of effecting payment for such an order is considered to be part of a different credit transfer;

(b) "Payment order" means an unconditional instruction, in any form, by a sender to a receiving bank to place at the disposal of a beneficiary a fixed or determinable amount of money if

(i) the receiving bank is to be reimbursed by debiting an account of, or otherwise receiving payment from, the sender, and

(ii) the instruction does not provide that payment is to be made at the request of the beneficiary.

Nothing in this paragraph prevents an instruction from being a payment order merely because it directs the beneficiary's bank to hold, until the beneficiary requests payment, funds for a beneficiary that does not maintain an account with it;

(c) "Originator" means the issuer of the first payment order in a credit transfer;

(d) "Beneficiary" means the person designated in the originator's payment order to receive funds as a result of the credit transfer;

(e) "Sender" means the person who issues a payment order, including the originator and any sending bank;

- (f) "Receiving bank" means a bank that receives a payment order;
- (g) "Intermediary bank" means any receiving bank other than the originator's bank and the beneficiary's bank;
- (h) "Funds" or "money" includes credit in an account kept by a bank and includes credit denominated in a monetary unit of account that is established by an intergovernmental institution or by agreement of two or more States, provided that this law shall apply without prejudice to the rules of the intergovernmental institution or the stipulations of the agreement;
- (i) "Authentication" means a procedure established by agreement to determine whether a payment order or an amendment or revocation of a payment order was issued by the person indicated as the sender;
- (j) "Banking day" means that part of a day during which the bank performs the type of action in question;
- (k) "Execution period" means the period of one or two days beginning on the first day that a payment order may be executed under article 11(1) and ending on the last day on which it may be executed under that article;
- (l) "Execution", in so far as it applies to a receiving bank other than the beneficiary's bank, means the issue of a payment order intended to carry out the payment order received by the receiving bank;
- (m) "Interest" means the time value of the funds or money involved, which, unless otherwise agreed, is calculated at the rate and on the basis customarily accepted by the banking community for the funds or money involved.

Article 3. Conditional instructions

- (1) When an instruction is not a payment order because it is subject to a condition but a bank that has received the instruction executes it by issuing an unconditional payment order, thereafter the sender of the instruction has the same rights and obligations under this law as the sender of a payment order and the beneficiary designated in the instruction shall be treated as the beneficiary of a payment order.
- (2) This law does not govern the time of execution of a conditional instruction received by a bank, nor does it affect any right or obligation of the sender of a conditional instruction that depends on whether the condition has been satisfied.

Article 4. Variation by agreement

Except as otherwise provided in this law, the rights and obligations of parties to a credit transfer may be varied by their agreement.

CHAPTER II. OBLIGATIONS OF THE PARTIES

Article 5. Obligations of sender

- (1) A sender is bound by a payment order or an amendment or revocation of a payment order if it was issued by the sender or by another person who had the authority to bind the sender.
- (2) When a payment order or an amendment or revocation of a payment order is subject to authentication other than by means of a mere comparison of signature, a purported sender who is not bound under paragraph (1) is nevertheless bound if
- (a) the authentication is in the circumstances a commercially reasonable method of security against unauthorized payment orders, and
 - (b) the receiving bank complied with the authentication.
- (3) The parties are not permitted to agree that a purported sender is bound under paragraph (2) if the authentication is not commercially reasonable in the circumstances.
- (4) A purported sender is, however, not bound under paragraph (2) if it proves that the payment order as received by the receiving bank resulted from the actions of a person other than
- (a) a present or former employee of the purported sender, or
 - (b) a person whose relationship with the purported sender enabled that person to gain access to the authentication procedure.
- The preceding sentence does not apply if the receiving bank proves that the payment order resulted from the actions of a person who had gained access to the authentication procedure through the fault of the purported sender.
- (5) A sender who is bound by a payment order is bound by the terms of the order as received by the receiving bank. However, the sender is not bound by an erroneous duplicate of, or an error or discrepancy in, a payment order if
- (a) the sender and the receiving bank have agreed upon a procedure for detecting erroneous

duplicates, errors or discrepancies in a payment order, and

(b) use of the procedure by the receiving bank revealed or would have revealed the erroneous duplicate, error or discrepancy.

If the error or discrepancy that the bank would have detected was that the sender instructed payment of an amount greater than the amount intended by the sender, the sender is bound only to the extent of the amount that was intended. Paragraph (5) applies to an error or discrepancy in an amendment or a revocation order as it applies to an error or discrepancy in a payment order.

(6) A sender becomes obligated to pay the receiving bank for the payment order when the receiving bank accepts it, but payment is not due until the beginning of the execution period.

Article 6. Payment to receiving bank

For the purposes of this law, payment of the sender's obligation under article 5(6) to pay the receiving bank occurs

(a) if the receiving bank debits an account of the sender with the receiving bank, when the debit is made; or

(b) if the sender is a bank and subparagraph (a) does not apply,

(i) when a credit that the sender causes to be entered to an account of the receiving bank with the sender is used or, if not used, on the banking day following the day on which the credit is available for use and the receiving bank learns of that fact, or

(ii) when a credit that the sender causes to be entered to an account of the receiving bank in another bank is used or, if not used, on the banking day following the day on which the credit is available for use and the receiving bank learns of that fact, or

(iii) when final settlement is made in favour of the receiving bank at a central bank at which the receiving bank maintains an account, or

(iv) when final settlement is made in favour of the receiving bank in accordance with

a. provides for the settlement of obligations among participants either bilaterally or the rules of a funds transfer system that multilaterally, or

b. a bilateral netting agreement with the sender; or

(c) if neither subparagraph (a) nor (b) applies, as otherwise provided by law.

**Article 7. Acceptance or rejection of a payment order by receiving bank
other than the beneficiary's bank**

(1) The provisions of this article apply to a receiving bank other than the beneficiary's bank.

(2) A receiving bank accepts the sender's payment order at the earliest of the following times:

(a) when the bank receives the payment order, provided that the sender and the bank have agreed that the bank will execute payment orders from the sender upon receipt;

(b) when the bank gives notice to the sender of acceptance;

(c) when the bank issues a payment order intended to carry out the payment order received;

(d) when the bank debits an account of the sender with the bank as payment for the payment order; or

(e) when the time for giving notice of rejection under paragraph (3) has elapsed without notice having been given.

(3) A receiving bank that does not accept a payment order is required to give notice of rejection no later than on the banking day following the end of the execution period, unless:

(a) where payment is to be made by debiting an account of the sender with the receiving bank, there are insufficient funds available in the account to pay for the payment order;

(b) where payment is to be made by other means, payment has not been made; or

(c) there is insufficient information to identify the sender.

(4) A payment order ceases to have effect if it is neither accepted nor rejected under this article before the close of business on the fifth banking day following the end of the execution period.

**Article 8. Obligations of receiving bank other than the
beneficiary's bank**

(1) The provisions of this article apply to a receiving bank other than the beneficiary's bank.

(2) A receiving bank that accepts a payment order is obligated under that payment order to issue a

payment order, within the time required by article 11, either to the beneficiary's bank or to an intermediary bank, that is consistent with the contents of the payment order received by the receiving bank and that contains the instructions necessary to implement the credit transfer in an appropriate manner.

(3) A receiving bank that determines that it is not feasible to follow an instruction of the sender specifying an intermediary bank or funds transfer system to be used in carrying out the credit transfer, or that following such an instruction would cause excessive costs or delay in completing the credit transfer, shall be taken to have complied with paragraph (2) if, before the end of the execution period, it inquires of the sender what further actions it should take.

(4) When an instruction is received that appears to be intended to be a payment order but does not contain sufficient data to be a payment order, or being a payment order it cannot be executed because of insufficient data, but the sender can be identified, the receiving bank shall give notice to the sender of the insufficiency, within the time required by article 11.

(5) When a receiving bank detects that there is an inconsistency in the information relating to the amount of money to be transferred, it shall, within the time required by article 11, give notice to the sender of the inconsistency, if the sender can be identified. Any interest payable under article 17(4) for failing to give the notice required by this paragraph shall be deducted from any interest payable under article 17(1) for failing to comply with paragraph (2) of this article.

(6) For the purposes of this article, branches and separate offices of a bank, even if located in the same State, are separate banks.

Article 9. Acceptance or rejection of a payment order by
beneficiary's bank

(1) The beneficiary's bank accepts a payment order at the earliest of the following times:

(a) when the bank receives the payment order, provided that the sender and the bank have agreed that the bank will execute payment orders from the sender upon receipt;

(b) when the bank gives notice to the sender of acceptance;

(c) when the bank debits an account of the sender with the bank as payment for the payment order;

(d) when the bank credits the beneficiary's account or otherwise places the funds at the disposal of the beneficiary;

(e) when the bank gives notice to the beneficiary that it has the right to withdraw the funds or use

the credit;

(f) when the bank otherwise applies the credit as instructed in the payment order;

(g) when the bank applies the credit to a debt of the beneficiary owed to it or applies it in conformity with an order of a court or other competent authority; or

(h) when the time for giving notice of rejection under paragraph (2) has elapsed without notice having been given.

(2) A beneficiary's bank that does not accept a payment order is required to give notice of rejection no later than on the banking day following the end of the execution period, unless:

(a) where payment is to be made by debiting an account of the sender with the beneficiary's bank, there are insufficient funds available in the account to pay for the payment order;

(b) where payment is to be made by other means, payment has not been made; or

(c) there is insufficient information to identify the sender.

(3) A payment order ceases to have effect if it is neither accepted nor rejected under this article before the close of business on the fifth banking day following the end of the execution period.

Article 10. Obligations of beneficiary's bank

(1) The beneficiary's bank is, upon acceptance of a payment order, obligated to place the funds at the disposal of the beneficiary, or otherwise to apply the credit, in accordance with the payment order and the law governing the relationship between the bank and the beneficiary.

(2) When an instruction is received that appears to be intended to be a payment order but does not contain sufficient data to be a payment order, or being a payment order it cannot be executed because of insufficient data, but the sender can be identified, the beneficiary's bank shall give notice to the sender of the insufficiency, within the time required by article 11.

(3) When the beneficiary's bank detects that there is an inconsistency in the information relating to the amount of money to be transferred, it shall, within the time required by article 11, give notice to the sender of the inconsistency if the sender can be identified.

(4) When the beneficiary's bank detects that there is an inconsistency in the information intended to identify the beneficiary, it shall, within the time required by article 11, give notice to the sender of the inconsistency if the sender can be identified.

(5) Unless the payment order states otherwise, the beneficiary's bank shall, within the time required for execution under article 11, give notice to a beneficiary who does not maintain an account at the bank that it is holding funds for its benefit, if the bank has sufficient information to give such notice.

**Article 11. Time for receiving bank to execute payment order and
give notices**

(1) In principle, a receiving bank that is obligated to execute a payment order is obligated to do so on the banking day it is received. If it does not, it shall do so on the banking day after the order is received. Nevertheless, if

(a) a later date is specified in the payment order, the payment order shall be executed on that date, or

(b) the payment order specifies a date when the funds are to be placed at the disposal of the beneficiary and that date indicates that later execution is appropriate in order for the beneficiary's bank to accept a payment order and execute it on that date, the order shall be executed on that date.

(2) If the receiving bank executes the payment order on the banking day after it is received, except when complying with subparagraph (a) or (b) of paragraph (1), the receiving bank must execute for value as of the day of receipt.

(3) A receiving bank that becomes obligated to execute a payment order by virtue of accepting a payment order under article 7(2)(e) must execute for value as of the later of the day on which the payment order is received and the day on which

(a) where payment is to be made by debiting an account of the sender with the receiving bank, there are sufficient funds available in the account to pay for the payment order, or

(b) where payment is to be made by other means, payment has been made.

(4) A notice required to be given under article 8(4) or (5) or article 10(2), (3) or (4) shall be given on or before the banking day following the end of the execution period.

(5) A receiving bank that receives a payment order after the receiving bank's cut-off time for that type of payment order is entitled to treat the order as having been received on the next day the bank executes that type of payment order.

(6) If a receiving bank is required to perform an action on a day when it does not perform that

type of action, it must perform the required action on the next day it performs that type of action.

(7) For the purposes of this article, branches and separate offices of a bank, even if located in the same State, are separate banks.

Article 12. Revocation

(1) A payment order may not be revoked by the sender unless the revocation order is received by a receiving bank other than the beneficiary's bank at a time and in a manner sufficient to afford the receiving bank a reasonable opportunity to act before the later of the actual time of execution and the beginning of the day on which the payment order ought to have been executed under subparagraph (a) or (b) of article 11(1).

(2) A payment order may not be revoked by the sender unless the revocation order is received by the beneficiary's bank at a time and in a manner sufficient to afford the bank a reasonable opportunity to act before the later of the time the credit transfer is completed and the beginning of the day when the funds are to be placed at the disposal of the beneficiary.

(3) Notwithstanding the provisions of paragraphs (1) and (2), the sender and the receiving bank may agree that payment orders issued by the sender to the receiving bank are to be irrevocable or that a revocation order is effective only if it is received earlier than the time specified in paragraph (1) or (2).

(4) A revocation order must be authenticated.

(5) A receiving bank other than the beneficiary's bank that executes, or a beneficiary's bank that accepts, a payment order in respect of which an effective revocation order has been or is subsequently received is not entitled to payment for that payment order. If the credit transfer is completed, the bank shall refund any payment received by it.

(6) If the recipient of a refund is not the originator of the credit transfer, it shall pass on the refund to its sender.

(7) A bank that is obligated to make a refund to its sender is discharged from that obligation to the extent that it makes the refund direct to a prior sender. Any bank subsequent to that prior sender is discharged to the same extent.

(8) An originator entitled to a refund under this article may recover from any bank obligated to make a refund hereunder to the extent that the bank has not previously refunded. A bank that is obligated to make a refund is discharged from that obligation to the extent that it makes the refund direct to the originator. Any other bank that is obligated is discharged to the same extent.

(9) Paragraphs (7) and (8) do not apply to a bank if they would affect the bank's rights or obligations under any agreement or any rule of a funds transfer system.

(10) If the credit transfer is completed but a receiving bank executes a payment order in respect of which an effective revocation order has been or is subsequently received, the receiving bank has such rights to recover from the beneficiary the amount of the credit transfer as may otherwise be provided by law.

(11) The death, insolvency, bankruptcy or incapacity of either the sender or the originator does not of itself operate to revoke a payment order or terminate the authority of the sender.

(12) The principles contained in this article apply to an amendment of a payment order.

(13) For the purposes of this article, branches and separate offices of a bank, even if located in the same State, are separate banks.

CHAPTER III. CONSEQUENCES OF FAILED, ERRONEOUS OR DELAYED CREDIT TRANSFERS

Article 13. Assistance

Until the credit transfer is completed, each receiving bank is requested to assist the originator and each subsequent sending bank, and to seek the assistance of the next receiving bank, in completing the banking procedures of the credit transfer.

Article 14. Refund

(1) If the credit transfer is not completed, the originator's bank is obligated to refund to the originator any payment received from it, with interest from the day of payment to the day of refund. The originator's bank and each subsequent receiving bank is entitled to the return of any funds it has paid to its receiving bank, with interest from the day of payment to the day of refund.

(2) The provisions of paragraph (1) may not be varied by agreement except when a prudent originator's bank would not have otherwise accepted a particular payment order because of a significant risk involved in the credit transfer.

(3) A receiving bank is not required to make a refund under paragraph (1) if it is unable to obtain a refund because an intermediary bank through which it was directed to effect the credit transfer has suspended payment or is prevented by law from making the refund. A receiving bank is not considered to have been directed to use the intermediary bank unless the receiving bank proves that it does not systematically seek such directions in similar cases. The sender that first specified the use of that intermediary bank has the right to obtain the refund from the intermediary bank.

(4) A bank that is obligated to make a refund to its sender is discharged from that obligation to the extent that it makes the refund direct to a prior sender. Any bank subsequent to that prior sender is discharged to the same extent.

(5) An originator entitled to a refund under this article may recover from any bank obligated to make a refund hereunder to the extent that the bank has not previously refunded. A bank that is obligated to make a refund is discharged from that obligation to the extent that it makes the refund direct to the originator. Any other bank that is obligated is discharged to the same extent.

(6) Paragraphs (4) and (5) do not apply to a bank if they would affect the bank's rights or obligations under any agreement or any rule of a funds transfer system.

Article 15. Correction of underpayment

If the amount of the payment order executed by a receiving bank is less than the amount of the payment order it accepted, other than as a result of the deduction of its charges, it is obligated to issue a payment order for the difference.

Article 16. Restitution of overpayment

If the credit transfer is completed, but the amount of the payment order executed by a receiving bank is greater than the amount of the payment order it accepted, it has such rights to recover the difference from the beneficiary as may otherwise be provided by law.

Article 17. Liability for interest

(1) A receiving bank that does not comply with its obligations under article 8(2) is liable to the beneficiary if the credit transfer is completed. The liability of the receiving bank is to pay interest on the amount of the payment order for the period of delay caused by the receiving bank's non-compliance. If the delay concerns only part of the amount of the payment order, the liability shall be to pay interest on the amount that has been delayed.

(2) The liability of a receiving bank under paragraph (1) may be discharged by payment to its receiving bank or by direct payment to the beneficiary. If a receiving bank receives such payment but is not the beneficiary, the receiving bank shall pass on the benefit of the interest to the next receiving bank or, if it is the beneficiary's bank, to the beneficiary.

(3) An originator may recover the interest the beneficiary would have been entitled to, but did not, receive in accordance with paragraphs (1) and (2) to the extent the originator has paid interest to the beneficiary on account of a delay in the completion of the credit transfer. The originator's bank and each subsequent receiving bank that is not the bank liable under paragraph (1) may

recover interest paid to its sender from its receiving bank or from the bank liable under paragraph (1).

(4) A receiving bank that does not give a notice required under article 8(4) or (5) shall pay interest to the sender on any payment that it has received from the sender under article 5(6) for the period during which it retains the payment.

(5) A beneficiary's bank that does not give a notice required under article 10(2), (3) or (4) shall pay interest to the sender on any payment that it has received from the sender under article 5(6), from the day of payment until the day that it provides the required notice.

(6) The beneficiary's bank is liable to the beneficiary to the extent provided by the law governing the relationship between the beneficiary and the bank for its failure to perform one of the obligations under article 10(1) or (5).

(7) The provisions of this article may be varied by agreement to the extent that the liability of one bank to another bank is increased or reduced. Such an agreement to reduce liability may be contained in a bank's standard terms of dealing. A bank may agree to increase its liability to an originator or beneficiary that is not a bank, but may not reduce its liability to such an originator or beneficiary. In particular, it may not reduce its liability by an agreement fixing the rate of interest.

Article 18. Exclusivity of remedies

The remedies in article 17 shall be exclusive, and no other remedy arising out of other doctrines of law shall be available in respect of non-compliance with articles 8 or 10, except any remedy that may exist when a bank has improperly executed, or failed to execute, a payment order (a) with the specific intent to cause loss, or (b) recklessly and with actual knowledge that loss would be likely to result.

CHAPTER IV. COMPLETION OF CREDIT TRANSFER

Article 19. Completion of credit transfer³

(1) A credit transfer is completed when the beneficiary's bank accepts a payment order for the benefit of the beneficiary. When the credit transfer is completed, the beneficiary's bank becomes indebted to the beneficiary to the extent of the payment order accepted by it. Completion does not otherwise affect the relationship between the beneficiary and the beneficiary's bank.

(2) A credit transfer is completed notwithstanding that the amount of the payment order accepted by the beneficiary's bank is less than the amount of the originator's payment order because one or more receiving banks have deducted charges. The completion of the credit transfer shall not

prejudice any right of the beneficiary under the applicable law governing the underlying obligation to recover the amount of those charges from the originator.

Explanatory Note by the UNCITRAL Secretariat on the Model Law
on International Credit Transfers⁴

INTRODUCTION

1. The UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers, adopted by the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) in 1992, was prepared in response to a major change in the means by which funds transfers are made internationally. This change involved two elements: the increased use of payment orders sent by electronic means rather than on paper, and the shift from the generalized use of debit transfers to the generalized use of credit transfers. One result was that previous efforts to unify the law governing international debit transfers were not relevant to the new funds transfer techniques. The Model Law offers the opportunity to unify the law of credit transfers by enacting a text that is drafted to meet the needs of modern funds transfer techniques.

A. FUNDS TRANSFERS IN GENERAL

2. Until the mid-1970's a person who wished to transfer funds to another country, whether to pay an obligation or to provide itself with funds in that foreign country, had a limited number of ways in which to proceed. It could send its own personal or corporate cheque to the intended recipient of the funds, but international collection of such items was both slow and expensive. It could purchase from its bank a draft drawn by the bank on the bank's correspondent in the receiving country. Collection of such an international bank draft was faster than collection of a personal or corporate cheque since it was payable in the receiving country and in the funds of the receiving country.

3. A third and even faster procedure had also been available since the mid-nineteenth century. The originator's bank could send a payment order by telegraph to its correspondent bank in the receiving country instructing the receiving bank to pay the intended recipient of the funds. (The payment order could also be transmitted between the banks on paper. This is the common method for making funds transfers in many countries. However, it was less commonly used for international transfers.) While faster than the other two methods, the telegraph was a relatively expensive method of communication and it was prone to error. When telex replaced the telegraph, the basic banking transaction remained the same, but the cost was reduced and accuracy improved. That led to a gradual movement away from the use of bank cheques for international payments. With the introduction of computer-to-computer inter-bank telecommunications in the mid-1970's, the cost dropped still further, while speed and accuracy improved dramatically. The extension of computer-to-computer inter-bank telecommunication facilities to ever increasing numbers of countries means that the use of bank cheques for international funds transfers has

drastically decreased and the role of telex transfers has been significantly reduced.

4. The collection of bank cheques, telex transfers and the newer computer-to-computer transfers have one important element in common: value is transferred from the originator to the beneficiary by a debit to the bank account of the originator and a credit to the bank account of the beneficiary. Settlement between the banks is also accomplished by debits and credits to appropriate accounts. Those accounts may be maintained between the banks concerned or with third banks, including the central bank of one or both countries.

5. There is also a striking difference between, on the one hand, the collection of a bank cheque (or the collection of a personal or corporate cheque) and, on the other hand, a telex or computer-to-computer transfer. The cheque is transmitted to the beneficiary by mail or other means outside banking channels. Therefore, the banking procedures to collect the cheque are initiated by the beneficiary of the funds transfer. A funds transfer in which the beneficiary of the funds transfer initiates the banking procedures is more and more often called a debit transfer. Collection of a bill of exchange or a promissory note is also a debit transfer, since the beneficiary of the funds transfer initiates the funds transfer, and there are other debit transfer techniques available, including some that are based on the use of computers.

6. In telex transfers and computer-to-computer transfers it is the originator of the funds transfer who begins the banking procedures by issuing a payment order to its bank to debit its account and to credit the account of the beneficiary. A funds transfer in which the originator of the funds transfer initiates the banking procedures is often called a credit transfer, and that is the term used in the Model Law.

B. UNIFICATION OF THE LAW

7. As a result of the wide-spread international use of debit transfers arising out of the collection of cheques and bills of exchange, there have been several different efforts at unification of the law governing negotiable instruments and their collection. Conversely, until recently there had been little interest in unifying the law governing the international use of paper-based and telex credit transfers.

8. The situation began to change in 1975 when the first international inter-bank computer-to-computer message system came into service. Concurrently, electronic funds transfer systems for business or consumer use were beginning to appear in a number of countries. Since it was not clear whether the rules governing paper-based funds transfers should or would be applied to electronic funds transfers in whole or in part, UNCITRAL's first effort was to prepare the UNCITRAL Legal Guide on Electronic Funds Transfers (A/CN.9/SER.B/1, Sales No. E.87.V.9). The Legal Guide explored the legal issues that would have to be faced in moving from a paper-based to an electronic funds transfer system. Since the focus of the Legal Guide was on the impact of the shift from paper to electronics, it discussed both debit and credit transfers.

9. When UNCITRAL authorized the publication of the Legal Guide in 1986, it also decided to prepare model legal rules so as to "influence the development of" national practices and laws governing the newly developing means of making funds transfers. Subsequently, it was decided that the model legal rules should be adopted in the form of a model law, and that the model law should be drafted with a view to its adoption by States.

C. SCOPE OF APPLICATION

1. Categories of transactions covered by Model Law

10. As indicated by its title, and in contrast to the Legal Guide, the Model Law applies to credit transfers. It does not apply to debit transfers, even when made in electronic form. The Model Law is not restricted to credit transfers made by computer-to-computer or other electronic techniques, even though it was the explosive growth of electronic credit transfer systems that brought about the need for the Model Law. Many credit transfers, both domestic and international, begin with a paper-based payment order from the originator to its bank to be followed by an inter-bank payment order in electronic form. Definition of an electronic credit transfer would, therefore, be difficult and unproductive. The appropriate solution for only a few legal issues seemed to depend on whether a payment order was in electronic or paper-based form. Appropriate rules have been drafted for those situations.

11. While many credit transfers require the services of only the originator's bank and the beneficiary's bank, other credit transfers require the services of one or more intermediary banks. In such a case the credit transfer is initiated by a payment order issued by the originator to the originator's bank, followed by payment orders from the originator's bank to the intermediary bank and from the intermediary bank to the beneficiary's bank. The credit transfer also requires payment by each of the three senders to its receiving bank. As expressed in article 2(a), a credit transfer, and therefore the transaction subject to the Model Law, includes the entire "series of operations, beginning with the originator's payment order, made for the purpose of placing funds at the disposal of a beneficiary".

12. The Model Law is by its own terms restricted to international credit transfers. In part that decision was taken in recognition of the fact that UNCITRAL was created to unify the law governing international trade. An additional reason was that, while all countries face essentially the same legal and practical problems in implementing international credit transfers, the circumstances in which domestic credit transfers are carried out vary significantly.

13. The criteria set out in article 1 to determine whether a credit transfer is international, and therefore subject to the Model Law, is whether any sending bank and any receiving bank in the credit transfer are in different States. Once there is a sending and a receiving bank in different States, every aspect of the credit transfer is within the scope of the Model Law.

14. Although the means of making domestic credit transfers in some countries vary significantly from the means used for international credit transfers, the Commission recognized that none of the substantive rules in the Model Law were appropriate only for international credit transfers. Therefore, some States might wish to adopt the Model Law to govern their domestic credit transfers as well as their international credit transfers, thereby assuring unity of the law. All that would be necessary would be to change the scope of application in article 1.

15. Credit transfers may be made by individuals for personal reasons as well as by businesses for commercial reasons. Some countries have special consumer protection laws that govern certain aspects of a credit transfer. The footnote to article 1 recognizes that any such consumer protection law may take precedence over the provisions in the Model Law. If an individual is an originator or a beneficiary of a credit transfer, its rights and obligations would be governed by the Model Law, subject to any consumer protection law that might be applicable.

2. Portions of an international credit transfer

16. Once it was decided that the Model Law should be drafted to apply to the entire "series of operations ... made for the purpose of placing funds at the disposal of a beneficiary", and not just to the payment order that passed from a bank in one country to a bank in another country, it was necessary to decide whether every aspect of a given international credit transfer should be subject to the Model Law as enacted in a given country. It was recognized by all concerned that such a result would be desirable, since it would ensure the application of a single legal regime to the entire credit transfer. At one stage a proposal was made that a rule to that effect should be included in the Model Law. UNCITRAL decided that such a rule, although desirable in the abstract, was neither technically nor politically feasible. Therefore, it was accepted by UNCITRAL that each of the operations carried out in the credit transfer would be subject to the law applicable to that operation. It was hoped, of course, that the Model Law would be widely adopted so that the different operations in a given credit transfer would be subject to a consistent legal regime.

17. Throughout the period that the Model Law was in preparation UNCITRAL implemented its decision that each of the operations carried out in the credit transfer would be subject to the law applicable to that operation by means of an article on conflict of laws. That article allowed the parties to choose the law applicable to their relationship. Such a choice would probably be included in an agreement that pre-existed the credit transfer in question. In the absence of an agreement, the law of the State of the receiving bank would apply to the rights and obligations arising out of the payment order sent to that bank.

18. At the 1992 session when the Model Law was adopted, it was decided to delete the conflict-of-laws provision from the Model Law proper. However, the article was included in a footnote to Chapter I of the Model Law "for States that might wish to adopt it".

D. EXTENT TO WHICH MODEL LAW IS MANDATORY

19. Article 4 provides that "Except as otherwise provided in this law, the rights and obligations of parties to a credit transfer may be varied by their agreement." This simple sentence embodies three propositions:

In principle, the Model Law is not mandatory law. The parties to a credit transfer may vary their rights and obligations by agreement.

The agreement must be between the parties whose rights and obligations are affected. That means, for example, that the agreement of a group of banks in regard to the transactions between them could modify the rights and obligations of those banks as they are set out in the Model Law. However, the agreement would have no effect on the rights and obligations of their customers, unless the customers had also agreed to such a modification of their rights and obligations. This rule is somewhat modified in articles 12(9) and 14(6), both of which provide that specific paragraphs in the Model Law governing the means of making a refund under certain limited circumstances "do not apply to a bank if they would affect the bank's rights or obligations under any agreement or any rule of a funds transfer system".

Certain rights and obligations of the parties may not be varied by agreement, or may be varied only to a limited extent or under limited circumstances. Examples are to be found in articles 5(3), 14(2) and 17(7).

E. SALIENT FEATURES OF THE MODEL LAW

1. Obligations of sender of payment order

20. The sender of a payment order may be the originator of the credit transfer, since the originator sends a payment order to the originator's bank, or it may be a bank, since every bank in the credit transfer chain, except the beneficiary's bank, must send its own payment order to the next bank in the credit transfer chain.

21. Article 5(6) sets out the one real obligation of a sender, i.e., "to pay the receiving bank for the payment order when the receiving bank accepts it". There is a special rule for payment orders that contain a future execution date; in that case the obligation to pay arises when the receiving bank accepts the payment order, "but payment is not due until the beginning of the execution period".

22. But what if there is a question as to whether the payment order was really sent by the person who is indicated as being the sender? In the case of a paper-based payment order the problem would arise as the result of an alleged forged signature of the purported sender. In an electronic

payment order, an unauthorized person may have sent the message but the authentication by code, encryption or the like would be accurate.

23. The Model Law answers the question in three steps. The first step is described in article 5(1): "A sender is bound by a payment order ... if it was issued by the sender or by another person who had the authority to bind the sender." The question as to whether the other person did in fact and in law have the authority to bind the sender is left to the appropriate legal rules outside the Model Law.

24. The second step described in article 5(2) is the most important:

"When a payment order ... is subject to authentication [by agreement between the sender and the receiving bank], a purported sender ... is ... bound if

(a) the authentication is in the circumstances a commercially reasonable method of security against unauthorized payment orders, and

(b) the receiving bank complied with the authentication."

25. The assumption is that, in the case of an electronic payment order, the receiving bank determines the authentication procedures it is prepared to implement. Therefore, the bank bears all the risk of an unauthorized payment order when the authentication procedures are not at a minimum "commercially reasonable". The determination of what is commercially reasonable will vary from time to time and from place to place depending on the technology available, the cost of implementing the technology in comparison with the risk and such other factors as may be applicable at the time. Article 5(3) goes on to say that article 5(2) states an obligation that the receiving bank cannot avoid by agreement to the contrary. Article 5(2) does not apply, however, when the authentication procedure is "a mere comparison of signature", in which case the otherwise applicable law on the consequences of acting on a forged signature must be applied.

26. If the authentication procedure was commercially reasonable and the bank followed the procedure, the purported sender is bound by the payment order. This reflects two judgments. The first is that the bank has no means to distinguish the authorized use of the authentication from the unauthorized use of the authentication. Banks would be unable to offer electronic credit transfers at an acceptable price if they bore the risk that payment orders that were properly authenticated were nevertheless unauthorized. The second is the judgment that if the authentication procedure is commercially reasonable and the bank can show that it followed the procedure, the chances are that it was the sender's fault that someone unauthorized learned how to authenticate the payment order.

27. That introduces the third step in the analysis as described in article 5(4). The sender or the

receiving bank, as the case may be, would be responsible for any unauthorized payment order that could be shown to have been sent as a result of the fault of that party. For the rule as to who bears the burden of proof, see article 5(4).

2. Sender's payment to receiving bank

28. It happens, particularly in transfers by individuals, that an originator does not have an account with the originator's bank and that it pays the amount of the credit transfer plus the applicable fees to the originator's bank in cash. However, in most cases the originator, i.e., the sender, will have an account with the originator's bank, i.e., the receiving bank. It also often happens that a sending bank will have an account with the receiving bank. In any such case, payment to the receiving bank will normally be made by a debit to the account of the sender held by the receiving bank. Since the receiving bank is in a position to determine whether there is a sufficient credit balance in the account, or whether it is willing to extend credit to the sender to the extent of the resulting debit balance, article 6(a) provides that payment is made when the debit is made.

29. The reverse situation may also occur, that is, that the receiving bank maintains an account with the sending bank. Alternatively, both the sending bank and the receiving bank may maintain accounts with a third bank. Then the sending bank can pay the receiving bank by crediting the receiving bank's account or by instructing the third bank to credit the receiving bank's account, as the case may be. The result in either of those two situations is that the credit balance of the receiving bank with the sending bank or with the third bank is increased, with a concurrently larger credit risk. Normally that would be acceptable to the receiving bank. However, on occasion the credit balance, and the resulting credit risk, may be more than the receiving bank was willing to have with the sending bank or the third bank. Therefore, the Model Law provides in article 6(b) (i) and (ii) that payment takes place when the credit "is used [by the receiving bank] or, if not used, on the banking day following the day on which the credit is available for use and the receiving bank learns of that fact". In other words, if the receiving bank does not use the credit and does not wish to bear the credit risk, it has a short period of time to notify the sending bank that the payment is not acceptable to it.

30. When the third bank at which the receiving bank maintains an account is a central bank, whether the central bank of its country or of another country, there is no credit risk (at least when the credit is in the currency of the central bank). Therefore, article 6(b)(iii) says that the payment has been made "when final settlement is made in favour of the receiving bank".

31. A fourth principal means of paying the receiving bank is to net the obligation of the sending bank with other obligations arising out of other payment orders. The netting may be pursuant to a bilateral netting agreement between the two banks. The netting may also be pursuant to "the rules of a funds transfer system that provides for the settlement of obligations among participants either bilaterally or multilaterally". If netting takes place under any of these circumstances, article 6(b)

(iv) provides that payment to the various receiving banks for each of the individual payment orders occurs "when final settlement is made in favour of the receiving bank in accordance with" the agreement or the rules.

32. A caveat should be entered at this point. Netting and the consequences of netting in case of the insolvency of one of the parties is a controversial matter. It is the subject of continuing study at the Bank for International Settlements. The Model Law does not take a position as to whether a netting agreement is valid or effective under the applicable law. All it does is to provide when a sending bank pays the receiving bank for an individual payment order where there is a valid netting agreement.

3. Obligations of receiving bank

33. The obligations of a receiving bank are divided into the obligations that are part of a successful credit transfer and the obligations that arise when something goes wrong. Most payment orders that are received by a bank are executed promptly and the credit transfer is completed successfully. In a real sense, a receiving bank in such a credit transfer never has an unexecuted obligation in regard to the payment order.

34. The Model Law provides in articles 8(2) and 10(1) the obligations of a receiving bank to execute a payment order that it "accepts". The obligation of a receiving bank other than the beneficiary's bank is to issue a payment order that will properly implement the payment order received. The obligation of the beneficiary's bank is to place the funds at the disposal of the beneficiary. Until the receiving bank "accepts" the payment order, it has no obligation to execute it. The rules as to when a receiving bank accepts a payment order are in articles 7(2) and 9(1).

35. In most cases a receiving bank that is not the beneficiary's bank accepts a payment order when it issues its own payment order intended to carry out the payment order received. A beneficiary's bank accepts a payment order when it credits the account of the beneficiary. In those two situations the receiving bank, whether it is or is not the beneficiary's bank, undertakes its primary obligation and discharges that obligation by the same act. However, a receiving bank may accept a payment order in some other way before it executes the payment order received.

36. Some funds transfer systems have a rule that a receiving bank is required to execute all payment orders it receives from another member of the funds transfer system. The Model Law provides that in such a case the receiving bank accepts the payment order when it receives it.

37. A receiving bank that debits the account of the sender as the means of receiving payment or that notifies the sender that it accepts the payment order, accepts the payment order when it debits the account or gives the notice.

38. A final method of accepting a payment order deserves special attention. The philosophy of the

Model Law is that a bank that receives a payment order and payment for it must either implement the payment order or give notice of rejection. If the receiving bank does neither within the required time, the receiving bank is deemed to have accepted the payment order and the associated obligations. Article 11 provides that normally the receiving bank must execute the payment order by the banking day after it is received and for value as of the day of receipt.

39. The receiving bank also has obligations when something goes wrong. Some payment orders, or would-be payment orders, are defective. A message received may contain insufficient data to be a payment order or, being a payment order, it cannot be executed because of insufficient data. For example, a payment order that expresses the amount of money to be transferred in two different ways, such as in words and in figures, may indicate the amount in an inconsistent manner. The same thing may occur in identifying the beneficiary, for example, by name and by account number. Where there is insufficient data, the receiving bank is obligated to notify the sender of the problem. Where there is an inconsistency in the data and the receiving bank detects the inconsistency, the receiving bank is also obligated to notify the sender.

40. Other obligations may arise after the receiving bank has issued its own conforming payment order. Completion of an international credit transfer may be delayed and neither the originator nor the beneficiary knows what has happened. To help in such situations article 13 provides that each receiving bank is requested to assist the originator and to seek the assistance of the next receiving bank to complete the banking procedures of the credit transfer.

41. If the credit transfer is not completed, article 14(1) provides that "the originator's bank is obligated to refund to the originator any payment received from it, with interest from the day of payment to the day of refund." The originator's bank can in turn recover what it paid to its receiving bank, with interest, and that bank can recover from its receiving bank. The chain of responsibility for refunding stops at the bank that is unable to complete the credit transfer.

42. In practice, the chain of refunds may stop one bank before the bank unable to complete the credit transfer. A credit transfer may fail because a receiving bank becomes insolvent before it executes the payment order it has received, or because the State has issued an embargo on transfers of the type in question or because of war or unsettled conditions in the receiving bank's country. In those cases the same events that cause the credit transfer to fail may make it impossible for the bank to refund to its sending bank. Sometimes it is evident that use of a particular bank or of banks in a particular country would be risky. In such a situation a bank, and particularly an originator's bank, may refuse to accept the payment order unless it is directed by its sender to use a particular intermediary bank to complete the credit transfer. Where a receiving bank is directed to use a particular intermediary bank and it is unable to obtain a refund from the intermediary bank because that bank has suspended payment or is prevented by law from making the refund, the receiving bank is not required to make a refund to its sender. However, in order to be sure that such special situations are not used as a pretext to undermine the obligation to refund, a receiving bank that systematically seeks directions from its senders as to the intermediary banks to be used in credit transfers remains obligated to refund in all cases.

4. Bank's liability for failure to perform one of its obligations

43. It has already been noted that the originator's bank must refund to the originator the amount of the transfer plus interest if the credit transfer is not completed. That so-called "money-back guarantee" is, however, in the nature of restitution and is not in the nature of liability for failure to perform an obligation.

44. Upon closer analysis of the credit transfer transaction, it becomes clear that, if the credit transfer is completed, the only kind of failure by a bank that could occur is one that results in a delay in completion of the credit transfer. No matter which receiving bank causes the delay, the originator's account would be debited at the time expected, but the beneficiary's account would be credited later than expected. Therefore, the Model Law takes the position in article 17(1) that the liability of the receiving bank in delay runs to the beneficiary. That position is taken even though the beneficiary does not have a contractual relationship with any bank in the credit transfer chain other than the beneficiary's bank.

45. The liability of the bank for causing delay is to pay interest. It is current practice in many credit transfer arrangements for a bank that delays implementing a payment order received to issue its payment order for the amount of the transfer plus the appropriate amount of interest for the delay. If the bank does so, its receiving bank is obligated to pass on that interest to the beneficiary. Since the delaying bank has acted in a manner calculated to compensate the beneficiary, the delaying bank is discharged of its liability. If the interest is not passed on to the beneficiary as contemplated by article 17, the beneficiary has a direct right to recover the interest from the bank that holds it.

46. If the purpose of the credit transfer was to discharge an obligation owed by the originator to the beneficiary, the beneficiary may have recovered interest from the originator for delay in discharging that obligation. In such a case article 17(3) permits the originator, rather than the beneficiary, to recover interest from the delaying bank.

47. With one exception, the remedy of recovery of interest stated in article 17 is the exclusive remedy available to the originator or the beneficiary. No other remedy that may exist under other doctrines of law is permitted. According to article 18 the one exception is when the failure to execute the payment order, or to execute it properly, occurred "(a) with the specific intent to cause loss, or (b) recklessly and with actual knowledge that loss would be likely to result". In those unusual circumstances of egregious behavior on the part of the bank, recovery may be based on whatever doctrines of law may be available in the legal system outside the Model Law.

5. Completion of credit transfer and its consequences

48. According to article 19(1), "a credit transfer is completed when the beneficiary's bank accepts

a payment order for the benefit of the beneficiary". At that point the banking system has completed its obligations to the originator. The beneficiary's bank's subsequent failure to act properly, if that should occur, is the beneficiary's concern. It is not covered by the Model Law but is left to the law otherwise regulating the account relationship.

49. Article 19(1) further provides that, "when the credit transfer is completed, the beneficiary's bank becomes indebted to the beneficiary to the extent of the payment order accepted by it". The Model Law does not enter into the question as to when the beneficiary's bank must credit the beneficiary's account or when it must make the funds available. Those are matters to be governed by the otherwise applicable law governing the account relationship, including any contractual arrangements between the beneficiary and the beneficiary's bank.

50. In many credit transfers the originator and the beneficiary are the same person; the bank customer is merely shifting its funds from one bank to another. In such a case completion of the credit transfer obviously does not change the legal relationship between the originator and the beneficiary. Completion of the credit transfer changes only the relationships between the customer as originator and the originator's bank and between the customer as beneficiary and the beneficiary's bank.

51. Other credit transfers are for the purpose of discharging an obligation due from the originator to the beneficiary. Many delegates to UNCITRAL thought that the Model Law should provide that completion of the credit transfer would discharge the obligation to the extent that the obligation would be discharged by payment of the same amount in cash. Other delegates did not think the Model Law should contain such a rule, either because they did not believe that a rule on discharge of an obligation arising out of contract or otherwise should be included in a law on the banking transaction or because they did not believe that the rule proposed was correct. The position finally taken in UNCITRAL was to include the rule in a footnote to article 19 "for States that may wish to adopt it".

Further information about the Model Law may be obtained from:

UNCITRAL Secretariat
Vienna International Centre
P.O. Box 500
A-1400 Vienna
Austria
Telefax: (43-1) 26060-5813
Telephone: (43-1) 26060-4060 or 4061

NOTES

¹ The Commission suggests the following text for States that might wish to adopt it:

Article Y
Conflict of laws

(1) The rights and obligations arising out of a payment order shall be governed by the law chosen by the parties. In the absence of agreement, the law of the State of the receiving bank shall apply.

(2) The second sentence of paragraph (1) shall not affect the determination of which law governs the question whether the actual sender of the payment order had the authority to bind the purported sender.

(3) For the purposes of this article:

(a) where a State comprises several territorial units having different rules of law, each territorial unit shall be considered to be a separate State;

(b) branches and separate offices of a bank in different States are separate banks.

² This law does not deal with issues related to the protection of consumers.

³ The Commission suggests the following text for States that might wish to adopt it:

If a credit transfer was for the purpose of discharging an obligation of the originator to the beneficiary that can be discharged by credit transfer to the account indicated by the originator, the obligation is discharged when the beneficiary's bank accepts the payment order and to the extent that it would be discharged by payment of the same amount in cash.

⁴ This note has been prepared by the secretariat of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) for informational purposes only; it is not an official commentary on the Model Law. A commentary prepared by the secretariat on an earlier draft of the Model Law appears in A/CN.9/346, reproduced in UNCITRAL Yearbook, vol. XXII-1991 (United Nations publication, Sales No. E.93.V.2).

	ประวัติผู้เขียน
ชื่อ-ชื่อสกุล	กัลยดา กฤษณจินดา เคะหนาค
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	- อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินีบน - สอบเทียบมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโยธินบูรณะ - สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2531 - เข้าศึกษาต่อในสาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ เมื่อพ.ศ.2545
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่อาวุโส ฝ่ายควบคุมคดี 2 กลุ่มบริหารงานกฎหมาย สายงานบริหารสินทรัพย์ ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน)